FOCUS

A HALF YEARLY DIGEST FOR THE LAW MAKER

Prepared by
THE SECRETARIAT OF THE KERALA LEGISLATURE
THIRUVANANTHAPURAM

FOCUS

ജൂലൈ - ഡിസംബർ 2023

വാല്യം:LIV

നയജാലകം

നം.III

1	പ്രതിച്ഛായ മാറ്റണം [മാതൃഭൂമി, 4th July 2023]	-	ഡോ. രാജൻ ഗുരുക്കൾ..	1-3
2	Concrete Vs. Jungle [India Today, 10th July 2023]	-	Rohit Parihar ..	4-7
3	The New Exodus [India Today, 17th July 2023]	-	Shelly Anand ..	8-15
4	India Joins Key minerals partnership [Down to earth, 16-31 July 2023]	-	..	16
5	Don't Shift the Conflict [Down to earth, 1-15 August 2023]	-	Gana Kedlaya ..	17-19
6	The real Purpose of the Medical college [The Hindu, 25th August 2023]	-	Mathew George ..	20-23
7	India needs comprehensive sexuality education [The Hindu, 29th August 2023]	-	Vikram Vincent ..	24-26
8	Plastic Solutions [Down to earth, 16-31 August 2023]	-	Swati Bhatia ..	27-29
9	Drop the bad idea of simultaneous elections [The Hindu,13th September 2023]	-	Gautam Bhatia ..	30-33
10	അവർ വിശ്വമാനവരാകട്ടെ [മാതൃഭൂമി, 7th October 2023]	-	ഡോ. മുരളി തുമ്മാരുകുടി .. & ഡോ. ബിനോയ് പീറ്റർ	34-37
11	ഗാന്ധി എന്ന വഴിയും സത്യവും [മാതൃഭൂമി, 8th October 2023]	-	കെ. സഹദേവൻ ..	38-48
12	Woman want change, society needs change [The Hindu, 11th October 2023]	-	Vibha Datta Makhija.	49-52

13	Confronting the long-term risks of Artificial Intelligence [The Hindu, 17th October 2023]	-	Aditya Sinha ..	53-55
14	ഇന്ത്യയും ഭാരതവും 'നായകനും പ്രതിനായകനും' [മാതൃഭൂമി, 30th October 2023]	-	സുധാ മേനോൻ ..	56-59
15	Give up impropriety, demonstrtive impartiality [The Hindu, 30th October 2023]	-	Rangarajan R. ..	60-62
16	Saving Grace [Down to Earth, 16-31 October 2023]	-	Rongsenzulu Jamir & Alino Sumi ..	63-65
17	An under- discussed facet of colonial history [The Hindu, 9th Nevember 2023]	-	Shashi Tharoor ..	66-69
18	ഇന്ത്യയും ഭാരതവും: ഭരണഘടനയിലെ രാഷ്ട്രദർശനം [മാതൃഭൂമി ആഴ്ചപ്പതിപ്പ്, 12th November 2023]	-	സുനിൽ പി. ഇളയിടം ..	70-82
19	ഡീപ് ഫെയ്ക്ക്നിയന്ത്രണം വേണ്ടത് നിയമമോ നടപ്പാക്കലോ ? [മാതൃഭൂമി, 7th December 2023]	-	കെ. അൻവർ സാദത്ത് ..	83-87
20	Soil matters [Down to Earth,1-15 December 2023]	-	Shagum ..	88-91
21 a	കാണുന്നുണ്ടോ ജീവൻ കാത്തിരിക്കുന്നവരെ [മാതൃഭൂമി, 19th December 2023]	-	രജി ആർ. നായർ ..	92-94
b	അറിയാം അകലാതിരിക്കാം [മാതൃഭൂമി, 20th December 2023]	-	രജി ആർ. നായർ ..	95-98
c	കൈമാറണം കെടാവിളക്കുകൾ [മാതൃഭൂമി, 21st December 2023]	-	രജി ആർ. നായർ ..	99-101
d	ഇനി നൽകാം ജീവന്റെ പങ്ക് [മാതൃഭൂമി, 22nd December 2023]	..	രജി ആർ. നായർ ..	102-105

22 കണക്കുകളിൽ കാണിക്കാത്ത ഇന്ത്യ - ടി. പി. കുഞ്ഞിക്കണ്ണൻ 106-117
[മാതൃഭൂമി ആഴ്ചപ്പതിപ്പ്, 24-30 December 2023]

23 വിപണിയോട് തോൽക്കുന്ന ആരോഗ്യം - ഡോ. ജയകൃഷ്ണൻ ടി .. 118-125
[മാതൃഭൂമി ആഴ്ചപ്പതിപ്പ്, 31 December 2023-
6 January 2024]

II പാർലമെന്ററി അവലോകനം

1 a ഒരു രാജ്യം ഒരൊറ്റ നിയമം - ഷൈൻ മോഹൻ .. 126-129
[മാതൃഭൂമി, 11th July 2023]

b ഒറ്റനീതിയും വൈവിധ്യങ്ങളും - ഷൈൻ മോഹൻ .. 130-134
[മാതൃഭൂമി, 12th July 2023]

2 Citizen action for clean politicians, cleaner politics - Trilochan Sastry .. 135-137
[The Hindu, 12th July 2023]

3 A Bill that fences in the right to information - Shailesh Gandhi .. 138-140
[The Hindu, 18th July 2023]

4 Child, law and consensual sex - R. K. Vij .. 141-143
[The Hindu, 26th July 2023]

5 In Article 370 hearing, the original text and sprit count - Subrith Parthsarathy .. 144-147
[The Hindu, 1st August 2023]

6 The dangers in Digital Personal Data Protection Bill - Anjali Bhardwaj & Amrita Johri .. 148-150
[The Hindu, 2nd August 2023]

7 a ആശങ്കകൾ അപകടങ്ങൾ - ശശി തരൂർ .. 151-153
[മാതൃഭൂമി, 14th August 2023]

b ഡേറ്റ സമ്പദ് വ്യവസ്ഥയിലേക്ക് മുന്നേറ്റം - ശശി തരൂർ .. 154-155
[മാതൃഭൂമി, 15th August 2023]

8.	An overhaul, the criminal law Bills and the big picture [The Hindu, 9th September 2023]	-	R. K.Vij	..	156-159
9	A time to articulate new constitutional ideas for Inida [The Hindu, 2nd October 2023]	-	Arghya Sengupta	..	160-162
10	Ethics, parliamentary conduct and the Indian MP [The Hindu, 1st November 2023]	-	P. D.T. Achary	..	163-166
11	A Verdict that hampers International law obligations [The Hindu, 8th November 2023]	-	Prabhash Ranjan	..	167-169
12	Revamping the criminal justice system to fit the bill [The Hindu, 11th November 2023]	-	M. R. Madhavan	..	170-172
13	It's time to revamp the structure of the Supreme Court [The Hindu, 28th November 2023]	-	Kumar Karthikeya	..	173-175
14	A blow for the rights of the Legislature, in law making [The Hindu, 19th December 2023]	-	P.D.T. Achary	..	176-179
15	Governor's role under scrutiny [Frontline, 29th December 2023]	-	V. Venkatesan	..	180-184

III സവിശേഷ വിവരങ്ങൾ

1	Joint parliamentary Committee submits report- on the Forest bill, 2023 [P.R.S. Legislative Research - July 2023]		Tanvi Vipra	..	185-186
2	The Biological Diversity (Amendment) Bill, 2021 passed by Lok Sabha- [P.R.S. Legislative Research - July 2023]	-	Saket Surya	..	187-188

3	Lok sabha passes Jan Vishwas (Amendment of Provisions) Bill, 2022 [P.R.S. Legislative Research - July 2023]	- TusharChakrabarty	..	189-190
4	Bill to amend the Registration of Births and Deaths Act, 1969, introduced [P.R.S. Legislative Research - July 2023]	- Alaya Purewal	..	191-192
5	The GNCT of Delhi (Amendment) Bill, 2023, passed by Parliament [P.R.S. Legislative Research - August 2023]	- Alaya Purewal	..	193-194
6	Bill to replace the IPC introduced in Lok Sabha; referred to Standing Committee [P.R.S. Legislative Research - August 2023]	- Tavani Vipra	..	195-196
7	Bill replacing the Code of Criminal Procedure introduced in Lok Sabha [P.R.S. Legislative Research - August 2023]	- Tushar Chakrabarty	..	197-198
8	Bill replacing the Indian Evidence Act introduced in the Lok Sabha [P.R.S. Legislative Research - August 2023]	- Rutvik Upadhyaya	..	199
9	Supreme Court permits use of donor gametes for surrogacy [P.R.S. Legislative Research- October 2023]	- Rutvik Upadhyaya	..	200
10	Guidelines for equitable and inclusive education, released [P.R.S. Legislative Research-October 2023]	- Rutvik Upadhyaya	..	201-202
11	Standing Committee Submits reports on the bills Seeking to replace three criminal laws [P.R.S. Legislative Research-November 2023]	- Alaya Purewal	..	203-205
12	Parliament passes bills to replace three criminal laws [P.R.S. Legislative Research-Dcember 2023]	- Rutvik Upadhyaya	..	206-207

13 Parliament passess Jammu and Kashmir Reorganisation (Amendment) Bill, 2023 [P.R.S. Legislative Research - Dcember 2023] -Tushar Chakrabarty.. 208

IV പുസ്തക പരിചയം

1 When democracy fails [Frontline, 22nd September 2023] - Ashutosh Bharadwaj.. 209-212

2 Listen to the Land [Down to Earth, 16-30 September 2023] - Arati Kumar Rao .. 213-214

V പാർലമെന്ററി നടപടികൾ

1 Resume of Business Transacted during the Twelfth Session of the Eighth Mizoram Legislative Assembly .. 215-216

പ്രതിച്ഛായ മാറ്റണം

ഡോ. രാജൻ ഗുരുക്കൾ

ദേശത്തും വിദേശത്തുമുള്ള വിദ്യാർഥികളെ ആകർഷിക്കാൻ കാലിക പ്രധാനമായ അറിവും പ്രയോഗശേഷിയും പകരുന്ന ചെറുതും വലുതുമായ നൂതന പഠന പ്രോഗ്രാമുകൾ ആരംഭിച്ചുകൊണ്ട് നമ്മുടെ സർവകലാശാലകളെയും കോളേജുകളെയും ശാക്തീകരിക്കുന്ന പദ്ധതിക്ക് ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസ കൗൺസിൽ തുടക്കമിടുകയാണ്. കേരളത്തിൽ പഠിക്കുക എന്ന ആശയം അന്താരാഷ്ട്ര തലത്തിൽ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയാണ് ലക്ഷ്യം. അതിന്റെ ഭാഗമായി നാനാവിഷയ സമന്വയത്തിലൂന്നുന്ന ബിരുദപഠനവും വിഷയാന്തര ഗവേഷണവും സാർവജനീനമാക്കും.

അന്താരാഷ്ട്രവിദ്യാർഥികളെ എത്തിക്കും

അഖിലേന്ത്യാ ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസ സർവേ 2020-21 കാണിക്കുന്നത് കർണാടകത്തിൽ 8137-ഉം തമിഴ്നാട്ടിൽ 3685-ഉം വിദ്യാർഥികൾ വിദേശരാജ്യങ്ങളിൽ നിന്ന് എത്തിയെന്നാണ്. എന്നാൽ, കേരളത്തിൽ എത്തിയത് 266 വിദ്യാർഥികൾ മാത്രമാണ്. അന്താരാഷ്ട്ര വിദ്യാർഥികളെ ആകർഷിക്കേണ്ടതിന്റെ പ്രാധാന്യം സംസ്ഥാന സർക്കാർ ഇതിനകം തിരിച്ചറിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. കേരളത്തെ ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസ ഹബ്ബാക്കി മാറ്റുകയെന്ന ലക്ഷ്യത്തിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ വിശേഷിച്ചും. വിജ്ഞാനസമ്പദ് വ്യവസ്ഥയിൽ അതിന്റെ പ്രാധാന്യം വളരെ വലുതാണ്. 2022 ജൂലൈയിൽ ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസ കമ്മീഷൻ സമർപ്പിച്ച റിപ്പോർട്ടിൽ ആഗോളതലത്തിൽ വിദ്യാർഥികളെ ഇങ്ങോട്ടാകർഷിക്കാനുള്ള നടപടികൾ ഊർജിതമാക്കണമെന്ന് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

കാലികമായ കോഴ്സുകൾ രൂപകല്പന ചെയ്യും

ബഹു വിഷയ സമന്വയത്തിലൂടെ കാലികപ്രധാനവും പ്രയോഗക്ഷമവും ആഗോളപ്രസക്തവും ആയ ഗ്രാജ്വേറ്റ്, പോസ്റ്റ് ഗ്രാജ്വേറ്റ് പ്രോഗ്രാമുകൾ ഡിസൈൻ ചെയ്യണം. അന്താരാഷ്ട്ര സർവകലാ ശാലകളുമായി ചേർന്നുള്ള പ്രോഗ്രാമുകളും വേണം. വിഷയാന്തര, വിഷയാതീത ഗവേഷണ സംരംഭങ്ങളും വിജ്ഞാന വിവർത്തന പദ്ധതികളും ആസൂത്രണം ചെയ്യണം. മെഡിക്കൽ മേഖലയിലാണത്തരം പദ്ധതികൾക്ക് വലിയ സാധ്യതകളുള്ളത്. അവ വികസിപ്പിക്കാനുള്ള നടപടികൾ ആരംഭിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ഇപ്പോൾ യു.എസ്., യു.കെ., കാനഡ, ഓസ്ട്രേലിയ തുടങ്ങിയ പല വിദേശരാജ്യങ്ങളിൽ പഠിക്കുകയോ തൊഴിലെടുക്കുകയോ ചെയ്യുന്നവരെ ചില ഹ്യസ്വകാല കോഴ്സുകൾവഴി നമ്മുടെ സ്ഥാപനങ്ങളുമായി ബന്ധിപ്പിക്കാൻ കഴിയും. അവരുടെ സമ്പർക്കം ഉപയോഗ പ്പെടുത്തി നമ്മുടെ സവിശേഷ ദീർഘകാല പ്രോഗ്രാമുകൾക്കും ധാരാളം പേരെ ആകർഷിക്കാൻ കഴിയും. ധാരാളം പ്രവാസികളുള്ള സംസ്ഥാനമെന്ന നിലയിൽ അവർക്കാവശ്യമായ ഹ്യസ്വകാല കോഴ്സുകൾ ഡിസൈൻ ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്.

ഇവിടത്തെ പ്രോഗ്രാമുകൾ ഫലപ്രദമാണെന്നു ബോധ്യമായാൽ വിദേശങ്ങളിൽനിന്നുള്ള വിദ്യാർഥികൾ ധാരാളമായി ഇങ്ങോട്ടു വരും. ലോകത്തെവിടെയുമുള്ള വിദ്യാർഥികൾക്കാവശ്യമുള്ള മിക്കവാറും പ്രോഗ്രാമുകൾ താരതമ്യേന കുറഞ്ഞ ഫീസിൽ ഇവിടെ ലഭ്യമാക്കാനാവും.

കേരളത്തിൽ പഠിക്കുക

കേരളത്തിൽ പഠിക്കുക എന്ന പദ്ധതി നടപ്പാക്കേണ്ടത് രണ്ട് ഘട്ടങ്ങളായാണ്. ഹ്രസ്വകാല കോഴ്സുകൾ ആവശ്യമുള്ള സഞ്ചാരി വിദ്യാർഥികളെ കേന്ദ്രീകരിച്ചുള്ളതാണ് ആദ്യത്തേത്. ഏതു കോഴ്സുകളാണ് അവർ അന്വേഷിക്കുന്നതെന്നു പഠിച്ചതിനുശേഷം അവ നൽകാൻ കഴിയുന്ന സർവകലാശാലകൾ കോഴ്സുകൾ ഡിസൈൻ ചെയ്തു പരസ്യപ്പെടുത്തും. യൂറോപ്യൻ രാജ്യങ്ങളിലും യു.എസ്., യു.കെ., കാനഡ, ഓസ്ട്രേലിയ തുടങ്ങിയ രാജ്യങ്ങളിൽ പഠിക്കുന്നവർക്കിടയിൽ ഹ്രസ്വകാല സ്വാശ്രയ കോഴ്സുകൾക്ക് വലിയ ഡിമാൻഡാണ്. ഗഹനമായ പഠനത്തിനു മുന്നോടിയായി തൊഴിൽപരമായി പരിചയപ്പെട്ടിരിക്കേണ്ട പ്രമേയങ്ങളിൽ രണ്ടാഴ്ചയോ ഒരുമാസമോ നീണ്ടുനിൽക്കുന്ന നൂതന കോഴ്സുകളാണവർക്കാവശ്യം.

അപരിചിത ചുറ്റുപാടുകൾ, സമൂഹം, സംസ്കൃതി, ജീവിതം തുടങ്ങിയവയിൽ നേരിട്ടുള്ള അറിവുവേണ്ട സന്ദർഭങ്ങളുണ്ട്. ബിരുദാനന്തര പഠനങ്ങൾക്കും ഗവേഷണങ്ങൾക്കും അങ്ങനെയുള്ള അറിവുവേണ്ടിവരും, അവ ക്രെഡിറ്റുകൾ ഉള്ളതോ അല്ലാത്തതോ ആയ കോഴ്സ്കൾവഴി നേടാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നവർ പല സർവകലാശാലകളിലും ഓരോരോ വിഷയങ്ങളെ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്ന അധ്യാപകരുടെ കീഴിലുണ്ട്. അവരെ നെറ്റ്‌വർക്കിലൂടെ ബന്ധപ്പെടണം. അവർക്ക് ഇത്തരം കോഴ്സുകൾ നൽകി ഉചിതമായ ഫീസ് ഈടാക്കാവുന്നതാണ്.

അടുത്തത് ദീർഘകാല പ്രോഗ്രാമുകൾ ചെയ്യാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നവരെ കേന്ദ്രീകരിച്ചുള്ളതാണ്. ആഫ്രിക്കൻ, ദക്ഷിണേഷ്യൻ രാജ്യങ്ങളിൽ ഗ്രാജ്വേറ്റ്, പോസ്റ്റ് ഗ്രാജ്വേറ്റ് പഠനത്തിനായി ഇന്ത്യയെ ആശ്രയിക്കുന്ന ധാരാളം പേർ ഉണ്ട്. അവർക്കു വേണ്ട പ്രോഗ്രാമുകളുള്ള സ്ഥാപനങ്ങൾ ഇവിടെ ധാരാളമാണ്. അത്തരം രാജ്യങ്ങളെ കേന്ദ്രീകരിച്ചുള്ള പ്രവർത്തനം പ്രയോജന കരമായിരിക്കും. ആവശ്യമായ വിവരങ്ങൾ നൽകാനുള്ള പ്രചാരണ സംവിധാനവും വേണം.

നൂലാമാലകളില്ലാത്ത സംവിധാനം

സ്റ്റുഡന്റ് വിസയും യാത്രാ സംബന്ധമായ നയതന്ത്ര രേഖകളും എളുപ്പവും ഉദാരവുമായ രാജ്യങ്ങളിലെ സ്ഥാപനങ്ങളാണു വിദ്യാർഥികൾ ഏറെയും തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നത്. വിദേശ രാജ്യങ്ങളിൽനിന്നുള്ള വിദ്യാർഥികൾ ആഗ്രഹിക്കുന്നത് നിയമങ്ങളുടെ നൂലാമാലകളില്ലാത്ത കാലവിളംബമില്ലാത്ത സംവിധാനമാണ്. സർവകലാശാലകളുടെ പഴഞ്ചൻ നിയമങ്ങളും അമിതകാല താമസവും അവരെ ഓടിച്ചുവിടും. നമ്മളുടെ സർവകലാശാലകൾ മാറിത്തുടങ്ങിയിട്ടുണ്ട്. ഇനിയും മാറണം.

മേൽപ്പറഞ്ഞ പദ്ധതിയുടെ ആദ്യഘട്ടം 2023-2024 അക്കാദമിക് വർഷവും അടുത്ത ഘട്ടം 2024-2025 അക്കാദമിക് വർഷവും നടപ്പാക്കിത്തുടങ്ങണം.

സർവകലാശാലകളുടെ താത്പര്യവും സന്നദ്ധതയും പദ്ധതിയുടെ വിജയത്തിൽ മർമപ്രധാനമാണ്. അതുകൊണ്ട് ഏറ്റവും പ്രാപ്തിയുള്ള സർവകലാശാലകളെ പ്രോത്സാഹിപ്പിച്ചും വേണ്ട വിവരങ്ങൾ നൽകിയും ഈ മേഖലയെ സജീവമാക്കുന്നതിന് ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസ കൗൺസിൽ മുഖ്യ പങ്കുവഹിക്കേണ്ടതുണ്ട്. സർവകലാശാലകൾ സജ്ജമാക്കേണ്ട അക്കാദമികവും അല്ലാത്തതുമായ തയ്യാറെടുപ്പുകളുടെ ഏകോപനം, സർക്കാരിൽ നിന്ന് ലഭിക്കേണ്ട കാര്യങ്ങളിൽ കാലതാമസം വരാതെ നോക്കൽ, പഠനത്തിനു തിരഞ്ഞെടുക്കേണ്ട സ്ഥാപനം, പ്രോഗ്രാമുകൾ, കോഴ്സുകൾ, ആതിഥേയത്വം എന്നിങ്ങനെ വിദ്യാർഥിയുടെ പ്രവേശം പൂർത്തീകരിക്കുന്നതുവരെയുള്ള എല്ലാകാര്യങ്ങളും ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസ കൗൺസിലിന്റെ ചുമതലയായിരിക്കും. കൗൺസിലിന്റെ വെബ്സൈറ്റിൽ ഇതിനുപ്രത്യേകമായി ഒരു പോർട്ടൽ ഉണ്ടായിരിക്കണം.

മാതൃഭൂമി ആഴ്ചപ്പതിപ്പ്,

4, ജൂലൈ 2023.

ᘛᘛᘛᘛᘛᘛᘛᘛ

CONCRETE VS JUNGLE

Rohit Parihar

The Supreme Court's recent overturning of its ruling on Ecologically Sensitive Zones around protected areas may have left some locals relieved but could open the doors to new threats from unbridled construction

No one was happier than Om Saini, the sarpanch of Sherpur village near the Ranthambore National Park in Rajasthan, with the April 26 ruling of the Supreme Court of India. Just 10 months earlier, in June 2022, the apex court had imposed a blanket freeze on construction in Ecologically Sensitive Zones (ESZs), mandating that at least a one-kilometre stretch around the demarcated boundary of all protected areas be included in the relevant ESZ. In Sherpur, this meant its 8,000-odd residents could not even construct a toilet, let alone a house, without seeking permission from the principal chief conservator of forests (PCCF), who heads the state's forest department.

The Supreme Court has now relaxed its previous order. But what may have come as a relief to the villagers of Sherpur could well turn into a destructive tsunami for the fragile ecology of the region. India has a network of 998 protected areas, per the National Wild life Database, including 106 national parks, 567 wildlife sanctuaries, 105 conservation reserves and 220 community reserves. Together, they cover 5.3 per cent of the country's geographical area, as of January 2023. The Union ministry of environment, forest and climate change (MoEFCC)-on the basis of surveys conducted and proposals sent by respective state governments-has been notifying ESZs under the Environment (Protection) Act, 1986, to provide a buffer against construction and development activities that may harm the biodiversity in these protected areas.

Though the Wildlife Conservation Strategy, 2002, provided for a 10 km wide ESZ, the actual extent remained variable, depending upon site-specific ecological, geographical and other relevant factors. Around the Nagar-junasagar-Srisailam Tiger Reserve in Andhra Pradesh, for instance, the ESZ ranges between zero and 26 km, the lower limit owing to parts of the reserve being located along the

Krishna river and the interstate boundary with Telangana. The blanket ban on construction hit 100 odd villages located within this ESZ. Similar was the plight of millions of people residing within other ESZs, which in the case of Assam's Nameri National Park and Sonai-Rupai Wildlife Sanctuary extends up to 48 km. from the park's boundary. The apex court's overturning of the ban came in response to pleas from the Centre and state governments. According to the new ruling, the June 2022 order ceased to apply to protected areas for which the MoEFCC had already issued the final or draft notifications-474 and 112, respectively- or the 73 for which the ministry had received proposals. Noting that the ESZs notified so far ranged from the zero line to as much as 48 km. from the boundary, the bench, which was headed by Justice B.R. Gavai, also clarified that "in certain cases, it may not be possible to have a uniform minimum area [for ESZs] by virtue of interstate boundaries or a sea or a river beyond one side of the protected area".

As far as development activities within ESZs are concerned, the authorities were asked to follow the ministry's February 2011 guidelines, as was being done before June 2022. They include an exhaustive list of activities that are either 'permitted', 'prohibited', or 'regulated with safeguards. The prohibited ones include commercial mining and setting up of polluting industries, while the construction of hotels, road- widening and felling of trees are among the regulated activities—a category that was always prone to some local interpretive discretion. However, the SC clarified that the 1km. ban will stay as far as mining is concerned, even if the ESZ is marked at the zero line.

So why has this modified order raised concern among conservationists? With hotel construction once again becoming a regulated activity, it is being feared that state governments and local authorities could exploit the norms in cahoots with private players, as had been happening before. "The SC's fresh order has rightly taken into consideration the needs of people who live next to the forests," says M.K. Ranjitsinh, the iconic ex-IAS officer who was the key architect of independent India's first proper environment-related legislation—the Wild Life (Protection) Act, 1972. "But what bothers me is its implementation, in which we have often faltered."

About 200 km. from Ranthambore, on the outskirts of Jaipur, environmentalists are fiercely opposing attempts to regularise a hotel being run by a prominent group and an adjoining banquet hall, both of which fall under the Nahargarh Wildlife Sanctuary ESZ. The properties were, in fact,

opened after the ban was imposed, and their very design violates guidelines prohibiting boundary walls that hinder the free movement of wildlife, a senior forest officer confirmed to INDIA TODAY. Elsewhere, too, resorts and hotels that mushroomed near protected areas, often within ESZs, to promote wildlife tourism have turned into wedding destinations, threatening the area's tranquility. So much so that the National Green Tribunal (NGT) in March had to issue a detailed protocol to enforce the existing regulations regarding noise pollution, including a round-the-clock ban on loud music and the bursting of firecrackers around Fatehsagar Lake and the ESZ in Udaipur. It also asked the Central Pollution Control Board (CPCB) to launch a mobile app to monitor the situation across the country.

"The NGT order was overdue," says Arvind Jain, who runs hotels near the Ranthambore and Sariska Tiger zones, "but now, after the SC has relaxed constructions within ESZs, I fear more resorts will come up in the garb of farm- and guest houses." A senior officer in the Rajasthan wildlife department, who does not wish to be named, says the SC in its April order did well to leave it to local-level committees to grant permissions for any fresh constructions by ESZ inhabitants, instead of referring each case to the principal chief conservator. However, he wishes the court had retained the part of the June 2022 order that enjoined upon these forest department heads in each State/Union Territory to list every existing structure in ESZs." This would lave helped prevent any misrepresentation and foul play.

Debadityo Sinha, conservationist and lead, climate and ecosystems, at the Vidhi Centre for Legal Policy, agrees. Sinha claims states are not taking the exercise seriously, and many protected areas have hotels and resorts running in the garb of home stays that channel the new buzz around ecotourism. "The Supreme Court could have deliberated more on ways to regulate activities in ESZs so as to provide better protection to wildlife," he says. Sinha claims that while the top court correctly directed the states to strictly follow the 2011 guidelines, it gave a "contrary observation" while relaxing the 1-km. rule. "The 2011 guidelines clearly say that if the boundary of a protected area overlaps with an interstate border, both the states will endeavour to reach a consensus to decide the minimum ESZ," he explains. "But using it as a ploy to not have an ESZ or minimise its area means ignoring the link between land and water bodies for the survival of ecosystems and species."

In an ongoing study, Vidhi found that of the 109 national parks and sanctuaries it analysed, 60 or 55 percent, have notified a minimum ESZ of zero km. This means there is no ESZ around a part of these protected areas. In a majority of the cases, the interstate border is cited as the reason. Further, the 2022 SC order had relied on the submission of an empowered committee, which recommended minimum safety zones of 2 km. around protected areas spread over 500 sq. km, 1 km. for those between 200 and 500 sq. km., and 200-500 metres for the smaller ones. "This time, though," says Sinha, "the SC did not rely on any expert opinion while modifying the restrictions."

Unfortunately, many protected areas have already undergone tremendous development in their close vicinity. Some are even surrounded by urban continua. Then there are others where small ESZs have been notified, citing limited area for the region's "holistic development" or upcoming strategic infrastructure. The Galathea National Park in Great Nicobar is one such instance—it has just a 0-1 K.M. ESZ. This leaves several wildlife and biodiversity reserves in India without much of a "shock absorber" around them. Sinha says states must demarcate ESZs to fulfill their responsibility towards the conservation of ecosystems, and not just for the sake of compliance. "Most protected areas in India now exist as small, isolated patches in a mosaic of human-created barriers," he says "Such habitat fragmentation has driven many species to local extinction and increased human- wildlife conflict."

Ironically, the SC's latest order says overly restrictive ESZs could "intensify" rather than "avoid" such conflict. ESZs are not meant "to hamper day-to-day activities of citizens but...to protect precious forests and protected areas from any negative impact and to refine the environment around the protected areas", it noted. Now, it is for the government, both at the Centre and in the states, to expedite the notification of ESZs while striking a balance between the nation's conservation goals and the development needs of the locals. Add to that strict enforcement, which can prevent all kinds of encroachments and hazardous activities in these ecologically fragile zones-perhaps under the watchful eyes of the Supreme Court.

India Today

10, July 2023

THE NEW EXODUS

Shelly Anand

Devanshi Sood is all of 18 and all set to fly out to the US next month to pursue the course of her dreams. Sood studied PCME (Physics, Chemistry, Mathematics and Economics) at Heritage Xperiential School, Gurugram, and has opted for a four-year bachelor's in Computational Media at the Georgia Institute of Technology, US. "This degree will offer me room to experiment," she says, "and help me with my interest in environment technology, a subject for which there is a huge market in the US." Sood is choosing to go west because the subject she is primarily interested in pursuing is not available in India, and it also allows her to explore her interests in diverse subjects. "I like science and computers," she says, "but also literature and political science."

Every year, just as Fall begins to descend on the western hemisphere, thousands of young students like Sood, in pursuit of a quality higher education, make the long journey either to America, or midway to Europe or eastward towards Australia and the Southeast Asian countries. It is not as though Indian students were not making a beeline for foreign universities earlier. But the sheer numbers seeking international degrees, the profusion of choice in terms of destinations and the variety of courses attracting new recruits, all these speak of a tidal surge of sorts. In February this year, the Union ministry of education informed the Lok Sabha that 750,365 new students flew abroad for higher studies in 2022, the highest number in six years, and 161, 642 more than in 2019. Confirmation comes from another quarter, as online platform Yocket found a total of 1.32 million Indian students studying abroad in 2022, up from 1.14 million in 2021. Gurugram-based Redseer Strategy Consultants expect the number to go up to 1.8 million by 2024. And though the US for long had more students from China than from any other country, that may well be changing. The US embassy issued a record-breaking 125,000 visas to Indian students last year, more than were issued to any other nationality. The Open Doors report brought out by the Institute of International Education in the US documents a slowdown in the number of Chinese students studying on American campuses compared to Indians between 2020-21 and 2021-22. If the number of Indian students went up by 18.9 per cent-from

167,582 to 199,982—in that period, those from China saw a decline of 8.6 per cent-from 317,299 to 290,086. Likewise, an immigration statistics report released by the UK in September 2022 revealed that 127,731 visas were issued to Indian students in 2021 compared to 116,476 issued to students of Chinese nationality.

The smorgasbord of choices is what a majority of the students cite as the reason they look abroad for higher education. There are other reasons besides. The failure of the education system back home to keep up with GenZ's aspirations is one, the phenomenon of too many students chasing too few seats in Indian colleges another. By contrast, there is an endless glimmer of opportunity in the parallel universe that is an international university—a sprawling campus with world-class faculty and facilities, flexible and well-designed curriculums, abundant research openings, a chance to interact with another culture and people and, at the end of it all, perhaps a career that gets you a permanent place among the global professional elite. As Pratibha Jain, 27, from Bengaluru, who is off to do a master's in graphic design in a British university, says, "Apart from the state-of-the-art facilities, the global exposure and cultural diversity will help me build a network of peers and professionals."

The Great Indian Student Deluge

They come from all over—big cities and small towns—and there are as many girls as there are boys. You could well blame Covid for the swell in numbers in the past year and a half. As country after country closed its doors to the marauding virus, students aspiring to study abroad had to put their plans on hold. Only when things eased in 2021 could those who had deferred admissions finally join. Others attending classes online from their home countries could finally see what the university grounds looked like.

Another factor spurring the exodus came in the form of CUET, a common university entrance test that the University Grants Commission in India mandated since last year for admission in college. Coming as it did in the shadow of the Covid disruptions and plagued by teething troubles in the first year of its implementation, it delayed the university session by some four months, throwing students into panic and uncertainty. CUET has brought the curtains down on the cut-off system that had become somewhat of a joke. Class 12 marks no longer determine which college you take admission into; CUET instead tests a student's conceptual grasp of a subject and aims to provide students with a level playing field. Earlier, students adept at rote learning and from boards that

privileged it had an unfair advantage over the rest. The flip side is, with marks no longer a guarantee for admission in a good college or course, many students are unwilling to put up with the uncertainty of whether they will get the course and college of their choice.

"The Indian education system and its method of taking in students at the better universities has become very competitive," says Guwahati based Rinjee Baruah, senior zonal counselling manager with Global Reach, a study abroad career counselling organisation. Also, as Nitina Chopra Dua, head, Career Guidance Centre, Shiv Nadar School, Noida, points out, "While the world is moving towards the test optional method, in India, we are going the test way. So, it's getting tougher for children to get admission in the colleges and courses of their choice." Quality institutes in our country offer only a limited number of seats. Last year, for instance, some 1.4 million students graduated from schools, but besides the scant intake in professional colleges, the number of seats in central universities was just 200,000. Private colleges just cannot fill the gap, mushrooming as they may well be.

Naturally, the intense competition is leaving students frazzled, and they are increasingly realising that it's far easier to get into a well-ranked university abroad than into an IIT or Delhi University. A student with 95 per cent marks in her Class 12 boards may or may not make it to the institution of choice, but has a fair chance in an international university ranked among the top 50, and with a scholarship to boot. Covid and CUET, however, are only the immediate reasons for students forsaking Indian universities and looking beyond. The roots of the problem go far deeper, into the cavernous hole that is the Indian education system itself.

Gaps In Our Education

It is the dinosaur in the room no one wishes to acknowledge. But the fact remains that Indian pedagogy has failed to rise above textbook and class-room learning, and teaching a syllabus that puts students to sleep, rather than awakening their interest. No one knows this better than Dinesh Singh, the former vice-chancellor of Delhi University and now the chancellor of K. R. Mangalam University, Gurugram. "Our education system does not deliver what it should despite all effort," he says. "There is a lack of practical knowledge at undergraduate levels, which is why most students feel that courses available with universities here are meaningless. The universities and education abroad, on the other hand, let them express themselves, be

critical, offer useful and practical knowledge."

It's a view 19-year-old Saiba Bajaj echoes. She is currently majoring in Computer Science at the University of Manitoba, Canada, and loving the experience. "In an international university," she says, "there is a marked difference in the application of concepts learnt during the degree programme. The idea of being actually able to utilise and apply those concepts was fascinating for me."

A limited choice of subjects and specialisations, poor facilities and the absence of good teachers are other deterrents, especially in colleges away from the metros. "The Indian education ecosystem is narrow," says Poonam Verma, professor-principal of the Shaheed Sukhdev College of Business Studies, University of Delhi. "The young today are experimental in nature and want to explore a different set-up." Tumul Buch, co-founder of Yocket, agrees. "GenZ wants to pursue new-age and offbeat courses," he says. And Indian universities just do not have them.

Students, therefore, are opting for courses, disciplines and specialisations abroad that are in sync with industry and up to date with technological advancements and sensitive to societal needs. As Professor Charlie Jeffery, vice-chancellor, University of York, UK, says, "Research-intensive universities are a particular appeal and we strive to create global solutions to local problems by collaborating internationally. We have research strengths that align with India's priorities, including food security, digital technologies, tackling climate change and green energy, and students studying in this area with us from India is hugely beneficial." Data science and Analytics, Fintech, Artificial Intelligence & Machine Learning are fast emerging as new subjects of interest. However, the tremendous job opportunities and the explosion of technology in recent years make STEM (science, technology, engineering and math) fields still the most popular. According to the Open Doors report, the percentage of international students studying STEM subjects in the US was 79.4 in 2021-2022.

The growing need for healthcare professionals worldwide, the potential for high salaries and career advancement, and the opportunity to make a difference in people's lives are fuelling a rise in those wishing to specialise in healthcare and life sciences. Meanwhile, the increasing awareness of environmental and sustainable development issues is seeing a rise in Indian students choosing Earth, Environmental and Atmospheric Sciences, Medicine, Biology and Ecology, therefore, netted

10 per cent of last year's intake of Indian students.

Specialised courses such as Aerospace Engineering and Art History are also finding takers because of the career opportunities they offer in the global market. Liberal arts courses in old specialities like Literature, Philosophy and Political Science as well as in new subjects such as Corporate Governance, Public Health, Sustainable Development and Renewable Energy attract a substantial number of students, as do disciplines such as Linguistics and Gender Studies. The Social Sciences and Humanities together cornered a 20 per cent share of the students who went abroad in 2022, while business and management programmes attracted 30 per cent of the crowd. "The demand for these programmes is driven by the desire to gain international business knowledge and experience and the opportunity to gain practical experience through internships and co-op programmes," says Ashwini Jain, CEO and co-founder of Foreign Admits, a study abroad platform.

It's not just the international degree. For many, studying in a different cultural environment is itself a part of the education. Studying abroad allows young students to imbibe new perspectives, ideas and ways of life. This cross-cultural experience, says Poshak Agarwal, co-founder of Athena Education, a global undergraduate admissions consulting firm that works with Ivy League and other top universities, helps students develop a global outlook, competencies and a greater appreciation for diversity, not to mention valuable skills for personal and professional growth. Ultimately, however, most Indian parents see a foreign education for their children as a passport to a better career and future. Suneet Singh Kochar, co-founder and CEO of Fateh Education says, "Parents feel that with the growing mobility in the job market, a multicultural university experience equips their children better for success."

Never Mind The Money

For many Indian parents, money is not a consideration to begin with. Better financial planning and more disposable incomes make it possible for them to invest more in their children's education. Education loans, especially without collaterals, have made the process smoother and a lot more accessible for students in recent years. "Collateral- free loans, which work on predicting students' eventual outcome, have been a key factor in the increasing demand for studies abroad," says Buch.

For Prodigy Finance, an international student lender, India has been one of

the fastest growing markets, with the company seeing a 72 per cent rise in applications from India in 2022 and a 73 per cent increase in loan disbursements for Indian students. "The average loan size in the year is Rs 31 lakh for us," says Mayank Sharma, head, global partnerships, and country head, India. The trend is visible even in India's small towns. For instance, Avanse Financial Services, a non-banking financial company focused on education, reported a significant demand for student loans from Tier II and III cities in FY23.

Another significant factor is the range of study abroad platforms. From determining student aptitude, identifying the courses best suited to them to helping them write applications, tests, extra-curricular activities as well as the all-important statement of purpose (SOP) essay, these forums hand-hold students through the entire journey from home to university. Of course, the guidance comes at a fee, and that fee is not cheap. Yocket, for instance, helps students with end-to-end counselling under Yocket Premium' that includes test preparation, country and course selection, university shortlisting, documentation such as a resume, SOP and letter of recommendation, university applications, educational loan guidance and visas. Each student gets a dedicated counsellor along with a bunch of other experts. The fee varies from Rs 90,000 to Rs 1.3 lakh for bachelor's and from Rs 27,000 to Rs 90,000 for master's, depending on the profile of the student and the services taken. They also have a free platform for students to do research. Athena Education, on the other hand, helps students with bespoke mentorship in terms of career and educational counselling, psychometric assessment, curating a customised list of universities for the right fit, support with application and documentation and post-admission services. The average fee per student is Rs 5 lakh per year.

Students can also refer to the QS World University Rankings, Times Higher Education World University Rankings and country-specific rankings such as US News for the US. Education USA India and British Council India-Study UK are other useful resources that guide students through the whole process of academic and visa applications.

Universities abroad are also keen on attracting international students, because the fees they pay cross-subsidises local students. Of course, there are benefits to the host nation's economy as well as these students hire accommodation or eat out at restaurants. Between 2018-19 and 2021-22, international students

contributed £41.9 billion (Rs 4.4 lakh crore) to the UK economy.

Foreign universities also welcome international students because of the cultural diversity they bring to their classrooms. As David C. Malloy, president, King's University College, Ontario, Canada, says, "At King's, we have created a global microcosm, with our Canadian students gaining an international experience by welcoming more than 800 students from 40 countries to share their cultural and intellectual outlooks. We also put very specific orientations in place for our international students to welcome them to King's and to Canada."

To attract international students, foreign universities are working hard to demystify application processes, devise student-friendly visa policies and offer attractive scholarships, which can significantly reduce tuition and living expenses. They range from full scholarships that cover all expenses of a student to merit- based financial awards granted to students by universities or external organisations. The graduate research assistantships (GRA), for instance, allow graduate students to engage in research activities under the supervision of a faculty member. GRAS usually receive a stipend and may have their tuition fees waived or reduced in lieu of research work. Graduate teaching assistantships (GTA) are another incentive—they are provided to graduate students who assist faculty members with teaching related tasks. GTAs, too, earn a stipend and a tuition fee waiver or reduction.

Many countries have also begun offering attractive immigration and post-study work opportunities to foreign students. If Canada has a Post graduation Work Permit Programme, the US has some thing called the STEM OPT or Optional Practical Training Extension for STEM Students visa programme, under which international students can extend their work authorisation by a year. Australia has extended post-study visa work duration from two to three years while in the UK, as Prof. Jeffery points out, "The Graduate Immigration Route that allows students to undertake post-study work in the UK is a key factor in the appeal of our universities to Indian students in particular."

All of which reassures Indian aspirants that foreign education does not have to be a pipe dream. Canada remains a top draw due to its welcoming immigration policies, high quality of education and relatively cheaper tuition fees compared to the US and UK. If the average annual cost of a four year undergraduate degree in the US is \$40,000-\$55,000 (Rs 33 lakh-Rs 45 lakh) and approximately £22,000 (Rs 23 lakh) per year for a

three year undergraduate degree in the UK, an undergraduate programme in Canada works out to CAD 20,000-35,000 (Rs 12.4-21.7 lakh) per year. The US and UK attract substantial number of students owing to the number of top- ranked universities and the large Indian diasporas there. Australia remains another lure, given its high standard of living, world class education system and work opportunities after graduation. An undergraduate programme here costs AUD 20,000-40,000 (Rs 11- 22 lakh) per year.

However, even as Anglophone countries remain the preferred destinations for Indian students, countries like France, Italy and Germany attract numerous applications from India (see Abroad Spectrum). In fact, as the ministry of external affairs informed Parliament in February this year, you will find Indians in 240 countries and territories around the world. Canada, Australia, the US and the UK remain the top choices, but sizeable numbers are also travelling to Uzbekistan, the Philippines, Russia, Ireland, Kyrgyzstan and Kazakhstan. As the saying goes, the world is your oyster.

India Today

July 17, 2023

INDIA JOINS KEY MINERALS PARTNERSHIP

On June 23, India became part of the Minerals Security Partnership (MSP), a group of developed countries headed by the US that aims to catalyse Investment in critical mineral supply Chains.

India now has opportunities to pursue strategic deals, with a focus to secure a lithium supply chain. This would help the country in production of electric vehicle components, a key step in the shift to sustainable mobility.

A French and a British company (both nations members of MSP) have signed a deal for developing a mine that will produce enough lithium to run 0.5 million electric vehicles a year. India can push for a trilateral strategic partnership in context of this deal by highlighting its manufacturing potential.

Also, on July 3, China banned export of products made of critical minerals gallium and germanium from August. This may impact production of equipment like semiconductors. This too presents an opportunity to India which has 20.83 million tonnes of gallium resources, as per the Indian Minerals Yearbook 2020. Germanium is also found in trace amounts in coalfields, says a Geological Survey of India study published recently. India is, however, currently fully dependent on germaniums imports.

Down to Earth

16-31 July 2023

DON'T SHIFT THE CONFLICT

Gana Kedlaya

In February, officials from the Dharmapuri forest division in Tamil Nadu captured a 45-year old elephant and translocated it to the Anamalai Tiger Reserve. The tuskless male elephant was blamed for causing extensive damage to crops in the surrounding villages. However, it soon started marching towards its home range, covering some 100 K.M. in just two days. The forest officials then tranquilised and captured the elephant again. They radio collared the elephant and decided to release it in a nearby forest. But wherever they took it, local communities opposed its release. Finally, after travelling 200 K.M. in a truck over an agonising 24 hours, the animal was released deep inside a reserved forest in Manombally-Varakaliyar. It was last seen on February 24, drinking water in its new territory.

In geographies where elephants are found, translocation is being increasingly employed as a tool to mitigate conflicts between humans and the animal. With mobile phones and cctv cameras, it has become easier for people to capture visuals of elephants in farmlands or frequenting the vicinity of human settlements. And when conflicts arise, such images of elephants are shared, and their removal is demanded. "The only solution locals seek is removing the animal from the area. Often, males are captured and matriarchs are radio-collared," says a Karnataka forest department official.

But such measures are fraught with risks. In January this year, a wild tusker in Karnataka died after falling from a height of 10 metres while trying to escape capture. In another recent case in the state, a captured female elephant in the state died due to a cardiac arrest. "Veterinarians and darters have very little time before tranquilising an animal. The elephant may seem healthy and fit on the outside. It is impossible to ascertain its complete health condition, some-times resulting in incidents post tranquilisation," says Thammaiah, project associate, Wildlife Institute of India.

Post-release monitoring is also key to the animal's health. A 2019 study published in Biological Conservation suggests at least four years of monitoring. But in India, this is limited to a few weeks or months. Moreover, apart from a handful of technical

reports on captures and radio- collaring of elephants, there are no scientific reports or long-term studies in the country.

Nishant Srinivasaiah, an elephant behavioural ecologist, says removal of mature male elephants have a long-term impact on the behaviour of the rest of the herd. There is evidence that the older males act as repositories of knowledge and at times, discipline younger males.

The process of translocation is also expensive. In January 2023, the forest officials of Tamil Nadu engaged three trained elephants or kumkis, three earth movers and nearly 100 personnel in "Operation Black" to capture a wild elephant in the Jerahalli forest range. Forest officials confirm that the tranquilisation and transport of kumkis and the captured elephant alone cost more than ₹1 lakh.

Translocated elephants tagged as "repeat offenders" are held in permanent captivity—a long, distressing process of mentally and physically breaking a wild elephant into submission. "Camps cannot host many elephants. We are running out of space. Wild elephants take at least a year to be fully tamed, and we do not have enough kraals," says the Karnataka forest official. Kraals are expensive too, sometimes costing up to 10 lakh each.

Even after all these efforts, translocation may not yield the desirable result. Forest officials point at a pattern observed in Hassan, Karnataka. More than 75 elephants have been captured and translocated from the forest since the 1970s. Yet the forest is home to more than 50 elephants today, with evidence of recolonisation by other elephants.

Give Elephants Space

Politicians have made promises in the last decade to reduce human-elephant conflicts. This includes developing elephant corridors, habitat restorations and adoption of diverse cropping patterns. While most of these promises are yet to be met, construction of large-scale barricades, say, along the railway tracks, have further fragmented elephant corridors. This prompts the animals to stray into newer areas. "It is critical to maintain secure elephant corridors, which means forest diversion should strictly be avoided in areas with these passages," says Divya Vasudev, co-founder of Conservation Initiatives, a Guwahati-based non- profit. Varun Goswami, director of Conservation Initiatives, suggests another strategy. He says, "Fences, when required,

should be designed to 'fence elephants out' of human spaces rather than 'fence them into' forests. If vulnerable human settlements and cropland are secured, elephants can move through other shared landscapes unhindered without facing human antagonism."

If translocation is needed, says Srinivasaiah, then targeting young naturally dispersing males using techniques such as soft release (a gradual introduction of the animal in a new environment) would be better, along with close monitoring to enable the animal to form association with new herds.

Honest and compassionate engagement with stakeholders facing losses and context- specific long-term strategies, including land-use planning, show better results, opine researchers. The International Union for Conservation of Nature (IUCN) also suggests in its latest report that there is greater success in conflict management if local communities are involved in the selection, design and implementation of mitigation measures.

(Gana Kedlaya is an independent journalist based in Bengaluru)

Down to Earth

1-15 August 2023

THE REAL PURPOSE OF MEDICAL COLLEGE

Mathew George

A recent report of a patient having suffered for almost a year before she found out that a surgical instrument had been left behind in her stomach-a case of medical negligence in one of the leading medical colleges in Kerala, a State with one of the most advanced health care systems in the country and growing vacancies in seats to Bachelor of Dental Surgery and Master of Dental Surgery courses in dental colleges across the country are two happenings that raise questions about the potential role played by medical colleges in India. The policy proposal of 2019 by the Union government to convert district hospitals to medical colleges, that is being pursued along with a policy of sanctioning an All India Institute of Medical Sciences (AIIMS) like institution in every State, highlights the need to examine the contribution of medical colleges in patient care from a public health perspective.

A medical college is an institution that has dual purposes: first and foremost is its educational role: as primarily an institution for the education and training of students to become medical professionals through teaching and apprenticeship (internship). A medical college hospital with state-of-the-art facilities is established with a view to ensure bedside care, a mandatory requirement for apprenticeship, and is the most crucial component in medical training. Its secondary purpose is to offer medical care. Hence, population norm was never a concern while establishing medical colleges and it is expected that patients with serious illnesses can avail services from medical colleges anytime when they have a referral from the lower-level facilities.

Colleges and Myths

Despite this, there is a myth that having a medical college sanctioned for a district would take care of every health-care need of the people there. Added to this is the potential real estate and other infrastructure boom near medical colleges along with the nurturing of false security and hope that the chances of children living there getting a medical seat will also increase. The popular support and goodwill for a medical college is

supplemented with another myth that producing more medical professionals is the solution to the issue of inadequate access to health care. But a close examination of the evidence and experiences around medical colleges and district hospitals and their contribution to people's health care presents a different picture. What it shows instead is that secondary-care facilities need to be prioritised over large state of the art medical colleges if curative care needs of the people are the priority.

Tertiary Care Needs

Two kinds of evidence need to be examined to make sense of this. First, it is a well-known fact that those needing advanced tertiary care will comprise approximately 15% of the total population annually. So, for a district with a population of three million, this would mean a bed requirement of 575-700 specialised beds (for a medium size district) if we consider 100%-85% bed occupancy. Most district hospitals are expected to cater to this need for specialised tertiary care. Unfortunately, district hospitals that are expected to function and follow referral systems from the lower level facilities face multiple challenges in the form of poor infrastructure that includes a lack of specialists, and no referral system, which is partly due to non functional secondary-level care facilities.

Most importantly, there is an overload of all kinds of patients (from those needing primary care to those needing most advanced care) who await treatment from these higher level facilities, ie., district hospitals or medical colleges. In places where better secondary facilities are functional and which have a referral system of some kind that works, there are district hospitals that are doing well (their patient care has specialities such as cardiac care and surgery, regular dialysis services and cancer treatment with a network of regional cancer centres), thus rendering efficient care on a long term and sustainable basis. It is a truism that some of the best trauma care responses after road traffic accidents are by the district hospitals with their limited capacity. This is a model to be emulated. Some district hospitals have a history of resisting the proposal to convert to medical colleges and are still doing well in patient care.

On the contrary, some of the well-functioning medical colleges across the country face problems such as

crowding of patients in need of primary and secondary care which could otherwise have been handled by the lower-level facilities. Medical practitioners in most medical colleges in the country will agree that more than 80% of the cases that are treated in medical colleges do not really warrant treatment under tertiary speciality care. There can be effective treatment at the lower level by ensuring basic facilities at that level. Patients who are in need of primary and secondary care always seem to flock to either medical colleges or well-functioning district hospitals for their immediate treatment The perennial failure of India's health services to implement a referral system in tertiary-care Facilities is only the expression of a much larger systemic problem the failure to strengthen secondary-level care. If strengthened, secondary-level care can be the face of public sector curative care for people and can even win trust as these patients constitute one of the larger segments in the total curative care pie - which private commercial players look to in search of business. Most secondary care needs do not require hospitalisation and hence are excluded from any health insurance scheme. In the south, such as Kerala and Tamil Nadu, the significant contribution of the government in addressing the curative care needs of people is through better functioning secondary level health-care facilities.

Popular Versus People-Centric Policy

There is always popular support for the establishment and the creation of a medical college as it propagates an 'image' of advanced technology and development. Setting up medical colleges in a district is a popular policy response but at times masks the real problem—of the inadequate provisioning of secondary-level health care in the region. There are two obvious challenges as establishing new medical colleges in areas where there is poor infrastructure and connectivity will face serious setbacks as the experience of several of the new AIIMS projects across the country shows. In addition, if district hospitals are converted to medical colleges, the priority shifts from a treatment centre to that of an education and research centre, where patient priorities become secondary. In either case, the challenges of ensuring a referral (gate keeping) will continue unless secondary facilities are developed adequately. There is a need to shatter the myth of medical colleges being the ideal site for health care solutions as far as the masses are

concerned. Instead, strengthening secondary-level curative care can be the best policy for governments to strengthen their health-care system. If this is done, it can be a strong regulator for the commercial private sector which survives on the less complex secondary care needs of people.

(Mathew George is Professor and Head, Department of Public Health and Community Medicine, Central University of Kerala, Periye, Kasaragod, Kerala)

The Hindu

25, August 2023

INDIA NEEDS COMPREHENSIVE SEXUALITY EDUCATION

Vikram Vincent

Earlier this month, a man and his minor son were arrested for sexually abusing a five-year-old girl, who was related to them, over six months. According to the National Crime Records Bureau (NCRB), 51,863 cases were reported under The Protection of Children from Sexual Offences Act in 2021; of them, 33,348 or 64% were of sexual assault. How do we prevent child abuse? An effective approach would be comprehensive sexuality education, which, according to the United Nations (UN), is a curriculum-based process of teaching and learning about the cognitive, emotional, physical and social aspects of sexuality.

Several State governments and certain sections of society in India have adopted an ostrich-like approach to comprehensive sexuality education. Claiming that it sexualises children, they have either watered down the existing programmes or withdrawn them on the grounds that they violate "Indian values". Traditional values are often shaped by patriarchal and hierarchical social structures. Mass media often propagates such values. All this negatively affects young adults of all genders.

Understanding Consent

In the context of POCSO cases, the Madras, Delhi, and Meghalaya High Courts along with the Chief Justice of India have highlighted the frequent criminalisation of consensual adolescent relationships and have asked the government to consider reducing the age of consent. Understanding sexual consent is important not only to learn about violation and abuse, but also to maintain healthy relationships. But are Indian teenagers and even young adults aware of what sexual consent means? A study by the dating app Tinder showed that more than 64% of young Mumbaikars were hesitant to give consent, ask for it, and to withdraw it when dating someone This is worrying

While the concept of Sexual Contact is evolving through Criminal jurisprudence, the term itself may have been borrowed from English or other Western languages. While sir Richard Burton's translation of *The Kama sutra* has a short discussion on consensual sexual pleasure, discussions around the concept have been traditionally absent. With the non-English language speaking population becoming substantial, an

explicit creation of vocabulary in regional languages to discuss the concept of sexual consent and its nuances is urgently required.

NCRB data show that it is necessary for schools to impart comprehensive sexuality education not only to children, but also to parents and caregivers. Data show that both male and female children are victims of sexual abuse.

Well-Being and Dignity

As the UN Population Fund (UNFPA) says, "the right of access to comprehensive sexuality education is grounded in fundamental human rights and is a means to empower young people to protect their health, well-being and dignity". The UN global guidance recommends starting comprehensive sexuality education from the age of five along with formal education. This means that young children will be taught about their bodies, emotions, the basic principles of consent, and how to deal with violence, bullying or abuse. As per the review Three Decades of Research: The Case for Comprehensive Sex Education' in the *Journal of Adolescent Health* quoted by the World Health Organization, with comprehensive sexuality education, young people will be better informed of their rights and sexuality, and will be more likely to engage in sexual activity later. Programmes built only on the concept of abstinence have not been effective.

The ramifications of a comprehensive sexuality education are far-reaching, especially in the matter of intimate partner violence. The UNFPA Operational Guidance for Comprehensive Sexuality Education key intervention area 4 states, "Ensure that the CSE programmes include sound monitoring and evaluation components, with due consideration to inequality, gender norms, power in intimate relationships, and intimate partner violence." On August 10, 2023, the State Council of Educational Research and Training informed the Kerala High Court that awareness about POCSO would be included in the curriculum from 2024-25. With the relationship between sexual health and human rights being complex, non-linear and interrelated, it is hoped that the curriculum is holistic and not simply related to legalities.

The UNESCO 2021 Global Status Report on 'the journey towards comprehensive sexuality education' says that capacity-building of teachers is critical as the curriculum requires non-intuitive participatory pedagogies. The report cautions against the effects of inaccurate information, and values that silence discussions on sexuality

and rights. Teachers reported that they lacked the knowledge to talk about diverse topics with the existing programmes. The report highlights a government-NGO case study from Jharkhand, where a school-based programme, Udaan, which began as an Adolescent Reproductive and Sexual Health programme led by the State AIDS Control was Society, got mainstreamed into the Education Department, as a model of commitment to scale up comprehensive sexuality education.

In India, the responsibility of sexuality education is vested with the State governments. Each State has the freedom to develop creative curriculums within the framework suggested by the UNFPA. It is time they did so.

(Vikram Vincent is a researcher with the Kansent.co project)

The Hindu,

29, August 2023

PLASTIC SOLUTIONS

Swati Bhatia

India needs robust data, along with recycling infrastructure to curb plastic pollution in rural India

Kaladwas is one of the few Rajasthan villages that offers door-to-door waste collection for all 710 households. For this task, the panchayat has hired two full time waste collectors with a salary of ₹8,000 a month. The village administration recently even submitted a proposal to the district administration to avail funding for a material recycling facility, which is a setup for large-scale sorting of re-cyclable waste such as glass and certain reusable plastics like bottles.

Still, non-recyclable plastic products such as polythene bags, plastic cups, plates and wrappers are strewn all over the village. Plastics and other solid waste have clogged all water bodies and drains and they are regularly burned in the open. Incineration of plastic waste in open fields is a major source of air pollution and such burning releases toxic gases like dioxins, furans, mercury and poly chlorinated biphenyls into the atmosphere.

"While our household waste is collected daily, we do not know what to do with it. As a result, we end up dumping the waste in the open or burning it," says Nirmal Patel, a 32-year-old resident of the village. He adds that several incidents have been reported in the past when stray animals choked on plastic waste.

Plastic pollution is a major challenge in rural India. In 2022, Delhi based non-profit Pratham surveyed 700 villages across 15 states and found that plastic was dominant in rural solid waste and that three- quarters of the survey respondents agreed to burning plastic. It added that while plastic waste with recyclable value usually reaches scrap dealers, non-recyclable plastic products are mostly burned. Rural India contributes about 35 per cent of the total fast moving consumer goods (FMCG) sales, which are usually packaged in plastic, as per the Indian Brand Equity Foundation, a trust under the Union Ministry of Commerce and Industry. Add to this, about 70 per cent of the packaging ends up as waste, as per the "Plastic Waste Management" report released by the Union Ministry of Housing and Urban Affairs in March 2019.

A Known Problem

From banning the use of single-use plastics such as polyethene bags in 2021 to announcing a series of rules and guidelines, India has taken quite a few steps in recent years to restrict the use of plastic. The country released its Plastic Waste (Handling and Management) Rules in 2011 for urban areas. In 2016, the purview of the rules was broadened to include rural areas. The rules have since been amended twice, most recently in 2021. Under it, gram panchayats are the nodal agency for plastic waste management and are responsible for "segregation, collection, storage, transportation, and channelization of recyclable plastic waste fraction to recyclers having valid registration; ensuring that no damage is caused to the environment during this process". The gram panchayats need to work under the guidance of the district magistrate or deputy commissioner, block and district level authorities to enforce the rules. They are also responsible for creating awareness in the community.

India also has a monitoring mechanism wherein local bodies must submit annual returns to their respective state pollution control boards (SPCB), which shall submit them to the Central Pollution Control Board (CPCB) to be published in the annual report.

Besides the 2011 Rules, plastic waste management is also included in the second phase of Swachh Bharat Mission Grameen (SBM-G) launched in 2019. As per the SBM-G guidelines, a solid and liquid waste management team acting through state, district, block and gram panchayat levels shall be responsible for looking into the implementation of various indicators of solid and liquid waste management. SBM-G, which provides monetary assistance for setting up waste segregation sheds, has even released a toolkit and manual on plastic waste management for rural areas. In March 2021, the Union Ministry of Road Transport and Highways made it mandatory for road developers to use waste plastic along with bituminous mixes for road construction to overcome the problem of disposing of plastic waste. Despite the long list of regulations, little seems to have changed on the ground.

Totally Unprepared

Even though the 2011 rules clearly say that the country should release its plastic waste data annually, the country has never even mapped the quantum of the plastic waste problem in its rural areas. This is perhaps the central challenge that can derail the country's plans for reducing and managing plastic waste, a point clearly echoed in a recently released report by Delhi- based non-profit Centre for Science and Environment. "Different government departments dealing with the Swachh Bharat Mission and pollution control boards work in silos,"

says the CSE report titled “Reducing Plastics in Rural Areas: Scoping Paper”.

Taking Puducherry as a case study, the report highlights how different government estimates give contradictory numbers and, as a result, confuse and hinder decision making. According to CPCB’S latest plastic inventory report published in 2019-20, 100 per cent of the gram panchayats in Puducherry have material recycling facilities and 65 per cent have segregation sheds. These infrastructure, however, do not feature in the SBM-G dashboard. Further, data released in 2019-20 by National Annual Rural Sanitation Survey—a third party survey report cross checked by the Union Ministry for Jal Shakti—says that 83 per cent of total solid waste in Puducherry is safely disposed. The report also mentions that 70 per cent of the villages show minimal littering.

The second challenge is the lack of awareness among different stake-holders about their roles and responsi bilities. The CSE report interacted with officials from 12 states responsible for implementing SBM-G to understand the challenges. In Assam, officials said they are struggling to find ways to maintain the infrastructure created under SBM-G. Their fear stems from the fact that infrastructure is being created without understanding the quantum of waste. As a result, maintaining them will be a challenge. They even complained of poor community participation. In Himachal Pradesh, officials say that owing to the mountainous topography and large distances between recycling units and villages, several gram panchayats just dump their non-recyclable waste in the open to avoid the transportation costs. Ladakh is struggling with low levels of source segregation. In Uttar Pradesh, officials admit single-use plastics will continue to be freely available even after the 2021 ban. Several state officials also said that existing rules are silent on how to integrate the informal waste collection system.

The CSE report, thus, recommends individual solutions for states. Besides mapping the generation numbers, states need to identify sources for revenue generation to keep the waste management process viable. It also recommends market interventions to work towards creating a sustainable model of plastic waste management.

Down to Earth

16-31, August 2023

DROP THE BAD IDEA OF SIMULTANEOUS ELECTIONS

Gautham Bhatia

Simultaneous elections risk undermining democratic plurality, and risk aiding the kind of concentration of power that federalism is meant to be a bulwark against

In recent weeks, there has been increasing discussion about the possibility of having national and State elections at the same time, popularly known as one nation, one election. The formation of a committee, helmed by a former President of India, Ram Nath Kovind, to determine how this might be implemented and what manner of constitutional changes might be required to make it a legal reality, have generated further debate. The primary arguments in favour of simultaneous elections are twofold: first, that it will decrease the costs of conducting elections (and of electioneering); and second, that it will free up political parties from being in permanent campaign mode, and allow them to focus on governance (and, for that matter, constructive opposition) for a five year period

Point and Counterpoint

Against this, critics have pointed out that when you crunch the numbers, the actual financial savings are relatively minuscule. Furthermore, it is a relatively recent pathology of the Indian political system that central government Ministers and politicians spend a significant amount of time campaigning in State elections: if the concern, therefore, is that frequent State elections hamper governance and the business of Parliament, then simultaneous elections seem a needlessly complicated answer when a simple one is available: that State elections should be primarily fought by State party units, while national politicians can get on with the task of governance. The reality, however, is that the increasingly centralised and presidential character of Indian election campaigns means that this is unlikely to be a reality in the near future. Critics of simultaneous elections have raised a few other objections. First, the logistical night mare of conducting simultaneous elections in a country of a little over 1.4 billion people, in a context where even State

elections need to take place in multiple phases.

The second, and graver concern, is the incompatibility of a rigid election timetable with some of the fundamentals of parliamentary democracy: as is well-known, at the time of Independence, central and State elections were conducted simultaneously. This arrangement broke down towards the end of the 1960s because of the use of Article 356 of the Constitution, which authorises the Union to suspend (or even dismiss) State governments in a narrowly defined range of circumstances, but also, and apart from that, the essence of parliamentary democracy is that at all times, the government must enjoy the confidence of the House, failing which it must step down, and go back to the people for a fresh mandate.

Consequently, it is obvious that even if, legally and practically, one is able to synchronise central and State elections for one cycle, this will break down the moment a government falls. To this, two solutions have been proposed, both of which tend to make the problem worse. The first is that President's Rule (i.e, central rule) will be imposed in that State until the five-year period is over. Needless to say, this will starkly undermine both federalism and democracy. The second is that elections will be held in that State, but the term of the new Assembly will only be until the next cycle (which could be in a year, or three years, or four years). Not only does this undercut both the justifications for simultaneous elections cost and an avoidance of continuous campaign but, rather, leads to perverse incentives (for example, how much 'governance' will a State government be able to do if elections are scheduled in a year?).

The Possibility of More 'Horse-Trading'

The upshot of this is that there will be a strong push towards avoiding the fall of a government. even when it has lost the confidence of the House in the ordinary course of things. And, as we have seen in India, there is an almost institutionalised remedy for this: defections, or "horse-trading". It is, by now, clear that the Tenth Schedule's prohibition on horse-trading has been rendered more or less a dead letter, as politicians have found various ways to get around this (and courts have not been successful in stopping it). Thus, as was pointed out by lawyer and parliamentarian Kapil Sibal in an interview recently, simultaneous elections are likely to see an explosion of horse-

trading, where the political parties with the biggest pockets will be the biggest beneficiaries. While these intractable issues speak to the implementation of simultaneous elections, at a deeper level, there are two principled and interrelated arguments against the idea: federalism and democracy.

First, let us take federalism. Over the years, it has increasingly come to be accepted that Indian federalism is not simply a matter of administrative convenience but also a matter of principle that recognises the legitimacy of linguistic, cultural, ethnic, and other forms of collective aspiration, through the grant of Statehood. In this context, there is, of course, Indian democracy at the central level, but also, at the level of each State, democracy takes its own set of claims, demands, and aspirations Simultaneous elections risk a blurring of these distinct forums and arenas of democracy, with the risk that State level issues will be subsumed into the national (this is inevitable, given the cognitive dominance of the national, as well as the fact that national level parties frequently campaign in a national register, for understandable reasons).

Keeping Absolute Power in Check

A related point is that in our constitutional scheme, the federal structure is an important check upon the concentration of power (buttressed by the existence of the Rajya Sabha at the central level). The federal structure, in turn, is sustained by a plurality of democratic contests. and a plurality of political outfits, at the State level. Simultaneous elections, for the reasons pointed out above, risk undermining that plurality, and risk precisely the kind of concentration of power that federalism is meant to be a bulwark against.

Second, on democracy, despite the ringing words with which the Preamble of the Constitution begins, the "People" have very little space in the Constitution, especially when it comes to exercising control over their representatives. Unlike many other Constitutions, where public participation in law-making is a guaranteed right, along with other rights such as the right to recall, in the Indian constitutional scheme, elections are the only form of public participation in the public sphere. There is a different conversation to be had about why this is not enough, but given this framework, relatively regular and frequent elections allow for more extended public participation and debate: simultaneous elections would

shrink this scope substantially, without any countervailing changes to deepen it in other domains.

Therefore, it is clear that the administrative benefits from simultaneous elections are overstated at best, and non-existent at worst. However, the costs, both in the implementation and in the concept itself, are significant, and create non-trivial risks when it comes to protecting and preserving the federal and democratic design of the Constitution. These, therefore, are good reasons why the idea is a bad one, and ought not to be acted upon.

(Gautam Bhatia is a Delhi based Lawyer)

The Hindu

13, September 2023

അവർ വിശ്വമാനവരാകട്ടെ

ഡോ. മുരളി തുമ്മാരുകുടി, ഡോ. ബിനോയ് പീറ്റർ

അടുത്തിടെയായി കേരളത്തിൽനിന്നുള്ള യുവാക്കളുടെ വിദേശ കുടിയേറ്റം ഗണ്യമായി വർധിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഭൂരിഭാഗം പേരും വിദ്യാർഥികളായിട്ടാണ് പോകുന്നതെങ്കിലും ക്രമേണ ചെന്നെത്തുന്നിടത്ത് സ്ഥിര താമസമാക്കുക എന്നതാണ് ഇവരുടെ ആത്യന്തികലക്ഷ്യം. ഇത്തരത്തിലുള്ള കുടിയേറ്റത്തെ ഒരു പ്രശ്നമായിട്ടാണ് നിലവിൽ പൊതുവേ സംസ്ഥാനത്ത് വിലയിരുത്തപ്പെടുന്നത്. എന്നാൽ, വാസ്തവത്തിൽ ഇതൊരു പ്രശ്ന മാണോ? ഇങ്ങനെ പോകുന്നവർ നേരിടുന്ന പ്രതിസന്ധികൾ എന്തൊക്കെ യാണ്? കുട്ടികൾ ഇങ്ങനെ പോകാൻ തുടങ്ങിയാൽ നാടിന്റെ ഭാവിയെന്താകും? ഇവരുടെ ജീവിതം ഇനി എങ്ങനെയാകും? സർക്കാർ എന്താണ് ചെയ്യേണ്ടത്? തുടങ്ങിയ ആകുലതകൾ തുറന്ന ചർച്ചകൾക്ക് വിധേയമാക്കേണ്ടതുണ്ട്.

വിദ്യാർഥിക്കുടിയേറ്റം ഒരു പ്രശ്നമാണോ?

അന്റാർട്ടിക്കയിൽവരെ ഓണ മാഘോഷിച്ച മലയാളിക്ക് കുടിയേറ്റം പുത്തരിയല്ല. കേരളത്തിലെയും സർവോപരി ഇന്ത്യയിലെയും നിലവിലുള്ള ഉരുത്തിരിഞ്ഞു വരുന്ന സാമൂഹിക, സാമ്പത്തിക, രാഷ്ട്രീയ, പാരിസ്ഥിതിക സാഹചര്യങ്ങളിൽ യുവാക്കൾ വികസിതരാജ്യങ്ങളിലേക്ക് ചേക്കേറാനാഗ്രഹിക്കുന്നത് സ്വാഭാവിക മാണ്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ വിദ്യാർഥി ക്കുടിയേറ്റം ഒരു പ്രശ്നമായി കാണേണ്ടതില്ല. നേരെമറിച്ച് ശാശ്വതകുടിയേറ്റത്തിനുള്ള ഒരു കുറുക്കുവഴിയായി കണ്ടാൽ മതിയാകും. വികസിത രാജ്യങ്ങളിലേക്ക് നേരിട്ട് തൊഴിൽവിസ നേടൽ അത്ര എളുപ്പമല്ല എന്നതും ചെന്നെത്തുന്ന രാജ്യങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള യോഗ്യതകൾ കരസ്ഥമാക്കുന്നത് തൊഴിൽ നേടുന്നതിനും തുടർന്ന് സ്ഥിര താമസമാക്കുന്നതിനും ഉതകും എന്നുള്ളതു കൊണ്ടുമാണ് യുവാക്കൾ ഇങ്ങനെ ഒരു തന്ത്രം (strategy) സ്വീകരിച്ചുവരുന്നത്. പ്രവാസി മലയാളികളുടെ മുൻ അനുഭവങ്ങളും കുടിയേറ്റത്തിനു സഹായിക്കുന്ന സ്ഥാപനങ്ങളുടെ മാർഗനിർദേശവും ഈ തിരിച്ചറിവിനുപിന്നിലുണ്ട്. അഭ്യസ്ത വിദ്യരുടെ തൊഴിലില്ലായ്മ (unemployment/ under employment) അടക്കം കേരളത്തിലെ ഒട്ടേറെ വികസന പ്രതിസന്ധികൾക്ക് എല്ലാകാലത്തും തൊഴിൽകുടിയേറ്റം ഒരു പരിഹാരമായിരുന്നു. ശാശ്വത കുടിയേറ്റത്തിനു അവസരങ്ങളുള്ള വികസിതരാജ്യങ്ങളിൽ തൊഴിൽ നേടിപ്പോയിട്ടുള്ള മലയാളികളിൽ നല്ലൊരുപങ്കും എല്ലാകാലത്തും അവിടങ്ങളിൽ സ്ഥിരതാമസമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ആ നിലയ്ക്ക് ഇപ്പോഴത്തെ വിദ്യാർഥികുടിയേറ്റം ഒരു പ്രശ്നത്തിലുപരി ഒരു പരിഹാരം തന്നെയാണെന്നതിൽ സംശയമില്ല.

ബ്രെയിൻ വേസ്റ്റ് സൃഷ്ടിക്കുന്നുണ്ടോ?

കേരളത്തിൽ ഇന്ന് സംഘടിത മേഖലയിൽ സർക്കാർ സർവീസിലടക്കം തൊഴിലെടുക്കുന്നവരുടെ വിദ്യാഭ്യാസ

യോഗ്യതകൾ പരിശോധിച്ചാൽ ബഹു ഭൂരിപക്ഷം പേരും തങ്ങളുടെ യോഗ്യതകളെ അപേക്ഷിച്ച് വളരെ കുറഞ്ഞ യോഗ്യത മാത്രം വേണ്ട ലാവണങ്ങളിലാണ് തൊഴി ലെടുക്കുന്നത് എന്നു കാണാൻ കഴിയും. അതുകൊണ്ടുതന്നെ വിദ്യാർഥികുടിയേറ്റം ബ്രെയിൻ വേസ്റ്റ് സൃഷ്ടിക്കുന്നു എന്നു പറയുന്നതിൽ പ്രസക്തിയില്ല. മാത്രമല്ല, വിദ്യാർഥികളുടെ കുടിയേറ്റങ്ങളിലെ പുതിയ പ്രവണതകൾ പരിശോധിച്ചാൽ ഇവരിൽ നല്ലൊരുപങ്കും ചെന്നെത്തുന്നിടത്ത് പെട്ടെന്ന് ഒരു തൊഴിൽ നേടിയെടുക്കാൻ ഉതകുന്നതോ അല്ലെങ്കിൽ താരതമ്യേന കുറഞ്ഞവിദ്യാഭ്യാസ യോഗ്യതകൾമാത്രം വേണ്ടുന്നതോ ആയ തരത്തിലുള്ള കോഴ്സുകൾക്കാണ് ചേരുന്നത് എന്നു മനസ്സിലാക്കാനാവും. അങ്ങനെ പറ്റാത്തവർ ഇടയ്ക്കുവച്ച് കോഴ്സ് റദ്ദുചെയ്ത് തൊഴിൽ നേടാനുതകുന്ന മറ്റു കോഴ്സു കളിലേക്ക് ചേക്കേറുന്നതും കാണാൻ കഴിയും.

കുടിയേറ്റം തടയാനാവുമോ?

ഭൂരിഭാഗം പേരുടെയും ലക്ഷ്യം ഗുണമേന്മയുള്ള വിദ്യാഭ്യാസമല്ല എന്നതു കൊണ്ടുതന്നെ ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയിൽ നവോത്ഥാനം കൊണ്ടു വരുന്നതുവഴി ഇപ്പോഴത്തെ വിദ്യാർഥി കുടിയേറ്റം തടയാനാവില്ല എന്നുമാത്രമല്ല, അത്തരത്തിലുള്ള നീക്കങ്ങൾ അന്താരാഷ്ട്ര കുടിയേറ്റത്തിന് ആക്കം കൂട്ടുകയേയുള്ളൂ. തന്നെയുമല്ല, ശാശ്വത കുടിയേറ്റത്തിനായുള്ള ഒരു തന്ത്രം എന്നനിലയിൽ യുവാക്കളുടെ കുടിയേറ്റം തടയേണ്ട ആവശ്യവുമില്ല. നേരെമറിച്ച്, കുടിയേറ്റം സംബന്ധിച്ച ആഗോള ഉടമ്പടി (Global contact for migration) വിഭാവനം ചെയ്യുന്ന സുരക്ഷിതവും മുറപ്രകാരമുള്ളതും ക്രമമായുള്ളതുമായ കുടിയേറ്റം, (Safe, regular and orderly migration) ഉറപ്പുവരുത്തുക എന്നതാണ് കേരളം ചെയ്യേണ്ടത്.

പ്രതിസന്ധികൾ എന്തൊക്കെ?

യുവാക്കളുടെ വിദേശകുടിയേറ്റം ഒരു തരംഗമായി മാറിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണിന്ന്. കേരളത്തിൽ കുടിയേറുന്നതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട തീരുമാനമെടുക്കുന്നഘട്ടം (migration decision making) മുതൽ ഇവർ പ്രതിസന്ധികൾ നേരിടുന്നുണ്ട്. ഏതു രാജ്യത്തേക്കാണ് കുടിയേറേണ്ടത്, അവിടത്തെ വിസാച്ചട്ടങ്ങൾ എങ്ങനെയാണ്, ഏത് ഏജൻസിയാണ് വിശ്വാസ യോഗ്യമായിട്ടുള്ളത്, ഏതുഭാഷയിൽ പ്രാവീണ്യം നേടണം? എന്ത് കോഴ്സ് ചെയ്യുന്നതാവും ഉത്തമം? ലോൺ എങ്ങനെ ഉറപ്പാക്കാം, തങ്ങൾ പോയാൽ മാതാപിതാക്കൾക്ക് ആരുണ്ട് തുണ, പോകാതിരുന്നാൽ നാട്ടിൽ എന്തു സാധ്യതകളൊക്കെയാണുള്ളത്? എന്നിങ്ങനെ പോകുന്നു ഈ വിഹ്വലതകൾ.

വിസ ഉറപ്പായാൽ ലക്ഷ്യസ്ഥാനത്ത് താമസിക്കുന്നതിനുള്ള സംവിധാനങ്ങൾ കണ്ടെത്തുന്നതിലും പാർട്ട്ടൈം ജോലികൾ നേടുന്നതിലും വിദ്യാർഥികൾ പ്രതിസന്ധികൾ നേരിടുന്നു. വളരെയധികം വിദ്യാർഥികൾ വന്നെത്തുന്നു എന്നതു കൊണ്ട് തന്നെ പല പ്രദേശങ്ങളിലും പാർട്ട്ടൈം ജോലികൾ കിട്ടാതെ കടുത്ത സാമ്പത്തികപ്രതിസന്ധികളിൽപ്പെട്ട് മയക്കുമരുന്നു വ്യാപാരം, ലൈംഗിക

ത്തൊഴിൽ എന്നീ രണ്ട് മേഖലയിൽ എത്തിപ്പെടാനുള്ള സാധ്യതകളും ഇല്ലാതില്ല. പൊടുന്നനെ ലഭ്യമായ സ്വാതന്ത്ര്യം വിനിയോഗിക്കുന്നതിലുള്ള പാളിച്ചകൾ, കൾച്ചറൽ ഷോക്കിനാലും മറ്റുമുണ്ടാകുന്ന മാനസികപ്രശ്നങ്ങൾ തുടങ്ങിയവയും ഇവർ അഭിമുഖീകരിച്ചേക്കാം. തദ്ദേശീയരുടെ ഭാഗത്തുനിന്നുണ്ടാകുന്ന വിവേചനങ്ങളും കുടിയേറ്റം നിയന്ത്രിക്കാനായി രാജ്യങ്ങൾ കൊണ്ടുവരുന്ന പുതിയ നിയമങ്ങളും ഇവർക്ക് വെല്ലുവിളിയാകാം.

സർക്കാർ എന്തുചെയ്യണം?

വിദ്യാർഥി കുടിയേറ്റം വർധിച്ച ഇക്കാലത്ത് അത് സുരക്ഷിതമാണെന്ന് ഉറപ്പുവരുത്തേണ്ടത് പ്രധാനമാണ്. ഇത്തരത്തിലുള്ള കുടിയേറ്റവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് വളരെക്കുറച്ച് വിവരങ്ങൾ മാത്രമേ ഇന്ന് ലഭ്യമായിട്ടുള്ളൂ എന്നതിനാൽ വിദ്യാർഥി കുടിയേറ്റത്തെ പ്പറ്റിയും അതിന്റെ പ്രത്യാഘാതങ്ങളെ പ്പറ്റിയും ഗൗരവതരമായ പഠന ഗവേഷണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ അടിയന്തരമായി നടത്തേണ്ടതുണ്ട്. ഈ പഠനങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ വസ്തുനിഷ്ഠമായി വേണം തുടർപ്രവർത്തനങ്ങൾ വിഭാവനം ചെയ്യേണ്ടത്. എന്തു പഠിക്കണം? എങ്ങനെ പോകണം എന്നിവയ്ക്കായി സ്വകാര്യ ഏജൻസികളെ ആശ്രയിക്കേണ്ട സാഹചര്യത്തിൽ നിന്ന് നോർക്ക (NORKA), ഒഡെപെക് (ODEPC) തുടങ്ങിയ സംവിധാനങ്ങളെ കൂടുതൽ കാര്യക്ഷമമാക്കി ഭൂരിഭാഗംപേർക്കും പ്രയോജന പ്പെടുത്താവുന്നതാണ്. അതിനായുള്ള ബോധവത്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങളും നടത്തേണ്ടതുണ്ട്. മടിയിൽ കനമുള്ളവരുടെ വായ്പയെടുക്കാൻ സാഹചര്യമുള്ള കുട്ടികൾക്കുമാത്രം പോകാവുന്ന സാഹചര്യത്തിൽനിന്നും എല്ലാവർക്കും പോകാനുതകുംവിധം വിദേശത്തു പഠിക്കാനുള്ള പിന്നാക്ക വികസന വകുപ്പിന്റേതടക്കമുള്ള സ്കോളർഷിപ്പുകളുടെ എണ്ണം കൂട്ടുകയും അവ കാലാനുസൃതമായി പരിഷ്ക്കരിക്കുകയും വേണം. സ്വകാര്യ ഏജൻസികളുടെ അക്രെഡിറ്റഡ് ലിസ്റ്റ് പ്രസിദ്ധീകരിക്കുകയും അവരുടെ ഉത്തരവാദിത്വം ഉറപ്പുവരുത്തുകയും ചെയ്യാം. ഇടനിലക്കാർ ഇല്ലാതെ ചില രാജ്യങ്ങൾ നേരിട്ട് കേരളത്തിൽനിന്ന് ഇപ്പോൾ നടത്തിവരുന്ന റിക്രൂട്ട്മെന്റ് പതിന്മടങ്ങു വർധിപ്പിക്കാൻ കഴിയുന്നത് തൊഴിൽവിസ നേരിട്ട് ലഭിക്കാൻ കൂടുതൽപ്പേരെ സഹായിക്കും. ഇങ്ങനെ റിക്രൂട്ട്മെന്റ് നടത്താനാവുന്ന രാജ്യങ്ങളിലെ സർവകലാശാലകളുമായിച്ചേർന്ന് കേരളത്തിൽത്തന്നെ പഠിക്കാനുള്ള അവസരങ്ങളും ലഭ്യമാക്കുന്നത് ഉചിത മായിരിക്കും. യുവാക്കൾ ചെന്നെത്തുന്ന പ്രദേശങ്ങളിൽ അവർക്ക് പ്രതിസന്ധികൾ ഉണ്ടാകാതിരിക്കാനും ഉണ്ടാകുന്ന പ്രതിസന്ധികൾ തരണം ചെയ്യുന്നതിനും പ്രവാസി മലയാളിക്കൂട്ടായ്മകളെയും ലോക കേരളസഭപോലുള്ള സംവിധാന ങ്ങളെയും ഉപയോഗപ്പെടുത്തണം.

അവസരങ്ങളുടെ നവലോകം

ജനനം, മരണം, കുടിയേറ്റം എന്നീ ഘടകങ്ങളാണ് ഒരു പ്രദേശത്തെ ജനസംഖ്യാവിതരണത്തിൽ നിർണായകമായ പങ്കുവഹിക്കുന്നത്. ഇവയിൽ ജനന നിരക്കും മരണനിരക്കും ഏതാണ്ട്

പൂരിതമായി എന്നതിനാൽ വികസിത രാജ്യങ്ങളിൽ സർവകലാശാലകളിലും തൊഴിൽമേഖലകളിലും വിദേശ രാജ്യങ്ങളിൽനിന്നുള്ള യുവാക്കൾക്ക് ഒട്ടേറെ സാധ്യതകൾ ഉരുത്തിരിയുന്നുണ്ട്.

അവസരങ്ങളുടെ ഒരു നവലോകമാണ് കുടിയേറ്റം യുവാക്കൾക്ക് നൽകുന്നത്. ഇത്തരം അവസരങ്ങൾ കാര്യക്ഷമമായി മുതലെടുക്കാൻ കേരളത്തിലെ യുവാക്കൾക്ക് കഴിയുമാറാവട്ടെ, അങ്ങനെ അവർ വിശ്വമാനവരായിത്തീരട്ടെ! അവരുടെ നേട്ടങ്ങൾ നേരിട്ടും അല്ലാതെയും കേരളത്തിന്റെ സാമൂഹിക വികസനത്തിന് ആക്കംകൂട്ടും എന്നതിൽ സംശയമില്ല. അതോടൊപ്പം കേരളത്തിൽ നിന്ന് യുവാക്കൾ വിദേശത്തേക്കു ചേക്കേറാനുള്ള കാരണങ്ങൾ നമുക്ക് ആത്മശോധന ചെയ്യുകയും വേണം.

[ഡോ. മുരളി തുമ്മാരുകുടി: ഡയറക്ടർ, ജി20 ഗ്ലോബൽ ലാൻഡ് ഇനിഷ്യേറ്റീവ്, ഡോ. ബിനോയ് പീറ്റർ: ഡയറക്ടർ, സെന്റർ ഫോർ മൈഗ്രേഷൻ ആൻഡ് ഇൻക്ലൂസീവ് ഡെവലപ്മെന്റ്]

മാതൃഭൂമി

7, ഒക്ടോബർ 2023

ൿൿൿൿൿൿൿൿ

ഗാന്ധി എന്ന വഴിയും സത്യവും

കെ. സഹദേവൻ

നാരായൺ ദേശായിയുടെ പ്രശസ്തമായ ഗാന്ധിഗ്രന്ഥം മലയാളത്തിലാക്കിയത് കെ. സഹദേവനാണ്. വേദ്ചി എന്ന ഗാന്ധിയൻ ഗ്രാമമാണ് ആ രചനയിലേക്കും പിൽക്കാല ജീവിതത്തെ നിർണയിച്ച ഗാന്ധിമാർഗത്തിലേക്കും വഴിനടത്തിയത് എന്ന് ഓർമിക്കുന്ന കെ. സഹദേവൻ, ജ്ഞാനവും പ്രയോഗവും സമന്വയിച്ച അഭയസ്ഥാനമാണ് ഗാന്ധി, ഗാന്ധി മാർഗം സർവകാലികമാകുന്നത് എങ്ങനെയെല്ലാമാണെന്നും വിശദീകരിക്കുന്നു.

1991-ൽ ആണ് ഗുജറാത്തിലെ സൂറത്ത് ജില്ലയുടെ കിഴക്കൻ പ്രദേശമായ വേദ്ചി ഗ്രാമത്തിലെത്തുന്നത്. വേദ്ചി അടങ്ങുന്ന വ്യാര താലൂക്കും സമീപ പ്രദേശങ്ങളും ആദിവാസി ഗ്രാമങ്ങളാണെന്നുള്ള പ്രാഥമിക ധാരണമാത്രമേ അന്നുണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ, അതുകൊണ്ടു തന്നെ ഒരു ആദിവാസി പ്രദേശത്തിന്റെ എല്ലാ വികസന പിന്നാക്കാവസ്ഥയും പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടായിരുന്നു അവിടേക്ക് ചെന്നത്. ഗാന്ധിയുടെ പ്രിൻസിപ്പൽ സെക്രട്ടറിയായിരുന്ന മഹാദേവ് ദേശായിയുടെ മകനും ഗാന്ധിയനുമായ നാരായൺ ദേശായി സ്ഥാപിച്ച സമ്പൂർണ ക്രാന്തി വിദ്യാലയത്തിലായിരുന്നു താമസം. എത്തിപ്പെട്ട പ്രദേശത്തിന്റെ രാഷ്ട്രീയ ചരിത്ര പ്രാധാന്യത്തെക്കുറിച്ച് കൂടുതലായി മനസ്സിലാക്കുന്നത് പിന്നീടായിരുന്നു.

വേദ്ചിയിലേയും സമീപ ഗാമങ്ങളിലെയും ദീർഘകാലവാസം മനസ്സിലുണ്ടായിരുന്ന പല ധാരണകളെയും തിരുത്തിക്കുറിക്കുന്നതിന് കാരണമാക്കി എന്നത് വസ്തുത, അതിൽ ഏറ്റവും പ്രധാനം ആ പ്രദേശങ്ങളിലെ ആദിവാസി ജീവിതങ്ങളായിരുന്നു. ഭൂവുടമസ്ഥതയും ഉയർന്ന വിദ്യാഭ്യാസവും ഭൗതിക ജീവിതസാഹചര്യങ്ങളും നേടിയെടുത്ത തെക്കൻ ഗുജറാത്തിലെ ആദിവാസി ജീവിതങ്ങൾക്ക് പിന്നിൽ ഗാന്ധിയൻ രചനാത്മക പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ദീർഘകാല സപര്യയുണ്ടെന്ന അറിവ് പല മുൻ വിധികളെയും അലിയിച്ചുകളയുന്നതായിരുന്നു.

ഭൂദാന പ്രവർത്തനങ്ങളും, നൂറ് കണക്കായ 'ആശ്രം ശാല (സ്കൂളുകൾ) കളും, 'ഉദ്യോഗ്ശാല'കളും (കൈത്തൊഴിൽ കേന്ദ്രങ്ങൾ), മദ്യവർജന യജ്ഞങ്ങളും അടക്കമുള്ള ഗാന്ധിയൻ രചനാത്മക പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ആറരപ്പതിറ്റാണ്ട് നീണ്ട തുടർപ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഫല പ്രാപ്തിയായിരുന്നു വേദ്ചി അടക്കമുള്ള തെക്കൻ ഗുജറാത്തിലെ ആദിവാസി മേഖലകളിൽ കാണാൻ കഴിഞ്ഞത്. ദേശീയ സ്വാതന്ത്ര്യ പ്രക്ഷോഭത്തിലെ പ്രശസ്തമായ 'വേദ്ചി മൂവ്മെന്റ്' ഒരു പ്രദേശത്തെ ജനതയുടെ ജീവിതത്തെ

അപ്പാടെ മാറ്റിമറിച്ചതിന്റെ നേർസാക്ഷ്യ മായിരുന്നു അവിടെക്കണ്ടത്. 1927-ൽ വേദ്ചി ഗ്രാമത്തിൽ ഉറവെടുത്ത 'സ്വരാജ് ആശ്രം' തെക്കൻ ഗുജറാത്തിലെ നൂറുകണക്കായ ഗ്രാമങ്ങളിലേക്ക് പടർന്നുപന്തലിച്ചു. ആയിരക്കണക്കിന് ആദിവാസി കുട്ടികൾ ഈ 'ആശ്രംശാല' കളിൽ താമസിച്ച് വിദ്യാഭ്യാസംനേടി. കായികാധ്വാനവും പഠനവും കൂട്ടിയിണക്കി തയ്യാറാക്കപ്പെട്ട 'നയീ താലിം' പദ്ധതി വിദ്യാഭ്യാസ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ പരിശീലി ക്കപ്പെട്ടു. 'ബാലവാടി' എന്ന ആശയം ഇന്ത്യയിൽ ആദ്യമായി നടപ്പിലാക്കപ്പെട്ടത് ഈ ആദിവാസി ഗ്രാമത്തിലാണെന്നത് ആശ്ചര്യകരമായ മറ്റൊരു സംഗതി.

ഇന്ത്യൻ ഗ്രാമങ്ങളിലേക്ക് നിർമാണാത്മക പ്രവർത്തനങ്ങളുമായി കടന്നുചെല്ലാനുള്ള ഗാന്ധിയുടെ ആഹ്വാനത്തെ മനസ്സും ശരീരവുംകൊണ്ട് ഏറ്റെടുത്ത ഒരുപറ്റം യുവജനങ്ങൾ, ജുഗദറാം ദവേയുടെ നേതൃത്വത്തിൽ, നിരന്തരമായി നടത്തിയ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ആ ഗ്രാമീണജനതയുടെ ഭാവിജീവിതത്തെ സമ്പൂർണമായി മാറ്റിമറിക്കുന്നതായിരുന്നു. 1900-ത്തിന്റെ ആദ്യത്തിൽ തന്നെ ആദിവാസി സമൂഹത്തിൽ നിന്നുയർന്നുവന്ന പരിഷ്കരണപ്രവർത്തനങ്ങളോട് ചേർന്നു നിന്നുകൊണ്ട് 1928-30 കാലഘട്ടത്തിൽ വേദ്ചിയിലെത്തിയ ഗാന്ധിയൻ പ്രവർത്തകർ വിവിധങ്ങളായ രചനാത്മക പ്രവർത്തനങ്ങളിലൂടെ ഗ്രാമീണ ആദിവാസി ജീവിതത്തിന്റെ ഗതി തിരിച്ചുവിടുകയായിരുന്നു. അതിൽ ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ടത്, ഭൂമിക്കുമേലുള്ള അവരുടെ അവകാശം ഉറപ്പിച്ചെടുക്കുക എന്നതായിരുന്നു. ആദിവാസി ഭൂരിപക്ഷ പ്രദേശമല്ലാത്ത ഗുജറാത്തിൽനിന്നും ഇന്ത്യയിലെ ആദ്യത്തെ ആദിവാസി മുഖ്യമന്ത്രിയായി അമർസിങ് ചൗധരി (1985-89) തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെടുന്നത് വേദ് ചി മൂവ്മെന്റിന്റെ പരിണതഫലമാണെന്ന് പറയാം.

ഗാന്ധിയൻ ചിന്താപദ്ധതിയുടെ ആണിക്കല്ലെന്ന് പറയാവുന്ന രചനാത്മക പ്രവർത്തനങ്ങൾ ചിട്ടയോടും സമർപ്പണ ത്തോടും നടത്തുകയാണെങ്കിൽ ഒരു ജനതയുടെ ഭാവിയെ എങ്ങനെ മാറ്റിമറിക്കാമെന്നതിന്റെ ഏറ്റവും വലിയ ഉദഹരണമായിരുന്നു വേദ്ചീ മൂവ്മെന്റ്. ആറരപ്പതിറ്റാണ്ടു കാലമായിത്തുടരുന്ന വലിയൊരു മുന്നേറ്റം അതിന്റെ ചൂടും ചൂരും നഷ്ടപ്പെടാതെ പ്രവർത്തനനിരത മായിരിക്കുന്നത് തൊണ്ണൂറുകളുടെ ആദ്യത്തിൽ വേദ്ചിയിലെത്തിയ എന്നിൽ വലിയ സ്വാധീനം സ്രഷ്ടിച്ചുവെന്നത് വസ്തുതയാണ്. ഗാന്ധിയൻ രചനാത്മക പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ശക്തി തിരിച്ചറിഞ്ഞ കാലമായിരുന്നു അത്. 1992 ഡിസംബർ 6, ഇന്ത്യയുടെ മതേതര ബോധ്യങ്ങളുടെയും സാമുദായിക ഇഴയടുപ്പത്തിന്റെയും നെറുകയിലേക്ക് വർഗീയ വിദ്വേഷത്തിന്റെ പ്രയോക്താക്കൾ കൂടംകൊണ്ടടിച്ച നാൾ. കാവിത്തലപ്പാവുകളും കുറുവടികളുമായി ആയിരങ്ങൾ അയോധ്യയിലേക്ക് എത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. 'ജയ് സിയാറാം' എന്ന ഉത്തരേന്ത്യൻ സ്നേഹാഭി വാദനരീതി, 'ജയ് ശ്രീറാം' എന്ന ആക്രോശത്തിലേക്ക് വഴിമാറിയ നാളുകൾ. നൂറ്റാണ്ടുകളായി തലയെടുപ്പോടെ നിലനിന്നിരുന്ന ബാബറി മസ്ജിദിന്റെ മിനാരങ്ങളിൽ വിദ്വേഷരാഷ്ട്രീയത്തിന്റെ ചുറ്റികകൾ ആഞ്ഞുപതിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അയോധ്യാ നഗരിയിൽ ഭരണകൂടം കാഴ്ചക്കാരായി നോക്കിനിന്നു. കുറച്ചു കൂടി കൃത്യമായി പറഞ്ഞാൽ, ബാബറി മസ്ജിദിന്റെ തകർച്ചയിൽ, ഭരണകൂടം നിർവാഹകസംഘമായി മാറിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു.

അതേദിവസങ്ങളിൽ അയോധ്യാ നഗരിയിൽനിന്ന് ഏതാണ്ട് രണ്ടുകിലോ മീറ്റർ മാറി, സംസ്ഥാനപാതയോട് ചേർന്ന്, ഒരു ഷാമിയാന വലിച്ചു കെട്ടിയിരുന്നു തറയിൽ വിരിച്ച കമ്പളത്തിലിരുന്ന് ഏതാണ്ട് നൂറോളം വരുന്ന ഗാന്ധിയൻപ്രവർത്തകർ 'രാംധുൻ' ആലപിക്കുകയും ചർക്കയിൽ നൂൽ നൂൽക്കുകയും ചെയ്തു. രാജ്യത്തെ സർവമതസാഹോദര്യം സംരക്ഷിക്കുന്ന തിനായുള്ള, വിരലിലെണ്ണാവുന്ന ഗാന്ധിയൻമാരുടെ പ്രത്യക്ഷ സമരം. അവിടെ കൂടിയിരുന്നവരിൽ ഇരുപതു വർഷം ഗാന്ധിജിയോടൊപ്പം ജീവിച്ച നാരായൺ ദേശായിയുണ്ടായിരുന്നു. ഒഡിഷയിൽനിന്നുള്ള എഴുപത് കഴിഞ്ഞ ബാജി മുഹമ്മദ് ഉണ്ടായിരുന്നു. രാജ്യത്തിന്റെ വിവിധ ഭാഗങ്ങളിൽ നിന്നെത്തിയ, തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട ഗാന്ധിയൻ പ്രവർത്തകരുടെ ഒരു നിര. ബാബറി മസ്ജിദ് തകർക്കുന്നതിനെതിരേ സർവമത പ്രാർഥനയും നൂൽനൂൽപ്പുമായി അവർ തങ്ങളുടെ പ്രതിഷേധം അറിയിക്കുകയാണ്.

'ഈശ്വർ അല്ലാഹ് തേരേ നാം, സബ്കോ സന്മതി ദേ ഭഗ്‌വൻ' എന്ന് ആലപിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ആ സംഘത്തിനു നേരേ 'ജയ്ശ്രീറാം', 'ജയ് ബജ്‌രംഗ്ബലി' വിളികളുമായി വിശ്വഹിന്ദുപരിഷത്തിന്റെ പ്രവർത്തകർ ഓടിയടുത്തു. കുടിവെള്ള ടാങ്കറുകളിൽനിന്ന് അവർ ഇരുന്ന സ്ഥലത്തേക്ക് വെള്ളം ചീറ്റിക്കൊണ്ടിരുന്നു. കൂട്ടത്തിലുള്ള ബാജി മുഹമ്മദിനെ അവർ നോട്ടമിട്ടുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. കുടിവെള്ള മെടുക്കാനായി പുറത്തേക്കിറങ്ങിയ ബാജി മുഹമ്മദിനെ അവർ കൂട്ടമായി ആക്രമിച്ചു. തലയ്ക്ക് മുറിവേറ്റ്, രക്തം വാർന്ന അദ്ദേഹത്തെ ആശുപത്രിയിൽ പ്രവേശിപ്പിച്ചു. നൂൽനൂറ്റുകൊണ്ടിരുന്നവരുടെ ചർക്കകൾ തല്ലിപ്പൊളിച്ചു. ഭരണകൂടവും പൊലീസും അവിടെയും കാഴ്ചക്കാരായി നോക്കിനിന്നു.

'സനാതനഹിന്ദു'വെന്ന് സ്വയം പ്രഖ്യാപിച്ച ഗാന്ധിയെ കാവിരാഷ്ട്രീയ ത്തിലേക്കുള്ള പ്രവേശനകവാടമായി കണ്ടെത്തിയ വ്യവസ്ഥാപിത ഗാന്ധിയന്മാരുടെ വലിയൊരു നിര ഈയൊരു ദേശീയാ തിക്രമത്തിനെതിരേ മൗനികളായിരിക്കു മ്പോഴാണ്, വിരലിലെണ്ണാവുന്ന ഒരുകൂട്ടം ആളുകൾ, ഗാന്ധിയൻ അഹിംസാത്മക പ്രയോഗങ്ങളുമായി തെരുവിലിറങ്ങുന്നത്. വ്യക്തിപരമായി ഗാന്ധിയെ കൂടുതൽ ആഴത്തിൽ മനസ്സിലാക്കാനും ഗാന്ധിയുടെ രാമനും സംഘപരിവാർ രാമനും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസത്തെ കൂടുതൽ അടുത്തറിയാനും ഇടയാക്കിയ സംഭവമായിരുന്നു അത്.

അയോധ്യയിലെ പ്രതിഷേധത്തിനു ശേഷം, വിശ്വഹിന്ദുപരിഷത്ത് പ്രവർത്തകർ തല്ലിപ്പൊളിച്ച ചർക്കയും ശാരീരിക ക്ലേശങ്ങളുമായി തിരിച്ചെത്തിയ നാരായൺ ദേശായിയുമായി ഈ വിഷയത്തിൽ ദീർഘസംഭാഷണം നടത്താനുള്ള അവസരം പിന്നീട് ലഭിക്കുകയുണ്ടായി. കണ്ടുശീലിച്ച വ്യവസ്ഥാപിത ഗാന്ധിയിൽ നിന്ന് ഭിന്നമായി ഭരണകൂടഭീകരതകളോട് നിരന്തരം തെരുവിൽ കലഹിച്ചു കൊണ്ടിരുന്ന ഗാന്ധിയെ, മതത്തെയും രാഷ്ട്രീയത്തെയും ഭിന്നമായി കണ്ടിരുന്ന, സനാതനഹിന്ദുവെന്ന് സ്വയം പ്രഖ്യാപി ക്കുമ്പോഴും 'സനാതനമെന്നതിന്' നിത്യനൂതനമെന്ന് പരികല്പന നൽകിയ ഗാന്ധിയെ കണ്ടെത്താനും തിരിച്ചറിയാനും ഈ സന്ദർഭം ധാരാളമായിരുന്നു.

നിറത്തിന്റെ പേരിൽ തീവണ്ടി മുറിയിൽനിന്ന് വലിച്ചെറിയപ്പെട്ട നിമിഷം മുതൽ ജീവിതത്തിന്റെ അന്ത്യം വരെ കലാപകാരിയായി തെരുവിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ട ഗാന്ധിയെ വിസ്മൃതിയിലാക്കാനും കറൻസിയിലും റേഡിയോ പ്രഭാഷണങ്ങളിലും ഔദ്യോഗിക ചിഹ്നങ്ങളിലും ഉൾച്ചേർക്കപ്പെട്ട ഗാന്ധിയെ മുന്നിൽ നിർത്താനുമുള്ള ശ്രമങ്ങൾ ഏറെ വിജയിച്ച ഒരു രാജ്യത്ത്, നിരന്തര പ്രക്ഷോഭകാരിയായ ഒരു ഗാന്ധിയെ തിരിച്ചുപിടിക്കാനുള്ള ചെറിയൊരു കൂട്ടം ഗാന്ധിയൻമാരുടെ ശ്രമങ്ങൾ ഗാന്ധിയിലേക്കുള്ള അന്വേഷണം വിപുലപ്പെടുത്താൻ സഹായിച്ചു.

2007 ഡിസംബർ. ഒഡിഷയിലെ കുയി, കോന്ധ് ആദിവാസിവിഭാഗങ്ങൾ താമസിക്കുന്ന കന്ധമാൽ പ്രദേശം, വർഗീയവിദ്വേഷ പ്രചാരകർ മൂന്നുനാളുകൾ അഴിഞ്ഞാടിയതിന്റെ ഫലമായി അമ്പതോളം മനുഷ്യർക്ക് ജീവൻ വെടിയേണ്ടിവന്ന നാളുകൾ. കലാപം നടന്ന് ഒരാഴ്ചയ്ക്കുള്ളിൽ ഇന്ത്യയിലെ വിവിധ പ്രദേശങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള നാല്പതോളം യുവജനങ്ങൾ കന്ധമാലിലെത്തിച്ചേർന്നു. അയോധ്യയിൽ വിശ്വഹിന്ദു പരിഷത്ത് പ്രവർത്തകരുടെ മർദനമേറ്റ ബാജി മുഹമ്മദും കന്ധമാലിലെ സമാധാനപ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് നേതൃത്വം നൽകി കൂട്ടത്തിലുണ്ടായിരുന്നു.

അദ്ദേഹത്തിന് തൊണ്ണൂറ് വയസ്സുണ്ടായിരുന്നു. ഒറ്റതിരിഞ്ഞ് വിദൂരമായി കിടക്കുന്ന കന്ധമാലിലെ മലയോര ഗ്രാമങ്ങളിലെ ഗാന്ധിയൻ സമാധാന പ്രവർത്തകരുടെ ഇടപെടൽ ആക്രമണങ്ങൾക്കിരകളാക്കപ്പെട്ട ആദിവാസികളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം വലിയൊരാശ്വാസമായിരുന്നു. തുടർകലാപങ്ങൾ ഒഴിവാകുന്നതിനും ഭരണകൂടങ്ങൾപോലും കൈയൊഴിഞ്ഞ നിരാലംബരായ ജനങ്ങൾക്ക് ആത്മവിശ്വാസം പകരുന്നതിനും മൂന്നാഴ്ചയോളം നീണ്ടുനിന്ന ഈ 'സത്യാഗ്രഹ പര്യടനം' സഹായകമായി.

ഇതേരീതിയിൽ ഗോധ്രയിലും, നർമ്മദയിലും ഛത്തീസ്ഗഢിലും കൂടങ്കുളത്തും അടക്കം രാജ്യത്തിന്റെ വിവിധ ഭാഗങ്ങളിൽ, പല കാലങ്ങളിലായി, കലാപകാരിയായ ഗാന്ധി വെളിപ്പെട്ടു. വംശീയ-വർഗീയ വിദ്വേഷത്തിനെതിരെ സ്നേഹസാന്ത്വനങ്ങളുമായി; അന്തമില്ലാത്ത വികസനഭ്രാന്തിനെതിരേ സത്യാഗ്രഹ രൂപത്തിൽ; ഭരണകൂട ഭീകരതക്കെതിരായ ആത്മസഹനത്തിന്റെ പാതയിൽ ബദലുകളെക്കുറിച്ചുള്ള അന്വേഷണങ്ങളുമായി ഇന്ത്യയുടെ വിദൂരഗ്രാമങ്ങളിൽ വിദ്യാഭ്യാസം, കൃഷി, നാടിന് ചേർന്ന സാങ്കേതികവിദ്യകളുടെ പ്രയോഗങ്ങൾ തുടങ്ങിയ രചനാത്മക പ്രവർത്തന വഴികളിൽ ഒക്കെയും ആധുനിക കാലത്തും സാധ്യമായൊരു പ്രയോഗഗാന്ധി!

ഒരുവേള ഏറ്റവും ആശ്ചര്യകരമായിത്തോന്നിയ സംഗതി, മേൽപ്പറഞ്ഞ ഗാന്ധിയൻ സാക്ഷാത്കാരങ്ങളുടെ പ്രയോക്താക്കളിൽ വലിയൊരുവിഭാഗം വ്യവസ്ഥാപിത ഗാന്ധിമാർഗക്കാർ അല്ലായിരുന്നുവെന്നതാണ്. വ്യവസ്ഥാപിത രീതികളോട് നിരന്തരം കലഹിക്കാനും രാഷ്ട്രീയമായ സ്വയം പുതുക്കലുകൾ സാധ്യമാക്കാനും ഉള്ള ഇടങ്ങൾ സൃഷ്ടിച്ചുവെച്ച ഗാന്ധിയിലേക്ക് സ്വയം നടന്നടുത്തവരായിരുന്നു അവർ. മേൽപ്പറഞ്ഞ ഇടങ്ങളിലൊക്കെ 'പ്രയോഗഗാന്ധിമാർ' വസ്തുനിഷ്ഠ യാഥാർഥ്യങ്ങൾക്ക് മുന്നിൽ അടിപതറുന്നതും മുന്നോട്ടു പോകാനാകാതെ, ദിക്കറിയാതെ ഉഴറുന്നതും പലപ്പോഴും

കാണേണ്ടിവന്നിട്ടുണ്ട്. തങ്ങൾ ഏറ്റെടുത്ത ദൗത്യങ്ങളുടെ ഫലപ്രാപ്തിയെ സംബന്ധിച്ച ആശങ്കകൾ, അനുദിനം ശക്തിയാർജിച്ചുവരുന്ന ഭരണകൂട ധാർഷ്ഠ്യങ്ങൾക്ക് മുന്നിൽ അഹിംസാത്മക പോരാട്ടങ്ങൾ എത്രമാത്രം പ്രസക്ത മാണെന്ന സന്ദേഹങ്ങൾ, വികസനഭ്രാന്ത് സൃഷ്ടിക്കുന്ന ഉപഭോഗാർത്തിക്ക് മുന്നിൽ ഗാന്ധിയൻ പരിഹാരങ്ങൾ പരിഹാസ്യ മാക്കപ്പെടുന്നുവെന്ന തോന്നലുകൾ, വിദ്വേഷ-വിഭജന രാഷ്ട്രീയത്തിന് ലഭിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന മേൽകൈ ഇങ്ങനെ ദൈനംദിന രാഷ്ട്രീയജീവിതത്തെ പിറകോട്ടുവലിക്കുന്ന നിരവധി സാഹചര്യങ്ങൾ. ഇന്ത്യയിലെമ്പാടും നടന്ന വിവിധങ്ങളായ ചെറുത്തു നിൽപ്പുകൾ, രചനാത്മകപ്രവർത്തനങ്ങൾ എന്നിവയുമായി ബന്ധപ്പെടാനും സംവദിക്കാനും ലഭിച്ച അവസരങ്ങളിൽ ഇത്തരം പ്രതിസന്ധികളെ നേർക്കുനേർ കാണാനും മനസ്സിലാക്കാനും സാധിച്ചിരുന്നു.

ഈയൊരു സന്ദർഭത്തിലാണ് ഗാന്ധിജീവിതത്തെ കൂടുതൽ അടുത്ത് മനസ്സിലാക്കുന്നതിനുള്ള മറ്റൊരു അവസരം കൈവരുന്നത്. ഗാന്ധിയുടെ കൂടെ രണ്ട് പതിറ്റാണ്ടുകാലം ജീവിച്ച നാരായൺ ദേശായി രചിച്ച ഗുജറാത്തി ഭാഷയിലുള്ള ഗാന്ധി ജീവചരിത്രം മലയാളഭാഷയിലേക്ക് പരിഭാഷ പ്പെടുത്താനുള്ള അവസരമെന്ന നിലയിലാണ് അത് കടന്നുവന്നത്. മൂവായിരത്തിലധികം പേജുകൾ വരുന്ന, നാല് വാല്യങ്ങളുള്ള നാരായൺ ദേശായി രചിച്ച 'മാരു ജീവൻ ഏജ് മാരിവാണി' എന്ന പുസ്തകം സ്ഥാപനവത്കരക്കപ്പെട്ട ഗാന്ധിയിൽ നിന്ന് ഗാന്ധിയെ വിമോചിപ്പി ക്കാനുള്ള ശ്രമമായിരുന്നു. രണ്ട് വർഷക്കാലം നീണ്ടുനിന്ന പരിഭാഷാ ജോലികൾ, ഗ്രന്ഥകാരനുമായുള്ള സഹവാസം, 28 വാല്യങ്ങളിലായി ഗാന്ധിയുടെ ദിനസരികൾ സംഗ്രഹിച്ച മഹാദേവ് ദേശായിയുടെ കൈയെഴുത്തു പ്രതികളിലൂടെ കടന്നു പോകാനുള്ള അവസരം ഇവയൊക്കെയും ഗാന്ധിയെ ക്കുറിച്ചുള്ള മുൻവിധികളും സങ്കല്പങ്ങളും ഒന്നൊന്നായി കൊഴിഞ്ഞു വീഴാൻ സഹായിക്കുന്നതായിരുന്നു. ആസക്തി കൾക്കും അനാസക്തികൾക്കും ഇടയിൽ സംഘർഷമനുഭവിക്കുന്ന, സത്യാന്വേഷണ ങ്ങൾക്കിടയിൽ കാലിടറി വീഴുകയും ഉറച്ച കാൽവെപ്പുകളോടെ മുന്നോട്ടു നടക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ഗാന്ധിയെന്ന പച്ചയായ മനുഷ്യനെ ദേശായിയുടെ ആഖ്യാനങ്ങളിൽനിന്ന് കണ്ടെടുക്കാൻ സാധിച്ചു. തനിക്ക് സത്യത്തെ കണ്ടെത്താൻ കഴിയുന്നില്ലെന്ന് ലോകത്തോട് ഉറക്കെ വിളിച്ചുപറഞ്ഞ, തന്റെ ദൗർബല്യങ്ങളും പരിമിതികളും എല്ലാവർക്കും വ്യക്തമായി കാണാൻ സാധിക്കുംവിധം തുറന്ന ജീവിതമാക്കി മാറ്റിയ ഒരു മനുഷ്യനെ യായിരുന്നു ദേശായി തന്റെ എഴുത്തിലൂടെ പുറത്തെത്തിച്ചത്.

ഗാന്ധിയുടെ വേർപാടിനുശേഷം, സമർപ്പിതരായ ചെറുന്യൂനപക്ഷം ഗാന്ധിയൻ ആക്ടിവിസ്റ്റുകളിലൂടെ വെളിപ്പെട്ട പ്രയോഗഗാന്ധിയും ജ്ഞാനഗാന്ധിയും ആധുനിക കാലത്തിന്റെ സങ്കീർണസമസ്യകളെ മനസ്സിലാക്കുന്നതിനും അവയോട് പ്രതികരിക്കേണ്ട രീതികളും കൂടുതൽ വ്യക്തതയോടെ മനസ്സിലാക്കാൻ മേൽസൂചിപ്പിച്ച ഓരോ അവസരവും സഹായകമായി. അപ്പോഴും പക്ഷേ, അടിസ്ഥാനപരമായ ഒരു ചോദ്യം മറ്റെന്തിനേക്കാളും ഉപരിയായി ഉയർന്നു വന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. സാമൂഹിക വിമർശനത്തിനും വിശകലനങ്ങൾക്കും

ഉപകരിക്കുന്ന ഒരു പ്രത്യയശാസ്ത്ര ചട്ടക്കൂട് വികസിപ്പിക്കുകയോ അതിനായി പരിശ്രമിക്കുകയോ ചെയ്യാത്ത ഗാന്ധിയെ, സങ്കീർണമായ വർത്തമാന സാഹചര്യങ്ങളോട് പ്രതികരിക്കാൻ എങ്ങനെ ഉപയോഗപ്പെടുത്താൻ സാധിക്കും എന്നതായിരുന്നു ആ ചോദ്യം.

ഒരുവേള, ആധുനികതയോടുള്ള ഗാന്ധിവിമർശനങ്ങളെ, അതിന്റെ തന്ത്രങ്ങളിൽ നിന്ന് തത്ത്വങ്ങളിലേക്ക് ഊന്നൽ നൽകി, മനസ്സിലാക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നതോടെ ഈയൊരു പ്രതിസന്ധിക്ക് പരിഹാരം കണ്ടെത്താൻ കഴിയും എന്ന ബോധ്യത്തിലേക്ക് എത്തിപ്പെടുന്നത് പിന്നീട് മാത്രമാണ്. ആധുനിക സാമ്പത്തിക വികസന നയങ്ങളുടെ ഇരകൾ ലോകമൊട്ടാകെയും തങ്ങളുടെ പ്രതിഷേധസ്വരമുയർത്തിക്കൊണ്ടിരുന്ന കാലത്ത് ഗാന്ധിവായനകൾ ആധുനികതയോടുള്ള ഗാന്ധിയുടെ വിസമ്മതങ്ങളുടെ പൊരുൾ കൂടുതൽ വ്യക്തമാക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. കേന്ദ്രീകൃത അധികാരരൂപങ്ങളും ഉത്പാദനമാർഗങ്ങളും അനിവാര്യമായ രീതിയിൽ മനുഷ്യപ്രകൃതി വിരുദ്ധങ്ങളായി മാറുമെന്ന ഗാന്ധിയൻനിരീക്ഷണം കൂടുതൽ കൃത്യതയോടെ വെളിപ്പെട്ടു. പാരിസ്ഥിതിക തകർച്ചകളും വിഭവദാരിദ്ര്യവും സൃഷ്ടിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന പ്രതിസന്ധികൾ ആഗോളതലത്തിൽ സംവാദങ്ങൾക്കും പഠനങ്ങൾക്കും വിഷയമായിമാറിക്കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ വികസനത്തെ സംബന്ധിച്ച പുതിയ ധാരണകൾ രൂപപ്പെടുത്തിയെടുക്കാൻ മനുഷ്യസമൂഹത്തിന് പൊതുവിൽ ബാധ്യതയുണ്ട്. വ്യാവസായികയുഗത്തിന്റെ രണ്ട്നൂറ്റാണ്ടുകാലം വരുത്തിവെച്ച വിനാശങ്ങൾ ഭൂമിയിലെ സർവജീവജാലങ്ങളുടെയും നിലനിൽപ്പിനെ അപകടത്തിലാഴ്ത്തുന്നുവെന്നത് ഇന്ന് പൊതുവിൽ അംഗീകരിക്കപ്പെട്ട വസ്തുതയാണ്. ശാസ്ത്ര സാങ്കേതിക വിദ്യയുടെ സഹായത്തോടെ മനുഷ്യൻ നേടിയെടുത്ത ഭൗതികനേട്ടങ്ങൾ അവന്റെ നിലനിൽപ്പിനെത്തന്നെ ചോദ്യം ചെയ്യുന്നവിധത്തിൽ ഭീമാകാരം പൂണ്ടുനിൽക്കുന്നു. കാലാവസ്ഥാവ്യതിയാനം, ആഗോളതാപനം എന്നീ ആഗോള പാരിസ്ഥിതികപ്രശ്നങ്ങൾ തൊട്ട് പ്രാദേശിക പാരിസ്ഥിതിക വിഷമതകൾക്കു വരെ സാങ്കേതിക പരിഹാരങ്ങൾ കണ്ടെത്താനാണ് ആവർത്തിച്ച് നാം ശ്രമിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത്. പ്രശ്നങ്ങളെ അതിന്റെ സമഗ്രതയിൽ ദർശിക്കാനും നിലനിൽക്കുന്ന ജീവിത സാഹചര്യങ്ങളിൽ നിന്ന് വഴിവിട്ട് നടക്കാനുമുള്ള വിമുഖതയാണ് ഇതിന്റെ അടിസ്ഥാന കാരണമെന്ന് ഇനിയും വിലയിരുത്തപ്പെട്ടിട്ടില്ല. നിലനിൽക്കുന്ന വികസന പരിപ്രേക്ഷ്യങ്ങളും ജീവിതശൈലികളും അതേപടി നിലനിർത്തിക്കൊണ്ട് പ്രശ്നങ്ങളെ എങ്ങനെ നേരിടാമെന്നാണ് നാം ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത്. ആധുനികത ഉയർത്താൻ പോകുന്ന വെല്ലുവിളികളെക്കുറിച്ച്, ഇരുപതാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ ആരംഭത്തിൽത്തന്നെ ഉയർന്നുവന്ന സൂചനകളെ കണ്ടില്ലെന്നു നടിച്ചതിന്റെ ദുരന്തങ്ങളാണ് നാമിന്ന് നേരിടുന്നത്. പ്രകൃതിവിഭവങ്ങൾ ദുർല്ലഭമായിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയും ഭക്ഷണം, വെള്ളം എന്നീ അടിസ്ഥാന വിഭവങ്ങൾ കിട്ടാക്കനിയായി മാറിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്യുമ്പോഴും, ആധുനിക വികസനത്തിന്റെ പ്രശ്നങ്ങളെ അതിന്റെ അടിത്തറയിൽ ചെന്ന് പരിശോധിക്കാൻ ഒരു സമൂഹമെന്ന നിലയിൽ നാം തയ്യാറായിട്ടില്ല. ആധുനികീകരണവും അതിന്റെ

സഹചാരിയായ സാമ്പത്തികനയങ്ങളും പ്രതിസന്ധിയിലേക്ക് കൂപ്പുകുത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ, പാരിസ്ഥിതിക തകർച്ചകൾ മനുഷ്യസമൂഹത്തെ നോക്കി വെല്ലുവിളിക്കുമ്പോൾ, ആധുനികതക്കെതിരായി ഒരുനൂറ്റാണ്ടിനപ്പുറത്തു നിന്ന് ഗാന്ധി മുന്നോട്ടുവച്ച വിമർശനങ്ങൾ പ്രസക്തി കൈവരിക്കുന്നതിവിടെയാണ്.

"Hind swaraj is a text of its times, not a text of all time" രാജ്മോഹൻ ഗാന്ധിയുടെ ഈ വാക്കുകളെ അതിന്റെ വ്യാപ്തിയിൽ അംഗീകരിക്കുമ്പോഴും ആധുനികവികസനത്തെയും അതിന്റെ ഫലമായി രൂപപ്പെട്ടുവന്ന സംസ്കാരത്തെയും സംബന്ധിച്ച ഗാന്ധിയുടെ വിമർശനങ്ങൾ ഇന്ന് കൂടുതൽ കൂടുതൽ പ്രസക്തമായിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. ഇന്ത്യയെപ്പോലെ വളരെയധികം സാംസ്കാരിക വൈജാത്യങ്ങൾ നിറഞ്ഞ ഒരു രാജ്യത്ത് യൂറോപ്യൻ സാംസ്കാരികാധിനിവേശം സൃഷ്ടിക്കാൻ പോകുന്ന വെല്ലുവിളികൾ ഗാന്ധി പ്രവചനസ്വഭാവത്തോടെ ലോകത്തോട് വിളിച്ചുപറഞ്ഞിരുന്നു. പരിധിയില്ലാത്ത ഭൗതികവികസനം എന്ന യൂറോപ്യൻ സാമ്പത്തികകാഴ്ചപ്പാടുകളെ പൂർണമായും തള്ളിക്കളയാൻ ഗാന്ധി ഇന്ത്യക്കാരോടാവശ്യപ്പെട്ടു. ഹിന്ദ് സ്വരാജ് എഴുതിയതിനുശേഷം 1916 ഡിസംബർ 22-ന് അലഹബാദിലെ സെൻട്രൽ കോളേജ് ഇക്കണോമിക്ക് സൊസൈറ്റിയിൽ ഗാന്ധി നടത്തിയ പ്രഭാഷണം സാമ്പത്തിക വികസനത്തെ സംബന്ധിച്ച ഗാന്ധിയുടെ ബോധ്യങ്ങൾ കൂടുതൽ വെളിപ്പെടുത്തുന്നവയായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം, ഭൗതികമായി അഭിവൃദ്ധി നേടുന്ന ഒരു സമൂഹം ധാർമികമായി അധഃപതിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കും. ഭൗതിക വികസനം അതിന്റ പരമോന്നതിയിലെത്തിയ റോമിന്റെ ധാർമികതകർച്ച ഉദാഹരണമായി ഗാന്ധി നിരത്തുന്നു. ഹിന്ദ് സ്വരാജ് എഴുതുന്ന കാലത്ത് ലോകത്തിലെ ഏറ്റവും ശക്തമായ സാമ്രാജ്യത്വമായി നിലനിന്നിരുന്ന ഇംഗ്ലണ്ട് തകർച്ചയിലേക്ക് കുതിക്കുന്ന കാഴ്ച ഗാന്ധിക്ക് സ്വന്തം ജീവിതത്തിൽ തന്നെ കാണാൻ സാധിച്ചു.

യൂറോപ്യൻ നാഗരികതയോടുള്ള കോൺഗ്രസിന്റെയും ഇന്ത്യയിലെ വരേണ്യ വിഭാഗത്തിന്റെയും അഭിനിവേശം തിരിച്ചറിഞ്ഞ ഗാന്ധി ഇന്ത്യയുടെ ഭാവി സ്വദേശിയിലാണെന്ന് പ്രഖ്യാപിച്ചു. രാഷ്ട്രീയ സ്വാതന്ത്ര്യത്തോടൊപ്പം തന്നെ സാമ്പത്തികവും സാംസ്കാരികവുമായ സ്വാതന്ത്ര്യം ഇന്ത്യയ്ക്ക് കരഗതമാകണമെങ്കിൽ ഈ രണ്ട് മേഖലകളിലും സ്വദേശിവത്കരണം ആവശ്യമാണെന്ന് ഗാന്ധി വ്യക്തമാക്കി. യുക്തിബോധമില്ലാത്ത യന്ത്രവത്കരണത്തെ ഗാന്ധി ശക്തമായെതിർത്തു. മനുഷ്യനെ അലസനാക്കുന്ന, മനുഷ്യനെ ചൂഷണത്തിനിരയാക്കുന്ന ഒരുത്പാദനോപകരണം മാത്രമാക്കി മാറ്റുന്ന യന്ത്രവത്കരണത്തെ ഗാന്ധി ചോദ്യംചെയ്തു. മനുഷ്യനെ ബോധതലങ്ങളിൽ അടിമകളാക്കിമാറ്റുന്ന പ്രക്രിയയ്ക്ക് എതിർനിൽക്കുകയായിരുന്നു ഗാന്ധി ചെയ്തത്. മെഷിനുകളെ പൂർണമായും നിരാകരിക്കുകയാണെന്ന ആരോപണങ്ങളെ ഗാന്ധി ജീവിതം കൊണ്ട് തള്ളിക്കളഞ്ഞു.

അക്കാലത്തെ ഏറ്റവും ആധുനികമായ സാങ്കേതികവിദ്യ ഉപയോഗിച്ചുകൊണ്ടായിരുന്നു ഗാന്ധി ഇതിന് മറുപടിനൽകിയത്. തന്റെ ഓഫീസിലെ എല്ലാ രേഖകളും തയ്യാറാക്കുന്നതിന് ടൈപ്പ്റൈറ്റർ ഉപയോഗിക്കുന്നതിന്

ഗാന്ധിക്ക് ഒരു വൈമനസ്യവു മുണ്ടായിരുന്നില്ല. മെഷീനുകളെ സംബന്ധിച്ച തന്റെ കാഴ്ചപ്പാടുകൾ വലിയൊരളവിൽ തെറ്റിദ്ധരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെന്നതു സംബന്ധിച്ച് ഗാന്ധിക്ക് സ്വയം ബോധ്യമുണ്ടായിരുന്നു. തന്റെ നിലപാട് വ്യക്തമാക്കിക്കൊണ്ട് ഗാന്ധി പറഞ്ഞു: "യന്ത്രങ്ങളോടുള്ള എന്റെ എതിർപ്പ് വളരെയധികം തെറ്റിദ്ധരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. മെഷീനറികളെ അതിന്റെ സത്തയിൽത്തന്നെ എതിർക്കുകയല്ല ഞാൻ ചെയ്യുന്നത്. തൊഴിലുകൾ ഇല്ലായ്മചെയ്തുകൊണ്ട് തൊഴിൽ ശക്തികളെ ഉപയോഗശൂന്യമാക്കിമാറ്റുന്ന യന്ത്രങ്ങളോടാണ് എന്റെ എതിർപ്പ്." വിരലിലെണ്ണാവുന്ന ഏതാനും പേർക്ക് ലാഭം പെരുപ്പിക്കാനായി യന്ത്രങ്ങൾ ഉപയോഗപ്പെടുത്തുകയും അനേകായിരങ്ങളെ തൊഴിൽരഹിതരാക്കി മാറ്റുകയും ചെയ്യുന്ന ആധുനികതയെയും യന്ത്രവത്കരണത്തെയുമാണ് ഗാന്ധി എതിർത്തത്.

മനുഷ്യത്വരഹിതമായ യന്ത്ര വത്കരണത്തിനെതിരായി ഗാന്ധി എഴുതിയതിന് കേവലം രണ്ടുപതിറ്റാണ്ടി നുള്ളിൽത്തന്നെ ലോകം അതിന്റെ കെടുതികൾ അനുഭവിക്കാൻ തുടങ്ങിയിരുന്നു. 1929-32 കാലയളവിൽ ലോകമെങ്ങും പടർന്നുപിടിച്ച സാമ്പത്തികമാന്ദ്യവും അതേതുടർന്നുണ്ടായ തൊഴിലില്ലായ്മയും ഇതിനുള്ള ഏറ്റവും വലിയ ഉദാഹരണങ്ങളായിരുന്നു. ലക്ഷക്കണക്കിന് തൊഴിലാളികൾ വൻകിട ഫാക്ടറികളിൽ നിന്ന് പിരിച്ചുവിടപ്പെട്ടു. എന്നാൽ, പ്രത്യക്ഷാനുഭവങ്ങളിൽനിന്നു പാഠങ്ങളുൾ ക്കൊള്ളുന്നതിനുപകരം വീണ്ടും അതേപാതയിൽ തുടരാൻ തന്നെയായിരുന്നു ആധുനികതയുടെ വക്താക്കൾക്ക് താത്പര്യം. ഉപഭോക്താക്കളുടെ ആവശ്യങ്ങളെ പരിഗണിക്കാത്ത ഉത്പാദന പ്രക്രിയയെയും ഗാന്ധി തുറന്നെതിർത്തു. അനിയന്ത്രിതമായ യന്ത്രവത്കരണം സൃഷ്ടിക്കുന്ന വലിയൊരു വിപത്ത് ഇതായിരിക്കുമെന്ന് ഗാന്ധി തിരിച്ച റിഞ്ഞിരുന്നു. mas production എന്നതിനു പകരം production by masses എന്ന സിദ്ധാന്തം ഗാന്ധി അവതരിപ്പിക്കുന്നത് അങ്ങനെയായിരുന്നു.

ഭൗതികസമൃദ്ധി മനുഷ്യന്റെ ധാർമികവും നൈതികവുമായ വളർച്ചയ്ക്ക് വിഘാതമാകുമെന്ന് ഗാന്ധി മുന്നറിയിപ്പുനൽകി. മനുഷ്യന്റെ ആവശ്യങ്ങൾക്കുമേൽ വ്യക്തിപരവും സാമൂഹികവുമായ നിയന്ത്രണങ്ങളേർ പ്പെടുത്താൻ ഗാന്ധി ആവശ്യപ്പെട്ടു. ആവശ്യങ്ങൾക്ക് നിയന്ത്രണങ്ങളേർ പ്പെടുത്തിയില്ലെങ്കിൽ അവ എല്ലാ സീമകളെയും അതിലംഘിക്കുമെന്ന് ഗാന്ധി ലോകത്തിന് മുന്നറിയിപ്പുനൽകി. യഥാർഥ പുരോഗതി മനുഷ്യന്റെ നൈതികനിലവാരത്തിലുണ്ടാകേണ്ട വളർച്ചയാണെന്നും ഭൗതികമാത്ര വികസനം അവനെ ധാർമികമായ അധഃപതന ത്തിലേക്ക് മാത്രമേ നയിക്കുകയുള്ളൂ വെന്നും ഗാന്ധി അർഥശങ്കയ്ക്കിടയില്ലാത്ത വിധം വ്യക്തമാക്കി. മനുഷ്യന്റെ ആവശ്യങ്ങൾ പൂർത്തീകരിക്കാൻ ആവശ്യമായ വിഭവങ്ങൾ ഭൂമിയിലുണ്ടെന്നും എന്നാൽ, അവന്റെ ആർത്തിയെ പരിപോഷിപ്പിക്കാൻ ആവശ്യമായവ ഇവിടെയില്ലെന്നും അദ്ദേഹം സൂചിപ്പിച്ചു. പ്രകൃതി വിഭവങ്ങളുടെ ശോഷണം അതിദ്രുതം സംഭവിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്ന വർത്തമാനകാലത്ത് ഗാന്ധി പ്രസക്ത മാകുന്നതിവിടെയാണ്.

താനൊരു സാമ്പത്തികവിദഗ് ധനല്ലെന്നും ഗഹനമായ സാമ്പത്തിക

വിഷയങ്ങൾ തന്നെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം അപ്രാപ്യമായ കാര്യമാണന്നും ഗാന്ധി തുറന്നുസമ്മതിച്ചിരുന്നു. ഗാന്ധിയുടെ സാമ്പത്തിക ചിന്തകൾക്ക് സൈദ്ധാന്തിക പിന്തുണ നൽകുന്നതിൽ പ്രമുഖസാന്നിധ്യമായിരുന്നു ഡോ. ജെ.സി. കുമരപ്പ. ഗാന്ധിയുടെ സാമ്പത്തികദർശനങ്ങൾക്ക് അടിവരയിട്ടുകൊണ്ട് രാഷ്ട്ര പുനർനിർമാണത്തിന്റെ വഴികളെ സംബന്ധിച്ച് കുമരപ്പ പറയുന്നു: "മനുഷ്യനിർമിത വിജ്ഞാനമണ്ഡലങ്ങളിൽ പഠനം നടത്തുന്ന നാം പ്രകൃതിയുടെ ഉൾക്കാഴ്ചകൾ മറന്നുകളയാൻ പാടില്ല. പ്രകൃതിയുടെ താളങ്ങൾക്ക് വിരുദ്ധമായി നാം നിർമിക്കുന്ന എന്തും പിന്നീട് അവളുടെ ഏറ്റവും കഠോരമായ പ്രകോപനങ്ങൾക്ക് കാരണമായേക്കാം. പ്രകൃതിയിലുള്ള സർവവും ഒരു ചാക്രികതയെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിയാണ് ചലിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത്. കടൽവെള്ളം ബാഷ്പമായി മുകളിലേക്കുപോകുന്നതും പിന്നീട് മഴയായി തിരികെ കടലിലേക്കു പതിക്കുന്നതും ഉദാഹരണം... ഈയൊരു അടിസ്ഥാനപ്രക്രിയ മറക്കുകയോ അവഗണിക്കുകയോ ചെയ്യുന്ന ഒരു രാഷ്ട്രം നിർമിക്കുന്ന ഏതൊരു സ്ഥാപനവും ജീർണതയിലേക്കെത്തിപ്പെടുക സ്വാഭാവികമായിരിക്കും."

നിലനിൽപ്പിന്റെ സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥ എന്ന തന്റെ പുസ്തകത്തിൽ കുമരപ്പ ഗാന്ധിയൻ ചിന്തകളെ ക്രമബദ്ധമായി മുന്നോട്ടു നയിക്കുന്നുണ്ട്.പൂർണ്ണമായും സാമ്പത്തികമോ, ഭൗതികമോ ആയ മൂല്യങ്ങളെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തി തയ്യാറാക്കപ്പെട്ട ഒരു സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥ സമയം, കാലം എന്നിവയെ യാഥാർഥ്യബോധത്തോടെ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന ഒരു പരിപ്രേക്ഷ്യത്തിൽ തയ്യാറാക്കപ്പെട്ടതായിരിക്കുകയില്ലെന്ന് കുമരപ്പ സൂചിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. വർത്തമാനസമൂഹം ഇന്നെത്തി നിൽക്കുന്ന വിഭവദാരിദ്ര്യത്തിന്റെ തോത് അതേ അളവിൽ ഉൾക്കൊണ്ടിട്ടായിരിക്കില്ലെങ്കിൽപോലും വിവേകപൂർണമായ വിഭവവിനിയോഗം സാധ്യമാക്കിയില്ലെങ്കിൽ ഭാവിസമൂഹം എത്തിപ്പെടാൻ പോകുന്ന പ്രതിസന്ധിയെ സംബന്ധിച്ച് വലിയൊരു ഉൾക്കാഴ്ച നൽകാൻ കുമരപ്പയ്ക്ക് സാധിച്ചിരുന്നു. അമിത യന്ത്രവത്കരണത്തിനെതിരായ ഗാന്ധിയുടെ കാഴ്ചപ്പാടുകളെ അംഗീകരിച്ചുകൊണ്ട് ആധുനിക നാഗരികതയെ 'യാന്ത്രിക നാഗരികത' യെന്ന് വിശേഷിപ്പിക്കാൻ കുമരപ്പയ്ക്ക് തെല്ലും ആലോചിക്കേണ്ടിവന്നിരുന്നില്ല.

ഇരുപത്തിഒന്നാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ ആരംഭകാലം തൊട്ടുതന്നെ സജീവമായിത്തുടങ്ങിയ പരിസ്ഥിതി പ്രസ്ഥാനങ്ങൾ രാഷ്ട്രാന്തര അതിർത്തികളെ അതിലംഘിച്ചുകൊണ്ട് മുന്നോട്ടുവച്ച മുദ്രാവാക്യങ്ങളിൽ ഏറ്റവും പ്രധാനം 'സ്ഥായിയായ വികസനം' എന്നതായിരുന്നു. 'ആഗോളമായി ചിന്തിക്കുക; പ്രാദേശികമായി പ്രവർത്തിക്കുക' എന്ന മുദ്രാവാക്യവും ഇതോടൊപ്പം ഉയർത്തപ്പെട്ടു. കാലാവസ്ഥാ വ്യതിയാനം, ആഗോള താപനം, മാലിന്യ നിർമാർജനം, വിഭവ ദൗർലഭ്യം എന്നിവ ആഗോളതലത്തിൽതന്നെ ഒരു രാഷ്ട്രീയ പ്രശ്നമായി ഉയർന്നുവന്ന പശ്ചാത്തലത്തിൽ വികസനത്തെ സംബന്ധിച്ച സാമ്പ്രദായിക ധാരണകളെ ഇനിയും അതേരീതിയിൽ മുന്നോട്ടുകൊണ്ടുപോകാൻ സാധ്യമല്ലെന്ന ചിന്തകൾ പ്രബലമാകാൻ തുടങ്ങിയതും ഇക്കാലയളവിലായിരുന്നു. ആധുനിക വ്യാവസായിക യുഗത്തിന്റെയും അത് മുന്നോട്ടുവച്ച സാമ്പത്തിക ക്രമങ്ങളുടെയും

നെടുംതൂണായി വർത്തിച്ച ഖനിജ ഇന്ധനങ്ങൾ- പ്രത്യേകിച്ചും എണ്ണ- ഏതാനും ദശാബ്ദങ്ങൾ കൊണ്ടുതന്നെ അപ്രത്യക്ഷമാകുമെന്ന ബോധ്യവും ഇത്തരം പ്രസ്ഥാനങ്ങളുടെ വളർച്ചയ്ക്ക് കാരണമായി ഭവിച്ചു.

ആധുനിക വികസനത്തിന്റെ പ്രമുഖ വക്താക്കളായ മുതലാളിത്തം സ്വയമേവ തകർച്ചയെ നേരിടുകയാണെന്ന വസ്തുത മനസ്സിലാക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും ആ തകർച്ചയെ സാധ്യമായത്രയും നീട്ടി വയ്ക്കാനുള്ള തത്രപ്പാടിലാണ്. ആഗോളീകരണ-ഉദാരീകരണ നയങ്ങളുടെ രൂപത്തിൽ പ്രകൃതി വിഭവങ്ങൾ സമൃദ്ധമായി നിലനിന്നിരുന്ന തെക്കൻ രാജ്യങ്ങളിലേക്ക് പുതിയ രീതിയിൽ കോളനിഭരണം വ്യാപിപ്പിക്കാൻ അവർക്ക് സാധിച്ചതിന്റെ ഫലമായി ഈ തകർച്ചയിൽനിന്ന് കുറച്ചു കാലം കൂടി രക്ഷനേടാൻ സാധിച്ചുവെന്നത് സത്യമാണ്. എന്നാൽ ആഗോളീകരണത്തിന്റെ തിക്തഫലങ്ങൾ അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ജനസമൂഹങ്ങൾ ലോകത്തിന്റെ വിവിധഭാഗങ്ങളിലായി ചെറുത്തു നിൽപ്പുകൾ ശക്തമാക്കുകയും പ്രാദേശിക സമ്പദ് വ്യവസ്ഥ രൂപപ്പെടുത്തുന്നതിനായുള്ള മുറവിളികൾ ഉയർത്താനും ആരംഭിച്ചു. പ്രകൃതിവിഭവങ്ങളുടെ ഉടമസ്ഥാവകാശം തദ്ദേശീയ ജനതയ്ക്കാണെന്ന മുദ്രാവാക്യങ്ങളും ഇതോടൊപ്പം ഉയർന്നു കേൾക്കാൻ തുടങ്ങി. പ്രകൃതി വിഭവങ്ങളുടെ സംരക്ഷണത്തിനും പൊതു ഉടമസ്ഥാവകാശത്തിനും വേണ്ടിയുള്ള പ്രക്ഷോഭങ്ങളുടെ മുൻനിരയിൽ മുഖ്യധാരയിലുള്ള രാഷ്ട്രീയ പ്രസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് പകരമായി ചെറുതും വ്യവസ്ഥാപിത സ്വഭാവങ്ങളില്ലാത്തതുമായ കൊച്ചു കൊച്ചു പ്രസ്ഥാനങ്ങൾ സ്ഥാനംപിടിക്കാൻ തുടങ്ങി. ഇത്തരം ചെറുപ്രസ്ഥാനങ്ങളുടെ ശക്തമായ ഇടപെടലുകൾക്ക് സാക്ഷ്യം വഹിച്ചുകൊണ്ടാണ് ഇരുപത്തിയൊന്നാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ ആരംഭമുണ്ടായത്.

ശാസ്ത്ര-സാങ്കേതികവിദ്യകളുടെ സഹായത്തോടെ പാരിസ്ഥിതിക പ്രശ്നങ്ങൾക്ക് പരിഹാരം കാണാമെന്ന വ്യാമോഹം അത് മുന്നോട്ടുവയ്ക്കുന്നുണ്ട്. ആധുനിക നാഗരികത പടച്ചുവിട്ട അതേ ജീവിതസംസ്കാരം തുടരാമെന്ന തെറ്റിദ്ധാരണ പടർത്തിക്കൊണ്ടാണ് തങ്ങളുടെ കച്ചവട താത്പര്യങ്ങൾ നിലനിർത്താൻ അവർ ശ്രമിക്കുന്നത്. ഉപഭോഗസംസ്കാരത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കി മുതലാളിത്തം മുന്നോട്ടുവയ്ക്കുന്ന ആധുനിക നാഗരികതയക്കെതിരേ ഒരു പ്രതിസംസ്കാരം രൂപപ്പെടുത്തുക എന്നത് മാത്രമാണ് ലോകത്തിന്റെ മുന്നിലുള്ള ഏകവഴി.

'യാന്ത്രിക സംസ്കാര'ത്തെ സംബന്ധിച്ച് ഒരു നൂറ്റാണ്ട് മുൻപെ ഗാന്ധി തുടങ്ങി വച്ച വിമർശങ്ങൾ ഏറ്റെടുക്കാൻ ലോകത്തെമ്പാടുമായി വികസിച്ചുവരുന്ന പരിസ്ഥിതി പ്രസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് സാധിക്കുന്നുണ്ട്. അതേസമയം നൈതികതയെ അടിസ്ഥാനമാക്കി രൂപപ്പെടുത്തിയെടുക്കേണ്ട, ഗാന്ധി മുന്നോട്ടുവച്ച. പ്രതിസംസ്കൃതിയെ അതിന്റെ ആഴത്തിൽ ഉൾക്കൊള്ളാൻ ഇത്തരം പ്രസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് സാധിക്കുന്നുവോ എന്ന കാര്യം സംശയമാണ്. ഗാന്ധി തന്റെ ആശയങ്ങൾ രൂപപ്പെടുത്തിയത് തന്റെ കാലത്തോട് സംവദിച്ചുകൊണ്ടാണ്. ഒരു നൂറ്റാണ്ട് മുൻപുള്ള സാമൂഹിക സാഹചര്യമല്ല ഇന്ന് നിലനിൽക്കുന്നത്. അതേസമയം ലാഭത്തെ മാത്രം ആശ്രയിച്ചുള്ള മുതലാളിത്തം മുന്നോട്ടുവയ്ക്കുന്ന സാമ്പത്തികയുക്തിയെ എതിരിടാൻ

വ്യവസ്ഥകൾക്കകത്തുനിന്നുകൊണ്ടുള്ള പരിഷ്കരണങ്ങൾകൊണ്ട് സാധ്യമല്ലെന്ന തിരിച്ചറിവാണ് നമുക്കുണ്ടാകേണ്ടത്.

"ജ്ഞാനത്തിന്റെ അടിസ്ഥാന കാഴ്ചപ്പാട് സ്ഥായിത്വമാണ്. സ്ഥായിത്വത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക ശാസ്ത്രം വികസിപ്പിക്കുന്നതിനെക്കുറിച്ചായിരിക്കണം നമ്മുടെ ആലോചനകൾ. പരിമിതമായ ഒരു ലക്ഷ്യത്തിലേക്കുള്ള വളർച്ചയാകാം, എന്നാൽ അപരിമിതവും സാമാന്യവത്കൃതവുമായ വളർച്ച സാധ്യമേയല്ല" ഈയൊരു കാഴ്ചപ്പാടിൽ നിന്നുകൊണ്ട് വർത്തമാനകാല സങ്കീർണ സമസ്യകൾക്ക് ഉത്തരം തേടാൻ ഗാന്ധി നമ്മെ സഹായിക്കുന്നു.

അതിദീർഘമായ സാമൂഹിക ജീവിതത്തിൽ അഹിംസയുടെയും സത്യാഗ്രഹത്തിന്റെയും തത്ത്വങ്ങളും തന്ത്രങ്ങളും വികസിപ്പിച്ചെടുക്കാൻ ഗാന്ധി നിരന്തരശ്രമങ്ങൾ നടത്തിയിട്ടുണ്ട്. തന്റെ കാലത്തിനും സമൂഹത്തിനും അനുയോജ്യമായ രീതിയിൽ ഗാന്ധി വികസിപ്പിച്ചെടുത്ത തന്ത്രങ്ങൾ പുതുക്കപ്പെടുകയോ ഉപേക്ഷിക്കപ്പെടുകയോ ചെയ്തതായി കാണാം. അതേസമയം നൈതികതയിലധിഷ്ഠിതമായ തത്ത്വങ്ങൾ കാലാതീതമായി നിൽക്കുകയും വരും തലമുറയ്ക്ക് ദിശാസൂചകമായി വർത്തിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ആദ്യ 'ഗാന്ധി അനുഭവത്തിന്' മൂന്ന് പതിറ്റാണ്ടുകൾക്കുശേഷം പരിസ്ഥിതി സമ്പദ്ശാസ്ത്രത്തെക്കുറിച്ചുള്ള വിശദമായൊരു ഗ്രന്ഥരചനയ്ക്ക് തയ്യാറെടുക്കുമ്പോൾ അതിന് ഏറ്റവും അടിസ്ഥാന റെഫറൻസ് ആയി മാറിയത് ഹിന്ദ് സ്വരാജ്‌ലെ ഗാന്ധി ചിന്തകൾ തന്നെയാണ്. നിരന്തരവും ക്രമാതീതവുമായ സാമ്പത്തിക വളർച്ച അസാധ്യമാണെന്ന ഗാന്ധിയുടെ പ്രവചനാത്മകമായ നിരീക്ഷണത്തെ തള്ളിക്കളഞ്ഞുകൊണ്ട് ഭാവിയെക്കുറിച്ചുള്ള ഒരാലോചനയും സാധ്യമല്ലെന്ന് ഇന്ന് നാം തിരിച്ചറിയുന്നു. ഹൃദയത്തിലേക്ക് നടന്നടുത്ത ഗാന്ധി ബൗദ്ധികതയിലേക്ക് പ്രവേശിക്കുന്ന സംഗമബിന്ദുവും ഇതുതന്നെ.

മാതൃഭൂമി ആഴ്ചപ്പതിപ്പ്,

8, ഒക്ടോബർ 2023

ര്രര്രര്രര്ര

WOMEN WANT CHANGE, SOCIETY NEEDS CHANGE

Vibha Datta Makhija

The Women's Reservatiion Act is the first step toward enabling gender purity

The 17th edition of the Global Gender Gap Report of the World Economic Forum (published on June 20,2023), based on data from 46 countries, has concluded that at the current rate of progress, it will take 131 years to close the global gender gap, it is 149 years in populous South Asian countries including India.

Reservation is the most effective form of affirmative action and equity is the first step to equality. That it leads to inefficiency or incompetency is simply making excuses for not rendering tightly guarded spaces to ousted classes. I strongly contend that women are not inferior to men. In competencies, even if they arise, are short term, and are removed soon after opportunity for skill building is made available.

A very astute person once asked me whether we want women to fight women. The answer is no. What women want is a level playing field where the factor of gender which is completely irrelevant but looms large, is removed from the equation. The basic premise of advocates against reservation is that it will bring down competence. Alas, this is a completely misplaced notion as statistics show that women perform much better than men in academics, more women graduate from colleges than men, and more women enter the workforce than men. In contrast to this trend the number of women sharply spirals downwards in leadership positions not because of their incompetence, but because of the hegemony of men.

A Fresh Start

The inauguration of parliamentary business in September 2023 in the new Parliament building also gave a fresh start to the aspirations of Indian citizens with the passage of the Women's Reservation Bill. After much delay, the Constitution (One Hundred Twenty Eighth Amendment) Bill, 2023. popularly known as the Women's Reservation Bill, 2023 became a rare piece of legislation in independent India to be cleared overwhelmingly by both Houses. It is indeed a ground-

breaking event. While India's founding fathers ensured that India was early to adopt universal adult suffrage, the role of women in shaping the country's political future still remains minimal.

Global trends exhibit a sharp reduction in the age of political leaders. But can a common Indian woman, just by her commitment and ambition, dream of becoming the Prime Minister of India at the age of 37-like Jacinda Ardern, the former Prime Minister of New Zeland?

Across the world, women are appreciated by society in supportive and emotional roles, but very seldom in leadership roles. The world hates and denigrates ambitious women. Take, for example, the case of Hillary Clinton. There is not an iota of doubt that her political experience and acumen trumped Donald Trump's competencies. However, America, the world's so-called top democracy, chose an inexperienced Mr. Trump over her to lead them.

In Leadership Roles

Historical evidence points out that but for a few Taleb's black swans, all women who have assumed leadership roles did not get there by sheer industry, competence and intelligence. They were allowed only for the convenience of men who were disqualified from assuming these positions, or, if it served some political agenda. In the Indian political arena women leaders were, most often, convenient choices. Their initial acceptance was the perception that they could be conveniently removed, but their inherent acumen belied those designs.

Historical evidence also shows that most women who make it to leadership positions have a mix of privileges-of higher education, the support of influential mentors or families, or belong to upper classes or castes. If there is a survey, I am sure that the figures will show that the percentage of women legislators who have had university and higher education is almost cent per cent, versus such a percentage of male legislators.

Despite these privileges, women also take longer to assume leadership positions. Even Indira Gandhi, who had the highest elitist advantage and was politically active from an early age, was not fielded as the Prime Minister on Jawaharlal Nehru's death in 1964, and had to wait till Shastri's death in 1966 to assume the prime ministerial role. Rajiv Gandhi, on the other hand. by virtue of being the son, and even though not politically active earlier, was immediately fielded after Mrs. Gandhi's assassination. The question thus is, whether an Indian

woman shorn of nepotistic advantages can be in a top leadership position in good time.

The deepest cut is that the handful of privileged women who assume leadership are not supportive or empathetic to the aspirations of those women who do not even have access to basic needs such as nutrition, education and financial independence. They reel under the misconception that they have become leaders by virtue of their own efforts and sacrifices, ignoring the personal advantages they possess.

The archives bear testimony to this attitude. During the Round Table Conference held in the 1930s in London, a letter was written on November 16, 1931 by Sarojini Naidu and Begum Jahanara Shahnawaz presenting a joint manifesto by the All India Women's Conference, the Women's Indian Association, and the Central Committee of the National Council of Women in India. They demanded neither discriminatory nor favourable treatment on the basis of gender in legislative representation, thereby rejecting reservation. Incidentally, Sarojini Naidu had the advantage of being educated at the King's College London and Cambridge with a scholarship from the Nizam of Hyderabad.

Begum Jahanara Shahnawaz, a Muslim League member, on the other hand advocated, along with Radhabai Subbarayan, a minuscule five per cent reservation for women. While Begum Jahanara Shahnawaz studied at Queen Mary's College, Lahore, Radhabai Subbarayan had the privilege of attending Somerville College, Oxford. Both the women were from elite backgrounds, affluent families and upper classes.

Regressive Views are a Hurdle

Thus, the biggest block is the regressive views on gender equality held by men and women. This has been seen even in otherwise progressive men as seen when C. Rajagopalachari opposed Radhabai Subbarayan's choice to fight from a general seat.

Mulayam Singh's accusation in Parliament in 2010, that the previous avatar of the women's reservation Bill would only champion the cause of educated, urban and elite women, failed to recognise that the core objective of the Bill was to create space for women who did not have the good fortune of belonging to privileged and elite classes. A report in the leading daily said that political analysts felt and rightly so that the stand of Mulayam Singh and Lalu Prasad Yadav did not stem from their concern for women, but because "it would

reduce the space for men who dominate elections in our patriarchal society".

Why do women have to wait so long to close the gender gap? The present Bill is the first step towards actualising gender parity. One only wishes that its implementation would be based on a readjustment of seats on the basis of the 1991 Census, as it is done in the case of Scheduled Caste seats by the Delimitation Commission, rather than waiting for the delimitation exercise pegged on the next Census, whenever it is held.

It is time to quickly set right historical wrongs. Women want change. Society needs change. And there is no reason why it should be late

(Vibha Datta Mahija is senior Advocate, Supreme Court of India)

The Hindu

11, October 2023

CONFRONTING THE LONG –TERM RISK OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Aditya Sinha

Countries must not fall into the trap of loosening their regulatory frameworks to maintain competitiveness

Risk is a dynamic and ever-evolving concept, susceptible to shifts in societal values, technological advancements, and scientific discoveries. For instance, before the digital age, sharing one's personal details openly was relatively risk free. Yet, in the age of cyber attacks and data breaches, the same act is fraught with dangers. A vivid cinematic example of evolving perceptions of Artificial Intelligence (AI) risk is the film, Ex-Machina.

In the story, an AI named Ava, initially viewed as a marvel of synthetic intelligence, reveals her potential to outwit and manipulate her human creators, culminating in unforeseen hazards. Such a tale exemplifies how our understanding of AI risk can drastically change as the technology's capabilities become clearer. This underscores the importance of identifying the short-and long-term risks.

The immediate risks might be more tangible. such as ensuring that an AI system does not malfunction in its day-to-day tasks. Long-term risks might grapple with broader existential questions about AI's role in society and its implications for humanity. Addressing both types of risks requires a multifaceted approach, weighing current challenges against potential future ramifications.

Over the Long Term

The risks that present themselves over the long term are worth looking at. Yuval Noah Harari has expressed concerns about the amalgamation of AI and biotechnology, highlighting the potential to fundamentally alter human existence by manipulating human emotions, thoughts, and desires. In a recent statement by the Center for AI Safety, more than 350 AI professionals have voiced their concerns over the potential risks posed by AI technology.

One should be a bit worried about the intermediate and existential risks of more evolved AI systems of the future for instance, if essential infrastructure such as water and electricity

increasingly rely on AI. Any malfunction or manipulation of such AI systems could disrupt these pivotal services, potentially hampering societal Functions and public well being.

Similarly, although seemingly improbable, a runaway AI could cause more harm such as the manipulation of crucial systems such as water distribution or the alteration of chemical balances in water supplies, which may cause catastrophic repercussions even if such probabilities appear distant. AI sceptics fear these potential existential risks, viewing it as more than just a tool as a possible catalyst for dire outcomes, possibly leading to extinction.

The evolution to human level AI that is capable of outperforming human cognitive tasks will mark a pivotal shift in these risks. Such AIs might undergo rapid self-improvement, culminating in a super-intelligence that far outpaces human intellect. The potential of this super intelligence acting on misaligned, corrupted or malicious goals presents dire scenarios. The challenge lies in aligning AI with universally accepted human values. The rapid pace of AI advancement, spurred by market pressures, often eclipses safety considerations, raising concerns about unchecked AI development.

The world does not have a unified approach. The lack of a unified global approach to AI regulation can be detrimental to the foundational objective of AI governance to ensure the long-term safety and ethical deployment of AI technologies. The AI Index from Stanford University reveals that legislative bodies in 127 countries passed 37 laws that included the words "artificial intelligence".

One of the most celebrated regulations out of these is the European Union's AI Act. It adopts a 'risk-based' approach, tying the severity of risk to the area of AI deployment. This makes sense when considering AI applications in critical infrastructures, which demand heightened scrutiny. However, tying risk solely to the deployment area is an oversimplified strategy. It might overlook certain risks that are not directly tied to the deployment area. Therefore, while the area-specific approach to valuable, a more holistic view of AI risks is necessary to ensure comprehensive and effective regulation and oversight.

However, there is a conspicuous absence of collaboration and cohesive action at the international level, and so long-term risks associated with AI cannot be mitigated. If a country such as China does not enact regulations on AI while others do, it would likely

gain a competitive edge in terms of AI advancements and deployments. This unregulated progress can lead to the development of AI systems that may be misaligned with global ethical standards, creating a risk of unforeseen and potentially irreversible consequences. This could result in destabilisation and conflict, undermining international peace and security.

Thus, nations engaging in rigorous AI safety protocols may be at a disadvantage, encouraging a race to the bottom where safety and ethical considerations are neglected in favour of rapid development and deployment. This uneven playing field can inadvertently encourage other nations to loosen their regulatory frameworks to maintain competitiveness, thereby further compromising global AI safety.

The Dangers of Militaryal

Furthermore, the confluence of technology with warfare amplifies long-term risks. Addressing the perils of military AI is crucial. The international community has formed treaties such as the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons to manage such potent technologies, demonstrating that establishing global norms for AI in warfare is a pressing but attainable goal. Treaties such as the Chemical Weapons Convention are further examples of international accord in restricting hazardous technologies. Nations must delineate where AI deployment is unacceptable and enforce clear norms for its role in warfare. In this ever-evolving landscape of AI risks, the world must remember that our choices today will shape the world we inherit tomorrow.

(Aditya Sinha is Officer on Special Duty, Research Economic Advisory council to the Prime minister)

The Hindu

17, October 2023

ഇന്ത്യയും ഭാരതവും 'നായകനും പ്രതിനായകനും'

സുധാ മേനോൻ

ഭാരതം എന്ന പേരിനെ ഇന്ത്യക്കു തുല്യമായ് ഒരുപക്ഷേ, അതിലും കൂടുതലായി സാധാരണ മനുഷ്യൻ ഉപയോഗിച്ചുവരുന്ന ഒരു സാമൂഹിക രാഷ്ട്രീയ സാഹചര്യത്തിൽ ഒരു പ്രകോപനവുമില്ലാതെ അകാരണമായി ഒരു 'ഇന്ത്യ ഭാരത്' വിവാദം ഉയർത്തിക്കൊണ്ടു വരുന്നതും മനുഷ്യരെ ഇരു കള്ളികളിൽ ആക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നതും തിരഞ്ഞെടുപ്പിനു മുമ്പുള്ള ധ്രുവീകരണം ലക്ഷ്യമിട്ടുകൊണ്ട് മാത്രമാണ്

ശൂന്യതയിൽനിന്ന് ചരിത്രമുണ്ടാക്കുന്നതും വ്യക്തികൾ തമ്മിലുള്ള സ്വാഭാവികമായ രാഷ്ട്രീയ അഭിപ്രായ വ്യത്യാസങ്ങളെ പർവതീകരിച്ചുകൊണ്ട് 'നായകപ്രതിനായക' ബിംബങ്ങളെ സൃഷ്ടിക്കുന്നതും കഴിഞ്ഞ കുറെ നാളുകളായി ബി.ജെ.പി.യും സംഘപരിവാറും പ്രയോഗിക്കുന്ന സുപ്രധാനമായ രാഷ്ട്രീയതന്ത്രമാണ്. ഈ സമാന്തര ചരിത്രനിർമിതിയുടെ ഭാഗമായിട്ടാണ് തമിഴ്നാട്ടിൽനിന്നുള്ള 'ചെങ്കോൽ' 1947-ലെ അധികാരകൈമാറ്റത്തിന്റെ പ്രതീകമായിരുന്നു എന്ന് മോദിസർക്കാർ സമർഥിച്ചത്. പുതിയ പാർലമെന്റ് മന്ദിരത്തിൽ നടത്തിയ ചെങ്കോൽ സ്ഥാപനത്തിന് ഒരു പരിധിവരെ പൊതു സ്വീകാര്യത നേടിയെടുക്കാൻ സാധിച്ചത് മൗണ്ട് ബാറ്റൺ, നെഹ്രുവിന് കൈമാറിയ 'ചെങ്കോൽ' എന്ന തിരക്കഥയുടെ പിൻബലത്തിലായിരുന്നു. ഇക്കഴിഞ്ഞ കർണാടക തിരഞ്ഞെടുപ്പ് സമയത്ത് വൊക്കലിഗസമുദായത്തിന്റെ വോട്ട് കിട്ടുന്നതിനുവേണ്ടി നഞ്ചേഗൗഡ, യൂറിഗൗഡ എന്നീ രണ്ട് വൊക്കലിഗ യുവാക്കളാണ് ടിപ്പു സുൽത്താനെ വധിച്ചത് എന്ന തെറ്റായ ആഖ്യാനം ബി.ജെ.പി. ശൂന്യതയിൽനിന്ന് നിർമിക്കുകയുണ്ടായി. പ്രശസ്ത ചരിത്രകാരൻമാർ ഈ വ്യാജ ചരിത്രത്തെ ശുദ്ധ അസംബന്ധമായി തള്ളിക്കളഞ്ഞിട്ടും പല മണ്ഡലങ്ങളിലും ഈ 'വീരനായകരു'ടെ പോസ്റ്ററുകൾ ഉയർന്നു. സുഭാഷ് ചന്ദ്രബോസ്, സർദാർ പട്ടേൽ എന്നീ നേതാക്കളെ നായകസ്ഥാനത്തു നിർത്തിക്കൊണ്ട്, ഗാന്ധിജിയെയും നെഹ്രുവിനെയും വില്ലൻമാരായി അവതരിപ്പിക്കുന്നതും സമാനമായ രാഷ്ട്രീയ അജൻഡയുടെ ഭാഗമായിട്ടാണ്. ഇത്തരത്തിലുള്ള ആഖ്യാനങ്ങൾ 'തെളിവുകൾ' സഹിതം അവതരിപ്പിക്കാനും അതുവഴി ഗാന്ധി-നെഹ്രു വിരുദ്ധവും ദേശീയ പ്രസ്ഥാന വിരുദ്ധവുമായ ഒരു പൊതുഭാവന സൃഷ്ടിക്കാനുമുള്ള സംഘപരിവാർ ശ്രമങ്ങൾക്ക് ഒരുപാടു കാലത്തെ പഴക്കമുണ്ട്.

പുതിയ കരുക്കൾ

ഈ ശ്രേണിയിലെ ഏറ്റവും പുതിയ ചതുരംഗത്തിന്റെ കരുക്കളാണ് ഇന്ത്യ-ഭാരതം വിവാദത്തിലൂടെ ബി.ജെ.പി. നമുക്കുമുന്നിലേക്ക് നീക്കി വയ്ക്കുന്നത്. ജി20 സമ്മേളനത്തിന്റെ ഔദ്യോഗിക

ക്ഷണക്കത്തിൽ പതിവിനു വിപരീതമായി 'ഭാരതം' എന്ന് അച്ചടിച്ചതുമുതൽ 'ഇന്ത്യ'യല്ല 'ഭാരത'മാണ് നമ്മുടെ പൗരാണിക സംസ്കാരത്തെയും ഗരിമയെയും പ്രതിനിധാനം ചെയ്യുന്ന പേരെന്ന് മോദിസർക്കാരും സംഘപരിവാർ നേതാക്കളും ആവർത്തിച്ചു പ്രഖ്യാപിക്കുന്നുണ്ട്. അതിന്റെ തുടർച്ചയായിട്ടാണ് എൻ.സി.ഇ.ആർ.ടി.യുടെ പാഠ്യപദ്ധതി പരിഷ്കരണത്തിന്റെ ഭാഗമായുള്ള നിലപാട് രേഖ, പാഠപുസ്തകങ്ങളിൽനിന്ന് ഇന്ത്യ എന്ന പേരൊഴിവാക്കി 'ഭാരതം' എന്നുമാത്രം നിലനിർത്തണമെന്നു നിർദേശിക്കുന്നത്. ഈ നിർദേശത്തിനുപിന്നിലുള്ളത് രാഷ്ട്രീയ ലക്ഷ്യങ്ങൾ മാത്രമാണെന്നത് സുവ്യക്തമാണ്. ഇന്ത്യയല്ല, ഭാരതമാണ് നമ്മുടെ രാഷ്ട്രമെന്ന ഒരൊറ്റ ആഖ്യാനം രാജ്യം മുഴുവൻ ചർച്ചയാകുമ്പോൾ, അതുവഴി രാഷ്ട്രവിരുദ്ധവും ദേശവിരുദ്ധവുമായി ചിത്രീകരിക്കപ്പെടുന്നത് മുഖ്യപ്രതിപക്ഷമായ 'ഇന്ത്യ'മുന്നണിയാണ്. കൊളോണിയൽ ദാസ്യത്തെയാണ് ഇന്ത്യയെന്ന പേര് പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നത് എന്ന് ഈ നിർദേശം സമർപ്പിച്ച സമിതിയുടെ അധ്യക്ഷനായ സി.ഐ. ഐസക് ഇതിനകം വിശദമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ, 'ഭാരത'ത്തെക്കുറിച്ചുള്ള വേവലാതികൾ പൊടുന്നനെ ഉയർന്നുവന്ന രാഷ്ട്രീയ സാഹചര്യം ഇന്ത്യ മുന്നണിയുടെ രൂപവത്കരണം തന്നെയെന്ന് മനസ്സിലാക്കാം.

ലക്ഷ്യം ധ്രുവീകരണം

വാസ്തവത്തിൽ, ഇന്ത്യൻ ഭരണഘടനയനുസരിച്ച് ഇന്ത്യയും ഭാരതവും ഒരിക്കലും പരസ്പരവിരുദ്ധമായ ആശയങ്ങളെയല്ല പ്രതിനിധാനം ചെയ്യുന്നത്. ഇരുപേരും പരസ്പരപൂരകങ്ങളായിട്ടാണ് നമ്മുടെ ദേശീയ നേതാക്കൾ വിഭാവനം ചെയ്തത്. അതുകൊണ്ടാണ് 'ഇന്ത്യ അഥവാ ഭാരതം' എന്ന് ഭരണഘടനയുടെ ആരംഭത്തിൽത്തന്നെ എഴുതിയത്. ഇതിൽ ഏതുപേരും സൗകര്യം പോലെ ഉപയോഗിക്കാമെന്നിരിക്കെ, എന്തിനാണ് പുസ്തകങ്ങളിൽനിന്ന് 'ഇന്ത്യ'-യെ പുറന്തള്ളുന്നത് എന്നതിനു യുക്തിഭദ്രമായ ന്യായീകരണങ്ങളില്ല. ഇപ്പോൾത്തന്നെ ഹിന്ദിയിലും ഗുജറാത്തി, മറാത്തി അടക്കമുള്ള പ്രാദേശിക ഭാഷകളിലെയും പുസ്തകങ്ങളിൽ ഭാരതം എന്നാണ് കൂടുതലും ഉപയോഗിക്കുന്നത്. ആ പുസ്തകങ്ങളിലെ 'പ്രതിജ്ഞ' യിലും ഭാരതം എന്റെ നാടാണ്' എന്നാണ് രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളത്. ഇന്ത്യ എന്നല്ല, ഇംഗ്ലീഷിൽ ഇന്ത്യ എന്നും ഹിന്ദിയിൽ ഭാരതം എന്നും പൊതുവേ ഉപയോഗിച്ചു വരുന്ന രീതിയാണ് ദശകങ്ങളായി നമ്മൾ പിന്തുടരുന്നത്.

ഉത്തരേന്ത്യയിലെ രാഷ്ട്രീയ പ്രസംഗങ്ങളിൽ 'ഹിന്ദുസ്ഥാൻ' എന്ന് ഉപയോഗിക്കുന്നതും സർവസാധാരണമാണ്. ഇന്ത്യൻ പാസ്പോർട്ടിൽപ്പോലും റിപ്പബ്ലിക് ഓഫ് ഇന്ത്യ എന്നും 'ഭാരത് ഗണ രാജ്യ' എന്നും വ്യക്തമായി എഴുതിയിട്ടുണ്ട്. ചുരുക്കത്തിൽ, ഭാരതം എന്ന പേരിനെ ഇന്ത്യക്കു തുല്യമായി, ഒരുപക്ഷേ, അതിലും കൂടുതലായി, സാധാരണ മനുഷ്യർ ഉപയോഗിച്ചുവരുന്ന ഒരു സാമൂഹിക-രാഷ്ട്രീയ സാഹചര്യത്തിൽ, ഒരു പ്രകോപനവുമില്ലാതെ, അകാരണമായി ഒരു 'ഇന്ത്യ-ഭാരത്' വിവാദം ഉയർത്തിക്കൊണ്ടുവരുന്നതും മനുഷ്യരെ ഇരു കള്ളികളിൽ ആക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നതും

തിരഞ്ഞെടുപ്പിനുമുമ്പുള്ള ധ്രുവീകരണം ലക്ഷ്യമിട്ടുകൊണ്ട് മാത്രമാണ്. 'ഭാരതം' എന്ന പേരിനെ എതിർക്കുന്നവരെ മുഴുവൻ രാജ്യദ്രോഹികളും ദേശവിരുദ്ധരും ആക്കാൻ സംഘപരിവാറിന് എളുപ്പമാണ്. ഇന്ത്യ മുന്നണി ഈ ആഖ്യാനത്തിൽ കാലിടറിവീഴാനുള്ള സാധ്യതയും ഏറെയാണ്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ, അതിസൂക്ഷ്മതയോടെയും അവധാനത യോടെയുമാണ് ഈ വിഷയത്തിൽ പ്രതിപക്ഷമുന്നണി പ്രതികരിക്കേണ്ടത്.

നെഹ്രുവിന്റെ ഭാരതം

നെഹ്രുവും ഇന്ത്യൻ നാഷണൽ കോൺഗ്രസും കൊളോണിയൽ ദാസരായതുകൊണ്ടാണ് 'ഇന്ത്യ'യെന്ന ബ്രിട്ടീഷ് നാമം തുടർന്നതെന്ന വാദമാണ് സംഘപരിവാർ ഉന്നയിക്കുന്നത്. ഇത് അങ്ങേയറ്റം അബദ്ധജടിലമായ ആരോപണമാണ്. വാസ്തവത്തിൽ, നെഹ്രു എല്ലായ്പ്പോഴും ഭാരതീയ പൈതൃകത്തെ ആദരത്തോടെയാണ് കണ്ടത്. അയ്യായിരം വർഷത്തെ പൂർവകാല ചരിത്രത്തിന്റെ നേരവകാശികൾ ആണെന്നതു പോലെതന്നെ നമ്മൾ ഭാവിതലമുറയുടെ ട്രസ്റ്റികളും കൂടിയാണെന്ന തിരിച്ചറിവിൽ നിന്നുകൊണ്ടാണ് ഭരണഘടനയുടെ ഓരോ താളും എഴുതിയുണ്ടാക്കേണ്ടത് എന്ന് അദ്ദേഹം തന്റെ ഭരണഘടനാ നിർമാണസഭയിലെ ആമുഖപ്രസംഗത്തിൽ എടുത്തു പറഞ്ഞിരുന്നു. 'ഈ പ്രാചീന ഭൂമി'ക്ക് ലോകരാഷ്ട്രങ്ങൾക്കിടയിൽ അർഹിക്കുന്ന, അന്തസ്സുറ്റ സ്ഥാനം ലഭിക്കുകയും ലോകസമാധാനത്തിനും ജനക്ഷേമത്തിനും വേണ്ടി കരുത്തുറ്റ സംഭാവനകൾ ചെയ്യാനുള്ള അവസരം ലഭിക്കുകയും വേണമെന്ന് അദ്ദേഹം ലക്ഷ്യപ്രമേയത്തിൽ കൃത്യമായി പ്രഖ്യാപിക്കുന്നത് ഭാരതീയതയിൽ അദ്ദേഹത്തിന് അളവറ്റ അഭിമാനമുള്ളതുകൊണ്ടായിരുന്നു. പക്ഷേ, വലതുപക്ഷ പ്രത്യയശാസ്ത്രം വിശ്വസിക്കുന്നതുപോലെ ഭാരതീയ പുരാതന-ഹൈന്ദവ പാരമ്പര്യം അതേപോലെ ഉൾക്കൊള്ളുന്നതാണ് ഭാരതീയത എന്ന് നെഹ്രു വിശ്വസിച്ചിരുന്നില്ല. പകരം അദ്ദേഹം പറഞ്ഞത്, ഭാരതത്തെ നമ്മൾ അറിയേണ്ടത് ഈ ദേശത്തിന്റെ അനിതരസാധാരണമായ വൈവിധ്യം മനസ്സിലാക്കുന്നതിലൂടെയും ഉൾക്കൊള്ള ലിലൂടെയുമാണ് എന്നായിരുന്നു. പ്രശസ്ത ഗാന്ധിയൻ ചിന്തകനായ ദാദാ ധർമാധികാരി നമ്മുടെ ദേശീയതയെ നിർവചിച്ചത് 'മാനവനിഷ്ഠ ഭാരതീയത' എന്നായിരുന്നു. ജാതിമതഭാഷാവംശ ഭേദമില്ലാതെ ഓരോ ഭാരതീയനെയും ഒരുപോലെ ഉൾക്കൊള്ളുന്നതിനെയാണ് അദ്ദേഹം ഭാരതീയതയുടെ ആത്മാവായി നിർവചിച്ചത്. ഇതേ രീതിയിലാണ് നെഹ്രുവും ഭാരതത്തെ അടയാള പ്പെടുത്തിയത്. ടാഗോർ വിശേഷി പ്പിച്ചതാകട്ടെ, 'മാനവികതയുടെ മഹാ സമുദ്രം' എന്നും.

അതേസമയം, 'ഇന്ത്യ' അടക്കമുള്ള കൊളോണിയൽ പേരുകളും കെട്ടിടങ്ങളും സംഘപരിവാറിനെ അസ്വസ്ഥരാക്കുന്നത് ബ്രിട്ടൻ ഇന്ത്യ വിട്ടുപോയതിനുശേഷം മാത്രമാണ് എന്നുകൂടി ഓർക്കണം. ബ്രിട്ടീഷ് ഭരണകാലത്ത് സ്വാതന്ത്ര്യ സമരത്തിൽ സജീവമാകുന്നതിനെക്കാൾ അവർ ശ്രമിച്ചത് ബ്രിട്ടനോടൊപ്പം ചേർന്നുനിൽക്കാനും ക്വിറ്റ് ഇന്ത്യാ സമരത്തെ ഒറ്റുകൊടുക്കാനുമായിരുന്നു. ഗാന്ധിജിയും നെഹ്രുവും പട്ടേലും

ആസാദും അടങ്ങുന്ന നേതാക്കൾ ജയിലിൽ കിടക്കുമ്പോൾ മുസ്ലിം ലീഗിന് ഒപ്പം ചേർന്ന് പ്രവിശ്യകളിൽ ഭരിച്ച പാരമ്പര്യമാണ് ഹിന്ദു മഹാസഭയ്ക്കുള്ളത്. വസ്തുതയാണിത്. നിർമിതചരിത്രമല്ല. അതുകൊണ്ടാവണം, സ്വാതന്ത്ര സമര ചരിത്രത്തെക്കാൾ പഠിപ്പിക്കേണ്ടത് സ്വാതന്ത്ര്യാനന്തര ഇന്ത്യയെക്കുറിച്ചാകണം എന്ന 'നിലപാട്'ഭേ നിഷ്കർഷിക്കുന്നതും.

രാജ്യസ്നേഹികളെയും രാജ്യ വിരുദ്ധരെയും അടയാളപ്പെടുത്തുന്ന ധ്രുവീകരണരാഷ്ട്രീയത്തിന്റെ ശക്തമായ ആയുധമായി ഈ ഇന്ത്യ-ഭാരത വിവാദം ഉപയോഗിക്കപ്പെടുമെന്ന് ഉറപ്പാണ്. സംഘപരിവാറിന്റെ സ്വാധീനം തിരഞ്ഞെടുപ്പ് രാഷ്ട്രീയത്തിൽ മാത്രമല്ല ഉള്ളത്. സമൂഹത്തിന്റെ വിഭിന്ന തലങ്ങളിലുള്ള ഭൂരിപക്ഷ വംശീയ ദേശീയതയുടെ സാംസ്കാരിക വ്യാപനമാണ് അവരുടെ ഏറ്റവും വലിയ ശക്തി. 'ഇന്ത്യയും ഭാരതവും തമ്മിലുള്ള സംഘട്ടനം' ഈ ഇടങ്ങളിൽ കൃത്യമായി അവർ ഉന്നയിക്കും. അത് നിർവ്യാപനം ചെയ്യണമെങ്കിൽ ജനകീയവും മതേതരവും ബഹുസ്വരവും മാനവികവുമായ ഒരു ബദൽ സാംസ്കാരിക-രാഷ്ട്രീയ ലോകബോധം ജനങ്ങളിൽ ഉണ്ടാക്കിയെടുക്കണം. സങ്കീർണമായ ഒരു രാഷ്ട്രീയസാമൂഹിക പ്രക്രിയയാണത്. ഇനിയും അഭിപ്രായസമന്വയത്തിൽ എത്തിയിട്ടില്ലാത്ത, കേവലം തിരഞ്ഞെടുപ്പ് സഖ്യം മാത്രമായ 'ഇന്ത്യ' മുന്നണിക്ക് യുക്തിഭദ്രമായ ഒരു ബദൽ ആഖ്യാനം മുന്നോട്ടുവച്ചു കൊണ്ട് ഈ വെല്ലുവിളിയെ ഫലപ്രദമായി നേരിടാൻ കഴിയുമോ എന്നത് ഏറെ പ്രസക്തമായ ചോദ്യമാണ്.

മാതൃഭൂമി,

30, ഒക്ടോബർ 2023

ؘ

GIVE UP IMPROPRIETY, DEMONSTRATE IMPARTIALITY

Rangarajan R

The Speakers of the Lok Sabha and Legislative Assemblies must carry out their functiions in consonance with sound democratic practices

'The order of this court has to be followed. I am concerned about the dignity of our court. If someone feels that this was a stricture passed by a local court against a government servant, they are mistaken' . These are the words of the Chief Justice of India, who felt despair over the inaction by the Maharashtra Assembly Speaker with respect to the disqualification petitions of its members that has been pending before him since July 2022. As the presiding officer of the Lok Sabha at the Centre and the Legislative Assembly in the States, the Speaker is required to act in an impartial manner. However, the functioning of this institution over the years in India has left much to be desired.

The office of the Speaker emerged in medieval Britain, when the House of Commons needed a spokesman in their dealings with the King. Until the 17th century, the Speaker was often seen as an agent of the Crown. However, since the middle of the 19th century, the Speaker has been considered to be an impartial Chairman of the House of Commons. They are the custodians of the rights and privileges of the House, its committees and its members.

Speaker Conduct and Gaps

Under the Indian Constitution, the Lok Sabha and Legislative Assemblies elect two of its members to be the Speaker and Deputy Speaker, respectively. Apart from the traditional roles with respect to the conduct of business, the Speakers perform two important functions: of certifying a Bill to be a Money Bill (over which the Rajya Sabha/Legislative Council have a limited role), and deciding on disqualification under the Tenth Schedule for defection. The Lok Sabha and Legislative Assembly rules provide for suspension of members for misconduct in the House. It has been noticed that the Speakers and the Houses misuse these provisions more often than not against the opposition members.

In a recent instance, the leader of the Congress party in the Lok Sabha, Adhir Ranjan Chowdhury, was swiftly suspended for his remarks against the Prime Minister (which was later revoked), but no swift action has been Forthcoming against a member of the ruling Bharatiya Janata Party (BJP), Ramesh Bidhuri, for passing communal slurs against the Bahujan Samaj Party Member of Parliament, Danish Ali. There was also the case of the Maharashtra Assembly suspending 12 BJP MLAs unconstitutionally for a year in July 2021 that was later set aside by the Supreme Court of India.

The Speaker is the authority to refer Bills introduced to the Parliamentary Standing Committees. However, even significant Bills that require detailed scrutiny are not referred to such committees. As against more than 60% of Bills referred to committees in the Lok Sabha during 2004-2014, less than 25% have been referred during 2014-2023. While such partisanship by Speakers affects robust parliamentary functioning, it is their role in deciding disqualification petitions that can derail the stability of elected governments.

The clairvoyance of French writer Jean-Baptiste Alphonse Karr who said 'the more things change, the more they stay the same' is hard to miss. It is a line that suits Indian politics even today,where our elected representatives find ingenious methods to circumvent the anti-defection law. The authority to decide on the disqualification of members under the Tenth Schedule is vested in the Speaker of the House. While he/she is expected to perform this constitutional role in a neutral manner, past instances have hardly inspired confidence, with the Speakers favouring the ruling dispensation.

The minority judges in Kihoto Hollohan (1992) were of the view that vesting the power to decide on defections with the Speaker violates the basic democratic principles. The Supreme Court in Keisham Meghachandra Singh Vs. The Honorable Speaker Manipur (2020), recommended that Parliament amend the Constitution to vest these powers in an independent tribunal to be headed by judges. The present indictment of the Speaker of Maharashtra Assembly is also due to his continued inaction in deciding disqualification petitions for more than a year despite directions from the Court. Additionally, there have also been challenges in the Court in recent years against certification of certain Bills as a Money Bill by the Speaker of the Lok Sabha.

Once a Speaker, Always a Speaker

The adage 'what's sauce for the goose is sauce for the gander' reflects the role that a Speaker is expected to

play. In Britain, the Speaker once elected to his/her office, resigns from the political party to which he/she belonged. In subsequent elections to the House of Commons, he/she seeks election not as a member of any political party but as 'the Speaker seeking re-election'. This is to reflect his/her impartiality while presiding over the House. In the Indian Constitution, while the Tenth Schedule allows a Speaker (or Deputy Speaker) to resign from their political party on being elected to their office, it has been never done by any Speaker till date. Considering that they are also constitutional functionaries who enjoy certain privileges, the higher judiciary is constrained 'to go thus far and no further' while dealing with the issues relating to Speakers. It is important that we adopt the practices as in Britain to instill confidence in the office of the Speaker. However, even till such time, it is 'imperative that Speakers eschew the impropriety' in their functioning and demonstrate 'impartiality'. It is time the Speakers take a 'vow' to display the latter in the discharge of their functions, in consonance with sound democratic practices.

(Rangarajan R. is a former Indian Administrative Service (IAS) officer. He currently trains civil service aspirants)

The Hindu

30, October 2023

SAVING GRACE

Rongsenzulu Jamir and Alino Sumi

Traditional knowledge of seed preservation helps Nagaland's native communities ensure continued sustenance

Longkong Village in eastern Nagaland was hit by famine in the 1920s. The farmers, who belonged to the Ao Naga community, kept sowing without much return. One year, they ran out of seeds and were unable to cultivate at all. They were pressed to seek help from their neighbouring villages for seeds. After a successful harvest, the farmers could return what they owed.

Such inter-village assistance, especially in times of crisis, is possible due to the traditional practices of seed preservation that the Ao and Sümi Naga communities of Nagaland follow. Researchers visiting the Ao Naga villages of Longmisa, Longkong and Wamaken and the Sümi Naga villages of Shiyepu, Natha Old and Natha New, find that this traditional knowledge has been orally passed from one generation to another and is present in every aspect of cultivation. "Seeds are important for our survival. My father and grandfather have been following seed storage since we can remember. I learned from them." says Sujuyienba of Longmisa village.

Traditionally agrarian, the Ao and Sümi Naga communities practise jhum or shifting cultivation. They commonly grow crops, such as rice and millet (Poaceae); pepper, tomato, brinjal, tobacco (Solanaceae); creepers and climbers (like Cucurbitaceae or cucurbits); and beans, lentils and legumes (Fabales). Seeds selected for cultivation in new jhum fields depend on the type of land. Traditional jhum fields are of two kinds: in highlands, the soil is loosely condensed and glutinous, better suited for maize, taro, mustard crops, glutinous rice and long grain rice; and in lowlands, it is compact and more porous, suitable for beans, chili and leguminous crops.

The communities select seeds from initial harvests in new jhum fields to preserve for successive cycles, as these are recognised to exhibit optimal yield and resilience. "It is also by taste. We store seeds from

the best harvest to enjoy the same taste every year," says Lukhevi of Shiyepu village. Storage methods differ across crop varieties. Beans, sesame and mustard seeds are sun-dried, while maize is bundled in rows above fireplaces or tied to kitchen roofs. Poaceae seeds, particularly rice, are stored in household granaries (called jen in Ao and aleh in Sümi). Residents also build community granaries that are strategically positioned on the outskirts of villages to serve as a dependable resource in case of emergencies, such as a fire.

A peek inside these granaries draws attention to an aeration tool (called tsükpongsemtsü in Ao) made of bamboo. Normally, three or four aeration tools are placed between threshed rice in the granaries, to ensure out-circulation of warm air that can be detrimental to the preservation of grains. The presence of sprouting rice stalks around this aeration tool is considered a symbol of abundance.

Every traditional Naga kitchen also has multiple rectangular tiers above the hearth, to store seeds and small agricultural implements. Seeds of cucurbits, Solanaceae and Fabales varieties are stored on these tiers to prevent attacks from pathogens and reduce accumulated moisture. Cotton seeds are stored in terracotta sandwiched between layers of ash. In a few cases, seeds are mixed with ash and charcoal-500 g of ash and charcoal for 1 kg of seeds to keep dry.

To store smaller seeds, people use either hollowed calabashes with corn lids or in baskets. Pumpkin and mustard kernels are also sun-dried in these baskets, which may be short or mid-length, open or closed, or winnowing baskets. The materials used to make the baskets are bamboo, rattan or cane, which the communities harvest at the end of monsoon and the beginning of the dry season as the starch content is relatively low and the culm or stem is naturally more resistant to parasites, borers and fungi. Historically, basket-making is a sex-aggregated domain and is tabooed for women, to avoid misfortune in the village. The researchers interpret that this apprehension is to align and not diverge from the specificity of gender roles and responsibilities.

In current times, interpolations such as airtight containers and zip-lock bags are used for seed storage along with appliances like refrigerators. Additionally, in Wamaken village (near Assam), cash crop farming has replaced jhum cultivation. This transition has result in the adverse decline of seed diversity and a potential threat of cash crops invading the native ecosystem.

With such forces reshaping the agricultural landscape, the communities face the challenge of effectively navigating potential opportunities while preserving cultural heritage and documenting seed storage and preservation knowledge before they are lost.

(Rongsenzulu Jamir is an anthropologist and an independent researcher in Delhi. Alino Sumi is an ethnologist and senior researcher at the Indian Institute of Technology, Gandhinagar)

Down to Earth

16-31, October 2023

AN UNDER-DISCUSSED FACET OF COLONIAL HISTORY

Shashi Tharoor

The bicentenary of the arrival of Tamil indentured labourers in Sri Lanka also points to the unfulfilled task of natioin - building in the Island-nation

This year marks the bicentenary of the arrival of Tamil indentured labourers in Sri Lanka (in November 1823), a milestone recently commemorated in Colombo at an event called "Naam 200", where I delivered an address on this woefully under discussed facet of our colonial history. I have often said that history belongs in the past, but understanding it is the duty of the present. There are still millions of Indians and Sri Lankans alive who remember and lament the depredations of the British Empire in our countries. The United Kingdom may have lapsed into imperial amnesia, but the former colonies cannot so we ought to remember, time and again, the forces that made and nearly unmade us.

The British imperial project began as licensed looting in service of the crudest form of capitalism. Britain avariciously drained its colonies, depriving them of their resources, economic strength and political freedom, until they were reduced to a state of poverty and desolation. In India they decimated our textile industries, rendering millions unemployed, and hurled thousands of Indian farmers into indigence by purloining their lands for opium cultivation. Their policies created legions of poor. landless and hungry people in need of work to survive.

A New Form of Bondage

Ironically, as the British went about pillaging India, a wave of liberal humanism wafted through Europe. Slavery, at long last, came to be considered reprehensible, and the British duly banned it in their colonies, only to replace it with another kind of bonded servitude, euphemistically christened "indentured labour". The economies of most British domains had thus far run on slavery, and the labour crisis that followed Abolition led to a soaring demand for workers from India to work on plantations and infrastructure projects in the Caribbean, Fiji, Réunion, Natal, Malaysia, Singapore and of course, Sri Lanka. Press ganged indentured labour was the answer.

The destitute Indians dispatched to these distant lands could scarcely imagine the fates awaiting them, misled as they were about the work they would undertake, the wages they would receive, the quarters where they would dwell, and shockingly even the countries they were sailing to. Having survived a perilous sea voyage, most labourers reached their destination mired in debt, for they had to pay for their own exorbitant fare under a fiendish rule not changed till 1922.

As soon as they reached those unfamiliar lands, they were continued to massive plantations and construction sites. Many Tamils arriving in Sri Lanka perished on the arduous trek from the coast to the Central highlands. Those who made it were compelled to reside in agonising squalor, with no access to sanitation, running water, medical facilities or schools for their children. It was not without reason that the British historian Hugh Tinker called indentured labour "a new kind of slavery."

Sri Lankan Tea and the Indian Tamil

Sri Lanka today is a redoubtable producer and exporter of tea, but its first plantations were not of tea but of coffee. In the 1870s, the rapid spread of a fungal disease led to a blight that caused the disappearance of coffee from Sri Lankan plantations, paving the way for the more fecund and profitable crop, whose estates increased manifold. While coffee requires only three workers for every 10 hectares of cultivation, tea requires at least eight, and as such, demands far more intensive, and perennial field labour. This augmented requirement of workers, compounded with the shortfall caused by the abolition of slavery, sparked a massive organised transfer of Indian Tamils to Sri Lanka.

Of course, the migration of the first Tamils to the island nation far preceded the arrival of the Plantation Tamils in Ceylon in the 19th century. However, what distinguished the Plantation Tamils from Tamil migrants of antiquity was the fact that the British denied them even the most basic rights and services. They were subjected to discrimination soon after setting foot in Sri Lanka. Like earlier communities of South Indian origin, Plantation Tamils forged a distinct Sri Lankan identity, but colonial practices and policies deemed them "foreigners", thus rendering them stateless and blocking well-trodden paths to assimilation. By placing Plantation Tamils under the categories of "aliens and resident strangers" and subsequently calling them "Indian Tamils", the colonial state made it arduous for them to assimilate into

Sri Lankan society. Independence was no better: the Citizenship Act of 1948 rendered them stateless. Few were paid a fair wage or ever knew the privacy of their own room. Women tea-pluckers toiled all day in the plantations without any toilet facilities. Displacement and disenfranchisement were their lot.

Exacerbating their travails, moreover, was the deleterious system of sub-contractors called kanganies, labour recruiters and overseers who played a dominant role in the recruitment management and exploitation of Indian labourers on plantations. Once recruited, the worker unwittingly forfeited his autonomy to the kangani, who accompanied him on the voyage to the plantations, and acted as the intermediary between him and estate managers once he began working on the estates.

Unlike indentured workers who were technically entitled to demand passage home after the end of the indenture period, the Plantation Tamils had no deliverance from the horrors of the kangani system even after their service period elapsed. Their contracts with the Lunganies were vague, allowing for their greater abuse at the hands of the recruiter, who-being someone they knew would often persuade them to borrow money, plunging them in debt they could never afford to pay off. Nor could the Plantation Tamils buy land and build houses, for colonial laws restricted landholding to those "domiciled" in Ceylon, which the British planters and officers construed as excluding them.

An Identity and a Journey of Integration

The Plantation Tamils found the local conditions in Sri Lanka conducive to the creation of an identity anchored in Tamil linguistic and literary traditions, and Tamil values and ideals. They identified themselves more with who they were linguistically and regionally than with a pan-Indian nationality or religion. Over a span of several generations, though, they strove towards greater integration with the mainstream of Sri Lankan society, encountering several man-made obstacles such as the Citizenship Act of 1948, which rendered them stateless in the process.

With commendable fortitude, the Plantation Tamils grappled with the challenges besetting them, carving a place for themselves in Sri Lankan society. Thanks to the efforts of democratic parties such as the Ceylon Workers Congress, they are now all citizens with the democratic right to vote, and the government speaks of dividing the plantations so as to make workers the owners of the land they work on-a project still in the planning

stage but with immense potential. In reaffirming their identity as the descendants of those who were dispatched to Sri Lanka from India, they have reclaimed their heritage as the Plantation Tamils who are also equal and prominent citizens of Sri Lanka. Theirs has been a valorous, subaltern struggle for equality and self-determination, and merely thinking of it fills me with admiration.

It is important that post-colonial countries take effective steps to de-colonise themselves from the practices, laws and attitudes of our imperial masters. Too often, post-colonial nations adopt the same tools introduced by the colonisers to continue the practices of systematic oppression. Sometimes there is little difference between the two systems, only the skin colour and names of the rulers change. As Sri Lanka looks forward to economic and social revival and the integration of all its communities, decolonisation must be at the heart of it. Forging a post-colonial, inclusive identity for all its people remains the unfulfilled task of nation building in Sri Lanka.

The Hindu

9, November 2023

ഇന്ത്യയും ഭാരതവും : ഭരണഘടനയിലെ രാഷ്ട്രദർശനം

സുനിൽ പി. ഇളയിടം

നമ്മുടെ രാജ്യത്തിന്റെ പേര് ഭാരതം എന്ന് മാത്രമാക്കാനുള്ള കൊണ്ടു പിടിച്ച ശ്രമങ്ങൾ നടക്കുകയാണ്. സ്കൂൾ പാഠപുസ്തകങ്ങളിൽ ഇനി 'ഇന്ത്യ' വേണ്ടെന്ന് എൻ.സി.ഇ.ആർ.ടി. സമിതിയുടെ നിർദേശവും വന്നു. പൂർണമായും സംഘപരിവാർ താൽപര്യമാണ് ഈ പേര് മാറ്റം. ഇന്ത്യ, ഭാരതം എന്നീ പേരുകളുടെ ചരിത്രയാത്രകളും ഭരണകൂടത്തിന്റെ സങ്കുചിത ലക്ഷ്യങ്ങളും വിശദീകരിക്കുന്ന പഠനം

ഇന്ത്യയെന്ന പേരിന്റെ പൊരുളെന്താണ്? അതൊരു ദേശനാമം മാത്രമാണോ? അതോ അതൊരു സാമൂഹികജീവിതാദർശമാണോ? വൈദേശികമായ വേരുകളുള്ളതും അതുകൊണ്ടുതന്നെ കൈയൊഴിയപ്പെടേണ്ടതുമാണോ ഇന്ത്യയെന്ന പേര്? അതോ ചരിത്രപരിണാമത്തിന്റെ പല പടവുകളെ സംഗ്രഹിക്കുന്ന സംയോജന സ്ഥാനമാണോ അത്?

ഇന്ത്യ, ഭാരതം എന്നീ പേരുകളെ ച്ചൊല്ലി സമീപകാലത്ത് ഉയർന്നുവന്ന ചർച്ചകൾ അതിനനുബന്ധമായി ഇത്തരം ചോദ്യങ്ങളും ഉയർത്തിക്കൊണ്ട് വന്നിട്ടുണ്ട്. കഴിഞ്ഞ എഴുപത്തിയഞ്ച് വർഷമായി ഇന്ത്യയെന്നും ഭാരതമെന്നും സ്വാഭാവികമായി ഉപയോഗിച്ചുപോന്ന മനുഷ്യർക്കിടയിൽ വിതച്ച വിഭാഗീയതയുടെ മറ്റൊരു വിത്തായി മാറാൻ ഈ ചർച്ചകൾക്ക് കഴിഞ്ഞിട്ടുമുണ്ട്. വിപുലവും വൈവിധ്യപൂർണവുമായ ജനസഞ്ചയത്തെ തമ്മിലിണക്കി ഐക്യബോധമുള്ള ജനതയും രാജ്യവുമായി അതിനെ രൂപാന്തരപ്പെടുത്തിയ പ്രക്രിയയുടെ ആധാര ശിലയായി നിലകൊണ്ട ഒരു പേരിനെ വിഭാഗീയതയുടെ മറ്റൊരു പകരണമാക്കി മാറ്റാൻ വർഗീയശക്തികൾക്ക് ഇതിനകം തന്നെ കഴിഞ്ഞിട്ടുമുണ്ട്.

മേല്പറഞ്ഞ ചോദ്യങ്ങളുടെ ഉള്ളടക്കത്തിലേക്കും അതേച്ചൊല്ലിയുണ്ടായ ചർച്ചകളുടെ കാതലിലേക്കും കടക്കണമെങ്കിൽ ഇന്ത്യ, ഭാരതം, ഹിന്ദുസ്ഥാൻ, അൽഹിന്ദ് എന്നിങ്ങനെയുള്ള വിവിധ പേരുകൾ രൂപപ്പെട്ടതിന്റെയും അവയോരോന്നും ഈ രാജ്യത്തെ ഏതെല്ലാം നിലകളിൽ പ്രതിപാദിക്കുന്നു എന്നതിന്റെയും ചരിത്രത്തിലേക്ക് കടന്നുചെല്ലേണ്ടതുണ്ട്.

ഒന്ന്

'ഇന്ത്യ അതായത് ഭാരതം സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ യൂണിയനായിരിക്കുന്നതാണ്' (India, that is Bharat shall be a union of states) എന്ന വാക്യത്തിലാണ് നമ്മുടെ ഭരണഘടന ആരംഭിക്കുന്നത്. നിലവിൽ വരുന്ന റിപ്പബ്ലിക്കിന്റെ പേരായി അത് ഇന്ത്യ എന്ന പദത്തെ നിർദേശിക്കുന്നു.

ഇന്ത്യയെ സൂചിപ്പിക്കുന്ന മറ്റൊരു പേരാണ് ഭാരതം എന്ന് പ്രസ്താവിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അതോടൊപ്പം ഈ രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ബഹുസ്വര സംസ്കാരത്തെയും അതിനെ കൂട്ടിയിണക്കുന്ന ഫെഡറലിസത്തിൽ അധിഷ്ഠിതമായ രാഷ്ട്രസ്വരൂപത്തെയും കുറിച്ച് സൂചിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഭരണഘടനയുടെ ഒന്നാം അനുച്ഛേദത്തിന്റെ പ്രാരംഭവാക്യം ഇത്രയും ആശയങ്ങളെ സംഗ്രഹിക്കുന്ന ഒന്നാണ്. 'ഭാരതം' എന്ന പൗരാണിക സങ്കല്പത്തെയും 'ബ്രിട്ടീഷ് ഇന്ത്യ' എന്ന ഭൂമിശാസ്ത്രപരമായ കൊളോണിയൽ വിശദീകരണത്തെയും കൈയൊഴിഞ്ഞ് 'ഇന്ത്യ' എന്ന ഭരണഘടനാപരമായ നിർവചനത്തിലേക്ക് എത്തിച്ചേരുകയാണ് ഭരണഘടനാ നിർമാണസഭ ചെയ്തത്. സുദീർഘമായ ഒരു ചരിത്രാനുഭവത്തിന്റെ ക്രോഡീകരണമാണത്.

ഇന്ത്യ എന്ന പേരിന് രേഖീയമായ പരിണാമചരിത്രമല്ല ഉള്ളത്. സിന്ധു നദിയിൽനിന്നാണ് ആ പേരിന്റെ പിറവി. ഒഴുക്ക് എന്നർഥം വരുന്ന സ്യന്ദനം എന്നതിൽ നിന്നാണ് സിന്ധു എന്ന പേര് ഉരുത്തിരിഞ്ഞതെന്ന് ഇന്ത്യയിലെ സ്ഥലനാമങ്ങളുടെ സാംസ്കാരികചരിത്രം വിപുലമായ പരിശോധനയ്ക്ക് വിധേയമാക്കിയ അനുകപൂർ തന്റെ ഗ്രന്ഥത്തിൽ (Mapping Place Names of India) സൂചിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. പ്രാചീനകാലം മുതൽ ഇന്ത്യൻ ഉപഭൂഖണ്ഡത്തിന്റെ അതിർത്തിയായി ഈ മഹാനദി പരിഗണിക്കപ്പെട്ടു. ഹിമാലയ ശൃംഗങ്ങളിൽ ടിബറ്റിനോട് ചേർന്ന് കൈലാസത്തിൽനിന്ന് ഉദ്ഭവിച്ച് ആദ്യം പടിഞ്ഞാറേക്കും പിന്നീട് തെക്കോട്ടേക്കും ഒഴുകി അത് കറാച്ചിക്കടുത്ത് അറബിക്കടലിൽ പതിക്കുന്നു. ഝലം, ചെനാബ്, രവി, ബിയാസ്, സത്‌ലജ് എന്നീ നദികളും പിൽക്കാലത്ത് നിലച്ചുപോയ ഘഗ്ഗർ അഥവാ സരസ്വതിയും സിന്ധുവിലേക്ക് ഒഴുകിച്ചേരുന്നു. ഈ ഉപശാഖകളെക്കൂടി ഉൾപ്പെടുത്തി സപ്തസിന്ധു എന്നപേരിൽ അത് പരാമർശിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തു. പല കാലങ്ങളിലായി ഇന്ത്യയിലേക്ക് വന്ന യവനർ, തുർക്കികൾ, അറബികൾ, പേർഷ്യക്കാർ എന്നിവരെല്ലാം ഈ മഹാനദിയുടെ തീരത്ത് അതിന്റെ ഗംഭീരതയെ മുഖാമുഖം കണ്ടുനിന്നു. അവരതിന്റെ തീരമേഖലയെ സിന്ധ് എന്ന് വിളിച്ചു.

പാണിനിയുടെ കാലമായ പൊതുവർഷത്തിന് മുൻപ് ആറാംശതകത്തിൽ (ആഇള്ള ആറാം നൂറ്റാണ്ട്) തന്നെ സിന്ധു എന്ന പേര് പ്രചാരത്തിലുണ്ട്. ഈ പേരിൽനിന്നാണ് 'സിന്ധ്' എന്ന പദം ഉരുത്തിരിഞ്ഞുവന്നത്. സിന്ധു പ്രാചീന പേർഷ്യനിൽ ഹിന്ദു ആയി പരിണമിച്ചു. 'സ'കാരത്തെ 'ഹ'കാരമായി ഉച്ചരിക്കുന്ന പേർഷ്യൻ ഉച്ചാരണ സമ്പ്രദായമാണ് ഇതിന് കാരണമായത്. പേർഷ്യൻ വേദഗ്രന്ഥമായ അവസ്തെയിൽ 'ഹിന്ദു' എന്ന പദം പ്രദേശസൂചകമായി വരുന്നുണ്ട്. അക്കാമെനീഡ് വംശത്തിന്റെ ഭരണമേഖലകളിലൊന്നായി 'ഹിന്ദു'വിനെ പരാമർശിക്കുന്ന ശിലാലിഖിതം ആറാം ശതകത്തിലേതായി നിലവിലുണ്ട്. അവസ്തെയുടെ ഒന്നാം ഭാഗത്തിൽ വരുന്ന 'ഹപ്തഹിന്ദു' എന്ന പ്രയോഗത്തിലാണ് ഹിന്ദുശബ്ദം ആദ്യം കടന്നുവരുന്നതെന്ന് വില്യംസ് ജാക്സൺ രേഖപ്പെടുത്തുന്നു. ഹിന്ദു, ഹപ്തഹിന്ദു, ഹിന്ദ് തുടങ്ങിയ പ്രയോഗങ്ങൾ നിലവിൽ വന്നതങ്ങനെയാണ്. പൊതുവർഷാരംഭത്തിന് മുൻപ് (BCE) 518-515

കാലയളവിൽ രേഖപ്പെടുത്തപ്പെട്ട ദാരിയസ് ഒന്നാമന്റെ ശിലാലിഖിതത്തിൽ 'ഹിദു' (Hidu) എന്ന പദം 'ഹിന്ദു' എന്നതിന്റെ തദ്ഭവരൂപമായി വരുന്നുണ്ട്. ഗ്രീക്കുകാർ ഈ പ്രയോഗത്തെ പിന്നെയും പരിഷ്ക്കരിച്ചു. അങ്ങനെ, ഇൻഡോസ് (കിറീേ) എന്നും ഇൻഡിക് (കിറശസല) എന്നുമെല്ലാമുള്ള പ്രയോഗത്തിലേക്ക് അത് പരിണമിച്ചെത്തി. ആദ്യഘട്ടത്തിൽ സിന്ധുതീരപ്രദേശത്തെക്കുറിക്കുന്ന പദമായാണ്, പ്രത്യേകിച്ചും സിന്ധുനദി അറബിക്കടലിൽ പതിക്കുന്ന പ്രദേശത്തെ ക്കുറിച്ചുവന്ന പദമായാണ് അതു പയോഗിക്കപ്പെട്ടിരുന്നതെങ്കിൽ പിന്നീടതിന്റെ അർഥസൂചന വികസിച്ചുവന്നു. മൗര്യ സാമ്രാജ്യ സ്ഥാപകനായ ചന്ദ്രഗുപ്തന്റെ കാലത്ത് ഇന്ത്യയിലെത്തിയ മെഗസ്തനീസ്, ഇൻഡോസ് (Indos) എന്നുപയോഗി ക്കുന്നുണ്ട്. നിലവിലുള്ള പേർഷ്യൻ രൂപത്തിൽനിന്ന് ഒരു ശബ്ദം (H) ഒഴിവാക്കിയും മറ്റൊന്ന് (S) കൂട്ടിച്ചേർത്തുമാണ് ഗ്രീക്കുകാർ അവരുടെ പതിവുരീതിയിൽ ഈ പദം സൃഷ്ടിച്ചതെന്ന് അനുകപൂർ ചൂണ്ടിക്കാട്ടുന്നു. അപ്പോഴേക്കും അത് വിന്ധ്യ പർവതത്തിനപ്പുറമുള്ള പ്രദേശങ്ങളെയാകമാനം സൂചിപ്പിക്കുന്ന പദമായി മാറി. ഗ്രീക്ക് ഭാഷയിൽനിന്നും ലത്തിനിലേക്കും അവിടെനിന്നും ഇംഗ്ലീഷി ലേക്കുമുള്ള സഞ്ചാരത്തിനിടയിൽ ഇൻഡോസ് ഇൻഡെ (inde)യും പിന്നാലെ ഇന്ത്യയുമായി. പേർഷ്യക്കാരും അറബികളും ഈ പരിവർത്തനത്തിന് മുമ്പുള്ള 'ഹിന്ദ്' എന്ന രൂപം തന്നെയാണ് തുടർന്നും ഉപയോഗിച്ചത്. അവരുടെ പ്രമാണങ്ങളിലും പ്രതിപാദന ത്തിലും ഈ ഭൂപ്രദേശം 'അൽ ഹിന്ദ്' എന്ന് സൂചിപ്പിക്കപ്പെട്ടു. യൂറോപ്പ് 'ഇന്ത്യ' എന്നും ഉപയോഗിച്ചു. ബ്രിട്ടീഷ് ഭരണകാലത്ത് അവരുടെ ഭരണമേഖല എന്ന അർഥത്തിൽ 'ബ്രിട്ടീഷ് ഇന്ത്യ' പ്രയോഗമായും അത് നിലനിന്നു.

മേൽപ്പറഞ്ഞ പരിണാമ ചരിത്രത്തിലൂടെ കടന്നുപോയാൽ ഇന്ത്യൻ സംസ്കൃതി യെയും നാഗരികതയെയും രൂപപ്പെടുത്തിയ നിരവധി പ്രഭാവങ്ങളെയും പ്രേരണകളെയും ഉൾക്കൊണ്ടുനിൽക്കുന്നതാണ് ഇന്ത്യയെന്ന പേര് എന്ന വസ്തുത വ്യക്തമാവും. സിന്ധു എന്ന സംസ്കൃതപദത്തിൽ തുടങ്ങി പേർഷ്യൻ, ഗ്രീക്ക്, അറബി, ലത്തീൻ, ഫ്രഞ്ച്, ഇംഗ്ലീഷ് ഭാഷകളിലൂടെയും അവയുൾപ്പെട്ടു നിൽക്കുന്ന സംസ്കൃതികളിലൂടെയും കൈമാറ്റം ചെയ്യപ്പെട്ടതാണത്. അടിസ്ഥാനപരമായി ബഹുഭാവനിഷ്ഠവും ചരിത്രപരവുമായ ഒന്ന്. ഒരു ദേശനാമം എന്നതിനോടൊപ്പം ആ ദേശത്തിന്റെ സ്വഭാവനിർവചനം കൂടി അതിലുണ്ട്. ഭാരതം എന്ന പൗരാണിക നിർവചനത്തിനും 'ബ്രിട്ടീഷ് ഇന്ത്യ' എന്ന കൊളോണിയൽ-ഭൂമി ശാസ്ത്ര നിർവചന ത്തിനും ഉപരിയായി 'ഇന്ത്യ' എന്ന പേര് ഭരണഘടനാപരമായ ദേശനിർവചന ത്തെയാണ് ഉൾക്കൊണ്ടിരി ക്കുന്നതെന്ന് വിശദീകരിക്കപ്പെടുന്നതിന്റെ സാംഗത്യവും മറ്റൊന്നല്ല. ചരിത്ര പരിണാമങ്ങളുടെയും സാംസ്കാരിക ധാരകളുടെയും സംയോജിതസ്ഥാനം എന്ന നിലയിൽ, ഇന്ത്യയിലെ സാമൂഹിക ജീവിതത്തെ ക്കുറിച്ചുള്ള ഭരണഘടനാ പരമായ ധാർമികാദർശത്തെക്കൂടി 'ഇന്ത്യ' എന്ന പേര് ഉൾക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു എന്നർത്ഥം.

ഇതിൽനിന്ന് കുറെയേറെ വ്യത്യസ്തമാണ് ഭാരതം എന്ന പേരിന്റെ കഥ. ഭരതനോടും ഭരതന്റെ വംശ

പാരമ്പര്യത്തോടും ബന്ധപ്പെട്ട നിലയിലാണ് അത് പൊതുവേ വിശദീകരിക്കപ്പെടാറുള്ളത്. ആ നിലയിൽ പുരാണഭാരതത്തിന് പ്രാഥമികമായി ഐതിഹ്യാത്മകം എന്നുപറയാവുന്ന ഉള്ളടക്കമാണുള്ളത്. കൊളോണിയൽ കാലഘട്ടത്തിൽ ദേശപരവും ഭൂമിശാസ്ത്രപരവും രാഷ്ട്രീയവുമായ ഉള്ളടക്കത്തിലേക്ക് അത് വികസിച്ചുവന്നു. രണ്ട് സഹസ്രാബ്ദങ്ങളുടെ അകലം ഈ പരിവർത്തനത്തി നിടയിലുണ്ടെന്ന് പറയാം.

ഭരതനെ ജൈനതീർഥങ്കരനായ ഭരതേശ്വരനോട് ബന്ധപ്പെടുത്തി ഭാരതം എന്ന പേരിനെ വിശദീകരിക്കാനുള്ള ശ്രമം ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. ഒന്നാമത്തെ തീർഥങ്കരനായ ഋഷഭനാഥന്റെ മകനാണ് ഭരതേശ്വരൻ. ഋഷഭനാഥന്റെ പിതാവായ നാഭിയെ മുൻനിർത്തി നാഭിവർഷം എന്ന പ്രയോഗം നിലവിലുള്ള കാര്യം സ്ഥലനാമപഠിതാക്കൾ ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നുണ്ട് ജൈനപാരമ്പര്യവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഈ വിശദീകരണത്തിന് കാര്യമായ വേരോട്ടം ലഭിച്ചിട്ടില്ല. തദ്ദേശീയമായ ഭരത ഗോത്രത്തെയും അവരുടെ വാസ കേന്ദ്രമായ ഭാരതത്തെയും മുൻനിർത്തി ഭാരതം എന്ന പേര് വിശദീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. അതും വ്യാപകമായി അംഗീകാരമുള്ള ഒന്നല്ല. രാമായണ കഥാപാത്രമായ ഭരതന്റെ രാജ്യം എന്ന വിശദീകരണവും ഇതിനിടയിലുണ്ട്. കൂടുതൽ വ്യാപ്തി കൈവന്നത് മഹാഭാരതപാരമ്പര്യത്തിലെ ഭരതനോട് ബന്ധപ്പെട്ട വിശദീകരണത്തിനാണ്. ഭരതന്റെ വംശം ഭാരതവംശവും അവരുടെ ഭരണദേശം ഭാരതവും. ഭരതൻ എന്ന പേരിന് വ്യത്യസ്ത സൂചനകൾ വേറെയുമുണ്ട്. പൊതുവർഷത്തിന് മുൻപ് ആറാം ശതകത്തിൽ (BCE) നിലവിൽ വന്ന ശതപഥബ്രാഹ്മണം ഭരതനെ അഗ്നിയോടും വായുവിനോടും സൂര്യനോടും ബന്ധിപ്പിക്കുന്നു. നിരുക്തകാരനായ യാസ്കൻ ഭരതശബ്ദത്തെ പുരോഹിതൻ എന്ന അർഥത്തോട് ബന്ധിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. ഇറാനിലെ ബെഹിസ്താൻ കുന്നിലെ ലിഖിതത്തിൽ കാണുന്ന 'സുബൃതം' എന്ന പദം, ആദരിക്കപ്പെടുന്നത് എന്ന അർഥസൂചനയുൾക്കൊള്ളുന്നതായി പഠിതാക്കൾ ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു. പുതുവർഷാംരംഭത്തിന് മുൻപ് ആറാം ശതകത്തിലേതാണ് ആ ലിഖിതം. 'ബൃ' ധാതുവിലെ ആദരിക്കപ്പെടുന്നത് എന്ന അർഥസൂചനയാണ് ഇതിലുള്ളതെന്നാണ് വി. പഥക് അഭിപ്രായപ്പെടുന്നത്. എന്നാൽ, ഇവയൊന്നും ഇതിഹാസ പാരമ്പര്യത്തിലെ ഭരതനോട് ബന്ധപ്പെട്ടവയല്ല. സ്ഥല സൂചകമായ പദമായി ഭാരതം താരതമ്യേന പിൽക്കാലത്ത് പുരാണ കാലത്താണ് തെളിഞ്ഞുവരുന്നത്. വായുപുരാണം ആ നിലയിൽ ഭാരതം എന്ന പദം ഉപയോഗിക്കുന്നുണ്ട്. പൊതുവർഷാരംഭത്തോട് ചേർന്ന കാലമാണ് അതിനുള്ളത്. ഹിമാലയത്തിനും ദക്ഷിണസമുദ്രത്തിനും ഇടയിലെ പ്രദേശത്തെ സൂചിപ്പിക്കാൻ ഭാരതം എന്നതിന് പകരം 'ആര്യാവർത്തം' എന്ന പേരാണ് പൊതുവിൽ ഉപയോഗിക്ക പ്പെട്ടിരുന്നത്. 'ഭാരതവർഷം' എന്ന പേരും ഉപയോഗിച്ചുപോന്നു. ഋതുഭേദങ്ങളി ലൊന്നിനെയല്ല, ഭൂഖണ്ഡത്തെയാണ് 'വർഷം' എന്ന പദം സൂചിപ്പിക്കുന്നതെന്ന് പുരാണ പഠിതാവുകൂടിയായ പർജീറ്റർ കരുതുന്നു. അശോകന്റെ കാലത്തിനുശേഷം പലനൂറ്റാണ്ടുകളോളം ആ പദം ഉപയോഗിക്കപ്പെട്ടിരുന്നില്ല. ജംബൂദ്വീപം, മനുദ്വീപം തുടങ്ങിയ പേരുകളാണ്

പുരാണപാരമ്പര്യത്തിൽ കൂടുതലായി കാണാനാവുന്നത്. ഭൂവിജ്ഞാനീയം 'ഗ്വാണ്ടനാമ' എന്ന് വിശേഷിപ്പിക്കുന്ന പ്രാക്തന ഭൂഖണ്ഡത്തെയാണത് സൂചിപ്പിക്കുന്നതെന്ന് ചിലർ വാദിക്കുന്നുണ്ട്.

ഈ നിലയിൽ മനസ്സിലാക്കിയാൽ ഭാരതം എന്ന പേരിന്റെ പ്രഭവം ഏറിയ പങ്കും പുരാണങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതും ഐതിഹ്യാത്മകവും മതാത്മകവുമാണെന്ന് കാണാനാവും. അത്തരം ഐതിഹ്യാത്മക സൂചനകളിൽനിന്ന് പുറത്തു കടന്ന് ആധുനികഘട്ടത്തിൽ അത് രാഷ്ട്രീയവും ഭൂമിശാസ്ത്രപരവുമായ വിവക്ഷകൾ കൈവരിച്ചു. അപ്പോഴും പഴയ മതാത്മകപരിവേഷം ഇല്ലാതായതുമില്ല. ഭരണഘടനാ അസംബ്ലിയിൽ ഇന്ത്യയ്ക്ക് പകരമായി ഭാരതം എന്ന പേര് ഉന്നയിക്കപ്പെട്ടതിന് പിന്നിലും ആ പ്രേരണകളുണ്ടായിരുന്നു. ഇപ്പോൾ കേൾക്കുന്ന വാദഗതികളിലും അത് തുടരുന്നുണ്ട്. ദേശീയപ്രസ്ഥാനകാലത്ത് വ്യാപകമായി ഉപയോഗിക്കപ്പെട്ടിരുന്നെങ്കിലും 'ഹിന്ദുസ്ഥാൻ' എന്ന പേരും അതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട സാംസ്കാരിക സവിശേഷതകളും സ്വാതന്ത്ര്യപ്രാപ്തിക്കു ശേഷം ദേശീയ സാംസ്കാരിക ഭൂപടത്തിൽനിന്ന് മാഞ്ഞുപോയി. 'ഹിന്ദ്' എന്ന പദത്തോട് സ്ഥല സൂചകമായ 'സ്ഥാൻ' കൂട്ടിയിണക്കിയാണ് പേർഷ്യക്കാർ 'ഹിന്ദുസ്ഥാൻ' എന്നുപയോഗിച്ചത്. പൊതുവർഷാരംഭത്തിനും മൂന്ന് നൂറ്റാണ്ടുകൾക്കു മുൻപേ ഈ പദം നിലവിലുണ്ട്. 'ഹിന്ദ്' നോട് അതിർത്തി സൂചകം കൂടിയായ 'സ്ഥാന'ത്തെ കൂട്ടിയിണക്കി 'ഹിന്ദുസ്ഥാനം' എന്ന സംസ്കൃതപ്രയോഗവും ''ഹിന്ദ്'-നോട് അതിർത്തിസൂചകം കൂടിയായ 'സ്ഥാന'ത്തെ കൂട്ടിയിണക്കി 'ഹിന്ദുസ്ഥാനം' എന്ന സംസ്കൃതപ്രയോഗവും നിലവിൽ വന്നു. ഹിന്ദുക്കളുടെ രാജ്യം എന്ന അർഥവിവക്ഷയിലാണ് ആ പദം ഉപയോഗിക്കപ്പെട്ടത്. ദില്ലി സുൽത്താനേറ്റ് രാജാക്കന്മാരും മുഗൾ രാജാക്കന്മാരും 'ഹിന്ദുസ്ഥാൻ' എന്ന പേർഷ്യൻ രൂപമാണ് ഉപയോഗിച്ചിരുന്നത്. പതിനൊന്നാം ശതകത്തിൽ അൽ ബിറൂനി ഇന്ത്യാചരിത്രം എന്ന അർഥത്തിൽ 'താരിഖ് അൽ ഹിന്ദ്' എന്ന് പ്രയോഗിക്കുന്നു. ദേശീയപ്രസ്ഥാന കാലത്ത് ഇന്ത്യയുടെ പേരുകളിലൊന്നായി അഭിമാനപൂർവം ഉയർത്തിപ്പിടിക്കപ്പെട്ട പദമായിരുന്നു 'ഹിന്ദുസ്ഥാൻ.' മുഹമ്മദ് ഇഖ്ബാലിന്റെ 'ഹിന്ദുസ്ഥാൻ ഹമാരാ' എന്ന പ്രയോഗത്തിന്റെ അലയടികൾ അക്കാലത്ത് ഇന്ത്യ മുഴുവൻ പടർന്നു. എങ്കിലും വിഭജനാനന്തരം ആ പേരിന് ഇടം കുറഞ്ഞു. പാക്കിസ്ഥാന്റെ മറുപുറം പോലെയാവും എന്നതിനാൽ ഒരുകൂട്ടരും മുഗൾ ബന്ധത്തെ മുൻനിർത്തി മറ്റൊരു കൂട്ടരും അതിനോട് വൈമുഖ്യം കാണിച്ചു. ഇഖ്ബാൽ പാക്കിസ്ഥാൻ പക്ഷത്തേക്ക് തിരിഞ്ഞതും അതിന് കാരണമായിട്ടുണ്ടാവണം. പതിയെപ്പതിയെ സ്വതന്ത്ര ഇന്ത്യയുടെ സാമൂഹിക ഭൂപടത്തിൽനിന്ന് ആ പദവും അതുൾക്കൊള്ളുന്ന സാംസ്കാരിക ചരിത്രവും പിൻവാങ്ങി. ആറേഴ് പതിറ്റാണ്ടുകൾ ഉത്തരഭാരതത്തിന്റെ സാംസ്കാരിക ചരിത്രത്തിന്റെ കേന്ദ്രമായി നിലകൊണ്ട പേർഷ്യൻ ബന്ധങ്ങളുടെ തമസ്കരണം കൂടിയായി അത് മാറുകയും ചെയ്തു. അപ്പോഴും 'ജയ്ഹിന്ദ്' എന്ന അഭിവാദനത്തിൽ അതിന്റെ മുദ്രകൾ തുടരുന്നുണ്ട്. ഹിന്ദുസ്ഥാൻ, അൽ ഹിന്ദ് എന്നീ പേരുകൾ അസ്വീകാര്യമായതോടെ

അവശേഷിക്കുന്ന പദങ്ങൾ ഇന്ത്യ, ഭാരതം എന്നിവയായി. ഇതിലേതിനെയാണ് രാഷ്ട്രനാമമായി പരിഗണിക്കേണ്ടതെന്ന് ഭരണഘടനാ അസംബ്ലി തീരുമാനിച്ചത് അവയുടെ ചരിത്രപശ്ചാത്തലവും സാംസ്കാരികവിവക്ഷകളും മാത്രം മുൻനിർത്തിയല്ല. ദേശീയപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെയും ദേശീയ ഭാവനയുടെയും പരിണാമ ചരിത്രവുമായി അതിന് ആഴമേറിയ ബന്ധമുണ്ടായിരുന്നു. ഇന്ത്യൻ ദേശീയതയുടെ ഉള്ളടക്കത്തോടുകൂടി ബന്ധപ്പെട്ടാണ് 'ഇന്ത്യ അതായത് ഭാരതം' എന്ന തീർപ്പിലേക്ക് ഭരണഘടനാ അസംബ്ലി എത്തിച്ചേർന്നത്. അങ്ങനെ, നിലവിലുള്ള രണ്ടുപദങ്ങളിൽ ഏതെങ്കിലുമൊന്ന് അന്തിമമായി നിലനിർത്താതെ രണ്ടു പേരുകളെയും ഇണക്കിച്ചേർത്ത ഒരു പ്രയോഗം രാഷ്ട്രനാമമായി ഭരണഘടന നിർദേശിച്ചു, 'ഇന്ത്യ അതായത് ഭാരതം'!

രണ്ട്

ഇന്ത്യയെന്ന ആശയത്തിലേക്കുള്ള ഈ രാജ്യത്തിന്റെ സഞ്ചാരചരിത്രം ഇന്ത്യൻ ദേശീയതയുടെ പരിണാമ ചരിത്രവുമായി ആഴത്തിൽ കെട്ടു പിണഞ്ഞതാണ്. പൗരാണികകാലം മുതലോ, ചരിത്രാതീതകാലം മുതൽ തന്നെയോ, നിലനിന്നുപോരുന്ന 'ഭാരതീയത'യെയും അതിനെ മുൻനിർത്തുന്ന ഇന്ത്യൻ ദേശിയതയെയും കുറിച്ചുള്ള വാദഗതികൾ തീവ്രദേശീയവാദികളും ഹിന്ദുത്വരാഷ്ട്രീയത്തിന്റെ പ്രതിനിധികളും ഉന്നയിച്ചുകാണാറുണ്ട്. എങ്കിലും ദേശീയതയെ ചരിത്രപരവും ആധുനികവുമായ രാഷ്ട്രീയ പ്രതിഭാസമായി വിലയിരുത്തുന്ന സമീപനം ആ വാദത്തെ ഒരുനിലയ്ക്കും ഉൾക്കൊള്ളുന്ന ഒന്നല്ല. ദേശീയതയുടെ സംസ്ഥാപന സാമഗ്രികളിലൊന്നായി 'ഭാരതീയത' എന്ന മൂല്യസങ്കല്പമോ, ആ സങ്കല്പത്തിനുപിന്നിൽ മറഞ്ഞിരിക്കുന്ന മതാത്മകതയോ ഉപയോഗപ്പെട്ടിരിക്കാമെന്നത് ശരിയാണെങ്കിലും ദേശീയത അതിൽത്തന്നെ മതാത്മകമായ ഭൂതകാല ഉത്പന്നമല്ല. നിരവധി വിഭിന്ന ഘടകങ്ങളുടെ കൂടിക്കലരലിലൂടെ നിലവിൽ വന്നതും, ആധുനികവുമായ ഒരു സാമൂഹിക-രാഷ്ട്രീയ പ്രയോഗരൂപമാണ് ഇന്ത്യൻ ദേശീയത. അത്യന്തം വൈവിധ്യപൂർണവും ചരിത്രപരവും പരിവർത്തനവിധേയവുമായ ഒന്നാണത്. സത്താപരവും കേവലവും എന്നതിനപ്പുറം ചരിത്രപരവും പ്രക്രിയാപരവുമായ ഒന്നാണത്.

ഇന്ത്യൻ ദേശീയതയുടെ സാമൂഹികാടിസ്ഥാനങ്ങളെക്കുറിച്ച് വിശദമായി ആലോചിച്ച എ.ആർ. ദേശായ് (Social Background of Indian Nationalism എന്ന ഗ്രന്ഥം) വിശ്രുതമായ തന്റെ ഗ്രന്ഥത്തിൽ അതിന്റെ അഞ്ച് പരിവർത്തനദശകളെക്കുറിച്ച് പ്രതിപാദിക്കുന്നുണ്ട്. പത്തൊൻപതാം ശതകത്തിന്റെ രണ്ടാംപകുതിയിൽ പാശ്ചാത്യ വിദ്യാഭ്യാസം നേടിയ ഉപരി-മധ്യവർഗ വിഭാഗങ്ങളുടെ രാഷ്ട്രീയാശയം എന്ന നിലയിലാണ് ദേശീയഭാവനയുടെ രൂപപ്പെടൽ. സവിശേഷമായ സാമൂഹിക ഭൗതികാവശ്യങ്ങളോട് കാര്യമായ ബന്ധമൊന്നുമില്ലാതെ നിലവിൽ വന്നതും, ആധുനിക രാഷ്ട്രമീമാംസയിലെ ആശയാവലികളോട് ബന്ധപ്പെട്ട് ബീജരൂപത്തിൽ നിലകൊള്ളുന്നതുമായ ഒന്നായിരുന്നു അത്. പത്തൊൻപതാം ശതകത്തിന്റെ അവസാനവേളയിൽ ഇന്ത്യയിലെ വാണിജ്യ മുതലാളിത്തം

ദേശീയത എന്ന ആശയത്തെ ഏറ്റെടു ത്തു. ബ്രിട്ടീഷ് ഭരണകൂടത്തിന്റെ നികുതി നയങ്ങളുമായി സംഘർഷത്തിലായ ഇന്ത്യയിലെ വാണിജ്യമുതലാളിത്ത വിഭാഗം തങ്ങളുടെ സാമ്പത്തിക താത് പര്യങ്ങളോട് ദേശീയതാ സങ്കല്പത്തെ ബന്ധിപ്പിക്കുകയാണ് ചെയ്തത്. കേവലമായ രാഷ്ട്രീയാശയം എന്നതിനപ്പുറം ദേശീയതയ്ക്ക് ഭൗതികവും സാമൂഹികവുമായ അടിസ്ഥാനങ്ങൾ കൈവരുന്നത് അതുവഴിയാണ്.

ദേശീയഭാവനയുടെ ഈ ആദ്യ ഘട്ടങ്ങൾ തമ്മിൽ ചില സാദൃശ്യങ്ങളും വൈസാദൃശ്യങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു. സമൂഹത്തിലെ അതിന്യൂനപക്ഷത്തിന്റെ, ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസം ലഭിച്ച ഉപരി മധ്യവർഗത്തിന്റെ, അവബോധത്തോടാണ് ദേശീയതാസങ്കല്പം ഈ ഘട്ടങ്ങളിൽ ബന്ധപ്പെട്ടിരുന്നത് എന്നതാണ് പൊതുവായി കാണാൻ കഴിയുന്ന സവിശേഷത. അതേസമയം തന്നെ മിക്കവാറും കേവലമായ ഒരാശയമെന്ന നിലയിൽനിന്ന് സവിശേഷമായൊരു സാമൂഹിക വിഭാഗത്തിന്റെ വർഗപരമായ താത്പര്യ ങ്ങളുമായി കൂടിക്കലർന്ന് ഭൗതികമായ ചില അടിസ്ഥാനങ്ങളിലേക്ക് പരിണ മിച്ചെത്തി എന്നതാണ് രണ്ടാം ഘട്ടത്തിൽ ദേശീയതാസങ്കല്പത്തിന് കൈവന്ന പ്രധാന വ്യത്യാസം. എത്ര പരിമിതമായ തോതിലാണെങ്കിലും അതൊരു സവിശേഷ ജനവിഭാഗം ഏറ്റെടുക്കുന്ന, രാഷ്ട്രീയാശയമായി മാറി എന്നർഥം.

ഇവിടെ ഉയരാവുന്ന ഒരു ചോദ്യമുണ്ട്. ഒന്നാം സ്വാതന്ത്ര്യസമരം എന്ന് വിശേഷിപ്പിക്കപ്പെട്ടതുൾപ്പെടെയുള്ള പത്തൊൻപതാം നൂറ്റാണ്ടിലെ സമരങ്ങളെ ദേശീയതയുടെ ആവിഷ്കാരമായി കാണേണ്ടതല്ലേ എന്ന ചോദ്യം. പിൽക്കാലത്ത് ബ്രിട്ടീഷ് വിരുദ്ധമായ ദേശീയാവബോധത്തിന്റെ നിർമിതിയിൽ അതിപ്രധാനമായ പങ്കുവഹിച്ച ഒന്നാണീ സമരങ്ങൾ. പഴശ്ശിയും താന്തിയാതോപ്പിയും റാണിലക്ഷ്മീബായിയും നാനാസഹേബും മറ്റും ഉൾപ്പെടുന്നവരുടെ പോരാട്ടവീര്യവും അവർ ബ്രിട്ടീഷ് അധികാരത്തിനെതിരേ ഉയർത്തിയ ചെറുത്തു നിൽപ്പും അത്യന്തം ആദരണീയവും ധീരവുമായിരുന്നു. അതേസമയം ആ പോരാട്ടങ്ങളെ അതേപടി ദേശീയതയുടെ ആവിഷ് കാരങ്ങളായി കാണുന്നതിൽ ചില വൈരുധ്യങ്ങളുമുണ്ട്. സാമ്രാജ്യാധി കാരത്തിനെതിരായ ജനകീയ പ്രതിരോധം എന്നതിലുപരി, മധ്യകാല നാടു വാഴിത്തത്തിന്റെയും രാജാധികാരത്തിന്റെയും അവശിഷ്ടാധികാരങ്ങളുടെ സംരക്ഷണമോ പുനഃസ്ഥാപനമോ ആയിരുന്നു അവയുടെ പ്രധാന താത്പര്യം. അവിടെനിന്ന് ആധുനികമായ ജനാധിപത്യ സങ്കല്പത്തിലേക്കും പിൽക്കാലത്ത് ദേശീയപ്രസ്ഥാനം ഉയർത്തിക്കൊണ്ടുവന്ന ദേശീയതാസങ്കല്പത്തിലേക്കും സാമാന്യം നല്ല അകലമുണ്ട്.

മേല്പറഞ്ഞ പരിമിതവൃത്തത്തെ ഭേദിച്ച് ദേശീയഭാവന ജനകീയവ്യാപ്തി കൈവരിക്കുന്നതും, സാമൂഹിക ജീവിതത്തിന്റെ കീഴ്ത്തട്ടുകളിലേക്ക് വ്യാപിക്കുന്നതും ഇരുപതാം ശതകത്തിന്റെ ആദ്യപതിറ്റാണ്ടുകളോടെയാണ്. ബംഗാൾ വിഭജനവും സ്വദേശിപ്രസ്ഥാനവും എല്ലാം ഉൾപ്പെട്ട ഒരു കാലയളവിന്റെ ഉത്പന്നമാണത്. സാമ്രാജ്യവിരുദ്ധമായ ജനകീയാവബോധവും പ്രത്യക്ഷമായ രാഷ്ട്രീയപ്രതിരോധവുമായി ദേശീയതാസങ്കല്പം ഈ കാലയളവിൽ

വികസിച്ചുവന്നു എന്നുപറയാം. ഗാന്ധിക്കു മുൻപുള്ള ഏറ്റവും സമുന്നത നായ ദേശീയനേതാവായ ബാലഗംഗാധരതിലകൻ ഈ കാല ഘട്ടത്തിന്റെ ഉത്പന്നമാണ്. ദേശീയതാസങ്കല്പം അതിന്റെ അമൂർത്തസ്വഭാവം കൈ വെടിഞ്ഞ് മൂർത്തവും ജനകീയവുമായ ഉള്ളടക്കവും വ്യാപ്തിയും കൈവരിച്ചു എന്നർഥം.

ജനകീയവ്യാപ്തി കൈവരിച്ചു എന്നിരിക്കെത്തന്നെ ഈ ഘട്ടത്തിലെ ദേശീയതാസങ്കല്പത്തിന് വലിയൊരു പരിമിതിയുണ്ടായിരുന്നു. അടിസ്ഥാനപരമായി അത് മതാത്മകമായിരുന്നു. മതാത്മകമായ ദേശീയഭാവനയിൽ അടിയുറച്ച് ലാലാലജ്പത്റായി ഉൾപ്പെടെയുള്ള നേതാക്കൾ മുതൽ അരവിന്ദഘോഷും ഖുദിറാം ബോസും രാംപ്രസാദ് ബിസ്മിലും ഉൾപ്പെടെയുള്ള പ്രക്ഷോഭ കാരികൾവരെയുള്ളവരുടെ ദേശീയ ഭാവനയുടെ അടിപ്പടവ് മതമായിരുന്നു. ഹൈന്ദവമായ മതാത്മക മൂല്യങ്ങൾ ദേശീയതയുടെ ആധാരസാമഗ്രികളായി വിഭാവനം ചെയ്യപ്പെട്ടു. അടിസ്ഥാനപരമായി ദേശീയത ഹൈന്ദവദേശീയതയായി. ബലിഷ്ഠ ഹൈന്ദവ ദേശീയത (Militant Hindu Nationalism) എന്ന് എ.ആർ. ദേശായ് അതിനെ വിശേഷിപ്പിക്കുന്നതിന്റെ കാരണവും മറ്റൊന്നല്ല. ഒരുഭാഗത്ത് ദേശീയഭാവനയുടെ ജനകീയ വ്യാപനത്തിനും സാമ്രാജ്യത്വ വിരുദ്ധമായ രാഷ്ട്രീയ സമരങ്ങൾക്കും വഴി തുറന്നപ്പോൾതന്നെ മറുഭാഗത്ത് അത് മുസ്ലീങ്ങൾ അടക്കമുള്ള വലിയൊരു വിഭാഗത്തിന്റെ അപരവത്കരണത്തിനും വഴിതുറന്നു. ആ നിലയിൽ അകമേ വൈരുധ്യ നിർഭരമായ അടിസ്ഥാനത്തിലാണ് ഇന്ത്യൻ ദേശീയതയുടെ ജനകീയ വ്യാപനം സംഭവിച്ചത് എന്നുപറയാം.

ഈ വൈരുധ്യത്തെ ആഴത്തിൽ അഭിസംബോധന ചെയ്യാനും അതിനെ മറികടക്കാൻ പോന്ന വിധത്തിൽ ദേശീയതാസങ്കല്പത്തെ പുനർവിഭാവനം ചെയ്യാനും കഴിഞ്ഞു എന്നതിലാണ് ഗാന്ധിയുടെ പ്രാധാന്യം കുടികൊള്ളുന്നത്. ജനകീയവും മതനിരപേക്ഷവുമായ ദേശീയഭാവനയുടെ സംയോജന സ്ഥാനമായാണ് (convergence point) ഗാന്ധി ഇന്ത്യൻ രാഷ്ട്രീയ ഭൂപടത്തിൽ ഉയർന്നുവന്നത്. ഖിലാഫത്ത് മുതൽ ഹിന്ദുസ്ഥാനിയെ ദേശീയഭാഷയായി ഉയർത്തിക്കൊണ്ടുവരുന്നതുവരെയുള്ള വിവിധ ശ്രമങ്ങളിലൂടെ ദേശീയതാ സങ്കൽപ്പത്തിനുള്ളിലെ മതപരമായ വൈരുദ്ധ്യങ്ങളെ മറകടക്കാൻ ഗാന്ധി ശ്രമിച്ചു. ആ ശ്രമങ്ങളിൽ അദ്ദേഹം പൂർണവിജയം നേടിയെന്ന് പറയാനാവില്ല. ഇന്ത്യൻ ദേശീയതയുടെ അടിത്തട്ടിൽ നിന്ന് മതാത്മകമായ മുൻവിധികളെയും അതിന്റെ വിഭാഗീയ യുക്തികളെയും ഒഴിവാക്കാൻ ദേശീയപ്രസ്ഥാനത്തിന് കഴിഞ്ഞതുമില്ല. അംബേദ്കർ ഉൾപ്പെടെയുള്ളവർ ഉയർത്തിക്കൊണ്ടു വന്ന ജാതി വിമർശനത്തെ ദേശീയ പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ കേന്ദ്രമായി പരിഗണിക്കാൻ മടിക്കുന്നതിലൂടെ, ഗാന്ധി തന്നെ ദേശീയഭാവനയുടെ മതനിരപേക്ഷവത്കരണത്തെ ദുർബല പ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അത്തരം പരിമിതികൾക്കുള്ളിലും ഇന്ത്യൻ ദേശീയതയുടെ ജനകീയവും മത നിരപേക്ഷവുമായ വ്യാപനത്തിന്റെ കേന്ദ്രമായി ഗാന്ധി നിലകൊണ്ടു.

ദേശീയഭാവനയുടെ ഈ പുതിയ പ്രകരണത്തെ രൂപപ്പെടുത്തുന്നതിൽ

ഗാന്ധിജിക്ക് ഏറ്റവുമധികം തുണയായത് അദ്ദേഹം ഉയർത്തിക്കൊണ്ടുവന്ന പുതിയ സമരതന്ത്രമാണ്. അമൂർത്തമായ രാഷ്ട്രീയമുദ്രാവാക്യങ്ങൾ ഉന്നയിക്കുന്നതിനു പകരം മൂർത്തമായ ഭൗതിക പ്രശ്നങ്ങളിൽ നിന്ന് സമരം ആരംഭിക്കണമെന്ന ഇടതുപക്ഷ സമരതന്ത്രം ഇന്ത്യയിൽ ഏറ്റവും ഫലപ്രദമായി നിറവേറ്റിയത് ഗാന്ധിയാണെന്ന് ഇർഫാൻ ഹബീബ് നിരീക്ഷിക്കുന്നുണ്ട്. 1915 ജനുവരിയിൽ ദക്ഷിണാഫ്രിക്കയിൽ നിന്ന് ഇന്ത്യയിൽ എത്തിയ ഗാന്ധി രണ്ടുവർഷത്തോളം ഇന്ത്യ മുഴുവൻ സഞ്ചരിച്ചതിനുശേഷമാണ് ചമ്പാരൻ സമരം ആരംഭിക്കുന്നത്. ചമ്പാരൻ സത്യാഗ്രഹത്തിന്റെ മുദ്രാവാക്യം അതുവരെ ഇന്ത്യൻ സ്വാതന്ത്ര്യ സമരത്തിൽ മുഴങ്ങിക്കേട്ട രാഷ്ട്രീയ മുദ്രാവാക്യങ്ങളിൽ നിന്ന് വ്യത്യസ്തമായ ഒന്നായിരുന്നു. ബ്രിട്ടീഷുകാർ ഇന്ത്യ വിട്ടുപോകണമെന്നോ, ഇന്ത്യയ്ക്ക് സ്വാതന്ത്ര്യം വേണമെന്നോ പോലുള്ള മുദ്രാവാക്യങ്ങളല്ല ഗാന്ധി ഉയർത്തിയത്. മറിച്ച് കർഷകർക്ക് വിളവിന് വിലകിട്ടണം എന്നാണ്. കർഷകർ എന്ന സാമൂഹ്യ വിഭാഗം ഇന്ത്യയുടെ രാഷ്ട്രീയ ചക്രവാളത്തിൽ ആദ്യമായി ഇടംനേടുന്ന സന്ദർഭമാണിത്. അക്കാലംവരെ മധ്യ-ഉപരിവർഗ വിഭാഗങ്ങളുടെയോ, മധ്യകാല നാടുവാഴിത്തത്തിന്റെ അവശിഷ്ടാധി കാരങ്ങൾക്കുവേണ്ടിയോ ഉന്നയിക്കപ്പെട്ട മുദ്രാവാക്യങ്ങളിൽനിന്ന് തീർത്തും വ്യത്യസ്തമായിരുന്നു ഗാന്ധി ഉയർത്തിയ മുദ്രാവാക്യം. കർഷകർ എന്ന വിഭാഗം സമരകേന്ദ്രത്തിലേക്ക് വന്നതോടെ അത് ജാതിക്കും മതത്തിനും ഭാഷയ്ക്കും പ്രദേശത്തിനും കുറുകെ നീങ്ങുന്ന, അഥവാ അവയെല്ലാം അതിവർത്തിക്കുന്ന പുതിയൊരു സമരമുഖത്തിന്റെ പ്രാരംഭമായിത്തീർന്നു. അക്കാലംവരെ ഭാഷയാലും മതത്താലും ജാതിയാലും സംസ്കാരത്താലും വിഭജിക്കപ്പെട്ട നിലയിൽനിന്ന് മാറി, ഏകീകരിക്കപ്പെട്ട ഒരു ജനതയുടെ രൂപപ്പെടലിന് അടിത്തറയൊരുക്കുന്നതായിരുന്നു ഈ സമരതന്ത്രം. ചമ്പാരനിലെ സമരം പിന്നീട് പലയിടങ്ങളിലേക്ക് പടർന്നു. ഉപ്പുസത്യാഗ്രഹമായും സ്വദേശി വസ്ത്ര മായും നിർമ്മാണ പ്രവർത്തനങ്ങളായും അയിത്തോച്ചാടനമായും പലരൂപത്തിൽ അത് വികസിച്ചുവന്നു. ഈ സമരങ്ങൾ ജാത്യാതീതവും മതേതരവുമായ സാമൂഹിക സ്വത്വത്തെ ഇന്ത്യൻ ദേശീയപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ കേന്ദ്രത്തിൽ ഉയർത്തിക്കൊണ്ടുവന്നു. 1920-കൾ മുതൽ ഏതാണ്ട് കാൽനൂറ്റാണ്ടുകാലം പല നിലകളിൽ അരങ്ങേറിയ ഈ പുതിയ സമരതന്ത്രമാണ് മതനിരപേക്ഷമായ സാമൂഹിക-രാഷ്ട്രീയാവിഷ്കാരമായി ഇന്ത്യയിലെ ദേശീയപ്രസ്ഥാനത്തെ പുതുക്കിപ്പണിതത്. പത്തൊമ്പതാം നൂറ്റാണ്ടിലെ ഉപരിവർഗ/മധ്യ വർഗ വിഭാഗങ്ങളുടെ രാഷ്ട്രീയ അഭിലാഷങ്ങൾ എന്നതിൽനിന്നും ഇരുപതാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ ആദ്യ ദശകങ്ങളിലെ മതാത്മക ദേശീയ ഭാവന എന്നതിൽനിന്നും വ്യത്യസ്തമായി മതനിരപേക്ഷവും ജനാധിപത്യപരവും സമഭാവനാനിഷ്ഠവുമായ ദേശീയതാ സങ്കല്പം ദേശീയപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ കേന്ദ്രത്തിൽ ഇടംപിടിച്ചു. തിലകനും മറ്റും നേതൃത്വം നൽകിയിരുന്ന മതാത്മക രാഷ്ട്രഭാവനയെ പിന്തള്ളി മതനിരപേക്ഷവും ജനാധിപത്യപരവുമായ ദേശീയസങ്കല്പം ഇന്ത്യയിൽ വേരുപിടിക്കുന്നതിന്റെ അടിസ്ഥാനമായത് ഈ സമരതന്ത്രമാണ്.

ഗാന്ധിയുടെ നേതൃത്വത്തിൽ വികസിച്ചു വന്ന ഈ ദേശീയ ഭാവനയിലേക്ക് വിവിധ ധാരകൾകൂടിയിണങ്ങിനിന്നു എന്ന കാര്യവും ഇവിടെ പരിഗണിക്കേണ്ടതുണ്ട്. കർഷകപ്രസ്ഥാനങ്ങൾ, സോഷ്യലിസ്റ്റുകൾ, ഇടതുപക്ഷക്കാർ, കമ്യൂണിസ്റ്റുകാർ എന്നിങ്ങനെ ഗാന്ധിജിയുടെ വീക്ഷണങ്ങളോട് യോജിക്കുകയും വിയോജിക്കുകയും ചെയ്ത വിവിധ ധാരകളുടെ സംഗമബിന്ദുവായി ഗാന്ധി മാറിത്തീർന്നു. ഗാന്ധി എന്നത് ഒരാളുടെ പേരെന്നതിനപ്പുറം 1920-കൾക്കുശേഷം ദേശീയ പ്രസ്ഥാനത്തിൽ വന്നുചേർന്ന വിവിധപ്രവണതകളുടെ ആകെത്തുകയായിമാറി. 1930-കളോടെ ട്രേഡ് യൂണിയൻ പ്രസ്ഥാനം, യുവജന പ്രസ്ഥാനം, വിദ്യാർഥി പ്രസ്ഥാനം, സ്ത്രീകളുടെ പ്രസ്ഥാനം തുടങ്ങിയവയെല്ലാം നിലവിൽ വരികയും ഇവയിലൂടെ ജാതിക്കും മതത്തിനും, ഭാഷയ്ക്കും സംസ്കാരത്തിനും, പ്രദേശത്തിനും വംശത്തിനും അതീതമായ സാമൂഹിക ഐക്യം രൂപപ്പെടുകയും ചെയ്തു. ഈ സാമൂഹിക ഐക്യമാണ് പിൽക്കാലത്ത് 'ഇന്ത്യയെന്ന ആശയ'ത്തിന്റെ അടിത്തറയായി നിലകൊണ്ടത്. 1946 ഡിസംബർ 9 മുതൽ 1949 നവംബർ 26 വരെ നീണ്ടു നിന്ന ഭരണഘടനാ നിർമ്മാണ സഭ രൂപം നൽകിയ ഇന്ത്യൻ ഭരണഘടന മത നിരപേക്ഷ ജനാധിപത്യ ദേശീയത എന്ന സങ്കല്പത്തെയാണ് രാഷ്ട്രസ്വരൂപത്തിന്റെ അടിത്തറയായി ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചത്. അതോടെ പത്തൊമ്പതാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ പകുതിമുതൽ ആരംഭിച്ചതും ഒരുനൂറ്റാണ്ട് പിന്നിട്ടതുമായ പരിണാമത്തിന്റെ അവസാന പടവിലേക്ക് ഇന്ത്യൻ ദേശീയത എത്തിച്ചേർന്നു. ആദ്യഘട്ടത്തിലെ മധ്യവർഗ പ്രകൃതത്തെയും പിന്നാലെവന്ന മതരാഷ്ട്രഭാവനയെയും നിരസിച്ചുകൊണ്ട് മതനിരപേക്ഷ ജനാധിപത്യദേശീയത എന്ന സങ്കല്പമായി അത് ഭരണഘടനയിൽ ഇടം നേടി. ഈ മതനിരപേക്ഷ ജനാധിപത്യ ഭാവനയാണ് ഇന്ത്യ എന്ന ആശയമായി പരിണമിച്ചത്. ഇന്ത്യ കേവലം ഒരു ഭൂപ്രദേശത്തിന്റെ പേരല്ലെന്നും അതൊരു സാമൂഹിക ജീവിതാദർശം കൂടിയാണെന്നും പറയുന്നതിന്റെ അടിസ്ഥാനമിതാണ്. ഇന്ത്യ എന്ന ആശയത്തിന്റെ നിർമാണ ചരിത്രത്തിലെ കേന്ദ്ര ബിംബം എന്ന നിലയിലാണ് മഹാത്മാഗാന്ധിയെ രാഷ്ട്രപിതാവായി വിലയിരുത്തിപ്പോരുന്നതും. ഒരു ആലങ്കാരികപ്രയോഗം എന്നതിനപ്പുറം അത് വലിയൊരു ചരിത്രപ്രക്രിയയുടെ സംഗമസ്ഥാനമാണ്.

ഇവിടെ നാം ശ്രദ്ധിക്കേണ്ട ഒരു കാര്യംകൂടിയുണ്ട് ഇന്ത്യ എന്ന ആശയത്തിന്റെ കേന്ദ്രമായി ഉയർന്നുവന്ന മതനിരപേക്ഷ ദേശീയതാ സങ്കല്പത്തിന്റെ വിപരീത സ്ഥാനമായിരുന്നു ഇന്ത്യയിലെ മത രാഷ്ട്രവാദം എന്ന കാര്യമാണത്. 1920-കൾ മുതൽ മതരാഷ്ട്രവാദികളായ വർഗീയ ശക്തികൾ ഗാന്ധിജിയുടെ നേതൃത്വത്തിൽ ഉയർന്നുവന്ന മതനിരപേക്ഷ-ജനാധിപത്യ ദേശീയതാസങ്കല്പത്തിന്റെ വിപരീത സ്ഥാനമായാണ് സ്വയംനിലകൊണ്ടത്. ഒരുഭാഗത്ത് സ്വാതന്ത്ര്യ പ്രക്ഷോഭത്തിനെതിരേ ബ്രിട്ടീഷ് അനുകൂലനിലപാടുകൾ സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ടും, മറുഭാഗത്ത് ഹിന്ദു-മുസ്‌ലിം ഐക്യത്തിനെതിരേ വർഗീയ വിഭജനത്തിന്റെ വക്താക്കളായി പ്രവർത്തിച്ചു കൊണ്ടും ഇന്ത്യൻ ദേശീയതയുടെ വിപരീതസ്ഥാനമായി വർഗീയശക്തികൾ 1920-കൾ മുതൽ ഇന്ത്യയിൽ നിലനിന്നു പോന്നു. ആ നിലയിൽ ഇന്ത്യ എന്ന ആശയത്തിന്റെ വിപരീതസ്ഥാനമായിരുന്നു

മതരാഷ്ട്ര വാദം. ഗാന്ധിയായിരുന്നു ഈ വർഗീയ രാഷ്ട്രീയത്തിന്റെ മുഖ്യശത്രു. ഈ ശത്രുതയുടെ അന്തിമമായ ആവിഷ്കാരമായിരുന്നു ഗാന്ധിയുടെ വധം. അത് ഗോഡ്സെ എന്ന മതഭ്രാന്തന്റെ ഒറ്റതിരിഞ്ഞ പ്രവൃത്തിയായിരുന്നില്ല. മറിച്ച് മതനിരപേക്ഷ ജനാധിപത്യരാഷ്ട്രം എന്ന സങ്കല്പത്തിനെതിരേ നിലകൊണ്ട മത രാഷ്ട്രവാദത്തിന്റെ കാര്യനിർവഹണമായിരുന്നു.

മൂന്ന്

1949 സെപ്റ്റംബർ 18-നാണ് ഭരണഘടനാ അസംബ്ലി 'ഇന്ത്യ' എന്ന പേരിനെ സംബന്ധിക്കുന്ന ഭാഗം ചർച്ചയ്ക്കെടുത്തത്. 'ഇന്ത്യ അതായത് ഭാരതം സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ യൂണിയൻ ആയിരിക്കും' എന്ന് പ്രഖ്യാപിക്കുന്ന ഭരണഘടനയുടെ ഒന്നാം അനുച്ഛേദത്തിലെ ആദ്യവാക്യമാണ് രാഷ്ട്രത്തിന്റെ പേരെന്തെന്ന് വിശദീകരിക്കുന്നത്. അതോടൊപ്പം ഇന്ത്യ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ യൂണിയൻ ആയിരിക്കുന്നതാണ് എന്ന് പറയുന്നതിലൂടെ ഭാവിരാഷ്ട്രത്തിന്റെ സ്വരൂപത്തെയും അതിന്റെ ബഹുസ്വര പ്രകൃതത്തെയും സൂചനാരൂപത്തിൽ സംഗ്രഹിക്കാനും ഒന്നാം അനുച്ഛേദത്തിലെ ആദ്യവാക്യം ശ്രമിക്കുന്നുണ്ട്.

ഏഴരപ്പതിറ്റാണ്ടുകാലം സാർവത്രിക സമ്മതിയോടെ നിലകൊണ്ടെങ്കിലും 'ഇന്ത്യ' എന്ന പേര് ഭരണഘടനാ അസംബ്ലിയിൽ ദീർഘമായ ചർച്ചകൾക്കു ശേഷമാണ് അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടത് എന്ന കാര്യം ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതാണ്. അരമണിക്കൂർ കൊണ്ട് തീർപ്പാക്കാവുന്ന വിഷയമായാണ് അംബേദ്കർ ചർച്ചയുടെ തുടക്കത്തിൽ ഇതിനെ കണ്ടതെങ്കിലും സുദീർഘമായ ചർച്ചതന്നെ ആ വിഷയത്തിൽ നടക്കുകയുണ്ടായി. ഭാരതം, ഇന്ത്യ, ആര്യാവർത്തം, ആർഷഭാരതം, ഭാരത വർഷം തുടങ്ങിയവ മുതൽ ഹിന്ദ്, ഹിന്ദുസ്ഥാൻ എന്നതുവരെയുള്ള പേരുകൾ നിർദേശിക്കപ്പെട്ടു. 'ഇൻക്വിലാബ് സിന്ദാബാദ് (വിപ്ലവം വിജയിക്കട്ടെ) എന്ന മുദ്രാവാക്യത്തിന് രൂപംനൽകിയ ഹസ്രത്ത് മൊഹാനി യൂണിയൻ ഓഫ് സോവറിൻ സ്റ്റേറ്റ്സ് ഓഫ് ഇന്ത്യ (USSI) എന്ന പേരാണ് നിർദേശിച്ചത്.

രാഷ്ട്രനാമമായി മേൽപ്പറഞ്ഞ പലപേരുകളും ഉയർന്നുവന്നെങ്കിലും മൂന്ന് പേരുകളാണ് ഭരണഘടനാ അസംബ്ലിയിൽ അന്തിമമായി പരിഗണിക്കപ്പെട്ടത്. ഇന്ത്യ, ഭാരതം, ഹിന്ദുസ്ഥാൻ എന്നീ പേരുകൾ. 'അൽഹിന്ദ്' അതിന്റെ അറേബ്യൻ-പേർഷ്യൻ പശ്ചാത്തലത്തെ മുൻനിർത്തിയും, ആര്യാവർത്തം, ആർഷഭാരതം, ഭാരത ഖണ്ഡം മുതലായവ അവയുടെ ഐതിഹ്യാത്മകവും മതപരവുമായ പ്രകൃതത്തെ മുൻനിർത്തിയും പെട്ടെന്നു തന്നെ കയ്യൊഴിയപ്പെട്ടു, ഹിന്ദുസ്ഥാൻ എന്നപേരിന് കുറേയേറെ പിൻതുണ കിട്ടുകയുണ്ടായി. ഹിന്ദു മുസ് ലിം വിഭാഗങ്ങളിൽനിന്ന് ഒരുപോലെ പിന്തുണലഭിച്ച പേരായിരുന്നു അത്.! ഹിന്ദുക്കളുടെ നാട് എന്ന അർഥമാണ് ഹൈന്ദവ നിലപാടുകാരെ അതിലേക്ക് ആകർഷിച്ചതെങ്കിൽ ദൽഹി സുൽത്താനേറ്റിന്റെയും മുഗൾ ഭരണകാലത്തിന്റെയും ഓർമകൾപേറുന്നു എന്നതാണ് മുസ്ലിം പക്ഷത്തുള്ളവർക്ക് പ്രചോദനമായത്. എങ്കിലും രണ്ടുകാരണങ്ങളാൽ ഹിന്ദുസ്ഥാൻ എന്ന പേര് സ്വീകരിക്കപ്പെട്ടില്ല. മതരാഷ്ട്രമായി മാറിയ പാകിസ്താന്റെ മറുപുറം പോലെയായി ഇന്ത്യയുടെ പേര് മാറിത്തീരും എന്നതായിരുന്നു

ഒന്നാമത്തെ കാരണം. ഇന്ത്യ കൈക്കൊണ്ട മതനിരപേക്ഷഭാവത്തെ നിരാകരിക്കുന്ന ഒന്നായി 'ഹിന്ദുസ്ഥാൻ' എന്ന പേര് വിലയിരുത്തപ്പെട്ടു. അതോടൊപ്പം പത്തൊമ്പതാം നൂറ്റാണ്ടുവരെ ഹിന്ദുസ്ഥാൻ എന്ന പേര് ഉത്തരേന്ത്യയെ മാത്രമേ സൂചിപ്പിച്ചിരുന്നുള്ളൂ എന്നതും പരിഗണിക്കപ്പെട്ടു. പതിനെട്ടും പത്തൊമ്പതും നൂറ്റാണ്ടുകളിലെ ബ്രിട്ടീഷ് ഭൂപടങ്ങളിൽ ഹിന്ദുസ്ഥാന്റെ അതിർത്തി നിരന്തരമായി പരിണമിക്കുന്നകാര്യവും ചൂണ്ടിക്കാണിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ദക്ഷിണേന്ത്യയിൽ ആ പേരിന് കാര്യമായ പ്രചാരമുണ്ടായിരുന്നില്ല. ബ്രിട്ടീഷ് ഭരണകൂടത്തിന്റെ രേഖകളിലടക്കം ദക്ഷിണേന്ത്യ 'ഡെക്കാൺ' എന്നാണ് അറിയപ്പെട്ടത്. 'ദക്ഷിണം' എന്നതിൽനിന്ന് പരിണമിച്ചുണ്ടായ ഡെക്കാൻ ആണ് പ്രദേശപരമായ സൂചനയായി ദക്ഷിണേന്ത്യയെ കുറിക്കുന്ന വാക്കായി ഉപയോഗിച്ചുപോന്നിരുന്നത്.

ഹിന്ദുസ്ഥാൻ എന്ന പേര് നിരസിക്കപ്പെട്ടതോടെ ഇന്ത്യ, ഭാരതം എന്നീ പേരുകൾ മാത്രം ബാക്കിയായി. ഭരണഘടനാ അസംബ്ലിയിൽ ഏറ്റവുമധികം ചർച്ചനടന്നതും ഇതിലേതുപദം സ്വീകരിക്കണം എന്നതിനെച്ചൊല്ലിയായിരുന്നു. എച്ച്.വി. കാമത്ത്, ഹസ്രത്ത് മൊഹാനി, കമലാപതി ത്രിപാഠി, സേത്ത് ഗോവിന്ദദാസ്, ഹർഗോവിന്ദ് പന്ത്, ബ്രജേശ്വർ പ്രസാദ്, പി.എസ്. ദേശ്മുഖ്, എസ്. നാഗപ്പ എന്നിങ്ങനെ നിരവധിപേർ ഇതേക്കുറിച്ചുള്ള ചർച്ചകളിൽ പങ്കുചേരുന്നുണ്ട്. ഇന്ത്യ എന്നത് വൈദേശികമായ പ്രഭവമുള്ള പദമായതിനാൽ അത് രാഷ്ട്രനാമമായി സ്വീകരിക്കരുതെന്ന വാദം കാര്യമായിത്തന്നെ ഉന്നയിക്കപ്പെട്ടു. തദ്ദേശീയമായ പദം എന്ന നിലയിൽ 'ഭാരതം' എന്ന പേരാണ് രാഷ്ട്രത്തിന് നൽകേണ്ടത് എന്നായിരുന്നു 'ഇന്ത്യ'യ്ക്കെതിരേ നിലകൊണ്ടവരുടെ വാദം. എച്ച്.വി. കാമത്ത് 'ഭാരതം അഥവാ ഇംഗ്ലീഷിൽ ഇന്ത്യ' എന്ന ഭേദഗതി നിർദേശിച്ചു. കമലാപതി ത്രിപാഠി 'ഭാരതം അതായത് ഇന്ത്യ' എന്ന പേരാണ് നിർദേശിച്ചത്. 'ഭാരത'ത്തിന്റെ ഉദ്ഭവചരിത്രം ചർച്ചയിൽ വിശദമായിത്തന്നെ പ്രതിപാദിക്കപ്പെട്ടു. എന്തിനാണിങ്ങനെ സമയം പാഴാക്കുന്നതെന്ന് അംബേദ്കർ ചോദിക്കുന്ന നിലയിൽ ചർച്ചകൾ വഴിമാറി സഞ്ചരിക്കുന്നുണ്ട്. ഒടുവിൽ മുപ്പത്തെട്ടിനെതിരേ അൻപത്തിയൊന്ന് വോട്ടുകൾക്ക് 'ഇന്ത്യ അതായത് ഭാരതം' എന്ന പേര് ഭരണഘടനാ അസംബ്ലി അംഗീകരിച്ചു. പുതിയ രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ഔദ്യോഗികവും പ്രഥമവുമായ പേരായി 'ഇന്ത്യ' ഉറച്ചു. ഭരണഘടനയടക്കമുള്ള ആധികാരിക രേഖകളെല്ലാം പുതിയ രാഷ്ട്രത്തെ 'ഇന്ത്യ' എന്ന് വിശേഷിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു.

'ഇന്ത്യ അതായത് ഭാരതം' എന്ന പേര് ഭരണഘടനാ അസംബ്ലിയിൽത്തന്നെ പരിഹസിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ഏതാണ് രാജ്യം എന്ന് ചോദിച്ചാൽ 'ഇന്ത്യ അതായത് ഭാരതം' എന്നാണോ പറയേണ്ടതെന്ന് ചില അംഗങ്ങൾ ചർച്ചകൾക്കിടയിൽ അംബേദ്കറോട് പരിഹാസപൂർവം ചോദിക്കുന്നുണ്ട്. അതെല്ലാം നിലനിൽക്കെത്തന്നെ ഒരു രാജ്യത്തിന് ഇരുനാമങ്ങൾ കൂട്ടിയിണക്കി നൽകിയ ഈ പ്രക്രിയ ചരിത്രപരമായി പ്രാധാന്യമുള്ള ഒന്നാണെന്ന് കാണാനാവും. ഒരുഭാഗത്ത് തദ്ദേശീയമായ രാഷ്ട്ര ഭാവനയെയും മറുഭാഗത്ത് രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ചരിത്ര

പരിണാമത്തെയും ബഹുസ്വര പാരമ്പര്യത്തെയും ഉൾക്കൊള്ളുന്ന പേരുകളെ ഒരുമിച്ചുനിർത്തുകയാണ് ഭരണഘടനാ അസംബ്ലി ചെയ്തത്. 'ഇന്ത്യ' എന്ന പദം മാത്രം നിലനിർത്തി ഭാരതം എന്ന പേരിനെ കയ്യൊഴിയാൻ അത് തയ്യാറായില്ല. പ്രഥമ നാമമായി 'ഇന്ത്യ'യെ നിലനിർത്തിക്കൊണ്ടും 'ഭാരത'ത്തെ അതിനൊപ്പം ചേർത്തു കൊണ്ടുമാണ് ഭരണഘടനാ നിർമ്മാതാക്കൾ രാഷ്ട്രനാമം സ്വീകരിച്ചത്. ഇന്ത്യയുടെ ചരിത്രപരിണാമത്തെയും ബഹുസ്വര പാരമ്പര്യത്തെയും ഉൾക്കൊള്ളുന്ന ഒരു പ്രയോഗമായി രാഷ്ട്രനാമം ഭരണഘടനയുടെ ഒന്നാം അനുച്ഛേദത്തിൽ ഇടംനേടി. 'ഇന്ത്യ അതായത് ഭാരതം'.

ഭരണഘടനയിൽ 'ഭാരത്' എന്ന വാക്ക് ഒരുതവണ മാത്രമേ ഉപയോഗിക്കപ്പെടുന്നുള്ളൂ എന്നതാണത്. 'ഇന്ത്യ'യെക്കുറിക്കുന്ന സമാനപദമാണ് 'ഭാരതം' എന്നതിനപ്പുറം 'ഇന്ത്യ'യ്ക്കുപകരമായി ഉപയോഗിക്കാവുന്ന ഒന്നായി ഭരണഘടന അതിനെ പരിഗണിക്കുന്നില്ല. ഭരണഘടനയുടെ അൻപത്തിരണ്ടാം അനുച്ഛേദം ഇക്കാര്യം വ്യക്തമാക്കുന്നതായി ഭരണഘടനാപണ്ഡിതന്മാർ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇന്ത്യ/ ഭാരതം എന്നീ രണ്ടുപദങ്ങളും സമാനാർഥത്തിൽ ഔദ്യോഗികമായി ഉപയോഗിക്കാമെന്ന നിലപാട് ഭരണഘടനയിൽ നിന്ന് കണ്ടെത്താനാവില്ല എന്നർഥം.

അതുകൊണ്ട് ഇന്ത്യ എന്ന പേരിനെ കേവലം ഒരു രാഷ്ട്രനാമമായല്ല നാം കാണേണ്ടത്. അതൊരു സവിശേഷ പാരമ്പര്യത്തിന്റെ അടയാളവാക്കാണ്. രാജ്യത്തിന്റെ ബഹുസ്വര സംസ്കാരത്തിന്റെ, ചരിത്രത്തിന്റെ പല പടവുകളിലൂടെയുള്ള അതിന്റെ പ്രയാണത്തിന്റെ അത് ജന്മം നൽകിയ സംവാദാത്മകതയുടെ, അതിന്റെ നിലനിൽപ്പിന് അസ്തിവാരം ചമച്ച മതനിരപേക്ഷതയുടെയെല്ലാം ഉള്ളടക്കം പേറി നിൽക്കുന്ന പേരാണ് ഇന്ത്യ. സാമ്രാജ്യത്വവിരുദ്ധമായ ദേശീയ ഭാവനയുടെ ആകെത്തുകയായി നിലവിൽവന്ന പേരാണത്. അത് സുനിശ്ചിതമായ അതിർത്തികൾക്കുള്ളിലെ ഒരു ഭൂപ്രദേശം മാത്രമല്ല. ഈ രാജ്യത്തെ ജനങ്ങളുടെ സാമൂഹിക ജീവിതത്തെക്കുറിക്കുന്ന ഒരാദർശത്തെക്കൂടി അതുൾക്കൊള്ളുന്നുണ്ട്. മതനിരപേക്ഷവും ജനാധിപത്യപരവും ബഹുസ്വരവും സമഭാവനാനിഷ്ഠവുമായ സമൂഹം എന്ന ആശയം. ഇന്ത്യ എന്ന ആശയത്തിന്റെ പൊരുളും അതുതന്നെയാണ്.

മാതൃഭൂമി ആഴ്ചപതിപ്പ്,

12 നവംബർ 2023.

ഡീപ്ഫെയ്ക് നിയന്ത്രണം വേണ്ടത് നിയമമോ നടപ്പാക്കലോ?

കെ. അൻവർ സാദത്ത്

ഡീപ് ഫെയ്ക്ക് എന്ന പദം സാധാരണ വിചാരിക്കുന്നപോലെ ആഴത്തിലുള്ള (ഡീപ്) വ്യാജൻ (ഫെയ്ക്ക്) എന്ന അർഥത്തിലല്ല ഉദ്ഭവിച്ചത്. എ.ഐ.യുടെ അടിസ്ഥാന ശിലകളിലൊന്നായ (യന്ത്രത്തെ പഠിപ്പിക്കുന്ന, യന്ത്രം പഠിക്കുന്ന) ഡീപ് ലേണിങ്ങിലെ 'ഡീപും' ഒറിജിനലല്ലാതെ നിർമിച്ചെടുക്കുന്ന സൃഷ്ടികളും (ഫെയ്ക്ക്) കൂടിച്ചേർന്നുണ്ടായ പദമാണ് 'ഡീപ് ഫെയ്ക്ക്'.

നിർമിതബുദ്ധി ലോകത്തെ കീഴടക്കുന്നത് കാലാവസ്ഥാ വ്യതിയാന ഭീഷണിയെക്കാളും അടിയന്തരപരിഗണന അർഹിക്കുന്നു എന്ന് പറഞ്ഞത് ആർട്ടിഫിഷ്യൽ ഇന്റലിജൻസിന്റെ ഗോഡ് ഫാദറായി വിശേഷിപ്പിക്കപ്പെടുന്ന ജിയോ ഫ്രേ ഹിന്റൺ തന്നെയാണ്. ഇന്ത്യയിൽ നവംബർ ആദ്യവാരം നടിമാർക്കെതിരേയും മറ്റും ഡീപ്ഫെയ്ക്ക് വീഡിയോ പ്രചരിപ്പിച്ചതിന്റെ കൂടി പശ്ചാത്തലത്തിൽ ഇക്കാര്യത്തിൽ അടിയന്തര നിയമനിർമ്മാണം ഉടൻ നടത്തും എന്ന സൂചന കേന്ദ്ര ഐ.ടി. വകുപ്പ് കഴിഞ്ഞ ആഴ്ചകളിൽ നൽകുകയുണ്ടായി. ഇന്ത്യയിൽ നിലവിലുള്ള നിയമങ്ങൾ ഇക്കാര്യത്തിൽ എത്രമാത്രം പര്യാപ്തമാണെന്നും യൂറോപ്യൻ യൂണിയൻ പുറപ്പെടുവിച്ചപോലെ ഉത്തരവാദിത്വ പൂർണമായ എ.ഐ. ഉപയോഗത്തിന് പൊതുവായി നിയമം മാർഗനിർദേശങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതിനു പകരം 'ഡീപ് ഫെയ്ക്കു' മാത്രം ചർച്ചാ വിഷയമാക്കുന്നത് കാടുകാണാതെ മരം കാണുന്നതിന് തുല്യമാണോ എന്നും പരിശോധിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

സംസ്ഥാന സ്കൂൾ ശാസ്ത്രോത്സവത്തിലെ കുട്ടികളെ പ്രചോദിപ്പിക്കാൻ മൺമറഞ്ഞുപോയ ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരുടെ ചിത്രമുപയോഗിച്ച് അവർ ആശംസകൾ നേരുന്ന രൂപത്തിലുള്ള വീഡിയോകൾ സൃഷ്ടിച്ചെടുത്തതും വാർത്താമുറികളിൽ ന്യൂസ് ആങ്കർക്കു പകരം അവരുടെ അവതാർ വാർത്തകൾ വായിക്കുന്നതും എല്ലാം ഡീപ് ഫെയ്ക്ക് വിഭാഗത്തിലാണ്. അതായത് 'ഡീപ്ഫെയ്ക്ക്' ആണ് എന്നതുകൊണ്ടുമാത്രം ഒരു ചിത്രമോ, വീഡിയോയോ, ശബ്ദസന്ദേശമോ കുറ്റകൃത്യമായി മാറുന്നില്ല എന്നർഥം.

എന്നാൽ, ഡീപ് ഫെയ്ക്കിന്റെ ഭാഗമായി പ്രചരിക്കുന്ന ബഹുഭൂരിഭാഗം സൃഷ്ടികളും സ്ത്രീകളെ അവരുടെ അറിവോ സമ്മതമോ ഇല്ലാതെത്തന്നെ അശ്ലീലരൂപത്തിൽ ചിത്രീകരിക്കുന്നതാണ് എന്നതാണ് നിലവിലെ അവസ്ഥ. അതോടൊപ്പം തെരഞ്ഞെടുപ്പുകളെ തെറ്റായി സ്വാധീനിക്കൽ, സാമ്പത്തികത്തട്ടിപ്പ്, ജനങ്ങളുടെ ഇടയിൽ വിദ്വേഷവും സ്പർധയും സൃഷ്ടിക്കൽ, തെറ്റായ വിവരങ്ങൾ പ്രചരിപ്പിക്കൽ തുടങ്ങിയ

വിധ്വംസക പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കും അവ ഒറിജിനലോ വ്യാജമാണോ എന്ന് സ്വീകർത്താവിന് തിരിച്ചറിയാൻ പറ്റാത്ത വിധം നൽകാനാവും എന്നതിനാലാണ് ഡീപ് ഫെയ്ക്കുകളുടെ തെറ്റായ ഉപയോഗം വലിയ ആശങ്ക ആഗോള തലത്തിൽത്തന്നെ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്.

1989-ൽ പുറത്തിറങ്ങിയ 'ചാണക്യൻ' എന്ന മലയാള സിനിമയിൽ മിമിക്രി ആർട്ടിസ്റ്റായ ജയറാമിന്റെ ശബ്ദം ഉപയോഗിച്ച് മുഖ്യമന്ത്രിയോട് പകരംവീട്ടുന്ന കമൽഹാസന്റെ വിദ്യ മുതൽ ഒട്ടേറെ ചലച്ചിത്രങ്ങളിൽ ഫോട്ടോഷോപ്പും മോർഫിങ്ങും എല്ലാം ഉപയോഗിച്ച് തലമാറ്റുന്നതും ശബ്ദം മാറ്റുന്നതുമെല്ലാം നാം കണ്ടിട്ടുണ്ട്. ഇതിനായി അതിവൈദഗ്ധ്യവും സങ്കേതങ്ങളും ഭീമമായ ചെലവും ആവശ്യംവന്നിരുന്ന കാലം ഇല്ലാതായി. ജുറാസിക് പാർക്കിലെ കഥാപാത്രങ്ങളെ വെല്ലുന്ന സൃഷ്ടികൾ നമ്മുടെ മൊബൈൽ ഫോൺ ഉപയോഗിച്ച് സൃഷ്ടിക്കാൻ കഴിയുന്ന തരത്തിൽ സാങ്കേതികവിദ്യ പ്രാപ്യവും ചെലവുകുറഞ്ഞതും കുറഞ്ഞ വൈദഗ്ധ്യം ആവശ്യമുള്ളതുമായി മാറി. ആർട്ടിഫിഷ്യൽ ഇന്റലിജൻസ് സങ്കേതങ്ങൾ വർഷങ്ങളായി നിലവിലുണ്ടായിരുന്നെങ്കിലും കൃത്യം ഒരുവർഷം മുമ്പ് ചാറ്റ് ജി.പി.ടി.ക്ക് ലഭിച്ച സ്വീകാര്യതയും മിഡ്ജേണി, ഡാൽ-ഇ തുടങ്ങിയ നൂറുകണക്കിന് എ.ഐ. ആപ്പുകൾ വ്യാപകമായതും ഈ മേഖലയെ ആകെ പിടിച്ചുലച്ചു.

ഇന്ത്യൻ സൈബർ നിയമങ്ങൾ

നിലവിലുള്ള ഇന്ത്യൻ സൈബർ നിയമങ്ങളിലും ചട്ടങ്ങളിലും തെറ്റായ തരത്തിലുള്ള ഡീപ് ഫെയ്ക്ക് ഉപയോഗത്തിന് ശിക്ഷകൾ ഉൾപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട് എന്നുകാണാം. ഒരു വ്യക്തിയുടെ അനുവാദമില്ലാതെ അവരുടെ സ്വകാര്യ ഭാഗങ്ങൾ പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്നതും പ്രസരിപ്പിക്കുന്നതും ഐ.ടി. ആക്റ്റ് 2000-ലെ 66 ഇ വകുപ്പ് പ്രകാരം മൂന്നുവർഷംവരെ തടവും രണ്ടുലക്ഷം രൂപ പിഴയും ലഭിക്കുന്ന കുറ്റമാണ്. അതുപോലെ ഐ.ടി. ആക്റ്റിലെ 67, 67എ, 67ബി വകുപ്പുകളിൽ ഇലക്ട്രോണിക് മാധ്യമങ്ങളിലൂടെയുള്ള അശ്ലീല പ്രസരണം, കുട്ടികളെ ലൈംഗികമായി ചിത്രീകരിക്കൽ (കുട്ടികളുടെ ചിത്രങ്ങളും വിഡിയോകളും ഡൗൺലോഡ് ചെയ്യുന്നതുൾപ്പെടെ) ശക്തമായ ശിക്ഷ വിധിക്കുന്നുണ്ട്. വകുപ്പ് 66ഡി-യിൽ ആൾമാറാട്ടത്തിനുള്ള ശിക്ഷയുണ്ട്. ഇന്ത്യൻ ശിക്ഷാ നിയമം (ഐ.പി.സി.) അനുസരിച്ചുള്ള ശിക്ഷകൾ വേറെയുമുണ്ട്.

2023 ഏപ്രിൽ ആറിന് പുറത്തിറക്കിയ ഐ.ടി. ഭേദഗതിച്ചട്ടം അനുസരിച്ച് സോഷ്യൽ മീഡിയ ഉൾപ്പെടെയുള്ള പ്ലാറ്റ്ഫോമുകൾക്ക് (ഇൻർമീഡിയറീസ്) ഇക്കാര്യങ്ങളിൽ വലിയ ബാധ്യത ചുമത്തിയിട്ടുണ്ട്. ചട്ടം 3 (1) (b) പ്രകാരം മറ്റൊരാൾക്ക് അധികാരപ്പെട്ട വിവരങ്ങൾ, അസഭ്യം, അശ്ലീലം, സ്വകാര്യതയിലേക്കുള്ള കടന്നുകയറ്റം, വർഗം, ലിംഗം, വംശം തുടങ്ങിയവയുടെ പേരിലുള്ള ആക്ഷേപം, കുട്ടികൾക്ക് ഹാനികരമായവ, ബൗദ്ധിക സ്വത്തവകാശം ഇല്ലാത്തവ, കേന്ദ്ര സർക്കാർ ഏജൻസികൾ വ്യാജമോ, തെറ്റോ ആണെന്ന് കണ്ടെത്തിയവ, സൈബർ ആൾമാറാട്ടം തുടങ്ങിയവ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന ഉള്ളടക്കം പ്രസിദ്ധീകരിക്കാനും സൃഷ്ടിക്കാനും പങ്കുവെക്കാനും പാടില്ല എന്ന് പ്ലാറ്റ്ഫോമുകൾ ഉപയോക്താക്കളെ അറിയിക്കണം.

ഈ പരാതികൾ ലഭിച്ചാൽ പ്ലാറ്റ്ഫോമുകൾ 36 മണിക്കൂറിനുള്ളിൽ നിയമവിരുദ്ധമായ ഉള്ളടക്കം നീക്കം ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്. ഒരാളുടെ സ്വകാര്യഭാഗങ്ങൾ പ്രദർശിപ്പിക്കുകയോ ലൈംഗിക സ്വഭാവത്തിൽ ചിത്രീകരിക്കുകയോ ചെയ്യുന്ന (മോർഫിങ്, ഡീപ് ഫെയ്ക്ക്) രൂപത്തിലുള്ള പരാതികളിന്മേൽ 24 മണിക്കൂറിനുള്ളിൽ അത്തരം ഉള്ളടക്കം പ്ലാറ്റ്ഫോമുകൾ നീക്കം ചെയ്യണമെന്നും ചട്ടത്തിലുണ്ട്. 50 ലക്ഷത്തിലധികം ഉപയോക്താക്കളുള്ള പ്രബല സോഷ്യൽ മീഡിയാ പ്ലാറ്റ്ഫോമുകൾ ആകട്ടെ ബലാത്സംഗം, ലൈംഗികചൂഷണം തുടങ്ങിയ കാര്യങ്ങൾ കണ്ടെത്താൻ ഓട്ടോമേറ്റഡ് ടൂളുകൾ ഉപയോഗിക്കണമെന്നും ഇത്തരം ടൂൾ അധിഷ്ഠിത സമ്പ്രദായങ്ങൾ നിശ്ചിത ഇടവേളകളിൽ മനുഷ്യർ നേരിട്ട് വിലയിരുത്തണമെന്നും ചട്ടത്തിലുണ്ട്.

പ്ലാറ്റ്ഫോമുകളിലൂടെ നൽകുന്ന ഉള്ളടക്കം തിരഞ്ഞെടുക്കാനും മാറ്റംവരുത്താനും അവർക്ക് പങ്കില്ലാത്ത പക്ഷം അവരുടെ ശൃംഖലയിലൂടെ നടത്തുന്ന നിയമലംഘനങ്ങൾക്കും ഇവർ ഉത്തരവാദികളല്ല എന്നും ഇക്കാര്യത്തിൽ അതിശ്രദ്ധ ഇവർ പുലർത്തണമെന്നും ഐ.ടി. ആക്റ്റിന്റെ 79-ാം വകുപ്പിൽ പറയുന്നുണ്ട്. പക്ഷേ, 2023-ലെ ഐ.ടി. ചട്ടങ്ങളിലെ ചട്ടം 7 പ്രകാരം സോഷ്യൽ മീഡിയ കമ്പനികൾക്ക് ലഭിക്കുന്ന ഈ പരിരക്ഷ പരിമിതപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. ഇതനുസരിച്ച് ഉപയോക്താക്കൾക്ക് പ്ലാറ്റ്ഫോമുകൾക്കെതിരേ നിയമനടപടി സ്വീകരിക്കാം. ആതായത് 'ഡീപ് ഫെയ്ക്ക്' എന്ന പേരിലല്ലെങ്കിലും ഇത്തരത്തിലുള്ള കുറ്റകൃത്യങ്ങൾക്കെതിരേ നടപടിയെടുക്കാനുള്ള നിയമങ്ങൾ നമ്മുടെ രാജ്യത്ത് കുറവല്ല. ഇക്കാര്യങ്ങളിൽ നടപടിയെടുക്കാൻ നവംബർ ഏഴിന് ഐ.ടി. മന്ത്രാലയം പ്ലാറ്റ്ഫോമുകൾക്ക് നോട്ടീസ് നൽകുകയും ഐ.ടി. മന്ത്രിമാർ ഇവരുമായി നേരിട്ട് കൂടിക്കാഴ്ച നടത്തുകയും ചെയ്തു.

യൂറോപ്പിലെ എ.ഐ. ആക്റ്റ്

നിർമിതബുദ്ധി സൃഷ്ടിക്കുന്ന ആശങ്കകളെ പൊതുവായിക്കണ്ട് അവയുടെ സാമൂഹിക വെല്ലുവിളികൾ (റിസ്ക്) അടിസ്ഥാനമാക്കി നാലുവിഭാഗങ്ങളായി തിരിച്ചാണ് യൂറോപ്യൻ യൂണിയന്റെ എ.ഐ. ആക്റ്റ്. അസ്വീകാര്യം (Unacceptable), കൂടിയ റിസ്ക് (High Risk), പരിമിത റിസ്ക് (Limited Risk), കുറഞ്ഞ റിസ്ക് (Minimum Risk) എന്നിങ്ങനെയാണ് ഈ തരംതിരിക്കൽ. ഇതിൽ തത്സമയ (Real-time) ബയോ മെട്രിക് തിരിച്ചറിയൽ സംവിധാനവും പൗരന്മാരെ ഓൺലൈൻ വിവരങ്ങൾ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തി തരംതിരിക്കുന്നതും (Social Scoring) മനുഷ്യന്റെ വിവേചനാധികാരത്തിൽ അവിഹിതമായി സ്വാധീനം ചെലുത്തുന്ന സംവിധാനങ്ങളും കുട്ടികളിൽ ആക്രമണ സ്വഭാവം വളർത്തുന്ന തരത്തിൽ ശബ്ദത്താൽ നിയന്ത്രിക്കുന്ന കളിപ്പാട്ടങ്ങളുമൊക്കെ അസ്വീകാര്യമായ എ.ഐ. ആപ്ലിക്കേഷനുകളാണ്.

ആരോഗ്യം, വിദ്യാഭ്യാസം, തൊഴിൽ (നിയമനം), ക്രമസമാധാനം, നീതിന്യായം തുടങ്ങിയ മേഖലകളിലെ എ.ഐ. ആപ്ലിക്കേഷനുകൾ കൂടിയ റിസ്കുള്ള വിഭാഗത്തിലാണ്. ഇപ്രകാരമുള്ള ആപ്ലിക്കേഷനുകളുടെ വിപുലമായ ഒരു ഡേറ്റാബേസ് തയ്യാറാക്കാനും അത്തരം സാഹചര്യങ്ങളിൽ സാമൂഹികാഘാതം ഇല്ലാതാക്കാനുള്ള മാർഗങ്ങൾ നിർദേശിക്കാനും ആക്റ്റ് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നുണ്ട്.

ഹൈറിസ്ക് ആപ്ലിക്കേഷനുകൾ കമ്പോളത്തിലെത്തുന്നതിനുമുമ്പ് അവയുടെ അനുയോജ്യത നിർണയിക്കാൻ എ.ഐ. ടൂളുകൾകൂടി പ്രയോജനപ്പെടുത്തി മുല്യനിർണയം നടത്തണം.

എന്നാൽ, യൂറോപ്യൻ യൂണിയന്റെ എ.ഐ. ആക്റ്റിൽ സൈബർ ആൾമാറാട്ടം, ചാറ്റ് ബോട്ടുകൾ, ഡീഫെയ്ക്ക് തുടങ്ങിയവയെ പരിമിതമായ തോതിൽ റിസ്കുള്ള വിഭാഗത്തിലാണ് ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളത് എന്നത് പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധിക്കണം. ഇത്തരം സംവിധാനങ്ങൾക്ക് സുതാര്യതാ ഉടമ്പടി (Transparency Obligation) എ.ഐ. ആക്റ്റ് നിഷ്കർഷിക്കുന്നുണ്ട്. ഈ സുതാര്യതാ ഉടമ്പടി എന്നുപറയുന്നത് 'ഞാനൊരു റോബോട്ടാണ്', 'ഈ വീഡിയോ വ്യാജമായി നിർമിച്ചതാണ്' തുടങ്ങിയ കാര്യങ്ങൾ എ.ഐ. ആപ്ലിക്കേഷനുകളാൽ നിർമിച്ച ഉത്പന്നങ്ങളിൽ വെളിപ്പെടുത്തണം എന്നുള്ളതാണ്. ഇത്തരത്തിലുള്ള സംവിധാനങ്ങൾ നിലവിൽ പ്രധാന പ്ലാറ്റ്ഫോമുകൾ (ഗൂഗിൾ, മെറ്റ, എക്സ്.) നടപ്പാക്കുകയോ നടപ്പാക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നുണ്ട്.

ഡേറ്റാ സംരക്ഷണ നിയമം

ഇന്ത്യയിലെ ഒരു സ്റ്റാർട്ടപ്പ് തയ്യാറാക്കിയ ഒരു ആപ്ലിക്കേഷനിൽ നിങ്ങളുടെ പതിനഞ്ച് സെക്കൻഡ് വീഡിയോയിൽനിന്ന് രക്തസമ്മർദം ഉൾപ്പെടെ അതിനിർണായകമായ ആരോഗ്യവിവരങ്ങൾ വെളിപ്പെടും. ആരോഗ്യ ഇൻഷുറൻസ് ഏജൻസികൾ ഇതെങ്ങനെ ഉപയോഗിക്കും എന്ന് വ്യക്തമാണല്ലോ! മാത്രമല്ല ഇത്രയും വിവരങ്ങൾ നിങ്ങളുടെ സ്വകാര്യത പൂർണമായും ഇല്ലാതാക്കാൻ മാത്രമല്ല നിങ്ങളുടെ ജീവൻ അപായപ്പെടുത്താൻവരെ പര്യാപ്തമാണ്. പൗരന്റെ സ്വകാര്യ വിവരങ്ങൾ അനധികൃതമായി ശേഖരിച്ചാണ് എ.ഐ. സങ്കേതങ്ങൾ നമുക്ക് ഭീഷണി ഉയർത്തുന്ന വിധത്തിൽ വളർന്നുവരുന്നത്. വ്യക്തികളുടെ അനുവാദമില്ലാതെ അവരുടെ വിവരങ്ങൾ കമ്പനികൾ ഉപയോഗിക്കാൻ പാടില്ല എന്നു മാത്രമല്ല. സമ്മതമുണ്ടെങ്കിൽപ്പോലും അതെന്തിനാണ് ഉപയോഗിക്കുന്നതെന്ന് വെളിപ്പെടുത്താനും എപ്പോൾ വേണമെങ്കിലും വ്യക്തികൾ നൽകിയ അനുമതി പിൻവലിക്കാനും ഡി.പി.ഡി.പി. ആക്റ്റിൽ വ്യവസ്ഥയുണ്ട്. നാം പരസ്യപ്പെടുത്തിയ വിവരങ്ങൾ (സോഷ്യൽ മീഡിയ പോസ്റ്റുകൾ) ഉപയോഗിക്കുന്നതിൽ ഈ നിബന്ധന ഇല്ല എന്ന പരിമിതി ഇവിടെയുണ്ട്. രക്ഷിതാക്കളുടെ അനുമതിയില്ലാതെ കുട്ടികളുടെ വിവരങ്ങൾ ശേഖരിക്കരുത് എന്ന് ഏറെ പ്രാധാന്യത്തോടെ പറയുന്ന ആക്റ്റിന്റെ ഗസറ്റ് വിജ്ഞാപനം വരുമ്പോൾ ത്തന്നെയാണ് സർക്കാർ തന്നെ ഇന്ത്യയിലെ മുഴുവൻ കുട്ടികളുടെയും ആധാർ നമ്പർ ഉൾപ്പെടെ 65-ഓളം വിവരങ്ങൾ യുഡൈസ് പ്ലസ് പോർട്ടൽ വഴി ശേഖരിക്കുന്നത്. ഡേറ്റാ സംരക്ഷണനിയമം നടപ്പാക്കിക്കൊണ്ടുള്ള വിജ്ഞാപനം ഇതുവരെ പുറപ്പെടുവിച്ചില്ല എന്ന യാഥാർഥ്യവും നമ്മുടെ മുന്നിലുണ്ട്.

എ.ഐ. വഴിയുണ്ടാകുന്ന അപകടങ്ങൾ രാജ്യാന്തര കൂട്ടായ്മയിലൂടെ മാത്രമേ ഒഴിവാക്കാനാകു എന്നാണ് ഇന്ത്യ, യു.എസ്., ചൈന തുടങ്ങിയ 28 രാജ്യങ്ങൾ പങ്കെടുത്ത ബ്രിട്ടനിലെ ബ്ലെച്‌ലി

പാർക്കിലെ ഉച്ചകോടി വിലയിരുത്തിയത്. ഡിസംബർ 12 മുതൽ 14 വരെ ഡൽഹിയിൽ നടക്കുന്ന അടുത്ത യോഗത്തെ പ്രതീക്ഷയോടെയാണ് ലോകം ഉറ്റു നോക്കുന്നത്.

പുതിയ നിയമം വരുമ്പോൾ?

ഡീപ് ഫെയ്ക്കിനെക്കുറിച്ച് വിവരങ്ങൾ പരിശോധിക്കുമ്പോൾ ടെഡ് ടോക്കിലടക്കം പരാമർശിക്കപ്പെട്ടത് നാലുവർഷംമുമ്പ് (2018-ൽ) പത്രപ്രവർത്തകയായ റാണാ അയ്യൂബിന് നേരിട്ട ദുരനുഭവമാണ്. അവരുടെ ട്വിറ്റർ ഹാൻഡിലുകളും മറ്റും വ്യാജ ചിത്രങ്ങളും ചേർത്ത് ('ഐ ലവ് പാകിസ്താൻ' തുടങ്ങി) പ്രചരിപ്പിക്കുന്നതിലൂടെ തുടങ്ങിയ സൈബർ ആക്രമണത്തിന്റെ ഒരു ഘട്ടം ഒരു കഫേയിൽ നിന്ന് അവരുടേതായി തോന്നുന്ന (തല മാറ്റിയ) അശ്ലീല വീഡിയോ പ്രചരിപ്പിച്ചുകൊണ്ടായിരുന്നു. 40,000-ൽ കൂടുതൽ ഈ വീഡിയോ ഷെയർ ചെയ്യപ്പെടുക മാത്രമല്ല അതിനുശേഷവും മാനസികമായി തളർത്തുന്ന തരത്തിലുള്ള ഫോൺ കോളുകളും മറ്റുമായി ആക്രമണം മാസങ്ങളോളം തുടർന്നു. ഇതിനെതിരേ അടിയന്തര നടപടികൾ എടുക്കാൻ നമ്മുടെ നാട്ടിൽ അന്ന് നിയമമില്ലാത്തതു കൊണ്ടല്ലല്ലോ അവർക്ക് നീതി കിട്ടാതിരുന്നത ?

അടുത്തകാലത്ത് നിലവിൽവന്ന നിയമങ്ങളുടെയും ചട്ടങ്ങളുടെയും പ്രശ്നം സ്റ്റേറ്റിന് ഭരണഘടനയുടെയും മുകളിൽ അനിയന്ത്രിതമായ അധികാരം നൽകുന്ന 'ബ്ലാങ്ക് ചെക്കാ'യി അവ അനുഭവപ്പെടുന്നു എന്നതാണ്. അഭിപ്രായ സ്വാതന്ത്ര്യം എന്നത് മെല്ലെമെല്ലെ സ്വപ്നമായി മാറുന്നു എന്ന പ്രതീതി സൃഷ്ടിക്കുകയും 'ചില്ലിങ് എഫക്ടിലൂടെ' സെൻസർഷിപ്പിന് വഴി തെളിയിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നത് ഒരു ജനാധിപത്യ രാഷ്ട്രത്തിന് എത്രമാത്രം ഭൂഷണമാണെന്ന് പരിശോധിക്കേണ്ടതുണ്ട്. കുനിയാൻ പറഞ്ഞാൽ നിലത്തിഴയുന്ന തരത്തിലേക്ക് മുഖ്യധാരാ മാധ്യമങ്ങൾ ഉൾപ്പെടെ മാറിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു എന്ന വിമർശനം സജീവമാകുമ്പോൾ ഭരണകൂടം സ്വതന്ത്ര മാധ്യമങ്ങളെക്കൂടി ഭീതിയിലാക്കി കൂച്ചുവിലങ്ങിടാനുള്ള മാർഗമായി നിയമ നിർമാണങ്ങളെ കാണരുത്. പടിവാതിലിൽ തിരഞ്ഞെടുപ്പ് എത്തിനിൽക്കുന്ന അവസ്ഥയിൽ ദോശചുടുന്ന പോലെ നിയമങ്ങളും നിയന്ത്രണങ്ങളും ഏർപ്പെടുത്തുന്നതോടൊപ്പമെങ്കിലും നിലവിലുള്ള നിയമങ്ങളുടെ പ്രയോഗവും സാധ്യതയും വിലയിരുത്താനും വിഷയങ്ങളെ അവയുടെ സമഗ്രതയോടെയും ജനാധിപത്യ ബോധത്തോടെയും സമീപിക്കാനും കൂടി ഭരണകൂടം തയ്യാറാകേണ്ടതുണ്ട്.

(സ്വതന്ത്ര വിജ്ഞാന ജനാധിപത്യ സഖ്യം (ഡി.എ.കെ.എഫ്.) സംസ്ഥാന പ്രസിഡന്റാണ് ലേഖകൻ)

മാതൃഭൂമി,

7, ഡിസംബർ 2023.

ൠൠൠൠൠൠൠ

SOIL MATTERS

Shagum

Unhealthy soil leads to unhealthy children. India needs to improve soil micronutrients not just to increase crop productivity, but also to achieve nutrition security

IN 400 BC, Greek physician Hippocrates is said to have provided a list of things that should be considered during a proper medical evaluation. The list included the properties of local ground. Modern science recognises the distinct influence of soils on human health, but few studies have examined the connection outside Africa. In August 2023, researchers from the US and Australia published a study in the journal *Scientific Reports*, which for the first time conducts a large-scale evaluation of the relationship between the availability of micronutrients in the soil and nutritional status of people in India. Their findings hold clues for the country to not only improve soil health but also to address the long-standing challenge of malnutrition among children and women.

The researchers conducted a large-scale evaluation in which they analysed over 27 million soil tests, drawn from a nation-wide government programme on soil health called Soil Health Card, and the health data of 0.3 million children and 1 million women from the National Family Health Survey (NFHS). The study focuses on two key minerals-zinc, which plays a role in the growth of cells, building proteins and supporting a healthy immune system, and iron, which is used by the body to make haemoglobin that carries oxygen from the lungs to all parts of the body.

The researchers found that districts where soil zinc availability was low had significantly higher rates of stunting (when a child has low height for their age) and underweight conditions (low weight per age). The zincstunting relationship was the strongest even in wealthier households. The researchers also found clear association between soil iron availability and anaemia. At places where the availability of soil nutrients were satisfactory, they found a positive

correlation with the height and haemoglobin levels of children and women.

A one-standard deviation increase in soil zinc (equivalent to 24.3 per cent increase in the proportion of zinc tests) is associated with a reduction in stunting by 10.8 per 1,000 children and with a reduction in underweight conditions by 11.7 per 1,000 children, notes the study. Similarly, a one-standard deviation increase in soil zinc is associated with a 0.29 cm increase in women's heights. And, a one-standard deviation increase in iron (equivalent to a 26.8 per cent increase in the proportion of iron tests) is associated with 0.038 gram per decilitre (g/dl) increase in haemoglobin for children and 0.037 g/dI increase in hemoglobin for women, the report states.

The findings hold significance for India for two reasons. One, India is home to one-third of the 2 billion global population suffering from micronutrient deficiency. Though NFHS data shows a decline in child stunting between 2015-16 and 2019-21, the rate is still significantly high at 35 per cent among children under five years of age. In 161 districts, more than 40 per cent children under five years of age suffer from stunting.

Two, micronutrient deficiency in Indian soils has increased at a rapid scale in recent decades. "Initially, the country's soil was more deficient in nitrogen and phosphorous. It then developed potassium-deficiency, followed by sulphur-deficiency in the 1990s and 2000s. Now our soils are greatly deficient in zinc and other micronutrients," says Arvind Shukla, who led the All India Coordinated Research Project on Micro and Secondary Nutrients and Pollutant Elements in Soils and Plants (AICRP-MSPE) under the Indian Council of Agricultural Research from 2011 to 2022.

The project was launched in 1967 to analyse micro- nutrient deficiency in soil across the country. An analysis of 0.2 million soil samples from 28 states by scientists associated with AICRP-MSPE shows that 36.5 per cent of the country's soil is deficient in zinc and 12.8 per cent is deficient in iron. Other micronutrients like boron is deficient in 23.4 per cent of soils, copper in 4.20 per cent and manganese in 7.10 per cent of soils. Since 2014, the project has shifted focus to analysing the link between soil health and human health.

"Factors like women's nutrition and household wealth hold more importance when we look at child or adolescent stunting, and rightly so. But there is a need to simultaneously work on establishing a clear understanding

of how soil health affects human health," Leah Bevis, associate professor at the Department of Agricultural, Environmental and Developmental Economics, Ohio State University, US, tells *Down To Earth*. Bevis is also co-author of the *Scientific Reports* study.

To the Aid

Studies are already underway to explore if the challenge of malnutrition can be addressed by improving the availability of micronutrients in soil and in plants.

In 2021, Bevis, along with the two other researchers from the World Bank and The Alliance of Biodiversity International Center for Tropical Agriculture, US, conducted a study in Nepal's Terai region, and found that a 1 ppm (parts per million) increase in soll zinc availability seems to increase child height by 7.5-25 per cent of a standard deviation, and decreases child stunting by 2-7.5 per cent.

In 2014, the AICRP-MSPE scientists also conducted a laboratory experiment in which they fed rats with zinc biofortified wheat (cultivated using foliar application of zinc) produced on zinc -deficient soil. They found that rats fed low-zinc wheat had low zinc in their blood serum as compared to the rats fed high-zinc wheat. In 2016, AICRP-MSPE along with doctors from the All India Institute of Medical Sciences (AIIMS), Bhopal, carried out a study in Samnapur, a tribal village in Madhya Pradesh's Mandla district. Some 15 families with teenagers were selected for biometric observations. For three years, the researchers surveyed the families for dietary recall, animal food intake, access to the food and fodder through external sources and use of inputs, especially zinc fertilisers, in their agricultural fields. Their blood samples were collected and analysed. "Analysis of zinc content in soil, grain, straw-feed, animal and human blood serum established a strong correlation and interdependence among the soil-plant-animal-human continuum," says Shukla.

A research, published in the journal *Applied Geochemistry* in March 2000, also analysed the impact of selenium concentrations in soil on human health. It studied the distribution of selenium in samples of soil, grain and human hair collected from the Keshan disease belt of Hebei Province, China, and found that villages with highest incidence of Keshan disease had the lowest selenium concentration in soil.

Economic, Effective

Though limited, study results indicate that it is possible to address malnutrition and micronutrient deficiency among people by improving

soil health. This can also be an economic and effective way of addressing malnutrition in the country.

Consider this. In August 2022, the Union government approved fortification of the key staple rice in all government food schemes and entitlements under the National Food Security Act 2013. Since then, iron-fortified rice is being supplied as a pilot programme in 15 states. However, food and agriculture experts have time and again highlighted concerns regarding the indiscriminate distribution of fortified rice to even those suffering from thalassemia and sickle cell disease. Food Safety and Standards Authority of India's statutory regulations have warned patients with thalassemia and sickle cell anaemia against consuming iron-fortified food or using it only under strict medical supervision. Such concerns can be avoided by improving soil micronutrient availability.

The *Scientific Reports* study from August 2023 states that foliar and soil application of minerals like zinc, iron, boron and sulphur to wheat and rice has also been shown to increase crop yields. In India, application of zinc to crops on zinc-deficient soils increases yields of rice, wheat, maize, and oats by over 75 per cent more than application of only nitrogen, phosphorus and potassium fertiliser. Zinc-enriched fertilisers can enhance soil zinc for three to four years after application, which means that it could be an effective long-term intervention, requiring less short-term maintenance than other solutions. The study, however, calls for more studies to consider the costs of such an intervention and the human nutrition impacts of agronomic fortification. Shukla says doctors often prescribe zinc tablets or multi-vitamins or minerals for different health issues. One should compare spending on such multi-vitamins with the expenses involved in making the soil healthy.

Both Shukla and Bevis call for government initiated experimental research on a large scale in which zinc-enriched fertilisers or foliar application of zinc are promoted during sowing and then zinc levels in the blood are compared with a control group. "Research done by us and other scientists is the first step and an effective entry point for the governments to conduct their own experiments and develop policies," says Bevis.

Down to Earth,

1-15 December 2023.

കാണുന്നുണ്ടോ ജീവൻ കാത്തിരിക്കുന്നവരെ

രജി ആർ. നായർ

കേരളത്തിൽ കഴിഞ്ഞ പത്തുവർഷത്തിനിടയ്ക്ക് കാൽലക്ഷത്തിലേറെയാളുകൾ ആന്തരികാവയവങ്ങൾ കേടുവന്ന് മരണത്തിന് കീഴടങ്ങി. എന്നാൽ, ഈ കാലയളവിലെ മസ്തിഷ്ക മരണാനന്തര അവയവദാതാക്കളുടെ എണ്ണം 366 മാത്രം. ഒരിക്കൽ കേരളം അവയവദാനത്തിൽ മുന്നിലായിരുന്നു. പിന്നീടെന്തു സംഭവിച്ചു? ഒരന്വേഷണം

കൈലാസ്നാഥിന് ആഴ്ചയിൽ മൂന്ന് ദിവസമാണ് ഡയാലിസിസ്. ഓരോന്നും നാലഞ്ചുമണിക്കൂറുണ്ടാവും. ജീവിതത്തിന്റെ നല്ലൊരു പങ്ക് സമയവും കണ്ണൂർ ധർമടം സ്വദേശി കൈലാസ് ഡയാലിസിസ് മുറിയിലാണ്. 26-ാം വയസ്സാണ്. ലോകം പ്രതീക്ഷകളാൽ നിറയേണ്ടതാണ്. പക്ഷേ, ഒന്നിനും വയ്യ. അമ്മ വൃക്ക നൽകാൻ തയ്യാറായിരുന്നു.പക്ഷേ പരിശോധിച്ചപ്പോളറിഞ്ഞു അമ്മയ്ക്ക് അർബുദമാണ്. കൈലാസിന് കൂട്ടാവാനാകാതെ അമ്മ ലോകത്തുനിന്നേ മടങ്ങി. വൃക്ക മാറ്റി വെക്കാനായാൽ ആരോഗ്യം നേരെയാകും, ജോലി ചെയ്ത് ജീവിക്കാനാകും.... കൈലാസിന് പ്രതീക്ഷയുണ്ട്.

കൈലാസ് നാഥിന് പുതുജീവൻ പകരാനാവുന്ന എത്രയോ വൃക്കകൾ മണ്ണിനടിയിലേക്ക് മറഞ്ഞുപോകുന്നു. അവയവം കാത്തിരിക്കുന്നവർക്കും ദാനയോഗ്യമായ അവയവങ്ങളുമായി ലോകം വിട്ടുപോകുന്നവർക്കും ഇടയിലുള്ള അകലം മരണത്തിന് സമമാണ്. ഒരിക്കൽ ഈ അകലം നീന്തിക്കയറാൻ തുടങ്ങിയിടത്തുനിന്നാണ് നമ്മൾ മുങ്ങിപ്പോയത്. മസ്തിഷ്ക മരണാനന്തര അവയവദാനം മറന്നതായി നടിക്കുകയാണ് കേരളം. ഇതിൽ മുൻനിരയിലുള്ള സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ അയലത്തുപോലും ഇന്ന് നമ്മളില്ല.

- **ജീവൻതേടുന്ന മൃതസഞ്ജീവനി**

കേരളത്തിന്റെ അവയവദാന പദ്ധതിയായ 'മൃതസഞ്ജീവനി'ക്ക് തുടക്കമായത് 2012-ലാണ്. അന്നു മുതലിങ്ങോട്ട് ഏറ്റവും കൂടുതൽ മസ്തിഷ്ക മരണാനന്തര അവയവ ദാതാക്കളുണ്ടായത് 2015-ൽ 76 പേർ. 2022-ൽ അത് 14-ൽ ഒതുങ്ങുന്നു. കഴിഞ്ഞ പത്തുവർഷത്തിൽ കേരളത്തിന്റെ അവയവക്കാത്തിരിപ്പു പട്ടികയിൽ രജിസ്റ്റർ ചെയ്തത് പതിനായിരത്തിലധികം പേരാണ്. ജീവിച്ചിരിക്കുന്നവരിൽ നിന്ന് അവയവം കിട്ടാത്തവരാണ് ഇവരിലേറെയും. ഇതിൽ നിന്ന് 4000-ലധികം ആളുകളുടെ പേര് ഇതിനകം നീക്കംചെയ്യപ്പെട്ടു. ഇത്രയും വർഷംകൊണ്ട് കേരളത്തിൽ ആകെ നടന്നത് 1039 മസ്തിഷ്ക മരണാനന്തര അവയവദാനമാണ്. അപ്പോൾ 3000-ത്തോളം പേർക്ക് എന്തുസംഭവിച്ചു. അവർ മരണത്തിന് കീഴടങ്ങി എന്നതാണ് സത്യം.

• എന്താണ് അവയവം മാറ്റിവെക്കൽ

അവയവ ദാനത്തിന് തയ്യാറുള്ള ആളിൽ നിന്ന് ശസ്ത്രക്രിയയിലൂടെ അവയവം പുറത്തെടുത്ത് അവയവം കേടുവന്ന ആളിൽ വെച്ചുപിടിപ്പിക്കുന്ന പ്രക്രിയയാണ് അവയവം മാറ്റിവെയ്ക്കൽ. മസ്തിഷ്ക മരണാനന്തര അവയവദാനം പോലെ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നവർക്കും അവയവങ്ങൾ ദാനം ചെയ്യാം

• കടന്നുപോയത് കാൽലക്ഷം പേർ

ഇതുവരെ പറഞ്ഞത് ഔദ്യോഗിക കണക്ക്. ഈ പട്ടികയിലെത്താതെതന്നെ മരണത്തിന്റെ പട്ടികയിലിടം പിടിക്കുന്നവർ പലമടങ്ങുവരും. ഒരു കണക്കുനോക്കാം. അവയവമാറ്റവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കേരളത്തിന്റെ ഔദ്യോഗിക സംവിധാനമായ കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഓർഗൻ ആൻഡ് ടിഷ്യു ട്രാൻസ്പ്ലാന്റ് ഓർഗനൈസേഷൻ തിരുവനന്തപുരത്തെ ഡയാലിസിസിനു വിധേയരാവുന്ന വൃക്കരോഗികളുടെ എണ്ണമെടുത്തു-1890. ഇവരിൽ 95 ശതമാനവും വൃക്കമാറ്റിവെക്കേണ്ടവർ തന്നെ. എന്നാൽ, കാത്തിരിപ്പുപട്ടികയിൽ രജിസ്റ്റർ ചെയ്തവർ വെറും 250 പേർ. രോഗികളുടെ ഏഴിലൊന്നുപേർപോലുമാവുന്നില്ല അത്. ഡയാലിസിസ് എന്ന താത്കാലികാശ്വാസത്തിന് പോലും അവസരം കിട്ടാത്തവർ വേറെയുമുണ്ടാകും. അവരെക്കൂടി കണക്കിലെടുത്താൽ 10,000 എന്ന കഴിഞ്ഞ പത്തു വർഷത്തെ കാത്തിരിപ്പുകണക്ക് വെറും കണക്ക് മാത്രമാണ്. അതിൽ രജിസ്റ്റർ ചെയ്യാത്ത ഏഴിലധികം മടങ്ങ് ആളുകളെയും ഒരു ചികിത്സയിലേക്കും എത്തിപ്പെടാത്ത മറ്റൊരു പതിനായിരത്തെയും കൂട്ടിച്ചേർത്ത് 80,000-ത്തിനപ്പുറമാണെന്നുവേണം ആ കണക്ക് വായിക്കാൻ. മരണത്തിലേക്ക് മറഞ്ഞുപോയവരുടെ കണക്ക് അതിന്റെ മൂന്നിലൊന്നിനടുത്തുവരും. പത്തു വർഷംകൊണ്ട് കാൽലക്ഷത്തിലേറെ ആളുകൾ. ഇത്രയുംപേർ നമുക്കിടയിൽ പോകേണ്ടവരായിരുന്നോ? അവരുടെ ജീവൻ പിടിച്ചുനിർത്താൻ നമുക്ക് ആവുമായിരുന്നില്ലേ?

ആവുമായിരുന്നു. ഒരിക്കൽ നമ്മൾ ആ വഴിയിലെത്തിയതാണ്. പത്തുവർഷം മുമ്പ് 36 പേർ മസ്തിഷ്ക മരണാനന്തര അവയവദാനത്തിനു തയ്യാറായവരുണ്ടായിരുന്നു. അടുത്ത വർഷം അതുയർന്ന് 58-ൽ എത്തി. 76-ഉം 72-ഉം ആയിരുന്നു പിന്നെയുള്ള രണ്ടുവർഷത്തെ കണക്കുകൾ. കാത്തിരിക്കുന്ന മനുഷ്യർക്ക് പ്രതീക്ഷ പകർന്ന വർഷങ്ങൾ. പക്ഷേ, പിന്നെ കണ്ടത് ആ വെളിച്ചം മങ്ങുന്നതാണ്. ദാനംചെയ്യാൻ തയ്യാറായവരുടെ എണ്ണം ഇരുപതിൽ ചുറ്റിപ്പറ്റിനിന്നു. ചിലപ്പോൾ എട്ടും പത്തുമായി കൂപ്പുകുത്തി.

• കിട്ടാനുണ്ട്. പക്ഷേ കിട്ടുന്നില്ല

കേരളത്തിൽ വാഹനാപകടങ്ങളിൽ തലച്ചോറിന് ക്ഷതമേറ്റ് മരിച്ചവർ 534 ആണെന്ന് കേന്ദ്ര ഉപരിതല ഗതാഗത മന്ത്രാലയം പറയുന്നു. ഹെൽമറ്റില്ലാത്തതുകൊണ്ട് സംഭവിച്ച വാഹനാപകട മരണങ്ങളുടെ 2022-ലെ കണക്കാണിത്. ഇതിൽ 25 ശതമാനമെങ്കിലും അവയവദാനത്തിന് പറ്റുന്നവരാണ്. കേരളത്തിൽ ഒരുവർഷം മസ്തിഷ്കാഘാത മരണത്തിനു വിധേയരാവുന്നവരിൽ 100-ലധികം പേർ അവയവം ദാനം ചെയ്യാവുന്ന അവസ്ഥയിലുള്ളവരാണെന്ന് ന്യൂറോ വിദഗ്ദ്ധരും സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തുന്നു. ഇവയൊന്നിച്ചുചേർത്താൽ 240-നടുത്താണ്

കണക്കെത്തുന്നതെങ്കിലും ഇവരിൽ നിന്നൊന്നും അവയവങ്ങൾ കിട്ടുന്നില്ല. ഈ വർഷവും ഇതുതന്നെ സ്ഥിതി.

രാജ്യത്ത് അവയവം കിട്ടാതെ മരിക്കുന്നത് ദിവസം 20 പേരാണ്. മൂന്ന് ലക്ഷം പേർ അവയവം കാത്തുകഴിയുന്നു. ഓരോ പത്തുമിനിറ്റിലും ഈ പട്ടികയിലേക്ക് ഒരാൾ പുതുതായിവരുന്നു. എന്നാൽ കഴിഞ്ഞവർഷം മസ്തിഷ്കമരണാനന്തരം അവയവങ്ങൾ കിട്ടിയത് 941 പേരിൽ നിന്നുമാത്രം.

• **മസ്തിഷ്ക മരണം**

തലച്ചോറിന്റെ മരണമാണിത്. തലച്ചോറിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ അവസാനിക്കുന്നു. കോശങ്ങൾ പ്രവർത്തനരഹിതമാവുന്നു. തലച്ചോറിനേൽക്കുന്ന പരിക്കുകൾ, മസ്തിഷ്കാഘാതം തുടങ്ങി പല കാരണങ്ങളാൽ ഇത് സംഭവിക്കാം. തലച്ചോർ മരിക്കുന്നതോടെ ശരീരത്തിലെ എല്ലാ അവയവങ്ങളും പ്രവർത്തനം നിർത്താൻ തുടങ്ങുന്നു. പിന്നെ യന്ത്ര സഹായത്തോടെ മാത്രമേ ശ്വസനം നടക്കൂ. വെന്റിലേറ്ററിൽ നിന്ന് വേർപ്പെടുത്തുന്നതോടെ എല്ലാം അവസാനിക്കും.

• **ആദ്യ അഞ്ചിലില്ല ആരോഗ്യകേരളം**

മൃതരാവുന്നതിൽ നിന്ന് ആയുസ്സ് സ്വീകരിക്കുന്നതിൽ മുന്നിലാണ് നമ്മുടെ അയൽനാടുകൾ. 555 അവയവമാറ്റങ്ങളാണ് തമിഴ്നാട് കഴിഞ്ഞ വർഷം നടത്തിയത്. കേരളത്തിന്റേത് വെറും 55 ആണ്. അവയവദാതാക്കളുടെ എണ്ണത്തിലോ ദാനംചെയ്യുന്ന അവയവങ്ങളിലോ ആദ്യ അഞ്ചിലെവിടെയും കേരളമില്ല.

ഏറ്റവുംകൂടുതൽ അവയവദാതാക്കളുള്ളത് തെലങ്കാനയിലാണ്-194. ഇതിന്റെ പതിനാലിലൊന്നാണ് കേരളത്തിന്റെ കണക്ക്. തമിഴ്നാട്ടിൽ മസ്തിഷ്ക മരണാനന്തര അവയവ ദാനത്തിന്റെ എണ്ണം ജീവിച്ചിരിക്കുന്നവരിൽ നിന്നുള്ള അവയവ ദാനത്തിന്റെ മൂന്നിലൊന്ന് വരും. കേരളത്തിന്റെ 1423 അവയവക്കൈമാറ്റം ജീവിച്ചിരിക്കുന്നവരിൽ നിന്നാണ്. മസ്തിഷ്കമരണാനന്തര അവയവദാനം ഇതിന്റെ ഇരുപത്തിയാറിലൊന്നുമാത്രം.

മാതൃഭൂമി,

19, ഡിസംബർ 2023.

ഖഖഖഖഖഖഖഖ

അറിയാം അകലാതിരിക്കാം

രജി ആർ. നായർ

അവയവദാനം ഒരു വെളിച്ചമാണ്. അതിന്മേൽ ഇരുട്ടുവീഴ്ത്തുന്ന തെറ്റിദ്ധാരണകളാണ് മാറ്റേണ്ടത്

2009 നവംബറിലാണ് ഇടുക്കി ഉടുമ്പൻചോല സ്വദേശി വി. ജെ. എബിന് ബൈക്കപകടത്തിൽ തലയ്ക്ക് പരിക്കേൽക്കുന്നത്. ആദ്യം കോതമംഗലം മാർ ബസേലിയോസ് ആശുപത്രിയിലും പിന്നീട് ലേക്ഷോർ ആശുപത്രിയിലും പ്രവേശിപ്പിക്കുന്നു. മസ്തിഷ്കമരണം സ്ഥിരീകരിച്ച് അവയവദാനം നടത്തുന്നു. ഈ പ്രക്രിയയിൽ അവയവദാന നിയമത്തിലെ വ്യവസ്ഥകൾ പാലിച്ചില്ലെന്ന പരാതിയുമായി കൊല്ലം മരുതാടി സ്വദേശി ഡോ. എസ്. ഗണപതി എറണാകുളം ഫസ്റ്റ് ക്ലാസ് മജിസ്ട്രേറ്റ് കോടതിയെ സമീപിച്ചത് 2020-ലാണ്. സംഭവത്തിൽ കേസെടുത്ത് അന്വേഷിക്കാൻ മജിസ്ട്രേറ്റ് കോടതി ഉത്തരവിട്ടു. എന്നാൽ, ഈ കേസിന്റെ തുടർനടപടികൾ ഹൈക്കോടതി ആറുമാസത്തേക്ക് സ്റ്റേ ചെയ്തു.

ഒരിക്കൽ അവയവദാനത്തെ മലയാളി മനസ്സിലേറ്റെടുത്തിരുന്നു. എന്നാൽ അവയവദാനത്തിൽ കച്ചവടം നടക്കുന്നു എന്ന പ്രചാരണമാണ് ഇപ്പോൾ മനസ്സിലേക്കെടുക്കുന്നത്. അവയവദാനം കുറഞ്ഞതിനുപിന്നിൽ ഇതും ഒരു കാരണമാണ് ‘‘പൊതുജനത്തിന് മസ്തിഷ്കമരണത്തെക്കുറിച്ച് ധാരണ യില്ലാത്തതുമൂലം സർട്ടിഫൈ ചെയ്യുന്ന ന്യൂറോളജിസ്റ്റുകൾക്കും ന്യൂറോ സർജൻമാർക്കും ഒരുപാട് ബുദ്ധിമുട്ടുകൾ വരാറുണ്ട്. ജനത്തിന് വിശ്വാസക്കുറവുണ്ട്. മസ്തിഷ്കമരണം സ്ഥിരീകരിക്കാൻ പോകുന്ന ഡോക്ടർമാരെ സംശയ ദൃഷ്ടിയോടെ നോക്കുന്നത് ശരിയല്ല. മരിക്കുന്ന ഒരാളിൽ നിന്ന് മറ്റൊരുപാട് പേർക്ക് പുതിയ ജീവിതം കിട്ടുന്നതിനെ കുറിച്ചാണ് ആലോചിക്കേണ്ടത്’’. ലേക്ഷോർ ആശുപത്രിയിലെ ന്യൂറോസർജൻ ഡോ. സുധീഷ് കരുണാകരൻ പറയുന്നു.

സത്യത്തിൽ ജീവദാനത്തിന്റെ ഈ പ്രക്രിയയിൽ ഏറ്റവും വിശ്വാസത്തി ലെടുക്കേണ്ടത് ഡോക്ടറെയാണ്. അവയവം ദാനംചെയ്യുന്നയാൾക്ക് അപ്പോഴും യന്ത്രസഹായത്തോടെ മിടിക്കുന്ന ഒരു ഹൃദയമുണ്ടാകും. ശ്വാസം ഉള്ളിലെത്തുന്നുണ്ടാകും. കരളും വൃക്കകളും പ്രവർത്തിക്കുന്നുണ്ടാകും. പക്ഷേ യന്ത്രസഹായമില്ലെങ്കിൽ ഒന്നുമില്ല. ആ സാഹചര്യത്തിൽ അതു പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കാൻ ഒരു ഡോക്ടർക്കല്ലാതെ ആർക്കാവും? പ്രിയപ്പെട്ട ഒരാൾ നഷ്ടപ്പെടുന്നതിൽ ഹൃദയം മുറിഞ്ഞു നിൽക്കുമ്പോൾ മറ്റാരുപറഞ്ഞാൽ നമ്മൾ വിശ്വസിക്കും?

വിൽക്കാനുണ്ട് അവയവങ്ങൾ

വില അഞ്ചുമുതൽ പത്തുലക്ഷം വരെ. കമ്മീഷനും അത്ര തന്നെ. നിങ്ങൾ അത്യാവശ്യക്കാരനാണെങ്കിൽ വില ഇനിയും കൂടാം. ഇത് കേരളത്തിലെ അവയവ വിപണിയുടെ നേർക്കാഴ്ചയാണ്. വയനാട് സ്വദേശി (പേര് പറയാൻ തയ്യാറല്ല) മകനുവേണ്ടിയാണ് വൃക്ക അന്വേഷിച്ചത്. ആദ്യം ചെന്നുപെട്ടത് വൻമാഫിയയുടെ കൈയിൽ. കമ്മിഷൻ ഉൾപ്പെടെ അവർ വിലപറഞ്ഞത് 18 ലക്ഷം. കുറച്ചുകൂടി ചെറിയ ഒരു ബ്രോക്കർ വഴിയാണ് ഒടുവിൽ വൃക്ക കിട്ടിയത്. 10 ലക്ഷം. "എന്റെ മകന്റെ ജീവൻ രക്ഷിക്കാൻ മറ്റു വഴിയുണ്ടായിരുന്നില്ല, ആശുപത്രിച്ചെലവ് 18.32 ലക്ഷം വേറെയും വന്നു". അദ്ദേഹം പറയുന്നു. ബന്ധുക്കളല്ലാത്തവരിൽ നിന്നാണ് ഈ വൃക്കകൾ കിട്ടുന്നത്. പക്ഷേ, ബന്ധുത്വമുണ്ടെന്നു കാണിക്കാനുള്ള രേഖകൾ തയ്യാറാക്കിക്കൊടുക്കാൻ ഏജന്റുമാർ റെഡി. മാറ്റിവെയ്ക്കാൻ, ജീവിച്ചിരിക്കുന്നവരുടെ കരളിന്റെ ഛേദം കിട്ടണമെങ്കിൽ ഇരുപത്തഞ്ചുലക്ഷത്തിനു മുകളിലാണ് വില.

നാലുലക്ഷത്തിൽത്താഴെ ചെലവിൽ വൃക്കമാറ്റശസ്ത്രക്രിയ നടത്തുന്ന ആശുപത്രികളുണ്ട്. പക്ഷേ അവയിൽപ്പലതും ബന്ധുത്വമില്ലാത്തവരിൽ നിന്ന് വൃക്ക സ്വീകരിച്ചുള്ള ശസ്ത്രക്രിയ നടത്താറില്ല. എറണാകുളത്തെ ചില ആശുപത്രികൾ ഇത് ചെയ്തുകൊടുക്കുന്നതിൽ മുന്നിലാണ്. വലിയ ശസ്ത്രക്രിയാച്ചെലവാണ് അവിടെ.

മസ്തിഷ്ക മരണാനന്തര അവയവദാനം സജീവമാണെങ്കിൽ ഈ കച്ചവടങ്ങളേ ഇല്ലാതായേനെ.

സ്റ്റാൻലി ഇന്നും ജീവിക്കുന്നു

"14 വർഷം മുമ്പ് ഞാനെടുത്ത ഒരു തീരുമാനത്തിന്റെ ശരിയെക്കുറിച്ച് ഇപ്പോഴും എനിക്ക് നല്ല ബോധ്യമുണ്ട്. 2009 -ലാണ് എന്റെ മകന് മസ്തിഷ്ക മരണം സംഭവിക്കുന്നത്. പ്രായം 16". ചങ്ങനാശ്ശേരി സ്വദേശി കുര്യൻ തുമ്പുങ്കലിന്റെ ഓർമകളിൽ വീണ്ടും മകൻ സ്റ്റാൻലി ജോർജിന്റെ ജീവൻ തുടിച്ചു.

"അവന്റെ കരൾ കോഴിക്കോട്ടുള്ള ഒരാൾക്കു നൽകി. കോവിഡ് ബാധിച്ച് മരിക്കുംവരെ അദ്ദേഹവുമായി ബന്ധമുണ്ടായിരുന്നു. ഞാൻ ആളെ കണ്ടിട്ടുണ്ട്. എന്റെ മകന്റെ കരളിൽ തൊടുംപോലെ അദ്ദേഹത്തെ തൊട്ടുനോക്കിയിട്ടുണ്ട്. വൃക്ക രണ്ട് സ്ത്രീകൾക്കാണ് കിട്ടിയത്. അവരിലൊരാളെ അസുഖം മൂലം ഭർത്താവ് ഉപേക്ഷിച്ചതായിരുന്നു. വൃക്ക മാറ്റിവെച്ച് ആരോഗ്യവതിയായപ്പോൾ അവർ വീണ്ടും വിവാഹിതയായി. ഒരു കുഞ്ഞുമുണ്ടായി. മറ്റേയാളും സുഖമായിരിക്കുന്നു. 14 വർഷംമുമ്പ് വിട്ടുപോയ എന്റെ മകൻ അവരിലൂടെ ഇപ്പോഴും ജീവിക്കുന്നു....." ഹാ ... എന്തൊരു ഉജ്ജ്വലമായ ജീവിതം!.

മസ്തിഷ്കമരണം സൃഷ്ടിക്കാനാവില്ല

അവയവദാനത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ബോധ്യമില്ലായ്മകൾ ആദ്യമല്ല, മസ്തിഷ്ക മരണം ശരിക്കും മരണമാണോ? അതെങ്ങനെ ഉറപ്പിക്കാനാവും? സംശയങ്ങൾ പലർക്കുമുണ്ട്. എന്നാൽ, കൃത്യമായ നടപടി ക്രമങ്ങളുണ്ടിതിന്. "തലയ്ക്കടിച്ച് ഒരാളെ കൊല്ലാൻ പറ്റും. പക്ഷെ

മസ്തിഷ്കമരണം കൃത്രിമമായി ഉണ്ടാക്കാൻ പറ്റില്ല''. അമൃത ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് മെഡിക്കൽ സയൻസിലെ ഗാസ്ട്രോ സർജറി പ്രൊഫസറും ലിവർ ട്രാൻസ്പ്ലാന്റ് വിഭാഗം മേധാവിയുമായ ഡോ. സുധീന്ദ്രൻ പറയുന്നു. "മസ്തിഷ്ക മരണത്തിന്റെ പേര് പറഞ്ഞ് അവയവ മെടുത്ത് കച്ചവടം ചെയ്യുന്നു എന്ന് ആരോപിക്കുന്നവരുണ്ട്. അതു ശരിയല്ല. സത്യത്തിൽ ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന വരിൽ നിന്നുള്ള അവയവദാനത്തിലാണ് കച്ചവട സാധ്യതയുള്ളത്. അതിൽ 40 ശതമാനവും ബന്ധുക്കളല്ലാത്തവരിൽ നിന്നാണ്. അതിന്റെ പിന്നിൽ പണമിടപാട് നടക്കാൻ എളുപ്പമാണ്. മസ്തിഷ്ക മരണം മരണം തന്നെയാണെന്ന് മനസ്സിലാക്കണം. പകരം അവരെല്ലാം ഇനിയും ജീവിച്ചി രിക്കുമെന്ന് പ്രചരിപ്പിക്കുന്നത് അവയവം കാത്തു കഴിയുന്നവരോടു ചെയ്യുന്ന തെറ്റാണ്.'' അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു.

കാത്തുകാത്തിരിക്കുന്നവർ എത്രയെത്ര! 30,000 കരൾമാറ്റ ശസ്ത്രക്രിയകളെങ്കിലും നടക്കേണ്ടതുണ്ട്. ഇന്ത്യയിൽ നടക്കുന്നത് വെറും 3911. രണ്ടുലക്ഷം വൃക്കകൾ ആവശ്യമുള്ളിടത്ത് നടക്കുന്നത് വെറും 10,164. ഈ വിടവ് നികത്താൻ സഹാനു ഭൂതിയും സന്നദ്ധതയും മാത്രം മതി.

ഒളിച്ചുകളിച്ച് മെഡിക്കൽ കോളേജുകൾ

തലയ്ക്കു ക്ഷതമേറ്റുള്ള മരണങ്ങൾ പ്രതിവർഷം നാനൂറിനടുത്ത്. അതിൽത്തന്നെ 100 മരണങ്ങളെങ്കിലും മസ്തിഷ്കമരണ വിഭാഗത്തിൽപ്പെടുത്താവുന്നത്. എന്നാൽ, കേരളത്തിലെ മെഡിക്കൽ കോളേജുകളിൽ നിന്നുള്ള അവയവദാനങ്ങൾ എത്രയാണ്? ഈ വർഷം രണ്ട്. 2022-ൽ ഒന്ന്. അതിനു മുമ്പത്തെ വർഷവും ഒന്ന്! എവിടെപ്പോവുന്നു മറ്റ് അവയവദാതാക്കൾ?

കോഴിക്കോട് മെഡിക്കൽ കോളേജിൽ ഈ വർഷം സെപ്റ്റംബർവരെ ഇത്തരത്തി ലുണ്ടായത് 106 മരണങ്ങൾ. എന്നാൽ, മസ്തിഷ്കമരണാനന്തരം നടന്നത് ഒരു അവയവദാനം മാത്രം. ശരാശരി ഇത്ര തന്നെപേർ ഇവിടെ ഓരോ വർഷവും മരിക്കുന്നുണ്ടാവണം. പക്ഷേ, കഴിഞ്ഞ ആറുവർഷവും കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഓർഗൻ ട്രാൻസ്പ്ലാന്റ് ആൻഡ് ടിഷ്യൂ ഓർഗനൈ സേഷന്റെ കണക്കിൽ കോഴിക്കോട് മെഡിക്കൽ കോളേജിൽ നിന്നുള്ള അവയവദാനം പൂജ്യമാണ്.

തിരുവനന്തപുരം മെഡിക്കൽ കോളേജിൽനിന്ന് 2019-ൽ ഒഴികെ എല്ലാവർഷവും മസ്തിഷ്കമരണാനന്തര അവയവദാനം നടന്നിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ, നടന്നത് ഒന്നുവീതമാണെന്നുമാത്രം. ഈ വർഷം ഒന്നുമില്ല. 2023-ൽ തിരുവനന്തപുരം മെഡിക്കൽ കോളേജിലെ ഹെഡ് ഇൻജുറി ഐ.സി.യു. വിൽനിന്നുള്ള മരണക്കണക്ക് 45 (നവംബർവരെ) ആണ്. ന്യൂറോ ഐ.സി.യു. ഉൾപ്പെടെ മറ്റിടങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള കണക്ക് ഇതിനുപുറമേയുണ്ട്. ഇത്രയും മരണം നടന്നതിൽ ഒന്നു പോലും മസ്തിഷ്ക മരണമാവുന്നില്ലെ ന്നാണോ? തീർച്ചയായും അല്ല. പ്രധാനപ്പെട്ട അഞ്ചു മെഡിക്കൽ കോളേജുകളിലും കൂടി തലച്ചോറിന് ക്ഷതമേറ്റുള്ള മരണം ചുരുങ്ങിയത് 300നും 400നും ഇടയ്ക്കുണ്ട്. അതിന്റെ നാലിലൊന്ന് മസ്തിഷ്കമര ണമായി കണക്കാക്കാവുന്നതുമാണ്. നാലു മെഡിക്കൽ കോളേജുകൾക്കാണ്

മസ്തിഷ്കമരണാനന്തര അവയവദാനത്തിന് അനുമതിയുള്ളത്. കോഴിക്കോട്, ആലപ്പുഴ, തിരുവനന്തപുരം, കോട്ടയം. കഴിഞ്ഞ പതിനൊന്നുവർഷത്തിനിടയിൽ ആകെനടന്ന ഏഴ് അവയവ ദാനങ്ങൾ മാത്രമേ കോട്ടയം മെഡിക്കൽ കോളേജിന്റെ കണക്കിലുള്ളൂ. ആലപ്പുഴയിൽ 11 വർഷത്തിനിടയ്ക്ക് ആകെ രണ്ടും.

ഈ മരണങ്ങൾ റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യപ്പെടുന്നില്ല എന്നതാണ് സത്യം. അധികാരികൾക്ക് ഇതിന്റെ ഉത്തരവാദിത്വത്തിൽനിന്ന് ഒഴിഞ്ഞുമാറാനാവില്ല.

മാതൃഭൂമി,

20, ഡിസംബർ 2023.

ഛഛഛഛഛഛഛഛ

കൈമാറണം കെടാവിളക്കുകൾ

രജി ആർ. നായർ

മകന്റെ ഒന്നാം പിറന്നാളാഘോഷം കഴിഞ്ഞ സമയത്താണ് കണ്ണൻ ആശുപത്രിയിലാവുന്നത്. കരൾ മാറ്റി വെക്കണം. കണ്ണന്റെ ചേച്ചി കരൾ നൽകാൻ തയ്യാറായിരുന്നെങ്കിലും അവരുടെ അനാരോഗ്യം തടസ്സമായി. മറ്റാരോടും ചോദിക്കാനുമില്ല.

2020-ൽ വർക്കല സ്വദേശി കണ്ണൻ കരൾ കാത്തിരിപ്പുപട്ടികയിൽ രജിസ്റ്റർ ചെയ്തു. നാൽപ്പത്തിയേഴാം വയസ്സു മുതൽ അമ്പതുവയസ്സുവരെ ആ കാത്തിരിപ്പ് തുടർന്നു. പിന്നെ, നിസ്സഹായനായി മരിച്ചു. എത്രയോപേർ മസ്തിഷ്ക മരണം സംഭവിച്ച് അവയവദാനം നടത്താതെ മൺമറയുന്ന ഒരു നാട്ടിൽ നിന്ന് കരൾ കിട്ടാതെ കഴിഞ്ഞ ഡിസംബറിൽ കണ്ണൻ മടങ്ങി.

"തലയ്ക്ക് ക്ഷതമേറ്റുള്ള മരണങ്ങളിൽ 25 ശതമാനമെങ്കിലും മസ്തിഷ്ക മരണമാണ്. രോഗിക്ക് മസ്തിഷ്കമരണം സംഭവിച്ചുകഴിഞ്ഞാലും ഇനി വെന്റിലേറ്ററിൽ നിലനിർത്തുന്നതിൽകാര്യമില്ല. അത് ഒഴിവാക്കുകയാണെന്നു പറഞ്ഞാൽ ബന്ധുക്കൾ എങ്ങനെ പ്രതികരിക്കുമെന്ന പേടിയാണ് ഡോക്ടർമാർക്ക്. മരണമുറപ്പാക്കിക്കഴിഞ്ഞ ഒരാളെ കുറച്ചുസമയത്തേക്കാണെങ്കിൽപ്പോലും വെന്റിലേറ്ററിൽ നിലനിർത്തുമ്പോൾ വെന്റിലേറ്റർ സഹായം കിട്ടേണ്ട ഒരാൾക്ക് അതുകിട്ടാതെ പോവുകയാണ്. പകരം മസ്തിഷമരണം സ്ഥിരീകരിച്ച് അവയവ ദാനത്തെക്കുറിച്ച് ബന്ധുക്കളോട് സംസാരിക്കാൻ തയ്യാറായാൽ അവയവം കാത്തിരിക്കുന്നവർക്ക് അത് പ്രതീക്ഷ നൽകും. വൈദ്യസമൂഹമാണ് അതിന് മുൻകൈയെടുക്കേണ്ടത്." ശ്രീചിത്ര തിരുനാൾ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഫോർ മെഡിക്കൽ സയൻസസ് ആൻഡ് ടെക്നോളജിയിലെ ന്യൂറോ സർജറി വിഭാഗം പ്രൊഫസർ ഡോ. ഈശ്വർ പറയുന്നു." കഴിഞ്ഞ അഞ്ചു വർഷമായി മസ്തിഷ്ക മരണം സ്ഥിരീകരിക്കുന്നത് തടഞ്ഞതിലൂടെ മൂന്നൂറുപേരുടെ ജീവൻ രക്ഷിച്ചു എന്നാണ് ഡോ.ഗണപതി പറയുന്നത്. അത് തെറ്റാണ്. അവരാരും ജീവിതത്തിലേക്ക് തിരിച്ചു വന്നിട്ടില്ല. ആ മൂന്നൂറുപേരുടെ മസ്തിഷ്ക മരണം സ്ഥിരീകരിച്ച് നാലുപേർക്ക് വീതം അവയവദാനം നടത്തിയിരുന്നെങ്കിൽ 1200 പേർ രക്ഷപ്പെട്ടേനെ" ഡോ. ഈശ്വർ പറഞ്ഞു.

കാണുന്നില്ല അറിയിക്കുന്നില്ല

മരണത്തിൽനിന്ന് ജീവൻ ജനിപ്പിക്കാനുള്ള അപൂർവ സാഹചര്യത്തിന് സാക്ഷിയാവുന്നുണ്ട് ഓരോ ദിവസവും നമ്മുടെ ആശുപത്രികൾ. അവയവ മാറ്റത്തിന് അംഗീകരിക്കപ്പെട്ട 51 ആശുപത്രികളുണ്ട് കേരളത്തിൽ. ഇതിൽ വർഷത്തിൽ പതിനഞ്ചോളം മസ്തിഷ്ക മരണമെങ്കിലും സംഭവിക്കുന്ന സ്വകാര്യ ആശുപത്രികളും അതിലേറെ മരണ സംഖ്യയുള്ള മെഡിക്കൽ കോളേജുകളുമുണ്ട്. എന്നിട്ടോ? കാര്യമായൊന്നും സംഭവിക്കുന്നില്ല. രാജ്യത്ത് 600

മെഡിക്കൽ കോളേജുകളുണ്ട്. 20-ലധികം ഓൾ ഇന്ത്യ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് മെഡിക്കൽ സയൻസുകളുമുണ്ട്. ഓരോ സ്ഥാപനത്തിലും വർഷത്തിൽ ഓരോ അവയവദാനം നടന്നാൽത്തന്നെ അത്യാവശ്യത്തിനുള്ള അവയവങ്ങൾ കിട്ടും. സ്വകാര്യാശുപത്രികൾകൂടി അതേ അളവിൽ ചേർന്നാൽ അവയവദാനത്തിൽ നമുക്ക് പിടിച്ചുനിൽക്കാം. പക്ഷേ പിടിച്ചുനിൽക്കുകയല്ല, മരിച്ചുവീഴുകയാണ് നമ്മൾ.

മനസ്സിലാക്കുന്നവരുണ്ട്, പക്ഷേ

"1994-ൽ ട്രാൻസ്പ്ലാന്റേഷൻ ഓഫ് ഹ്യൂമൻ ഓർഗൻ ആൻഡ് ടിഷ്യൂ ആക്റ്റ് നിലവിൽ വന്നതുതന്നെ ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന വർക്കിടയിലുള്ള അവയവക്കച്ചവടം കുറയ്ക്കാനും മസ്തിഷ്കമരണാനന്തര അവയവദാനം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കാനുമാണ്. മുപ്പതുവർഷമായിട്ടും ആ ശ്രമം വിജയിച്ചിട്ടുണ്ടോ എന്ന് സംശയമാണ്." അമൃത ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് മെഡിക്കൽ സയൻസസിലെ ചീഫ് ട്രാൻസ്പ്ലാന്റ് കോ-ഓർഡിനേറ്ററും അലൈഡ് സയൻസസിൽ അസി. പ്രൊഫസറുമായ വി. ജി. പ്രസാദ് പറയുന്നു. "മസ്തിഷ്ക മരണം നടന്നാൽ ബന്ധുക്കളോട് സംസാരിക്കാറുണ്ട്. എറ്റവും വേണ്ടപ്പെട്ട ഒരാളുടെ മരണത്തിനുമുന്നിൽ നിൽക്കുകയാണ് അവർ. അവയവദാനം ചെയ്യാമോ എന്നു ചോദിക്കുമ്പോൾ ചിലർക്ക് അത് ഉൾക്കൊള്ളാനാവില്ല. എന്നാൽ കാര്യം മനസ്സിലായാൽ പലരും തയ്യാറാവും. എന്നാൽ ഈ മനുഷ്യരെ അവയവദാനത്തിൽനിന്ന് അകറ്റും വിധമുള്ള പ്രചാരണങ്ങളാണ് നടക്കുന്നത്." - പ്രസാദ് പറയുന്നു.

ഉറപ്പാണോ മസ്തിഷ്കമരണം?

മസ്തിഷ്കമരണം ഉറപ്പാക്കുന്നത് ഏറ്റവും ശാസ്ത്രീയമായ രീതികളി ലൂടെയാണ്. രോഗിയെ ചികിത്സിക്കുന്ന ഡോക്ടർ, ആശുപത്രിയുടെ ചുമതലയുള്ള ഒരാൾ, ഒരു ന്യൂറോ സർജൻ, ന്യൂറോളജിസ്റ്റ്, സർക്കാർ അംഗീകരിച്ച കമ്മിറ്റിയിൽ നിന്നുള്ള ഒരു ഡോക്ടർ എന്നിവരാണ് മസ്തിഷ്കമരണം സ്ഥിരീകരിക്കുന്നത്. തലച്ചോർ പ്രവർത്തി ക്കുന്നുണ്ടോ ഇല്ലയോ എന്നറിയാനുള്ള ഏറ്റവും നൂതന പരിശോധനകൾ ഉൾപ്പെടെ നടത്തണമെന്ന് നിഷ്കർഷിക്കുന്ന സംസ്ഥാനമാണ് കേരളം. ഈ പരിശോധനകൾ ആദ്യം നടത്തി ആറു മണിക്കൂറിനുശേഷം വീണ്ടും നടത്തണം. എല്ലാം റെക്കോഡ് ചെയ്യും.

അനുജിത്ത്, ഞങ്ങൾ നിന്റെ ജീവനാണ്

അവയങ്ങൾപോലെ ആയുഷ്ക്കാല ബന്ധവും കൈമാറുന്നവരാണ് അവയവ ദാതാക്കളും സ്വീകർത്താക്കളും പാലക്കാട് മണ്ണാർക്കാട് സ്വദേശി ദീപകയിൽ നിന്ന് ആ കഥ തുടങ്ങാം.

അപൂർവമായിമാത്രം നടക്കുന്ന ചെറുകുടൽമാറ്റ ശസ്ത്രക്രിയയിലൂടെ പുതുജീവിതം ലഭിച്ചതാണ് 37 കാരിയായ ദീപികയ്ക്ക്. രോഗബാധിതയായി ചെറു കുടലിന്റെ വലിയൊരുഭാഗം നീക്കം ചെയ്യേണ്ടിവന്നിരുന്നു. പോഷകഘടകങ്ങൾ ശരീരത്തിലേക്ക് നേരിട്ടു കടത്തിവിട്ടുള്ള ദുരിതജീവിതം ഒരു വർഷം നീണ്ടു. ഇനി മുന്നോട്ടുപോവാനാവില്ലെന്നുതോന്നിയ സമയത്തായിരുന്നു ആശുപത്രിയിൽനിന്നുള്ള വിളി. 2021 ജൂലായ് 20-ന് ദീപികയ്ക്ക് പുതിയ ചെറുകുടൽ കിട്ടി. ഇപ്പോൾ ഭക്ഷണം കഴിക്കാം. ഒമ്പതിലും ഏഴിലും

പഠിക്കുന്ന മക്കളുടെ കാര്യങ്ങൾ നോക്കാം. 'കൊല്ലം സ്വദേശി അനുജിത്ത് എന്നയാളാണ് എനിക്ക് അവയവം തന്നത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാര്യ പ്രിൻസിയെ ഞാൻ ഇപ്പോഴും വിളിക്കാറുണ്ട്'- ദീപിക പറഞ്ഞു.

ദീപിക തന്ന നമ്പറിൽ പ്രിൻസിയെ വിളിച്ചു. എട്ടുപേർക്ക് ജീവിതം പകർന്ന് കടന്നുപോയ അനുജിത് ഓർമകളിൽ പുനർജനിച്ചു. കൊല്ലം എഴുകോൺ സ്വദേശി അനുജിത്തിന് വാഹനാപകടത്തിൽ മസ്തിഷ്കമരണം സ്ഥിരീകരിക്കുന്നത് 2020 ജൂലായ് 20നാണ്. "അനുജിത് ആദ്യമേ അവയവദാന സമ്മതപത്രം നൽകിയതാണ്. എന്നെ പറഞ്ഞേൽപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു." പ്രിൻസി പറഞ്ഞു. മുറിഞ്ഞുപോവുന്ന വേദനയ്ക്കിടയിലും അന്ന് പ്രിൻസി സമ്മതം മൂളിയതുകൊണ്ടുമാത്രം ജീവിതം കിട്ടിയത് എട്ടു പേർക്ക്.

അതിലൊരാൾ സണ്ണിയായിരുന്നു. തൃപ്പൂണിത്തുറ സ്വദേശി സണ്ണി എം. തോമസ്. നാൽപ്പത് വയസ്സുമുതൽ ഹൃദ്രോഗി. "കഴിഞ്ഞ 19 വർഷം എങ്ങനെ കഴിഞ്ഞെന്ന് എനിക്കേ അറിയൂ. ശ്വാസംമുട്ടി മടുത്തുള്ള ജീവിതം. ആദ്യം കുഴഞ്ഞുവീണ ദിവസം മുതൽ മരണം മുന്നിലുണ്ട്. 15 വർഷം മുമ്പ് പേസ്മേക്കർ വെച്ചു. അഞ്ചുവർഷം കഴിഞ്ഞ് പഴയത് മാറ്റി പുതിയത് വെച്ചു. പിന്നീട് ഒരിക്കൽക്കൂടി പേസ്മേക്കർ പുതുക്കി. എന്നിട്ടും കാര്യമൊന്നുമുണ്ടായില്ല. രണ്ടുവർഷം മരിക്കാൻപോവുന്ന പോലെ വീട്ടിൽ കിടന്നു. ആ സമയത്താണ് മൃതസഞ്ജീവനിയിൽ രജിസ്റ്റർ ചെയ്യുന്നത്.

നാലുവർഷംമുമ്പ് ആശുപത്രിയിൽ നിന്ന് ഒരു വിളിവന്നു. അന്നുമുതൽ അനുജിത്തിന്റെ ഹൃദയം സണ്ണിയുടെ പ്രാണനായി. "ആ ഹൃദയം കിട്ടിയപ്പോഴുള്ള ആശ്വാസം പറഞ്ഞറിയിക്കാൻ പറ്റില്ല. എപ്പോവേണമെങ്കിലും മരിച്ചുപോവാം എന്ന അവസ്ഥമാറി. ഞാനൊരു പഴയ കായികതാരമായിരുന്നു. ഇപ്പോ വീണ്ടും പന്തു കളിക്കാനൊക്കെ തുടങ്ങി. ആ കുടുംബത്തിന്റെ നല്ല മനസ്സുകൊണ്ട് രക്ഷപ്പെട്ടുപോയതാണ് ഞാൻ. ആറു വയസുള്ള ഒരു കുട്ടിയുണ്ട് അനുജിത്തിന്. എന്റെ മനസ്സിൽ അവനെന്റെ മകൻതന്നെയാണ്..." സണ്ണി സ്വന്തം നെഞ്ചിൽ സ്നേഹത്തോടെ കൈവച്ചു.

ഒരാളിൽ നിന്ന് എട്ട് പേർ

മസ്തിഷ്കമരണാനന്തരം രണ്ട് വൃക്കകൾ, കരൾ, ഹൃദയം, ശ്വാസകോശം, പാൻക്രിയാസ്, ചെറുകുടൽ, ടിഷ്യൂ (കോർണിയ, ചർമം, കൈ തുടങ്ങിയവ) എന്നിവ ദാനം ചെയ്യാനാവും. എന്നാൽ, ദാനം നടക്കുന്നതുവരെ ആ അവയവങ്ങൾ പ്രവർത്തനക്ഷമമായിരിക്കുന്നെങ്കിൽമാത്രമേ അവ ദാനം ചെയ്യാനാവൂ. സ്വീകർത്താവിന്റെ ശരീരവുമായി അവ ഇണങ്ങുമോ എന്ന് പരിശോധിക്കുകയും വേണം. എല്ലാ മസ്തിഷ്കമരണങ്ങളിലും അവയവദാനം സാധ്യമല്ല.

മാതൃഭൂമി,

21, ഡിസംബർ 2023.

ക്ഷക്ഷക്ഷക്ഷക്ഷക്ഷക്ഷ

ഇനി നൽകാം ജീവന്റെ പങ്ക്

രജി ആർ. നായർ

എവിടെയോ മനുഷ്യർ പ്രാണനുവേണ്ടി മറ്റൊരാളുടെ ദയവിനായി കാത്തിരിക്കുന്നുവെന്ന് ഓർക്കാൻ നമുക്കാവില്ലേ? ആ മനുഷ്യർക്കുവേണ്ടിയാണ് ഇനി കേരളം കൈകോർക്കേണ്ടത്

ആന്തരികാവയവങ്ങൾ കേടുവന്ന് ഗുരുതരാവസ്ഥയിലുള്ളവർ എത്ര പേരുണ്ടാവും? ആ കണക്കെടുപ്പ് നടക്കുന്നില്ല കേരളത്തിൽ. ആശുപത്രികളിലുമില്ല അങ്ങനെയൊരു കണക്ക്. സർക്കാരിന്റെ ഔദ്യോഗിക കാത്തിരിപ്പു പട്ടികയിലെത്തുന്നത് കുറച്ചു പേർമാത്രം. ഹൃദ്രോഗികളുടെ, വൃക്ക കേടായവരുടെ, കരൾ മാറ്റിവെക്കേണ്ടവരുടെ കൃത്യമായ കണക്കില്ല. പലരും പല ആശുപത്രികളിൽ ചികിത്സ തേടുന്നുണ്ട്. പലരും ദുരിത ജീവിതം ജീവിച്ചുപോവുന്നുണ്ട്. പലരും മരിച്ചുപോവുന്നുണ്ട്. അത്രമാത്രം.

ഇവർക്ക് അവയവം കിട്ടേണ്ടതുണ്ടെന്ന നിർബന്ധം സർക്കാരിനുണ്ടോ? ഉണ്ടെങ്കിൽ എന്തുകൊണ്ട് അവയവദാനത്തെ നിസ്സാരമാക്കുന്നു? എന്തു പ്രോത്സാഹനമാണ് അവയവദാതാക്കൾക്ക് സർക്കാർ നൽകുന്നത്? ഒന്നുമില്ല. നല്ല മനസ്സുള്ളവർ അവയവം നൽകിയാൽ 'മൃതസഞ്ജീവനി'യിലൂടെ അത് കൈമാറും. അതിലപ്പുറം എന്തു നടക്കുന്നു? ഇനി അവയവം മാറ്റിവെച്ചാലോ? മാറ്റിവയ്ക്കേണ്ടി വരുന്നവർക്ക് കാര്യമായ സഹായമില്ല. മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ ദുരിതാശ്വാസ നിധിയിൽ നിന്ന് കിട്ടിയിരുന്ന മൂന്നുലക്ഷം രൂപയായിരുന്നു ഏക ആശ്വാസം. അതുപോലും ഇപ്പോൾ മുഴുവനായി കിട്ടുന്നില്ലെന്ന് അനുഭവസ്ഥർ.

വഴിയിൽ ചില തണലുകൾ

2015-ലാണ് മാധ്യമപ്രവർത്തകനായ വിനുനായർ കരൾ മാറ്റിവെക്കുന്നത്. ഭാര്യ രശ്മിക്ക് കരൾ പകുത്തുനൽകാനാവാത്ത വിധത്തിലുള്ള ശാരീരിക പ്രശ്നങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു. ആ സമയത്ത് പല വഴിക്കും പുറത്തുനിന്ന് കരളിനായി ശ്രമിച്ചു. നൽകാൻ പലരുമെത്തി. വില ലക്ഷങ്ങൾ. മരണത്തെ നേരിൽ കണ്ടു തുടങ്ങി എന്നുതോന്നിയപ്പോഴേക്കും ഭാര്യതന്നെ അസുഖങ്ങൾ നിയന്ത്രണത്തിലാക്കി വിനുവിന് കരൾ പകത്തുനൽകി. ''അന്നുമുതൽ അവയവദാനത്തിന്റെ കൂടെ നിൽക്കുന്നുണ്ട്. അതിനായി 'ലിവർ ഫൗണ്ടേഷൻ ഓഫ് കേരളയിൽ' പ്രവർത്തിക്കുന്നു. സംഘടന മരുന്നുൾപ്പെടെയുള്ള സഹായങ്ങൾ നൽകുന്നുണ്ട് പലർക്കും. മസ്തിഷ്ക മരണാനന്തര അവയവദാനത്തെ പ്രാത്സാഹിപ്പിക്കാനായി 'ആത്മതാളം' എന്ന പദ്ധതിയുണ്ട്. ഫെബ്രുവരിയിൽ കേരളത്തിനുകുറുകേ ഒരു യാത്ര നടത്തി കോളേജ് വിദ്യാർത്ഥികളെയും പൊതുജനങ്ങളെയും ഇതിന്റെ ഭാഗമാക്കാനാണ് ശ്രമം'' വിനു നായർ പറയുന്നു.

വില പിടിച്ച ജീവൻ

പല വഴിയിലൂടെ നടക്കാറുണ്ട്. ജീവന്റെ കൈമാറ്റം. എന്നാൽ എല്ലാ വഴിക്കും പുറത്തായിപ്പോകുന്ന മനുഷ്യരുണ്ട്. അവർക്ക് കാത്തിരിപ്പാണ് ജീവിതം. അവരുടെ സങ്കടങ്ങൾക്ക് പരിഹാര മാകണമെങ്കിൽ മസ്തിഷ്ക മരണാനന്തര അവയവദാനത്തിന്റെ പതാകാവാഹക രായി ഭരണകൂടം മാറേണ്ടതുണ്ട്. "മസ്തിഷ്ക അവയവദാനം വ്യാപകമായാൽ പാവപ്പെട്ടവർക്ക് അത് കൂടുതൽ സഹായകരമാവും. ജീവിച്ചിരിക്കുന്നവരിൽ നിന്നുള്ള അവയവദാനം പലപ്പോഴും അങ്ങനെയല്ല. പല രീതിയിലും പ്രതിഫലം പറ്റുന്നവരുണ്ട്". - കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഓർഗൻ ആൻഡ് ടിഷ്യൂ ട്രാൻസ് പ്ലാന്റ് ഓർഗനൈസേഷൻ എക്സിക്യൂട്ടീവ് ഡയറക്ടർ ഡോ. നോബിൾ ഗ്രേഷ്യസ് പറയുന്നു. "സ്വമേധയായാണെന്ന് തെളിയിച്ചാൽ ബന്ധുക്കളല്ലാത്തവരിൽ നിന്നുള്ള അവയവദാനത്തിന് ഓതറൈ സേഷൻ കമ്മിറ്റികൾ അനുമതി കൊടുക്കും. കച്ചവടമാണെന്ന് മനസ്സിലാക്കിയാൽ എതിർക്കാറുമുണ്ട്. അപ്പോൾ അവർ കോടതിയിൽ പോവും. ജീവകാരുണ്യമെന്നു കരുതിയാവാം കോടതികൾ ഓതറൈസേഷൻ കമ്മിറ്റികൾക്കെതിരെ വിധിക്കുകയാണ് പതിവ്. മസ്തിഷ്ക മരണാനന്തര അവയവദാനത്തിന്റെ കാര്യത്തിലാണെങ്കിൽ, അവയവം ദാനം ചെയ്യണമെന്ന് ബന്ധുക്കൾ ആഗ്രഹമറിയിച്ചാൽ മാത്രമാണ് പലപ്പോഴും അത് നടത്താറ്. അത്രയും കുറവാണ് ആശുപത്രികളിൽ നിന്നുള്ള മസ്തിഷ്കമരണ റിപ്പോർട്ട്" - അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു.

വേണം മരിക്കാത്ത ആശയങ്ങൾ

പല രാജ്യത്തും ശക്തമായ അവയവദാനപദ്ധതികളുണ്ട്. അത് പൊതുജനാരോഗ്യ സംവിധാനത്തിന്റെ ഏറ്റവും പ്രധാന ഭാഗവുമാണ്. മസ്തിഷ്ക മരണാനന്തര അവയവദാനത്തിന് വിസമ്മതിച്ചാൽ, പിന്നീട് അവയവം ആവശ്യമായി വന്നാൽ മുൻഗണനാ ലിസ്റ്റിൽ നിങ്ങൾ ഏറ്റവും പിറകിലാവും ഇസ്രയേലിലും സിങ്കപ്പൂരിലും. സ്പെയിനിന്റെ മാതൃക മറ്റൊന്നാണ്. അവിടെ പൗരൻമാർ സ്വാഭാവികമായും ദാതാക്കളാണ്, വിസമ്മതപത്രം കൊടുത്താൽ മാത്രമെ അവയവദാനത്തിൽ നിന്ന് വിട്ടുനിൽക്കാനാവൂ. ഫ്രാൻസും ഗ്രീസും നോർവെയും സ്വീഡനും തുർക്കിയും ഇതേ പാതയിലാണ്. സ്പെയിൻതന്നെയാണ് ലോകത്ത് അവയവദാന നിരക്കിൽ ഏറ്റവും മുന്നിൽ. പത്തുലക്ഷത്തിൽ 47 പേർ അവിടെ അവയവം ദാനംചെയ്യുന്നു. ഇന്ത്യയിലത് പത്ത് ലക്ഷത്തിൽ 0.65 പേരാണ്. കേരളത്തിൽ ദേശീയ ശരാശരിയെക്കാൾ കുറവാണ്.

ഡോക്ടർമാർ കുറ്റവാളികളല്ല

"പല ആശുപത്രിക്കും ജീവിച്ചിരിക്കുന്നവരിൽ നിന്നുള്ള അവയവദാനത്തിലാണ് താൽപര്യം. അതാവുമ്പോൾ മറ്റു റിസ്കില്ല. സർജറിയും ഡോക്ടർമാരുടെ ഷെഡ്യൂളുമെല്ലാം നേരത്തേ തീരുമാനിക്ക പ്പെടുന്നു. മസ്തിഷ്ക മരണാനന്തര അവയവദാനം പക്ഷേ അങ്ങനെയല്ല. അത് അപ്രതീക്ഷിതമാണ്. ഒരു ആശുപത്രിയുടെ മുഴുവൻ ശ്രദ്ധയും ആവശ്യമാണതിന്. വലിയ മിനക്കേടായാണ് ചിലരൊക്കെ അതിനെ കാണുന്നത്. പക്ഷേ, അതിനെല്ലാമപ്പുറം ജീവൻ നിലനിർത്താൻ ഒരു അവയവം കാത്തിരിക്കുന്നവരെ കാണാതിരിക്കരുത്." തിരുവനന്തപുരം കിംസ് ആശുപത്രിയിലെ നെഫ്രോളജിസ്റ്റ് ഡോ. സതീഷ് ബാലൻ പറയുന്നു.

ജീവിതം അടിച്ചുവീഴ്ത്തിയ ആ പാവം മനുഷ്യരോട് തടസ്സം പറയാനാവാത്തവിധം നെഞ്ചിൽ നിറയേണ്ട നന്മകളുണ്ട്. അതില്ലാതിരിക്കാൻ എന്തുകാരണമാണ് നമുക്ക് പറയാനുള്ളത്? പതിവു കാര്യങ്ങൾ മാറ്റിവെച്ച് അവയവ ദാനത്തിനു പിറകേ ഓടാൻ തയ്യാറല്ലാത്ത ആശുപത്രികൾ പേടികൊണ്ടും മടികൊണ്ടും അവയവ ദാനപദ്ധതിയുടെ ഭാഗമാവാൻ ഇഷ്ടപ്പെടാത്ത ഡോക്ടർമാർ, അവയവദാന പദ്ധതിക്ക് ആവശ്യമായ പ്രാധാന്യം നൽകാത്ത അധികാരികൾ, അവനവനിലപ്പുറം ചിന്തിക്കാത്ത മലയാളി ഇതെല്ലാമുണ്ട് ഒരുവശത്ത്. എന്നാൽ, എവിടെയോ മനുഷ്യർ പ്രാണനുവേണ്ടി മറ്റൊരാളുടെ ദയവിനായി കാത്തിരിക്കുന്നുവെന്ന് ഓർക്കാൻ നമുക്കാവില്ലേ? ആ മനുഷ്യർക്കു വേണ്ടിയാണ് ഇനി കേരളം കൈ കോർക്കേണ്ടത്.

ദാതാക്കൾ സ്ത്രീകൾ

രോഗബാധിതരാവുന്നതിൽ പുരുഷനും സ്ത്രീയുമുണ്ട്. എന്നാൽ അവയവ ദാതാക്കളിൽ 85 ശതമാനവും സ്ത്രീകളാണെന്ന് പഠനങ്ങൾ. സ്വീകർത്താവായ പുരുഷൻ ചെറുപ്രായക്കാരനാണെങ്കിൽ അമ്മ. വിവാഹിതനാണെങ്കിൽ ഭാര്യ. അമ്മമാരുടെ രക്തഗ്രൂപ്പ് മക്കളുമായി യോജിക്കാനുള്ള സാധ്യത കൂടുതലുണ്ട്. എന്നാൽ, ഇതല്ല പലപ്പോഴും കാരണം. സ്ത്രീകൾ പുരുഷനുവേണ്ടി വിട്ടുവീഴ്ചകൾ ചെയ്യേണ്ടവരാണെന്ന സാമൂഹിക ബോധം ഇതിനുപിന്നിലുണ്ട്. പല കുടുംബത്തിലും വരുമാനമുള്ള അംഗം പുരുഷനായിരിക്കും, അയാളുടെ ആരോഗ്യമാണ് പ്രധാനമെന്ന ചിന്തയുമുണ്ടാകും.

ബന്ധുത്വമില്ലാത്തവരിൽ നിന്നുള്ള (unrelated donors) അവയവദാനത്തിലും ഇതേ അസന്തുലനമുണ്ട് വരുമാനമുണ്ടാക്കാൻ, നിയമം ലംഘിച്ച് അവയവദാനം നടത്തുമ്പോൾ അതിലും ദാതാവാകാൻ നിർബന്ധിക്കപ്പെടുന്നത് സ്ത്രീകൾതന്നെ.

ചോർന്നുപോവുന്ന കരുതൽ

അവയവദാനപദ്ധതിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പോരായ്മൾ പലതാണ്. അവയ്ക്കാണ് ഉത്തരം വേണ്ടത്

- ആന്തരികാവയവങ്ങൾ കേടുവന്ന് ഗുരുതരാവസ്ഥയിലുള്ളവർ എത്രയെന്നതിന് കണക്കില്ല.

- സർക്കാർ ആശുപത്രികളിൽ അവയവ ദാനത്തിനാവശ്യമായ തയ്യാറെടുപ്പുകളില്ല ആര്, എന്ത് റോൾ വഹിക്കണമെന്നതിന് കൃത്യമായ നിർദേശങ്ങളില്ല. അവയവ ദാനപ്രവർത്തനങ്ങൾ ഏകോപിപ്പിക്കേണ്ടത് ട്രാൻസ്പ്ലാന്റ് കോ-ഓർഡിനേറ്റർമാരാണ്. തിരുവനന്തപുരം മെഡിക്കൽ കോളേജിൽ രണ്ടു പേരാണ് വേണ്ടത്. രണ്ടു തസ്തികയിലും നിലവിൽ ആളില്ല. ആലപ്പുഴ മെഡിക്കൽ കോളേജിലും ഈ തസ്തിക ഒഴിഞ്ഞു കിടക്കുന്നു

- മസ്തിഷ്കമരണം സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തുന്നതിന്റെ പേരിൽ ഡോക്ടർമാർ ക്രൂശിക്കപ്പെടുന്നു. സ്വന്തംനിലയിൽ അവർ നിയമനടപടികൾ നേരിടേണ്ടി വരുന്നു.

ചെയ്യാനുണ്ട് പലതും

അവയവദാനത്തിലൂടെ കൂടുതൽ മികച്ച ആരോഗ്യഭകരളമാവാൻ നമുക്കാവും അതിനുവേണ്ടത്

• ആന്തരികാവയവങ്ങൾ കേടുവന്ന് ഗുരുതരാവസ്ഥയിലുള്ളവരുടെ കണക്ക് ആശുപത്രികളിൽനിന്ന് ശേഖരിക്കണം.

• അവയവദാനപദ്ധതി ശക്തിപ്പെടുത്തലും അവയവദാനത്തിന്റെ കാര്യങ്ങൾ നിയന്ത്രിക്കുന്ന ഒരു മാർഗരേഖ തയ്യാറാക്കലും

• അവയവദാനപദ്ധതിയിൽ പങ്കാളികളാവുന്നതു കൊണ്ടുമാത്രം ഡോക്ടർമാർ ആരോപണങ്ങൾ നേരിടേണ്ടിവരുമ്പോൾ അവർക്ക് സർക്കാരിന്റെ പിന്തുണ.

• ജനങ്ങളെ പദ്ധതിയോടടുപ്പിക്കുംവിധം പ്രോത്സാഹനജനകമായ ആശയങ്ങൾ നടപ്പാക്കൽ.

• അവയവദാനത്തെക്കുറിച്ചുള്ള അശാസ്ത്രീയമായ പ്രചാരണങ്ങൾക്കെതിരെ ബോധവത്കരണം.

മാതൃഭൂമി,

22, ഡിസംബർ 2023,

ggggggggg

കണക്കുകളിൽ കാണിക്കാത്ത ഇന്ത്യ

ടി. പി. കുഞ്ഞിക്കണ്ണൻ

ഒരു രാജ്യത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക ജീവനാഡിയാണ് സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകൾ. വ ികസനാസൂത്രണം മുതൽ ജനാധിപത്യത്തിന്റെ ശാക്തികരണം വരെ സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകളുടെ പിൻബലം ആവശ്യമായ മേഖലകളാണ്. നമ്മുടെ രാജ്യത്തിന് മഹത്തായ ഒരു സ്ഥിതിവിവര ഭൂതകാലമുണ്ടായിരുന്നു. ആ മഹിമകളെ തച്ചുടയ്ക്കുന്നതാണ് കേന്ദ്രസർക്കാരിന്റെ ഇപ്പോഴത്തെ സമീപനം. നമ്മുടെ സ്ഥിതിവിവര മേഖലയിൽ എന്ത് സംഭവിക്കുന്നു എന്നതിന്റെ രേഖാചിത്രമാണ് ഈ പഠനം.

പഴയ ഒരു ഓർമവെച്ച് തുടങ്ങാം. മലബാർ ക്രിസ്റ്റ്യൻ കോളേജിൽ ഞങ്ങളെ സ്റ്റാറ്റിസ്റ്റിക് പഠിപ്പിച്ച കേശവൻമാഷ് ഹാജർ വിളിച്ചുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു. "എന്റെ കൈവശമുള്ളത് ഏതാനും അക്കങ്ങളാണ്. എന്നാൽ, അവയെ പരസ്പരം ബന്ധപ്പെടുത്തി പറയുമ്പോൾ, അതായത്, 'അന്നേ ദിവസം ആ ക്ലാസിലെ ആദ്യ പിരീഡിൽ ഹാജരാകാതിരുന്നവരുടെ ക്രമനമ്പർ' എന്ന് ആ അക്കങ്ങളെപ്പറ്റി പറയുമ്പോൾ അവയ്ക്ക് പുതിയൊരു അർഥതലമുണ്ടാകും; അവ സ്ഥിതിവിവര ക്കണക്കുകളുടെ ഭാഗമായിമാറും." അതായത്, മനുഷ്യജീവിതത്തിൽ പരസ്പരം ബന്ധപ്പെടുത്തി പറയുന്ന അളവു തൂക്കങ്ങളാണ് സ്ഥിതി വിവരക്കണക്കുകൾ അഥവാ 'ഡേറ്റ' (data). ഇത്തരം സ്ഥിതി വിവരക്കണക്കുകളെപ്പറ്റിയുള്ള പഠന ശാഖയാണ് സാംഖിക ശാസ്ത്രം അഥവാ സ്റ്റാറ്റിസ്റ്റിക്സ്.

ലോകത്തിലേക്കുതന്നെ മെച്ചപ്പെട്ടൊരു സ്ഥിതിവിവരക്കണക്ക് സംവിധാനമാണ് ഇന്ത്യയിലുള്ളത്. എന്നാൽ, ഇതര രംഗങ്ങളിലേതുപോലെ കേന്ദ്രസർക്കാരിന്റെ വഴിവിട്ട രാഷ്ട്രീയ ഇടപെടലുകൾ സ്ഥിതി വിവരക്കണക്കിലും ദൂരവ്യാപകമായ ആഘാതങ്ങൾക്കിടയാക്കിയിരിക്കുന്നു. അതിന്റെ ഫലമായി ഇന്ത്യൻ സാംഖിക വ്യവസ്ഥ ഇതിനകം കൈവരിച്ച നേട്ടങ്ങൾ പലതും ഇല്ലാതാവുകയാണ്. നീതിആയോഗും പ്രധാനമന്ത്രിയുടെ സാമ്പത്തികോപദേശകരും ഇന്ത്യൻ സാംഖികവ്യവസ്ഥയ്ക്കെതിരെ പരസ്യമായി രംഗത്ത് വന്നിരിക്കുകയാണ്. ഇവയെല്ലാം ചേർന്ന് സ്ഥിതിവിവരക്കണക്ക് സംവിധാനങ്ങളെത്തന്നെ വലിയൊരു വിവാദ വിഷയമാക്കിയ സാഹചര്യത്തിലാണ് ഈ കുറിപ്പ് ചർച്ചയ്ക്കായി സമർപ്പിക്കുന്നത്.

ഡേറ്റയുടെ പ്രാധാന്യം

ജനജീവിതവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ഓരോ രംഗത്തും എന്തൊക്കെ മാറ്റങ്ങളാണ് ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതെന്ന് മനസ്സിലാക്കാൻ സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകൾ ആവശ്യമാണ്. നിഷ്പക്ഷമായ കണക്കുകളു പയോഗിച്ച് മാത്രമേ പദ്ധതികളുടെ രൂപവത്കരണവും നേട്ടകോട്ട വില യിരുത്തലുകളും സാധ്യമാകൂ. വികസന

പ്രവർത്തനങ്ങളെ വസ്തു നിഷ്ഠമായി വിലയിരുത്താനും ഓരോ ഘട്ടത്തിലും നടന്ന പ്രവൃത്തികളുടെ സുതാര്യത ഉറപ്പാക്കാനും അവ സംബന്ധിച്ച സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകൾ ആവശ്യമാണ്. ഗവേഷണരംഗമാണ് സ്ഥിതിവിവര ക്കണക്കുകൾ വലിയ തോതിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന മറ്റൊരിടം. ഇത്തരം കണക്കുകൾ എപ്പോഴും വിഷയ സംബന്ധിയാവണം, കാലികമായി പ്രസക്തമായിരിക്കണം. ആവശ്യങ്ങൾ ക്കനുസരിച്ച് വേണ്ടത്ര അളവിൽ ലഭ്യമാകണം, സ്ഥിരതയുള്ളതാവണം എന്നതൊക്കെ ഡേറ്റയുടെ ഗുണമേന്മ ഉറപ്പാക്കാൻ അനിവാര്യമാണ്.

ഒരു രാജ്യത്തെ തൊഴിൽ, വരുമാനം, ഉപഭോഗം, ദാരിദ്ര്യം എന്നിവയൊക്കെ സംബന്ധിച്ച വിവരങ്ങളുപയോഗിച്ചാണ് അവിടത്തെ ജനജീവിതം വിശകലനം ചെയ്തുകൊണ്ടുള്ള പദ്ധതികൾ തയ്യാറാക്കുന്നത്. ഇതിനുപുറമേ, രാഷ്ട്രീയമായി പരിശോധിക്കുമ്പോൾ, ഒരു ജനാധിപത്യരാജ്യത്തിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങളെ വിമർശനാത്മകമായി പരിശോധിക്കുന്നതിന് സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകൾ അനിവാര്യ മാണ്. നിഷ്പക്ഷമായ കണക്കുകൾ ഭരണ ത്തിന്റെ സ്വീകാര്യത വർധിപ്പിക്കുന്നു. കാരണം, വസ്തുതകളുടെ പിൻബലത്തോടെ ഭരണവ്യവസ്ഥയെ വിമർശിക്കുമ്പോഴാണ്, അതിൽ സുതാര്യത ഉറപ്പാക്കാനും അതുവഴി ജനാധിപത്യത്തെ കാര്യക്ഷമ മാക്കാനും കഴിയുന്നത്.

ഡേറ്റാ ഉടമസ്ഥത

സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകൾ ഒരു സാമൂഹിക ഉത്പന്നമായെങ്കിൽ മാത്രമേ, അവ ജനങ്ങൾക്കെല്ലാം പൊതുവിൽ ഉപയോഗിക്കാൻ കഴിയൂ. ഡേറ്റ സ്വകാര്യ ഉടമസ്ഥതയിലായാൽ, ഒന്നാമതായി അവ നിഷ്പക്ഷമാവണമെന്നില്ല. രണ്ട്, കൂടിയ വിലകൊടുത്ത് വാങ്ങേണ്ടിവരും. ഇക്കാരണത്താൽ, ഭൂരിഭാഗം ജനങ്ങൾക്കും ഡേറ്റ അപ്രാപ്യമാകും. അതിനാൽ, കേന്ദ്ര സർക്കാരുകൾ, പ്രത്യേകിച്ചും നെഹ്റുവിയൻ കാലത്ത് സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകളെ പൊതുമണ്ഡലത്തിൽ ലഭ്യമാക്കാനുള്ള വിവിധ സംവിധാനങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കിയിരുന്നു.

ഡേറ്റയും ആസൂത്രണവും

സ്വാതന്ത്ര്യസമരകാലത്തുതന്നെ (1938-ൽ) ആസൂത്രണം സംബന്ധിച്ച കണക്കെടുപ്പുകൾ ഇന്ത്യയിൽ ആരംഭിച്ചിരുന്നു. ശാസ്ത്രീയ മായ സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകൾ ആസൂത്രണത്തിന്റെ മുന്നുപാധിയാണല്ലോ. അക്കാലത്തെ പ്രവർത്തനങ്ങളെപ്പറ്റി ജവഹർലാൽ നെഹ്റു ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു: ''ജനാധിപത്യം, സെക്കുലറിസം എന്നിവയോടൊപ്പം ആസൂത്രണവും സ്വതന്ത്ര ഇന്ത്യയിലെ ഒരു സവിശേഷത യായിരുന്നു.'' ആസൂത്രണത്തിന് കൃത്യമായ പിൻബലം നൽകുന്ന മൂന്ന് ഡേറ്റാ സംവിധാനങ്ങൾ, ആസൂത്രണ കമ്മീഷൻ രൂപവത്കരിക്കുന്നതിന് മുൻപും അതിനോടൊപ്പവും ഇന്ത്യയിൽ ഉണ്ടായിവന്നിരുന്നു. പ്രസിദ്ധ സാംഖിക ശാസ്ത്രജ്ഞനായ പി.സി. മെഹലനോബിസ് ആയിരുന്നു ഇവയ്ക്ക് മൂന്നിനും നേതൃത്വം നൽകിയത്. 1931-ൽ മെഹലനോബിസ് തന്നെ സ്ഥാപിച്ച ഇന്ത്യൻ സ്റ്റാറ്റിസ്റ്റിക്കൽ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് (ISI), 1950-ൽ നിലവിൽ വന്ന നാഷണൽ സാമ്പിൾ സർവേ ഓർഗനൈസേഷൻ (NSSO), 1951-ലാരംഭിച്ച സെൻട്രൽ സ്റ്റാറ്റിസ്റ്റിക്കൽ ഓർഗനൈസേഷൻ (CSO) എന്നിവയായിരുന്നു അവ.

സാംഖിക വിദഗ്ധരെ പരിശീലിപ്പിക്കുന്നതിനായിരുന്നു ISI. രാജ്യത്താകെ ബൃഹത്കാര്യങ്ങളെപ്പറ്റിയുള്ള സാമ്പിൾ സർവേ നടത്താനായിരുന്നു NSSO. ദേശീയാടിസ്ഥാനത്തിൽത്തന്നെ, വിവിധ സർക്കാർവകുപ്പുകൾ തയ്യാറാക്കുന്ന സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകളുടെ ഏകോപനമായിരുന്നു CSO വിന്റെ പ്രധാന ധർമം. ഇവയ്ക്കൊപ്പം ഇന്ത്യയിലെ ഏറ്റവും പ്രധാന കണക്കെടുപ്പു പ്രക്രിയയാണ് പത്തുവർഷം കൂടുമ്പോൾ നടക്കുന്ന സെൻസസ്. അവസാന സെൻസസ് നടന്നത് 2011-ലായിരുന്നു. കോവിഡ് കാരണം 2021-ൽ സെൻസസ് നടന്നിരുന്നില്ല. ഇപ്പോഴാകട്ടെ അനിശ്ചിതമായി നീട്ടിവെച്ചിരിക്കുകയാണ്

NSSO വിന്റെ ഭാഗമായുള്ള രണ്ട് ഡേറ്റാശേഖരണ സംവിധാനങ്ങളാണ് Periodic Labour Force Survey (PLFS), Annual Survey of Indutsries എന്നിവ. പൊതുമേഖലയിലെ ഇത്തരം സ്വതന്ത്ര ഏജൻസികൾക്കുപുറമേ ഓരോ മന്ത്രാലയവും അതിന്റെ പ്രവർത്തനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വിവിധതരം ഡേറ്റ ലഭ്യമാക്കുന്നുണ്ട്. ഉദാ: കേന്ദ്ര ആഭ്യന്തര മന്ത്രാലയത്തിന്റെ കീഴിൽ ഡേറ്റ ശേഖരിക്കുന്ന ഒരു സംവിധാനമാണ് National Crime Records Bureau (NCRB). കേന്ദ്ര ആരോഗ്യമന്ത്രാലയത്തിന്റെ കീഴിലുള്ള പ്രധാനപ്പെട്ടൊരു സ്ഥാപനമാണ് International Institute of Population Sciences (IIPS). ആ സ്ഥാപനമാണ് പ്രസിദ്ധമായ National Family Health Survey (NFHS) സംഘടിപ്പിക്കുന്നത്. ഇവയ്ക്കുപുറമേ പൊതുമേഖലയിൽ തന്നെ സംസ്ഥാന സർക്കാരുകളും അവയ്ക്കു കീഴിലുള്ള ഡേറ്റാ സംഭരണ ഏജൻസികളുമുണ്ട്. ഉദാ: കേരളത്തിലെ ബ്യൂറോ ഓഫ് ഇക്കണോമിക് ഏജന്റ് സ്റ്റാറ്റിസ്റ്റിക് എന്ന സംവിധാനം. ഇത്തരം കേന്ദ്ര സംസ്ഥാന പൊതുമേഖലാ സംവിധാനങ്ങൾക്കുപുറമെ National Council for Applied Economic Research (NCAER), Cetnre for Monitoring Indian Economy (CMIE) എന്നിങ്ങനെ ആധികാരികങ്ങളായ സ്വകാര്യ ഏജൻസികളും ഇന്ത്യയിൽ കമ്പനികാര്യങ്ങൾക്കും ആസൂത്രണത്തിനും മറ്റാവശ്യങ്ങൾക്കും വേണ്ട കണക്കുകൾ ലഭ്യമാക്കുന്നുണ്ട്.

സെൻസസിലൂടെയും സാമ്പിൾ സർവേകളിലൂടെയും ലോകത്തുതന്നെ ഏറെ ശ്രദ്ധിക്കപ്പെട്ടതാണ് ഇന്ത്യയിലെ സ്ഥിതിവിവരക്കണക്ക് സംവിധാനം. അതുകൊണ്ടു കൂടിയാകാം പ്രസിദ്ധ സാംഖികജ്ഞനായ റൊണാൾഡ് ഫിഷർ "ISI യുടെ നേട്ടങ്ങൾ ഇന്ത്യയെ ലോക സാംഖിക ഭൂപടത്തിന്റെ കേന്ദ്രസ്ഥാനത്തെത്തിച്ചു" എന്ന് പറയാനിടയായത്. ഇവയ്ക്കെല്ലാം നേതൃത്വം നൽകിയ മെഹലനോബിസിനെ 1950-കളിൽത്തന്നെ United Nations Statistical Commission (UNSC) ചെയർമാനായി ചുമതലപ്പെടുത്തിയിരുന്നു. ധനശാസ്ത്രത്തിൽ നൊബേൽ ജേതാവായ, ആൻഗസ് ഡീറ്റൻ പറഞ്ഞത്, "ഇന്ത്യയും മെഹലനോബിസും നടപ്പാക്കിയ കാര്യങ്ങൾ, ലോകത്തിന്റെ ഇതരഭാഗങ്ങളിൽ തുടരുകയായിരുന്നു." എന്നാണ്. ഈയിടെയായി ഇന്ത്യയെ അടുത്ത നാലുവർഷത്തേക്ക് UNSC യിലേക്ക് തിരഞ്ഞെടുത്തിരിക്കുക കൂടിയാണ്.

നെഹ്റുവിന്റെ സഹായത്തോടെ, 1956-ലും 1958-ലും തന്നെ, അന്നത്തെ

മെച്ചപ്പെട്ട രണ്ട് ആധുനിക കംപ്യൂട്ടറുകൾ സ്വന്തമാക്കി സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകളെ കഴിയാവുന്നത്ര ശാസ്ത്രീയമായി അപഗ്രഥിക്കാൻ മെഹലനോബിസിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ ഇന്ത്യക്ക് കഴിഞ്ഞിരുന്നു വെന്നത് ഈ അവസരത്തിൽ ഓർക്കേണ്ടതുണ്ട്. സാംഖികശാസ്ത്രത്തെ വളരെ വിശാലാടിസ്ഥാനത്തിൽ, അതേ സമയം പട്ടാളച്ചിട്ടയിൽ കാണാനാണ് മെഹലനോബിസ് എപ്പോഴും ശ്രമിച്ചത്. അത് മനുഷ്യാധ്വാനത്തിന്റെ കാര്യശേഷി മെച്ചപ്പെടുത്താനുള്ള പുതിയൊരുതരം സാങ്കേതിക വിദ്യയാണെന്ന രീതിയിലാണ് മെഹലനോബിസ് കാര്യങ്ങളെ വിഭാവനം ചെയ്തിരുന്നത്. വ്യക്തിപരമായി അദ്ദേഹം പഠനംകൊണ്ട് ഭൗതികജ്ഞനും പരിശീല നത്തിൽ സാംഖികജ്ഞനും പ്രയോഗത്തിൽ ധനശാസ്ത്രജ്ഞനും ഇന്ത്യയ്ക്ക് ആസൂത്രണ വിദഗ്ധനുമായിരുന്നു. ഇന്ത്യൻ ആസൂത്രണപ്രക്രിയയിൽ, പ്രത്യേകിച്ചും രണ്ടാം പദ്ധതിക്കാലത്തെ മെഹലനോബിസിന്റെ സംഭാവനകൾ നിസ്തുലമായിരുന്നു.

കേവലം സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകൾ എന്ന നിലയ്ക്കല്ല, ഒരു പ്രത്യേക സാഹ ചര്യത്തെ /പ്രശ്നത്തെ മുൻനിർത്തിയുള്ള വിശകലനമാണ് ഒരു ഡേറ്റയെ പ്രസക്തമാക്കുന്നത്. ആ പ്രക്രിയയിൽ ഇടപെടുന്നവരുടെ വ്യക്തിഗത താത്പര്യങ്ങളിൽ നിന്ന് ഡേറ്റകൾ സ്വതന്ത്രമായാൽ മാത്രമേ അവയുടെ നിഷ്പക്ഷത ഉറപ്പാക്കാനാകൂ. അപ്പോഴെ അവയ്ക്ക് പൊതു അംഗീകാരം നേടിയെടുക്കാനും കഴിയൂ. ഒറ്റപ്പെട്ട അവതരണങ്ങൾക്കപ്പുറം ജനജീവിതവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട അറിവുകളായി മാറുമ്പോഴാണ് സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകൾ കൂടുതൽ വിശകലനാത്മകവും ഉപയോഗ പ്രദവുമാകുന്നത്. നെഹ്റുവിയൻ കാലത്തേതിൽ നിന്ന് വ്യത്യസ്തമായി ഇന്നത്തെ ഇന്ത്യയിൽ ഇതിനൊക്കെ തടസ്സങ്ങളുണ്ടാവുകയാണ്.

കേന്ദ്രസർക്കാർ ഇടപെടൽ

ഇഷ്ടമല്ലാത്ത കണക്കുകളെ, അതായത് തങ്ങളുടെ പ്രചാരണങ്ങളെ പിന്തുണ യ്ക്കാത്ത കണക്കുകളെയും അവ ശേഖരിച്ച സ്ഥാപനങ്ങളെയും അതിന് നേതൃത്വം നൽകിയ വ്യക്തികളെയും അവഗണിക്കുകയോ, പുറത്താക്കുകയോ, ബലപ്രയോഗത്തിലൂടെ അനുകൂല മാക്കുകയോ ആണ് ഇക്കാലത്ത് കേന്ദ്രസർക്കാർ ചെയ്തു കൊണ്ടിരിക്കുന്നത്. സെൻസസ് അനിശ്ചിതമായി നീട്ടിക്കൊണ്ടു പോകുന്നതിന്റെ കാരണം, ഇപ്പോൾ കേന്ദ്ര സർക്കാർ പ്രചരിപ്പിക്കുന്ന പല കണക്കുകളും തെറ്റാണെന്ന് തെളിഞ്ഞേക്കു മെന്നഭയം കൊണ്ടാണത്രേ!. 2017–18–ൽ നടത്തിയ ഉപഭോഗം, തൊഴിലില്ലായ്മ എന്നിവ സംബന്ധിച്ച കണക്കെടുപ്പ് ഫലങ്ങൾ ഇനിയും പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിട്ടില്ല. അതിന്റെ കാരണം, കേന്ദ്ര സർക്കാർ പ്രചാരണങ്ങളെ സാധൂകരിക്കാത്ത തിനാലാണ്. ഇതിലൊക്കെ അഭിപ്രായ വ്യത്യാസമുള്ളതുകൊണ്ടായിരുന്നു National Statistical Commission (NSC) ആക്ടിങ് ചെയർമാനായിരുന്ന പി.സി. മോഹനൻ തത്സ്ഥാനം രാജിവെച്ചത്. രാജ്യം മുഴുക്കെ എല്ലാ വീടുകളിലും കക്കൂസ് ഉപയോഗിക്കുന്നു എന്ന സർക്കാർ അവകാശവാദത്തോട് സമരസപ്പെടാത്തതിനാലാണ് National Family Health Survey (NFHS) 5 എന്ന സർവേയുടെ ഫലങ്ങൾ തടഞ്ഞതും സർവേ നടത്തിയ പ്രസിദ്ധ ഗവേഷണ

സ്ഥാപനമായ മുംബെയിലെ International Institute for Population Sciences (IIPS)-ന്റെ ഡയറക്ടറായിരുന്ന ഡോ. കെ. എസ്. ജെയിംസിനെ പുറത്തു ചാടിച്ചതും.

NSSO, CSO എന്നിവയെ സംയോജിപ്പിച്ച് രൂപവത്കരിച്ച National Statistical Organisation (NSO) എന്ന സ്ഥാപനത്തെ പല്ല് കൊഴിഞ്ഞ് സ്വയം ഭരണാവകാശമില്ലാത്ത വിധേയസ്ഥാപനമാക്കി കേന്ദ്ര സ്റ്റാറ്റിസ്റ്റിക്കൽ മന്ത്രാലയത്തിന് കീഴിൽ ഒതുക്കിയിരിക്കയാണ്. പ്രഗല്ഭരായ സാംഖിക / ധനശാസ്ത്ര വിദഗ്ധരുടെ കീഴിൽ തികച്ചും സ്വതന്ത്രമായി ലോകത്തിനുതന്നെ മാതൃകയായി നില കൊണ്ട ഈ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ വിശ്വാസ്യത ഇക്കാരണങ്ങളാൽ ഇന്ന് വല്ലാതെ നഷ്ടപ്പെടുകയാണ്. ഈയിടെ ലോക ബാങ്ക് കണക്കാക്കിയ അന്താരാഷ്ട്ര സ്റ്റാറ്റിസ്റ്റിക്കൽ പെർഫോമൻസ് സൂചിക (ISPI) യിൽ ഇന്ത്യയുടെ സ്ഥാനം 174-ൽ അറുപത്തി ഏഴാമത്തേതാണ്. അതിന്റെ പ്രധാന കാരണം ലോകത്തിലെ വിവിധ ഏജൻസി കളിൽ ഇന്ത്യൻ ഡേറ്റകൾ ഉപയോഗിക്കുന്ന വരുടെ എണ്ണം കുറഞ്ഞിരിക്കുന്നു എന്നതാണത്രേ.

ഔദ്യോഗിക എതിർപ്പുകൾ

ഇതിനെല്ലാം പുറമെയാണ് നീതി ആയോഗ്, പ്രധാന മന്ത്രിയുടെ ഓഫീസിലെ സാമ്പത്തിക ഉപദേഷ്ടാക്കൾ എന്നിങ്ങനെ ഉന്നതസ്ഥാനീയർ തന്നെ, സർക്കാർ വകുപ്പിന്റെ കണക്കുകളാണ് മെച്ചപ്പെട്ട തെന്നും സ്വതന്ത്ര ഏജൻസികളായ സെൻസ്, NSSO, CSO എന്നിവയുടെ സർവേകൾ ഗുണനിലവാരം കുറഞ്ഞവ യാണെന്നും പക്ഷപാതപരമാണെന്നും അഭിപ്രായപ്പെട്ടുകൊണ്ട് രംഗത്തിറങ്ങി യിരിക്കുന്നത്. പ്രധാനമന്ത്രിയുടെ മുഖ്യ സാമ്പത്തിക ഉപദേഷ്ടാവായ ഡോ. ബിബേക് ദിബ്രോയ് പറഞ്ഞത്, “India's Official Statistics are excellent on the administrative side, and mediocre on census and survey" എന്നാണ്. പ്രധാനമന്ത്രിയുടെ സാമ്പത്തിക ഉപദേശക സമിതിയിലെ മറ്റൊരു അംഗമായ ഷാമികരവി പറയുന്നത്, ‘‘രാജ്യത്തുണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ദ്രുതഗതിയിലുള്ള വളർച്ചയെ എടുത്തു കാണിക്കാൻ സർവ്വേ സംവിധാനങ്ങൾക്ക് കഴിയില്ല. അതുകൊണ്ടുതന്നെ അവ ഇന്ത്യയുടെ പുരോഗതിയെ കാണാതെ പോകുന്നു. ധനിക കുടുംബങ്ങൾ കണക്കെടുപ്പിൽ ഉൾപ്പെടുന്നില്ല’’ എന്നിങ്ങനെയാണ്. ഇത്തരം അഭിപ്രായങ്ങളെ ‘ശുദ്ധ അറിവില്ലായ്മ’ എന്ന നിലയ്ക്ക് മാത്രമേ ഇന്ത്യയിലെ ഈ രംഗത്തെ പരിണതപ്രജ്ഞരായ പ്രണോബ്സെൻ, ടി.സി.എ. ആനന്ദ്, ജി. രവീന്ദ്രൻ, പി.സി. മോഹനൻ, അമിതാബ്കുണ്ടു എന്നിവ രൊക്കെ കാണുന്നുള്ളൂ. ഇന്ത്യൻ എക്സ്പ്രസ് പത്രവും *Economic and Political Weekly (EPW)* യുമാണ് ഈ വാദപ്രതിവാദങ്ങൾ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്നത്.

പുതിയ വിശകലനങ്ങൾ

ഈയിടെ പ്രസിദ്ധീകരിച്ച രണ്ട് ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഇന്ത്യയിലെ സ്ഥിതി വിവരക്കണക്ക് സംവിധാനത്തിന്റെ അപചയങ്ങളിലേക്ക് ചരിത്രപരമായി തന്നെ കൂടുതൽ വെളിച്ചം വീശുന്നുണ്ട്. *Planning Democracy (Nikhil Menon), Whole Numbers and Half Truths (S. Rugmini)* എന്നിവയാണ് ആ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ. ജവാഹർലാൽ നെഹ്റുവിന്റെ പിന്തുണയിൽ,

മെഹലനോബിസിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ രൂപപ്പെട്ട ഇന്ത്യയിലെ സ്ഥിതി വിവരക്കണക്ക് സംവിധാനം ഏതൊക്കെ രീതിയിൽ ഒരു ജനാധിപത്യ ആസൂത്രണപ്രക്രിയ വളർന്നു വരാൻ ഇടയാക്കി എന്നതും പിന്നീടുള്ള അതിന്റെ അപചയവുമാണ് ഡോ. നിഖിലിന്റെ ഗ്രന്ഥത്തിലെ പ്രധാന പ്രതിപാദ്യം.

ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ഉപശീർഷകം 'How a Professor, An Institution and an Idea Shaped India' എന്നാണ്. ഇതിലെ പ്രൊഫസർ എന്നത് മെഹലനോബിസ് ആണ്, സ്ഥാപനം ISI ആണ്, ആശയം പഞ്ചവത്സര പദ്ധതിയാണ്. ശീതയുദ്ധകാലത്തെ, ലിബറൽ ജനാധിപത്യവും കേന്ദ്രീകൃത ആസൂത്രണവും പരസ്പരം സമന്വയിപ്പിക്കാൻ ജവാഹർലാൽ നെഹ്റു നടത്തിയ ശ്രമങ്ങൾ എന്ന നിലയ്ക്കാണ് ഈ ഗ്രന്ഥം കാര്യങ്ങളെ കാണുന്നത്. ഈ ഗ്രന്ഥം ഇവിടെ പ്രസക്തമാകുന്നത്; ഇന്ത്യയിൽ നടന്ന സർവേകളുടെ ഫലങ്ങൾ ഉപയോഗപ്പെടുത്താനും അവയെ ഇന്ത്യൻ ആസൂത്രണ പ്രക്രിയയുടെ (പ്രത്യേകിച്ചും രണ്ടാം പഞ്ചവത്സര പദ്ധതിയുടെ) അഭേദ്യ ഭാഗമാക്കാനും കഴിഞ്ഞതിന്റെ ആരോഹണ അവരോഹണ വിശദീകരണങ്ങളാണ് ഇതിന്റെ ഉള്ളടക്കം എന്നുള്ളതിനാലാണ്.

മാധ്യമപ്രവർത്തകയായ എസ്. രുഗ്മിണിയുടെ ഗ്രന്ഥം ഡേറ്റാ ജേണലിസത്തിലേക്കുള്ള ശ്രദ്ധേയമായൊരു കാൽവയ്പാണ്. 'സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകൾക്ക് ആധുനിക ഇന്ത്യയെപ്പറ്റി നമ്മോട് പറയാവുന്നതും പറയാൻ പറ്റാത്തതും' എന്നാണ് ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ഉപശീർഷകം. പ്രതാപ് ഭാനുമേത്ത, പറഞ്ഞതുപോലെ, 'രുഗ്മിണിയുടെ ഗ്രന്ഥം' ഇന്ത്യയെ സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കിലൂടെ നോക്കിക്കാണുന്ന, പുതിയൊരു സംസ്കാരത്തിലേക്ക് നയിക്കുന്നതാണ്. ഇക്കാലത്ത് ഇന്ത്യ എങ്ങനെ ചിന്തിക്കുന്നു? എങ്ങനെ ജീവിക്കുന്നു? എന്ന സമസ്യയാണ് യഥാർഥത്തിൽ ഈ ഗ്രന്ഥം പരിശോധിക്കുന്നത്. ജനജീവിതത്തിൽ ഓരോ രംഗത്തും ലഭ്യമായ കണക്കുകളുടെ സ്രോതസ്സ്, അവയുടെ പ്രത്യേകതകൾ, അവയുടെ ഔദ്യോഗിക വിശകലനം, അതുവഴിയുള്ള നിഗമനങ്ങൾ ഒപ്പം ഇന്ത്യൻ സ്ഥിതിവിവരക്കണക്ക് സംവിധാനത്തലുണ്ടായ വർത്തമാനകാല സംഭവവികാസങ്ങൾ, കേന്ദ്രസർക്കാർ നിലപാടുകൾ എന്നിവയൊക്കെ ഈ ഗ്രന്ഥം കണക്കുകളുടെ പിൻബലത്തോടെ തന്നെ വിശദമാക്കുന്നു.

മറ്റൊരു നെഹ്റു വിരോധം

CSO, NSSO എന്നിവയെ ചേർത്ത് NSO രൂപവത്കരിച്ച കാര്യം നേരത്തേ സൂചിപ്പിച്ചല്ലോ. ഇതിന്റെ പ്രവർത്തനത്തെപ്പറ്റി ഇന്ത്യയിലെ മുൻ മുഖ്യ സാംഖികജ്ഞൻ പ്രണോബ് സെൻ അഭിപ്രായപ്പെട്ടത് ഈ രീതിയിലായിരുന്നു. 'നേരത്തേ NSSO വിന് സ്വതന്ത്രമായി പ്രവർത്തിക്കാൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നു. ഇപ്പോഴാകട്ടെ ഒരു റിപ്പോർട്ട് തയ്യാറാക്കിയാൽ അത് പ്രസിദ്ധീകരിക്കണോ വേണ്ടയോ എന്ന് തീരുമാനിക്കുന്നത് കേന്ദ്രമന്ത്രാലയമാണ്.' ഇതിലൂടെ ഇന്ത്യൻ സ്ഥിതിവിവരക്കണക്ക് സംവിധാനം കൂടുതൽ രാഷ്ട്രീയവത്കരിക്കുകയും NSSO ഏറെ പാർശ്വവത്കരിക്കുകയുമാണുണ്ടായത്.

NSSO സർവേകളുടെ കണ്ടെത്തൽ തെറ്റാണെന്ന് തെളിയിക്കാനുള്ള വ്യഗ്രതയിലാണ് മന്ത്രാലയവക്താക്കളും സാമ്പത്തിക

ഉപദേഷ്ടാക്കളും . ഇതിനെക്കാൾ പ്രയാസകരമാണ് NSSO വിന്റെ കണ്ടെത്തലുകളെ അവഗണിക്കുന്നതും പുച്ഛിക്കുന്നതും അവസാനം തള്ളിക്കളയുന്നതും. അതായത്, ഇന്ത്യയിലെ സാമ്പത്തിക, ശാസ്ത്ര സാങ്കേതിക രംഗങ്ങളിൽ; സ്വാതന്ത്ര്യ സമരത്തിന്റെയും ദേശീയ പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെയും ഭാഗമായി വളർന്നുവന്നതും ലോകമാകെ ശ്രദ്ധിച്ചതും ജവാഹർലാൽ നെഹ്റു പരമാവധി പിന്തുണച്ചതുമായ മറ്റൊരു സംവിധാനത്തെ കൂടി ഇല്ലാതാക്കാൻ കേന്ദ്രസർക്കാർ ബോധപൂർവം ശ്രമിക്കുകയാണ്. ഇവിടെ ചർച്ചചെയ്യുന്ന ഡേറ്റാ സംവിധാനത്തിന്റെ തകർച്ച, ജനങ്ങൾക്കിടയിൽ വ്യാപകമായി ചർച്ചയാവണമെന്നില്ല; പക്ഷേ, അത് സംബന്ധിച്ച മൗനം ദൂരവ്യാപകമായ ഭവിഷ്യത്തുകൾക്കായിരിക്കും ഇടയാക്കുന്നത്.

നേരത്തേ സർവേ സ്ഥാപനങ്ങളും സർക്കാർ വകുപ്പുകളും പരസ്പരം ചർച്ചചെയ്തും ബന്ധപ്പെട്ടുമായിരുന്നു കണക്കുകളെ സജീവമാക്കിയത്. എന്നാൽ ഇന്ന് ജനജീവിതവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതും ജനങ്ങളിൽ നിന്നുതന്നെ നേരിട്ട് ശേഖരിക്കുന്നതുമായ സ്ഥിതി വിവരക്കണക്കുകളെ അവഗണിച്ച്; ഉദ്യോഗസ്ഥർ ഓഫീസിലിരുന്ന് തട്ടിക്കൂട്ടുന്നതും തങ്ങളുടെ താത്പര്യങ്ങൾക്കനുസരിച്ച് വ്യാഖ്യാനിക്കുന്നതുമായ കണക്കുകളെ ഇന്ന് ജനങ്ങൾക്ക്മേൽ അടിച്ചേൽപ്പിക്കുകയാണ്. മാത്രമല്ല, ഇത്തരം കണക്കുകളെ അടിസ്ഥാനമാക്കി പദ്ധതികൾ തയ്യാറാക്കാനും അതിനനുസരിച്ച് നിലവിലുള്ള പദ്ധതികളെ വിലയിരുത്താനും ഗവേഷണ സ്ഥാപനങ്ങളെയും സർവകലാശാലകളെയും മറ്റും നിർബന്ധിക്കുകയുമാണ്. മറ്റൊരർഥത്തിൽ ഇന്ത്യയിലെ മഹത്തായ സ്ഥിതിവിവരക്കണക്ക് ശൃംഖലയെ ഒരു രാഷ്ട്രീയ ചട്ടുകമാക്കി അധ:പതിപ്പിക്കുകയാണ്.

ഇത്തരം നീക്കങ്ങളെ എതിർക്കുന്നവരെല്ലാം നോട്ടപ്പുള്ളികളായി പുറത്താവുകയാണ്. സ്ഥാപനങ്ങൾക്കുള്ള സർക്കാർ സഹായം നിർത്തുകയാണ്. അവയുടെ സാരഥികളെ സ്വതന്ത്രമായി തിരഞ്ഞെടുക്കാനുള്ള അവകാശം നിഷേധിക്കുകയാണ്. ഇവയെല്ലാം വഴി രാജ്യത്തെ തിരഞ്ഞെടുപ്പ് പ്രക്രിയയെ പ്പോലും സ്വാധീനിക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നതായി രുഗ്മിണിയുടെ ഗ്രന്ഥത്തിൽ പരാമർശിക്കുന്നുണ്ട് ഇതൊക്കെയാണെങ്കിലും ശാസ്ത്രീയമായി ശേഖരിച്ച കണക്കുകളെ എക്കാലത്തേക്കും ഒളിപ്പിക്കാൻ കഴിയില്ലെന്നതുപോലെത്തന്നെ, സർക്കാരിന്റെ രാഷ്ട്രീയ താത്പര്യങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കുന്നില്ലെന്നതിന്റെ പേരിൽ തെറ്റായ കണക്കുകൾ ജനങ്ങളെക്കൊണ്ട് എക്കാലവും അംഗീകരിപ്പിക്കാനും കഴിയില്ല. പക്ഷേ, കാര്യങ്ങൾ ശരിയായി വരുമ്പോഴേക്കും രാജ്യത്തെ മുൻഗണനകൾ പലതും മാറിക്കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടാകും. അതൊക്കെ നേരെയാക്കൽ അത്രയ്ക്ക് എളുപ്പമാവില്ല.

ദാരിദ്ര്യ കണക്ക്

ഇന്ത്യയിലെ ദാരിദ്ര്യ കണക്കുകൾ ഇപ്പോഴൊരു പ്രധാന ചർച്ചാവിഷയമാണ്. ആസൂത്രണ കമ്മീഷൻ നിലവിലുണ്ടായിരുന്നപ്പോൾ കഴിയാവുന്നത്ര ശാസ്ത്രീയമായിത്തന്നെ ദാരിദ്ര്യം കണക്കാക്കുന്ന രീതിശാസ്ത്രം വികസിപ്പിച്ചിരുന്നു. കുടുംബത്തിന് ലഭിക്കേണ്ടുന്ന ഉപജീവന ഉപാധികളും അതിന് വേണ്ട പണവും കണക്കാക്കിയാണ് ദാരിദ്ര്യ നിർണയം ഇന്ത്യയിൽ നടത്തിയത്.

ദാരിദ്ര്യത്തെ തലയെണ്ണി കണക്കാക്കുന്ന 'ദാരിദ്ര്യരേഖ'യുമായി ബന്ധപ്പെടുത്തി യായിരുന്നു പറഞ്ഞിരുന്നത്. ധാരാളം ധനശാസ്ത്രജ്ഞരുടെയും പോഷണ വിദഗ്ധരുടേയും സഹായത്തോടെയായിരുന്നു ഇന്ത്യയിൽ ദാരിദ്ര്യനിരക്ക് കണക്കാക്കി യിരുന്നത്.

ദാരിദ്ര്യം സംബന്ധിച്ച ഇന്ത്യയിലെ ആദ്യകാല കണക്കുകളെ അടിസ്ഥാന മാക്കിയാണ്, വി.എം. ഡണ്ടേക്കറും നീലകണ്ഠറാഥും ചേർന്ന് ഇന്ത്യയിലെ ദാരിദ്ര്യം എന്ന ഗ്രന്ഥം പ്രസിദ്ധീകരിച്ചത്. ഈ ഗ്രന്ഥം കേരളത്തിലുണ്ടാക്കിയ അനുരണനങ്ങളാണ് തിരുവനന്തപുരത്തെ വികസനപഠനകേന്ദ്രം (CDS) ഡോ. കെ. എൻ. രാജിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ അവരുടേതായ സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകൾ ശേഖരിച്ച് മറ്റൊരു ശ്രദ്ധേയ ഗ്രന്ഥം തയ്യാറാക്കാനിടയാക്കിയത്. *Poverty, Unemployment and Development Policy: A Case Study of Selected Issues with Reference to Kerala* എന്ന ഗ്രന്ഥം UNO വിന്റെ സഹായത്തിലാണ് (CDS) പ്രസിദ്ധീകരിച്ചത്. ഇതോടെ, ധാരാളം വിദേശപണ്ഡിതർ കേരളത്തിൽ വരികയും വിവിധ മേഖലകളിൽ തുടർപഠനങ്ങൾ നടത്തുകയും ചെയ്തിരുന്നു. (ഇത്തരം പഠനങ്ങളുടെ വിശദാംശങ്ങൾക്ക് കെ. പി. കണ്ണൻ, CDS Working paper no./510 കാണുക.) ഇവയെല്ലാം ചേർന്നാണ് വികസനത്തിന്റെ കേരള മാതൃക (Kerala Model of Development) എന്നൊരു ചർച്ചാവിഷയം ഉണ്ടായിവന്നതും അത് സംബന്ധിച്ച ചർച്ചകൾ ഇന്നും തുടരുന്നതും. സ്ഥിതി വിവരക്കണക്കുകളുടെ സാധ്യത കളാണ് ഇവയെല്ലാം വെളിപ്പെടുത്തുന്നത്. കണക്കുകൾ തെറ്റിൽ നിന്ന് ശരിയിലേക്കും ശരിയിൽ നിന്ന് കൂടുതൽ ശരിയിലേക്കും സമൂഹത്തെ നയിക്കും.

ആസൂത്രണ കമ്മീഷൻ ഇല്ലാതായ തോടെ, ഇന്ത്യയെ മൊത്തം അതിന്റെ സമഗ്രതയിൽ നിരീക്ഷിക്കുന്ന പഠനങ്ങളോ പദ്ധതികളോ ഇന്ന് വിരളമാണ്. പകരം വിവിധ മന്ത്രാലയങ്ങൾ മുഖേന നടപ്പാക്കുന്ന പ്രത്യേക സ്കീമുകളാണുള്ളത്. അതിന്റെ ഏകോപനമാണ് 'നീതി ആയോഗ്' നടത്തുന്നത് അതുകൊണ്ടു തന്നെ, പഴയ ആസൂത്രണ കമ്മീഷനും ഇന്നത്തെ നീതി ആയോഗും തമ്മിൽ പലതിനും വലിയ വ്യത്യാസങ്ങളുണ്ട്. ഒരു പഞ്ചവത്സരപദ്ധതിയുടെ സമീപന രേഖ തയ്യാറായിക്കഴിഞ്ഞാൽ അതിനെപ്പറ്റി രാജ്യവ്യാപകമായി നടക്കുന്ന ചർച്ചകൾ, ദേശീയ വികസന കൗൺസിലിൽ (NDC) നടക്കുന്ന രാഷ്ട്രീയ വിശകലനങ്ങൾ എന്നിവയൊക്കെ കണക്കിലെടുത്തു കൊണ്ടുള്ള ഒരു ദേശീയ പരിപ്രേക്ഷ്യ ത്തിലായിരുന്നു പഞ്ചവത്സര പദ്ധതികൾ രൂപപ്പെട്ടുവന്നത്. വിശദാംശങ്ങളിൽ നമുക്ക് വിമർശനമുണ്ടാകാമെങ്കിലും അതിനായി ഒരു രാഷ്ട്രീയപ്രക്രിയ നടന്നിരുന്നുവെന്ന് കാണാതിരിക്കരുത്. ഉദാ: IRDP പോലുള്ള പദ്ധതികൾ തയ്യാറായി വന്നത് ഇന്ത്യയിലെ ദാരിദ്ര്യാവസ്ഥയെ മൊത്തം കണക്കി ലെടുത്തുകൊണ്ട് ദാരിദ്ര്യം ലഘൂകരി ക്കാനുള്ള സമഗ്ര പരിപാടിയുടെ ഭാഗമായിട്ടായിരുന്നു. ഇത്തരം ഒരു ദേശീയ വീക്ഷണം ഇല്ലാതിരുന്നതിന്റെ ഫലമായിരുന്നു കോവിഡ് കാലത്തെ ദുരനുഭവങ്ങൾ. ഇപ്പോഴും നമുക്ക് കോവിഡിന്റെ ആഘാതങ്ങൾ കൃത്യമായി കണക്കാക്കാൻ പോലും കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല; മരിച്ചവരുടെ എണ്ണംപോലും ലഭ്യമായിരുന്നില്ലല്ലോ.

പ്രതിരോധത്തിനും ഒരു ദേശീയ നിലപാടുണ്ടായിരുന്നില്ല. എന്നാൽ വിപുലമായ കൂടിയാലോചനകളുടെ ഫലമായാണ് 1977-78 -ൽ തുടങ്ങി 1985-ൽ സാർവത്രികമായ ഇന്ത്യയിലെ രോഗ പ്രതിരോധ കുത്തിവയ്പ് പദ്ധതി വളരുന്നത്.

സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകളെ സ്വന്തം താത്പര്യാനുസരണം എങ്ങനെ മാറ്റിയെടുക്കാമെന്നതിനുള്ള നല്ല തെളിവായാണ് വിദഗ്ധർ കേന്ദ്ര സർക്കാരിന്റെ പുതിയ ദാരിദ്ര്യ കണക്കുകളെ കാണുന്നത്. കഴിഞ്ഞ ആറ് വർഷങ്ങൾക്കിടയിൽ (2015-2021) ഇന്ത്യയിലെ ബഹുമുഖ ദാരിദ്ര്യ സൂചിക (MDPI) 25 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 15 ശതമാനമായി കുറഞ്ഞിരിക്കുന്നു എന്നതാണ് കേന്ദ്രസർക്കാരിന്റെ അവകാശവാദം. ഇതേ കാലയളവിൽ തന്നെ ഇന്ത്യയിൽ തൊഴിലില്ലായ്മ കൂടുകയും ക്രയശേഷി, ഉപഭോഗം എന്നിവ കുറയുകയുമായിരുന്നു എന്നാണ് മറ്റ് കണക്കുകൾ കാണിക്കുന്നത്. (ആ കണക്കാണ് കേന്ദ്രസർക്കാർ പ്രസിദ്ധീകരിക്കാൻ അനുവദിക്കാത്തത്). അതുകൊണ്ടുതന്നെ ഈ രംഗത്തെ ഒട്ടേറെ വിദഗ്ധർ (ഴാങ് ഡ്രേസ്, ഡോ. അരുൺ കുമാർ, അമിതാബ് കുണ്ടു, പി. സി.മോഹനൻ എന്നിങ്ങനെ) ഇന്ത്യയിലെ പുതിയ ദാരിദ്ര്യ കണക്കെടുപ്പിന്റെ രീതി ശാസ്ത്രത്തെത്തന്നെ ചോദ്യംചെയ്തിരിക്കയാണ്. UNDP-യും ഓക്സ്ഫഡിലെ Oxford Poverty & Human Development Initiative (OPHI) യും ചേർന്നാണ് ലോകത്ത് ബഹുമുഖ ദാരിദ്ര്യ സൂചിക കണക്കാക്കുന്നത്. ഇത്തവണ ഇന്ത്യക്കായി നീതി ആയോഗ് ഒരു പ്രത്യേക ദാരിദ്ര്യ കണക്കെടുപ്പ് നടത്തി. രണ്ടിലും ഇന്ത്യയിലെ ദാരിദ്ര്യം കുറഞ്ഞതായാണ് കാണുന്നത്. നിതി ആയോഗ് സാധാരണയിൽ നിന്ന് വ്യത്യസ്തമായി രണ്ട് പുതിയ മാനദണ്ഡങ്ങൾ കൂട്ടിച്ചേർത്ത് ഉപയോഗിച്ചിരിക്കയാണ്. ഓക്സ്ഫഡിലെ OPHI, MDPI കണക്കാക്കുന്നതിന് പത്ത് മാനദണ്ഡങ്ങളാണ് ഉൾപ്പെടുത്താറ്. പോഷകാഹാരം, ശിശുമരണം, വിദ്യാലയ വർഷങ്ങൾ, സ്കൂൾ ഹാജർ നില, പാചകഇന്ധനം, ശുചിത്വം, കുടിവെള്ള ലഭ്യത, വൈദ്യുതി, ഭവനം, മറ്റ് സമ്പത്ത് എന്നിവ. ഇവയിൽ മൂന്നെണ്ണമോ അതിൽ കൂടുതലോ മാനങ്ങളിൽ ദാരിദ്ര്യം അനുഭവിക്കുമ്പോഴാണ് MDPI യിൽ ഉൾപ്പെടുന്നത്. ഓരോന്നിനും പ്രത്യേക പ്രാധാന്യം (weight) നൽകുന്നു.

MDPI കണക്കെടുപ്പിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന മാനങ്ങളെപ്പറ്റിയും രീതി ശാസ്ത്രത്തെപ്പറ്റിയും പൊതുവിൽ വിമർശനമുണ്ട്. നിത്യ ജീവിതത്തിൽ സ്വാഭാവികമെന്നോണം അനുകൂല മാറ്റമുണ്ടാക്കുന്ന മാനദണ്ഡങ്ങളാണ് MDPI കണക്കാക്കാൻ ഉപയോഗിക്കുന്നത്. അതായത് ജീവിതനിലവാരം കണക്കാക്കുന്നതിന് കുടിവെള്ള ലഭ്യത, പാചകഇന്ധന ഉപയോഗം, വീടും പരിസരവും, വൈദ്യുതി കണക്ഷൻ എന്നിവയൊക്കെയാണ്. അവ ഒരിക്കൽ ലഭ്യമായിക്കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നീട് സമീപഭാവിയിൽ കുറയുന്നതോ ഇല്ലാതാകുന്നതോ അല്ല. കാലക്രമത്തിൽ സ്വാഭാവികമായും മെച്ചപ്പെടുന്നവയാണുതാനും.

നീതി ആയോഗ് സ്വന്തമായി കൂട്ടിച്ചേർത്ത രണ്ടെണ്ണം ബാങ്ക് അക്കൗണ്ട്, മാതൃ ആരോഗ്യം എന്നിവയാണ്. അവയും ഒരിക്കൽ ലഭ്യമായാൽ സാധാരണ നിലയിൽ കുറയാനിടയുള്ളതല്ല; മാത്രമല്ല ബാങ്ക് അക്കൗണ്ട് ഇന്ന് ഏതാണ്ട്

സാർവത്രികമായിക്കഴിഞ്ഞു. അതേ സമയം ജനങ്ങളുടെ തൊഴിൽ, തൊഴിലില്ലായ്മ, വരുമാനം, ക്രയശേഷി, ഉപഭോഗം എന്നിങ്ങനെ ഏറ്റക്കുറച്ചിലുണ്ടാക്കുന്ന ഘടകങ്ങളാണ് ദാരിദ്ര്യ കണക്കെടുപ്പിൽ പ്രധാനമായും പരിഗണിക്കേണ്ടത്. കാരണം, അവയുടെ അഭാവമാണ് ജീവിതത്തിൽ അരക്ഷിതാവസ്ഥ/ദൈന്യത്തിനിടയാക്കുന്നത്. ഇവയൊന്നും ഈ ദാരിദ്ര്യ കണക്കെടുപ്പിൽ ഉപയോഗിക്കുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടുതന്നെ രാജ്യത്ത് ദാരിദ്ര്യം കുറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന കണക്കുകൾ മാത്രമേ നിതി ആയോഗ് സർവേ വഴി ലഭിക്കാൻ സാധ്യത ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ.

ജീവിതത്തിലെ അരക്ഷിതാവസ്ഥ അഥവാ ദൈന്യമാണ് ദാരിദ്ര സർവേകളിൽ പ്രധാനമായും പരിഗണിക്കേണ്ടത്. അത്തരം ഘടകങ്ങൾ നിതി ആയോഗിന്റെ പരിഗണനയിൽ വരുന്നില്ല. കാരണം അവരുടെ ലക്ഷ്യം സർക്കാരിന്റെ പ്രചാരണങ്ങളെ പിൻതാങ്ങുന്നതിനാവശ്യമായ കണക്കുകൾ ബോധപൂർവ്വം ഉണ്ടാക്കുക എന്നതാണ്. പണ്ഡിതരും വിദഗ്ധരുമൊക്കെ ഈ രീതിയിൽ അഭിപ്രായപ്പെടുമ്പോഴും നീതി ആയോഗിന്റെ ഭാഗത്തുനിന്ന് വിശ്വസനീയമായ ഒരു വിശദീകരണം പോലും ഇതുവരെ ഉണ്ടായിട്ടില്ല. ഇത് കാണിക്കുന്നത് സ്വതന്ത്ര ഏജൻസികളായ ഉദാ: NSS-ന്റെ ഉപഭോഗ ചെലവ്, തൊഴിലില്ലായ്മ കണക്കുകൾ എന്നിവ ഗുണ നിലവാരമില്ലാത്തതെന്ന മുദ്രകുത്തുകയും അത്തരം റിപ്പോർട്ടുകൾ പൂഴ്ത്തിവയ്ക്കുകയും പകരം ഉന്നത ബ്യൂറോക്രാറ്റുകൾ കേന്ദ്ര സർക്കാരിന്റെ 'ദാരിദ്ര്യം കുറയ്ക്കാനു'ള്ള താത്പര്യത്തിനനുസൃതമായി രീതി ശാസ്ത്രവും മാനദണ്ഡങ്ങളും മാറ്റി പുതിയ കണക്കുകൾ ഉണ്ടാക്കുന്നു എന്നതുമാണ്. മാത്രമല്ല, NFHS കണക്കുകളെ കുറ്റം പറയുന്ന നിതി ആയോഗ് അതേ കണക്കുകൾതന്നെ ഉപയോഗിച്ചാണ് അവരുടെതായ ദാരിദ്ര്യ കണക്കുകൾ തയ്യാറാക്കിയതത്രേ.

പരിഹരിക്കേണ്ടത്

ഇതിന്റെ അർഥം ഇന്ത്യൻ സ്ഥിതിവിവരക്കണക്ക് സംവിധാനത്തിന് പോരായ്മയും പരിമിതികളും ഒന്നുമേ ഇല്ലെന്നല്ല; ഉണ്ട്. അവ കേന്ദ്രസർക്കാർ പരിഹരിക്കുകയാണ് വേണ്ടത്. *EPW* ഒരു മുഖപ്രസംഗത്തിൽ (12.08.2023) ഇങ്ങനെ ചൂണ്ടിക്കാട്ടുന്നു. 'പൊതു ഖജനാവിൽ നിന്ന് പണം ചെലവാക്കി ശേഖരിക്കുന്ന NSSO പോലുള്ള ഏജൻസി കണക്കുകളെ പ്രധാനമന്ത്രിയുടെ ഓഫീസിലെ ഉന്നതർ തന്നെ ഇകഴ്ത്തിക്കാണിക്കുന്നത് വിരോധാഭാസമാണ്. NSSO/ CSO കണക്കുകൾക്ക് ഗുണനിലവാരം കുറയുന്നുണ്ടെങ്കിൽ അതിന്റെ പൂർണ ഉത്തരവാദിത്വം കേന്ദ്രസർക്കാരിനാണ്. അതേസമയം നേരത്തേ ഉണ്ടായിരുന്ന NSSO, CSO എന്നിവയെ കൂട്ടിച്ചേർത്തുണ്ടാക്കിയ NSO എന്ന വലിയ സംവിധാനത്തെ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന സാംഖിക മന്ത്രാലയത്തിനു തന്നെ വേണ്ടത്ര വൈദഗ്ധ്യമോ, ആൾ ശേഷിയോ വരുമാനമോ ഇല്ലെന്നതാണ് വസ്തുത. ഉദാഹരണമായി 2023-24 വർഷത്തെ കേന്ദ്ര ബജറ്റിൽ ഈ മന്ത്രാലയത്തിനായി 4554 കോടി രൂപയാണ് മൊത്തം വകയിരുത്തിയത്. 300 ലക്ഷം കോടി രൂപയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടക്കുന്ന വിശാലമായൊരു സമ്പദ്ഘടനയാണ്

ഇന്ത്യക്കുള്ളത്. 2022-ൽ തന്നെ ഈ മന്ത്രാലയത്തിനുകീഴിൽ ഇന്ത്യയിലാകെ 4104 ജീവനക്കാരാണ് പണിയെടുക്കുന്നത്; 1531 തസ്തികകൾ ഒഴിഞ്ഞുകിടക്കുന്നു. ഇപ്പോൾ 4,128 പേർ കരാറടിസ്ഥാനത്തിൽ പണിയെടുത്താണ് മുട്ടുശാന്തികാര്യങ്ങൾ നടത്തുന്നത്. ഐക്യരാഷ്ട്രസഭ (UNO) സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകളുടെ ഗുണനിലവാരം ഉറപ്പാക്കാനായി നിഷ്കർഷിക്കുന്ന 250 മാനദണ്ഡങ്ങളിൽ 108 എണ്ണം മാത്രമാണത്രേ ഇന്ത്യയിൽ ഉപയോഗിക്കുന്നത്. അതുകൊണ്ട് കൂടിയാകാം ആദ്യം പറഞ്ഞതുപോലെ ലോക ബാങ്കിന്റെ പുതിയ International Statistical Performance Indicator (ISPI)-ൽ ഇന്ത്യ പിറകിലായത്. ഇത് 174-ൽ 67-ാം സ്ഥാനത്താണെന്ന് സൂചിപ്പിച്ചിരുന്നല്ലോ.

അഞ്ച് മാനദണ്ഡങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കി തയ്യാറാക്കിയ (ISPI)യിൽ, സ്ഥിതി വിവരക്കണക്കുകളുടെ ഉപയോഗം (Data use) എന്ന മാനദണ്ഡത്തിലാണ് അധികം കുറവ് രേഖപ്പെടുത്തിയത്. വിവിധ ഏജൻസികൾ ഇന്ത്യൻ കണക്കുകളെ എത്ര മാത്രം ഉപയോഗിക്കുന്നു എന്നതാണ് ഈ മാനദണ്ഡം വഴി അന്വേഷിക്കുന്നത്. കഴിഞ്ഞ പത്തു വർഷമായി വിശ്വാസയോഗ്യമായ കണക്കുകൾ പ്രത്യേകിച്ചും ദാരിദ്ര്യം സംബന്ധിച്ചവ ഇന്ത്യയിൽ നിന്ന് ലഭിക്കുന്നില്ലെന്നാണ് ലോകബാങ്ക് പറയുന്നത്. ഇതിന്റെ പ്രധാന കാരണം NSS- ന്റെ ഉപഭോക്തൃ ചെലവ് സർവേയെ അവഗണിച്ചതാണത്രേ മറ്റൊരുകാര്യം Sustainable Development Goals (SDG) സംബന്ധിച്ച ഇന്ത്യൻ കണക്കുകളുടെ അപര്യാപ്തതയാണ്. ലോകബാങ്ക് അവസാനം എത്തുന്ന നിഗമനം ഇന്ത്യയിലെ NSSO, CSO ഏജൻസികളുടെ കണക്കുകളാണ് മെച്ചപ്പെട്ട നിലവാരം പുലർത്തുന്നതെന്നും മന്ത്രാലയ കണക്കുകൾക്ക് ഗുണനിലവാരം കുറവാണെന്നുമാണത്രേ.

ഇന്ത്യൻ സ്ഥിതിവിവരക്കണക്ക് സംവിധാനത്തെ കാലികമായ പരിഷ്കരിക്കാനുള്ള നിർദേശങ്ങൾ സമർപ്പിക്കാനായിരുന്നു പ്രസിദ്ധ ധനശാസ്ത്രജ്ഞനായ സി. രംഗരാജന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ ഒരു ഉന്നതാധികാര കമ്മീഷനെ (2000-ത്തിൽ) നിയോഗിച്ചത്. എന്നാൽ, കമ്മീഷൻ നിർദേശങ്ങളൊന്നും കാര്യമായി നടപ്പാക്കിയിട്ടില്ല. പിന്നീടാണ് നിയമസംവിധാനത്തിന് പ്രാധാന്യം കൊടുത്തുകൊണ്ട് പ്രസിദ്ധ നിയമജ്ഞൻ എൻ.ആർ. മാധവമേനോന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ ഒരു കമ്മിറ്റിയെ നിയോഗിക്കുന്നത്.

നേരത്തേ NSSO യും CSO യും അവരുടെ സർവേ റിപ്പോർട്ടുകൾ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചത് കേന്ദ്രസർക്കാരിന്റെ മുൻകൂർ അനുമതി വാങ്ങിയിട്ടായിരുന്നില്ല. അവയെ അത്രയും സ്വതന്ത്രമായി പ്രവർത്തിക്കാൻ കേന്ദ്രസർക്കാർ അനുവദിച്ചിരുന്നു. അതേസമയം അവ പ്രസിദ്ധികരിക്കുന്ന കണക്കുകളിൽ ചൂണ്ടിക്കാട്ടിയ നേട്ട-കോട്ടങ്ങളെ അംഗീകരിച്ച് ഭാവി പരിപാടികൾ ആസൂത്രണം ചെയ്യുകയായിരുന്നു സർക്കാർ ചെയ്തത്. എന്നാൽ, ഇപ്പോഴാകട്ടെ, തങ്ങൾ നടപ്പാക്കാനുദ്ദേശിക്കുന്ന കാര്യങ്ങളെ പിന്തുണയ്ക്കും വിധം കണക്കുകൾ തയ്യാറാക്കാൻ സർക്കാർ ഏജൻസികളെ നിർബന്ധിക്കുകയാണ്. പ്രഗല്ഭരടങ്ങിയ NSSO വിന്റെ ഗവേണിങ് കൗൺസിൽ പോലും നിലവിലില്ല. സർക്കാർ താത്പര്യത്തിനനുസരിച്ച് ഏതാനും ഉദ്യോഗസ്ഥരാണ്

കാര്യങ്ങൾ തീരുമാനിക്കുന്നതും നടപ്പാക്കുന്നതും. സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകളുടെ ശേഖരണം, അവലോകനം എന്നിവയൊക്കെ പട്ടാളച്ചിട്ടയിലെന്ന പോലെ കൈകാര്യം ചെയ്യണമെന്നായിരുന്നു മെഹലനോബിസ് നിഷ്കർഷിച്ചിരുന്നതും പ്രാവർത്തിക മാക്കിയതും. ഇപ്പോഴാകട്ടെ, അടിസ്ഥാന വിവരങ്ങളുടെ അഭാവത്തിൽ ഒന്നിനും ഒരു ചിട്ടയും ഇല്ലാതാവുകയാണ്.

ഏറെ ശാസ്ത്രീയവും അന്താരാഷ്ട്ര അംഗീകാരവുമുണ്ടായിരുന്ന ഇന്ത്യയിലെ സ്ഥിതിവിവരക്കണക്ക് സംവിധാനം കേന്ദ്രസർക്കാരിന്റെ സങ്കുചിത രാഷ്ട്രീയ താത്പര്യങ്ങളിൽ തട്ടിത്തകരുകയാണ്. ഇതിന്റെ പ്രധാന കാരണങ്ങളായി വിദഗ്ധർ ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നത് നിതി ആയോഗിലെയും പ്രധാനമന്ത്രിയുടെ ഓഫീസിലെയും ഉദ്യോഗസ്ഥരുടെ വഴിവിട്ട ഇടപെടലുകളാണ്. അത് ഈ സംവിധാനത്തിന്റെ സ്വയംഭരണാവകാശത്തെ പാടെ നശിപ്പിക്കുകയാണെന്ന അഭിപ്രായവുമുണ്ട്.

സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകളെ തള്ളുകയോ കൊള്ളുകയോ ആവാം. പക്ഷേ, അവ പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നത് രാജ്യത്തിലെ ജീവിത യാഥാർഥ്യങ്ങളെയാണ്. വിശ്വാസയോഗ്യമായ കണക്കുകൾ പൊതുവിൽ ലഭ്യമാകുമ്പോൾ ആർക്കും അവയെ ആവശ്യാനുസരണം ഉപയോഗിക്കാവുന്നതാണ്. യാഥാർഥ്യങ്ങളെ മുൻനിർത്തി ഭാവി ആസൂത്രണം ചെയ്യാവുന്നതുമാണ്. അതേസമയം, സർക്കാർ വക്താക്കൾതന്നെ കണക്കുകൾ തെറ്റിദ്ധരിപ്പിക്കും വിധം പ്രചരിപ്പിക്കുന്നത് തെളിവുകളെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള യുക്തിചിന്തയെയും നയരൂപവത്കരണത്തെയും ഭാവി ആസൂത്രണത്തെയും പൗരബോധത്തെയും എന്തിന്, ജനാധിപത്യ സംവിധാനത്തിന്റെ സുതാര്യതയെ ത്തന്നെയും ദുർബലപ്പെടുത്തും. അതിനാൽ, ശാസ്ത്രീയമായ സ്ഥിതി വിവരക്കണക്കുകളുടെ പൊതുമണ്ഡലത്തിലെ സ്വതന്ത്രമായ ലഭ്യതയും ഉപയോഗവും സുഗമമായ ജനജീവിതത്തിന് ഒരു അനിവാര്യതയാണ്.

മാതൃഭൂമി ആഴ്ചപതിപ്പ്,

24-30, ഡിസംബർ 2023.

ജജജജജജജജ

വിപണിയോട് തോൽക്കുന്ന ആരോഗ്യം

ഡോ. ജയകൃഷ്ണൻ ടി.

ആരോഗ്യരംഗത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ചർച്ചകൾ എക്കാലവും ചുറ്റിത്തിരിയുന്നത് ജീവശാസ്ത്രപരമായ കാര്യങ്ങളിലാണ്. എന്നാൽ ലോകം വിപണി കേന്ദ്രീകൃതമായതും വിപണിയുടെ സമ്മർദ്ദങ്ങൾ ആരോഗ്യനയരൂപീകരണത്തെ പ്രതികൂലമായി ബാധിക്കുന്നതും അധികം പഠിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ല. വിവിധ വ്യാധികളുടെ വ്യാപനത്തിന് വിപണി കാരണമാകുന്നതെങ്ങിനെയെന്ന് വിശദീകരിക്കുകയാണ് ആരോഗ്യ ഗവേഷകനായ ലേഖകൻ.

സാധാരണമായി ആരോഗ്യത്തെയും രോഗത്തെയുംപറ്റി പൊതുജന കാഴ്ചപ്പാടിൽ പരാമർശിക്കുമ്പോൾ ബയോമെഡിക്കൽ വിഷയങ്ങൾക്കപ്പുറം അവ രണ്ടിനെയും സ്വാധീനിക്കുന്ന സാമൂഹികനിർണയ ഘടകങ്ങളെപ്പറ്റി വിശകലനംചെയ്യാറുണ്ട്. ശുദ്ധവായു, കുടിവെള്ളം, പാർപ്പിട സൗകര്യങ്ങൾ, തൊഴിൽ സാമൂഹിക സുരക്ഷ, സാമ്പത്തികാവസ്ഥ തുടങ്ങിയവ ഉദാഹരണം. എന്നാൽ ഇപ്പോൾ വർധിച്ചുവരുന്ന പകർച്ചേതര വ്യാധികളുടെയും (Non Communicable disease) കാലാവസ്ഥാമാറ്റത്തെ തുടർന്നുണ്ടാകുന്ന ആരോഗ്യപ്രശ്നങ്ങളുടെയും പരിസ്ഥിതി ദുരന്തങ്ങളുടെയും പശ്ചാത്തലത്തിൽ ആരോഗ്യത്തിലെ അസന്തുലിതാവസ്ഥ മറ്റൊരുവിധത്തിൽ ചർച്ചചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്. അത് ആരോഗ്യ അസമത്വത്തെ സംബന്ധിച്ച പുതിയ തെളിച്ചങ്ങൾ സമ്മാനിക്കും.

ഉദാരീകരണത്തോടെ സംഭവിച്ച നിയന്ത്രണമില്ലാത്ത വിപണി വ്യാപനം ആരോഗ്യത്തിന് ഹാനികരമായ ഉത്പന്നങ്ങളുടെ വിപണനവും ഉപയോഗവും വർധിപ്പിച്ചു. 2019-ലെ ലോക രോഗാതുരാതാ റിപ്പോർട്ട് പ്രകാരം ഇവയിൽപ്പെട്ട നാല് പ്രധാന ഉത്പന്നങ്ങൾ ലോകത്തിലെ തടയാൻ പറ്റുന്ന മൂന്നിലൊന്ന് മരണങ്ങൾക്ക് കാരണമാണെന്ന് പ്രസ്താവിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. പുകയില, മദ്യം, അൾട്രാ പ്രൊസസ്ഡ് ഭക്ഷണം, ഫോസിൽ ഇന്ധനങ്ങൾ എന്നിവയാണവ. പകർച്ചേതര വ്യാധികൾ മൂലമുണ്ടായ 42 മില്യൻ മരണത്തിൽ 41% ഇവമൂലമായിരുന്നു. ഇതുകൂടാതെ തെറ്റായ ഭക്ഷണരീതിമൂലം 11 മില്യൺ പേരും മദ്യംമൂലം 3 മില്യൺ പേരും ഫോസിൽ ഇന്ധനങ്ങൾ മൂലമുണ്ടായ വായുമലിനീകരണംമൂലം 10 മില്യൺ പേരും പുകയിലയുടെ ഉപയോഗം മൂലം 3 മില്യൻ പേരും വർഷംതോറും മരണപ്പെടുന്നുണ്ട്.

പ്രത്യക്ഷത്തിൽ കാണാത്ത, സാമ്പത്തിക മേഖലകളിലെ പ്രശ്നത്തെത്തുടർന്നുള്ള നിരാശാബോധം മൂലമുണ്ടാകുന്ന മരണങ്ങളും സോഷ്യൽ മീഡിയയുടെ സ്വാധീനംകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന മാനസികപ്രശ്നങ്ങളും ബൗദ്ധിക സ്വത്തവകാശനിയമത്തെത്തുടർന്ന് അവശ്യമരുന്നുകൾ ലഭ്യമാവാതെയും വിലവർധനമൂലവും ഉണ്ടാകുന്ന രോഗാവസ്ഥകളും ഇതിന്റെ തന്നെ തുടർച്ചകളാണ്.

ഇങ്ങനെയൊക്കെ ആയാലും വർത്തമാന കാലത്ത് മുതലാളിത്തവും ആഗോളീ കരിക്കപ്പെട്ട കോർപ്പറേറ്റ് വിപണികളും ഒപ്പം മാറിവന്ന സമാന രാഷ്ട്രീയ സാമ്പത്തിക ഭരണ നിർവഹണ സംവിധാനങ്ങളും മനുഷ്യരുടെ ആരോഗ്യസ്ഥിതി വികലമാക്കി രൂപ പ്പെടുത്തുന്നതിൽ വഹിച്ച പങ്ക് ആരും വേണ്ടത്ര വിശകലനം നടത്തി മനസ്സിലാക്കുകയോ വെളിപ്പെടുത്തുകയോ ചെയ്തിട്ടില്ല. അതിനുള്ള ശ്രമമാണ് ഈ ലേഖനം

വാണിജ്യസ്ഥാപനങ്ങളുടെ വളർച്ച ഒഴിച്ചുകൂടാനാവാത്തതാണ്. പക്ഷേ, നിയന്ത്രണമില്ലാത്ത വളർച്ച മനുഷ്യർക്കും പ്രകൃതിക്കും അനാരോഗ്യകരമാവും. കപ്പലുകൾവഴി പാഴ്വസ്തുക്കൾ കച്ചവടം ചെയ്തു തുടങ്ങിയതിനുശേഷമാണ് ഏഷ്യൻ ടൈഗർ കൊതുകുകൾവഴി ഡെൻഗു പനി വ്യാപകമായത്. അടുത്തകാലത്ത് മൃഗങ്ങളുടെയും ഇറച്ചിയുടെയും നിയന്ത്രണമില്ലാത്ത മാർക്കറ്റുകൾ വഴിയാണ് പുതിയ ജന്തുജന്യരോഗങ്ങളായ എച്ച്1എൻ1, പക്ഷിപ്പനി, കോവിഡ് 19 തുടങ്ങിയവ മനുഷ്യരിൽ എത്തിയത്.

പുതിയ ലോകക്രമത്തിൽ വിപണിയുടെ ആളുകൾ/ ശക്തികൾ വിവിധ സംവിധാന ങ്ങളിലൂടെ ജനങ്ങളുടെ ആരോഗ്യത്തെയോ ആരോഗ്യ അസന്തുലിതാവസ്ഥയെയോ നേരിട്ടോ അല്ലാതെയോ നിയന്ത്രി ക്കുന്നതിനെയാണ് ആരോഗ്യത്തിന്റെ വിപണി നിർണയ ഘടകങ്ങൾ (Commercial Determinants of Health) എന്ന് വിളിക്കുന്നത്. ഇപ്പോൾ ലോകത്താകെ സംഭവിക്കുന്ന രാഷ്ട്രീയ സാമ്പത്തിക മാറ്റങ്ങൾ വാണിജ്യ നിർണയ ഘടകങ്ങളെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്ന വിധത്തിലാണ്. ഉത്പന്നങ്ങൾക്കു പുറമേ വിപണിയിലെ പല വ്യാപാര താത്പര്യങ്ങളും രാജ്യങ്ങൾക്കകത്തും രാജ്യങ്ങൾ തമ്മിലും അന്തരം ഉണ്ടാക്കുന്നുണ്ട്. ഇതേ താത്പര്യങ്ങൾ വിവിധ രാജ്യങ്ങളിൽ സർക്കാരിന്റെ നിയമപരമായ നിയന്ത്രണ ങ്ങളെ അയച്ചുവിട്ടും മറികടന്നും. തൊഴിലിടങ്ങളിലെ സുരക്ഷ ഒഴിവാക്കിയും ദോഷകരമായ ഉത്പന്നങ്ങൾ പ്രചരിപ്പിച്ചും, പ്രകൃതി നശീകരണം നടത്തിയും രോഗാതുരത വർധിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്.

1970 മുതൽ ധനികരാജ്യങ്ങളിലെ കമ്പനികൾ അവിടെ നിരോധിക്കപ്പെട്ട കീടനാശിനികളും ഔഷധങ്ങളും ടോക്സിക് പാഴ്വസ്തുക്കൾക്കൊപ്പം ദരിദ്രരാജ്യങ്ങളിലേക്ക് കയറ്റുമതിചെയ്ത്, അല്ലെങ്കിൽ അതിന്റെ ഉത്പന്ന യൂണിറ്റുകളോ വിതരണ ശൃംഖലകളോ തുടങ്ങി അമിതമായി ധനം വർധിപ്പിക്കുന്ന തായി ധാരാളം രേഖകളുണ്ട്. ഇത്തരം ഉത്പന്നങ്ങൾക്കൊന്നും അന്താരാഷ്ട്ര തലത്തിൽ ഒരുപോലെ ബാധക മായതും നടപ്പിലാക്കേണ്ടുന്നതുമായ നിയന്ത്രണ നടപടികളോ നിയമങ്ങളോ ഇല്ല. വിവിധ രാജ്യങ്ങൾ വിവിധ നിയമ പരിധിയിലായതിനാൽ ഇതിൽ അയവുള്ള സ്ഥലങ്ങളിൽ വിപണികളുടെ താത്പര്യ ങ്ങളനുസരിച്ച് അവരുടെ പ്രവൃത്തികൾ വ്യാപിപ്പിക്കാൻ എളുപ്പമാണ്. ഇത് പലപ്പോഴും പ്രകൃതി വിഭവങ്ങൾ അമിതമായി ചൂഷണംചെയ്തും നിർമാണ യൂണിറ്റുകൾ സ്ഥാപിച്ചും മാലിന്യങ്ങൾ ഉത്പാദിപ്പിച്ചും കൂടുതൽ ഔട്ട്ലെറ്റുകൾ തുറന്നും വിൽപ്പന വർധിപ്പിച്ചും ദരിദ്ര രാജ്യങ്ങളിൽ നിന്ന് സമ്പന്ന രാജ്യങ്ങളിലേക്ക് പണം ഒഴുകുന്ന വിധത്തിലാണ് പ്രവർത്തിച്ചു വരുന്നത്.

ഓരോയിടങ്ങളിലും ഭരണത്തിലുള്ളവരും നയരൂപവത്കരണം നടത്തുന്നവരും വ്യാപാരസ്ഥാപനങ്ങൾ പൊതുജനാരോഗ്യവിദഗ്ധർ, പൊതുസമൂഹം, സന്നദ്ധസംഘടനകൾ, ഗവേഷകർ വിദ്യാഭ്യാസവിദഗ്ധർ ഇവരൊക്കെ ഇതിൽ പങ്കുവഹിക്കുന്നവരാണ്. ഉദാരീകരണത്തോടെ സ്വന്തം രാജ്യതാത്പര്യങ്ങൾ മറികടന്ന് അവിടങ്ങളിലെ സർക്കാറുകൾ സാങ്കേതിക ഉപദേശങ്ങൾ സ്വദേശത്തും വിദേശത്തുമുള്ള കൺസൾട്ടൻസി സ്ഥാപനങ്ങൾക്കോ വ്യക്തികൾക്കോ ഔട്സോഴ്സ് ചെയ്യുന്നത് ഇപ്പോൾ സാധാരണമാണ്. പഞ്ചവത്സരപദ്ധതികൾ ഉപേക്ഷിച്ചതിനു ശേഷം ഇന്ത്യയിൽ നിതി ആയോഗ് പദ്ധതികൾ ആസൂത്രണം ചെയ്യുന്നത് ഇതുപോലെ വിദേശ കോർപ്പറേറ്റ് കൺസൾട്ടൻസി വഴിയാണെന്ന് ആരോപണമുണ്ട്.

വിപണിയുടെ സാമ്പത്തിക ശക്തികൾ അവയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ സാധ്യമാക്കുന്നത് സർക്കാർ ചാനലുകൾ വഴിയാണ്. ജനങ്ങളെ സ്വാധീനിക്കാൻ പ്രധാനമായും ഏഴ് തന്ത്രങ്ങളാണ് ഇവർ പ്രയോഗിക്കുന്നത്. രാഷ്ട്രീയം, ശാസ്ത്രീയം, മാർക്കറ്റിങ്, വിതരണശൃംഖല, തൊഴിൽ മേഖല, സാമ്പത്തികം, മതിപ്പുളവാക്കുന്ന ഭരണനിർവഹണം എന്നിവ. മതിപ്പുളവാക്കുന്ന ഭരണനിർവഹണത്തിനെ കേന്ദ്രമാക്കിയാണ് മറ്റുള്ളവയുടെ പ്രയോഗങ്ങൾ. ഇതിനായി ആദ്യംതന്നെ അതത് രാജ്യങ്ങളിലെ കൺസ്യൂമർ പ്രൊട്ടെക്ഷൻ, നികുതി നിയമങ്ങൾ, തൊഴിൽ നിയമങ്ങൾ എന്നിവയൊക്കെ അനുകൂലമാക്കും. രാഷ്ട്രീയപിൻബലം, ശാസ്ത്രത്തെളിവുകൾ, വിപണന തന്ത്രങ്ങൾ എന്നിവ വഴി മനുഷ്യർക്ക് ഹാനികരമായ ഉത്പന്നങ്ങളുടെ ഉപയോഗം പരമാവധി വർധിപ്പിക്കും. ഈ വർധിപ്പിക്കൽ സമൂഹത്തിന് ഗുണകരമാണെന്ന് വരുത്താൻ സംവിധാനങ്ങളെ ഉപയോഗിക്കും. ലോബിയിങ്, കൈക്കൂലി എന്നിവ ഇതിന്റെ ഭാഗമായി അരങ്ങേറും.

വൻതോതിൽ കാറുകൾ വിറ്റ ഒരു കമ്പനി അതിന്റെ പുക എമിഷൻ ടെസ്റ്റുകളിൽ വ്യാജം നടത്തിയതായി പിന്നീട് കണ്ടെത്തി. അതുപോലെ പല രാസവളനിർമാതാക്കളും കീടനാശിനി വിരുദ്ധസമരക്കാരെ സ്വാധീനിക്കാൻ സർക്കാർ സംവിധാനങ്ങളെ ഉപയോഗിക്കാറുണ്ട്. അമേരിക്കയിലെ വാഹനങ്ങളുടെ ടയർനിർമ്മാണ കമ്പനികൾ, അന്തരീക്ഷ മലിനീകരണം ഒഴിവാക്കാനായി അവിടെ വ്യാപകമാക്കാൻ ആസൂത്രണം ചെയ്ത ഇലക്ട്രിക് പബ്ലിക് ഹെൽത്ത് ട്രാൻസ്പോർട്ട് കമ്പനി പ്രവർത്തനം അട്ടിമറിച്ചു. നിയമനിർമാണത്തിലെ ഇടപെടലുകൾ മൂലം, അപകടകരമായ വെയ്സ്റ്റ് മാനേജ്മെന്റിലോ വനനശീകരണത്തിനെതിരേയോ ബയോഡൈവേഴ്സിറ്റി നാശത്തിനോ, ഇതുണ്ടാക്കിവെച്ച കമ്പനികൾക്കെതിരേ സർക്കാരുകൾക്ക് നടപടിയെടുക്കാനാവുന്നില്ല. കേരളത്തിൽ പ്ലാച്ചിമടയിലെ കൊക്കകോള പ്ലാന്റ് തന്നെ നമ്മുടെ അനുഭവത്തിലുണ്ട്.

ആഗോളീകരണ സാമ്പത്തികനയങ്ങൾ ഓരോ രാജ്യത്തിലും തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട സർക്കാരുകളുടെ അധികാരം കുറച്ചപ്പോൾ ഈ വിടവിലൂടെ ട്രാൻസ് നാഷണൽ സ്വകാര്യമേഖലകൾ കടന്നുവരാൻ തുടങ്ങി. അതതിടങ്ങളിലെ നയരൂപവത്കരണങ്ങളുടെ നിയന്ത്രണം കോർപ്പറേറ്റ് കൈകളിലേക്ക് മാറി. നിയോലിബറൽ പോളിസി പ്രകാരം വികസനമെന്നത് ജി.ഡി.പി. വർധന മാത്രമായി.

സ്വതന്ത്രവ്യാപാരത്തിന്റെ ഭാഗമായി ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ട പ്രിഫറൻഷ്യൽ ട്രേഡ് എഗ്രിമെന്റ് പ്രകാരം ഇറക്കുമതി ഉത്പന്നങ്ങളുടെ ഗുണനിലവാരം നിയന്ത്രിക്കൽ പ്രയാസകരമായി. അമിതമായി സംസ്കരിച്ച ഭക്ഷണം, കോള, പുകയില, മാംസ ഉത്പന്നങ്ങൾ, ട്രാൻസ് കൊഴുപ്പുകൾ ഇങ്ങനെ പലതും ഇപ്രകാരം ദരിദ്രരാജ്യങ്ങളിൽ വിപണനം ചെയ്യപ്പെടുന്നുണ്ട്. ആഗോള ഔഷധ വ്യാപാരത്തിന്റെ പകുതിയോളം കൈയിലുള്ളത് അമേരിക്ക, യൂറോപ്യൻ രാജ്യങ്ങളിലെ കമ്പനികൾക്കാണ്. പ്രധാന ഔഷധങ്ങളുടെ പേറ്റന്റുകളും അവരുടെ കൈകളിലാണ്. പക്ഷേ, ഈ ഔഷധങ്ങളുടെ ഉപഭോക്താക്കളായ രോഗികൾ കൂടുതലുള്ളത് മറ്റു വികസ്വര രാജ്യങ്ങളിലാണ്. ടയർ വ്യവസായികളുടെ വ്യാപാര താത്പര്യങ്ങൾക്കനുസരിച്ച് വടക്കുകിഴക്കൻ സംസ്ഥാനങ്ങളിലെ ഏകവിള റബ്ബർകൃഷിവ്യാപനം ഭാവിയിൽ അവിടത്തെ അഗ്രികൾച്ചറൽ ഡൈവേഴസിറ്റി നശിപ്പിക്കുമെന്നും ഭക്ഷ്യ ക്ഷാമം കൂട്ടുമെന്നും ചൂണ്ടിക്കാണിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. 19-ാം നൂറ്റാണ്ടിലെ യൂറോപ്പിലെ മഹാക്ഷാമം 'ഉരുളക്കിഴങ്ങ് ഏകവിള'യെ ത്തുടർന്നാണ് ഉണ്ടായത്.

തങ്ങളുടെ ഉത്പന്നം പ്രചരിപ്പിക്കാൻ തെറ്റായ വിവരങ്ങൾ നൽകലും ഇപ്പോഴത്തെ തന്ത്രമാണ്. ഇതിനായി ശാസ്ത്രത്തെപ്പോലും വളച്ചൊടിക്കാം. ഇതിനായി 'വോയ്സ് ആംപ്ലിഫൈ' ചെയ്യാൻ സോഷ്യൽ മീഡിയയെ ഉപയോഗിക്കുകയും, സ്വന്തം വിദഗ്ധരെ സർക്കാർ ഉപദേശക സമിതികളിലും വിദ്യാഭ്യാസ സ്ഥാപനങ്ങളിലും യൂണിവേഴ്സിറ്റികളിലും തിരുകിക്കയറ്റുകയും ചെയ്യും. പരസ്യങ്ങൾവഴി സത്യാനന്തര കാലത്ത് ആളുകളെ ബോധപൂർവം അജ്ഞതയിൽ നിലനിർത്തുന്നതും ഇതേ വിദ്യതന്നെയാണ്. മെർക്ക് കമ്പനിയുടെ റോഫി കോക്സിബ് എന്ന വേദന സംഹാരി 1999-ൽ ത്തന്നെ ഹൃദയത്തിന് അപകടകാരിയെന്നറിഞ്ഞിട്ടും അത് മറച്ചുവെച്ച് വർഷങ്ങളോളം വിറ്റഴിക്കപ്പെട്ടു. ഇന്റർനാഷണൽ ഏജൻസി ഓൺ കാൻസർ റിസർച്ച്, കാൻസറിന് കാരണമാകാമെന്ന് സംശയമുയർത്തിയിട്ടും മോൺസാന്റോ കമ്പനി ഗ്ലൈഫോസേറ്റ് എന്ന കമ്പനിയുടെ കളനാശിനി സുരക്ഷിതം എന്ന ലേബലിലാണ് ലോകമാകെ വിറ്റുവരുന്നത്.

വിപണനതന്ത്രത്തിലൂടെയും സപ്ലൈ ചെയിൻ വ്യാപകമാക്കിയും ഇന്ന് അനാരോഗ്യ ഉത്പന്നങ്ങൾ പ്രചരിപ്പിക്കാം. ജനങ്ങളിൽ അനാവശ്യ ഡിമാൻഡുണ്ടാക്കിയും നാടുനീളെ ലഭ്യത വർധിപ്പിച്ചും പ്രത്യേക ജനവിഭാഗങ്ങളെ ലക്ഷ്യംവെച്ചും ഇതു സാധ്യമാക്കുന്നുണ്ട്. നാടുതോറും ബാറുകൾ തുറന്ന് മദ്യവില്പന നടപ്പാക്കുന്നത് ഒരുദാഹരണമാണ്. ഹോട്ടലുകൾ ബാറുകളാക്കിമാറ്റിയും ഔട്ട്ലെറ്റുകളുടെ എണ്ണം കൂട്ടിയും പുകയില ഉത്പന്നങ്ങൾ വർണപരസ്യങ്ങൾ നൽകിയും സിനിമകളിൽ പുകവലി രംഗങ്ങൾ നിറച്ചും ഇതൊക്കെ സാധ്യമാക്കുന്നുണ്ട്.

അറിവുകളും കണ്ടുപിടിത്തങ്ങളും മാനവരാശിയുടെ പൊതു സമ്പത്തായിരിക്കണമെന്നു പറഞ്ഞത് ലൂയിപാസ്ചറാണ്. പക്ഷേ 1990-കൾതൊട്ട് രാജ്യങ്ങളിലെ സർക്കാരുകൾക്കുപരി കോർപ്പറേറ്റ് കമ്പനികളാണ് ശാസ്ത്ര ഗവേഷണങ്ങൾക്ക് ഫണ്ട് നൽകുന്നത്. ഗവേഷണങ്ങൾ നടക്കുന്നതും അത്തരം സ്ഥാപനങ്ങളിലാണ്. അതിനാൽ ഭാവിയിലെ വാണിജ്യ

സാധ്യതകൾ പരിഗണിച്ചാണ് ഗവേഷണങ്ങൾ മിക്കതിലും മുൻഗണന നിശ്ചയിക്കുന്നത്. ഇത് പലപ്പോഴും ജനങ്ങളുടെ കഷ്ടതകളുടെ പരിഹാരത്തിനുപരി കമ്പനിയുടെ ലാഭത്തിനായിരിക്കും പരിഗണന നൽകുക. അതിനാൽ അവരുടെ ഉത്പന്നങ്ങളുടെ ഉപയോഗം വർധിപ്പിക്കൽ ഗവേഷണത്തിന്റെ അജൻഡയായിരിക്കും. അപ്പോൾ സാങ്കേതികവിദ്യകളുടെ പേറ്റന്റുകളും ട്രാൻസ് നാഷണൽ കോർപ്പറേഷനുകൾക്കായിരിക്കും. ഉദാഹരണത്തിന്, 1963 -ൽ ത്തന്നെ എക്സൺ മൊബിൽ എന്ന കമ്പനിക്ക് അന്തരീക്ഷ മലിനീകരണം കുറയ്ക്കുന്ന വാഹനങ്ങളുടെ പേറ്റന്റ് കിട്ടിയിരുന്നുവെങ്കിലും അത് ഫോസിൽ ഇന്ധനങ്ങളുടെ ആവശ്യം കുറയ്ക്കുമെന്നറിഞ്ഞതിനാൽ തുടർ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നിർത്തിവെയ്ക്കപ്പെട്ടത് അധികമാരും ചർച്ചചെയ്തില്ല . ഗ്ലോബൽ പൊസിഷനിങ് സിസ്റ്റവും ടച്ച് സ്ക്രീനും കണ്ടുപിടിച്ചത് പൊതുമേഖലയിൽപ്പെട്ട അമേരിക്കൻ മിലിട്ടറി ഗവേഷണത്തിന്റെ ഫലമായിട്ടാണെങ്കിലും ഇത് മാർക്കറ്റു ചെയ്യുന്നത് ആപ്പിൾ കമ്പനിയാണ്. കോവിഡ് വാക്സിനുകൾക്ക് ഗവേഷണത്തിന് ഫണ്ടുകൾ നൽകിയത് വിവിധ രാജ്യങ്ങളിലെ സർക്കാരുകളാണെങ്കിലും പേറ്റന്റുകൾ ലഭിച്ചത് സ്വകാര്യ മരുന്നുകമ്പനികൾക്കായിരുന്നു. അതിനാൽ നിശ്ചിതവില കുറയ്ക്കാനോ മറ്റുരാജ്യങ്ങളിൽ ഇവ നിർമിച്ച് വിതരണം നടത്താനോ ഇനിയുമായില്ല . ഇന്ത്യയിൽ കോവാക്സിൻ വിത്തുകോശം കണ്ടുപിടിച്ചത് സർക്കാർ മേഖലയിലെ (ഐ.സി.എം.ആർ.) ശാസ്ത്രജ്ഞരാണെങ്കിലും ഉത്പന്നം നിർമിച്ച് വിൽക്കുന്നതും ലാഭമുണ്ടാക്കുന്നതും ഭാരത് ബയോടെക് എന്ന സ്വകാര്യ കമ്പനിയാണ്. അതിനാൽ സർക്കാരിന് വിലപേശി വാങ്ങേണ്ടിവന്നു.

ലോകത്താകെ ആരോഗ്യ പ്രശ്നങ്ങൾക്ക് മുൻഗണനകൾ നൽകാനായി രോഗഭാരം (Disease Burden) കണക്കാക്കുന്നത്, രോഗംമൂലം മരണമോ അവശതയോ വൈകല്യമോ മൂലം നഷ്ടപ്പെടുന്ന സാമ്പത്തിക ഉത്പാദനക്ഷമത വാർഷിക യൂണിറ്റിൽ കണക്കാക്കിയാണ് (DALY - Disabiltiy adjusted Life year). അതിനാൽത്തന്നെ വയോജനങ്ങളുടെ മരണങ്ങൾക്ക് രോഗഭാരം കുറഞ്ഞും ചെറുപ്പക്കാരുടെത് രോഗഭാരം കൂടിയുമായിരിക്കും. ഈ നഷ്ടയൂണിറ്റുകൾക്കനുസരിച്ചാണ് രോഗനിയന്ത്രണങ്ങൾക്ക് ബജറ്റിൽ മുൻഗണന കണക്കാക്കുന്നത്. പലപ്പോഴും ആരോഗ്യപ്രശ്നങ്ങൾക്ക് പ്രിവന്റീവ് പരിഹാരങ്ങൾക്ക് പകരം കുറേറ്റിവ് (Curative) പരിഹാരങ്ങൾക്കായിരിക്കും മുൻതൂക്കം ലഭിക്കുക. പ്രിവന്റീവ് പരിഹാരങ്ങളിൽ തന്നെ സാമൂഹികപരിഹാരങ്ങൾക്ക് പകരം മരുന്നുകൾക്കും വാക്സിനുകൾക്കും ആയിരിക്കും മുൻഗണനകൾ. വിപണി നിയന്ത്രിക്കുന്ന വൈദ്യ ശാസ്ത്രം മനുഷ്യരുടെ ശാരീരികാവസ്ഥകളെ ചിലപ്പോൾ രോഗമാക്കി ചികിത്സ നിശ്ചയിച്ചേക്കാം. ജൈവരാസ പദാർഥങ്ങളുടെ കട്ട് ഓഫ് പരിധി കൂട്ടിയോ കുറച്ചോ ഇത് സാധ്യമാക്കാവുന്നതാണ്. സൗന്ദര്യത്തിന്റെ അളവു കോലുകൾ തങ്ങളുടെ പ്രോഡക്ടുകൾക്കനുസരിച്ച് വെറും മനുഷ്യശരീരത്തിന്റെ ആകൃതിയോ നിറമോ ഉടയാടകൾ മാത്രമാക്കി ബ്യൂട്ടി മാർക്കറ്റുകൾ ഇടയ്ക്കിടെ ട്രെൻഡുകൾ മാറ്റിക്കൊണ്ടിരിക്കും. അതിനനുസരിച്ച് ഫാഷൻ മാർക്കറ്റ് നിരന്തരം മാറിക്കൊണ്ടിരിക്കും. തലമുടിക്ക് വിവിധ നിറങ്ങൾ കൊടുക്കുന്ന

രാസവസ്തുക്കൾക്ക് വിവിധതരം കാൻസറുകളുണ്ടാക്കാൻ സാധ്യതകളുണ്ടെന്ന് അറിയാമായിരുന്നിട്ടും ഇതിന് ഫാഷൻ വ്യാപാരികൾ വലിയ പ്രചാരം കൊടുക്കുന്നുണ്ട്. ഹെപ്പറ്റൈറ്റിസ് ബി പോലുള്ള രോഗങ്ങൾക്ക് സാധ്യതയുള്ളപ്പോഴും അനാരോഗ്യസാഹചര്യങ്ങളിൽ സുരക്ഷിതമല്ലാതെ പച്ചകുത്തൽ ഇപ്പോൾ നാട്ടിൻ പുറങ്ങളിലെ യുവാക്കളുടെ പോലും ഹരമായിമാറിയിട്ടുണ്ട്.

ജീവിതശൈലീരോഗങ്ങളായ അമിതവണ്ണം, പ്രമേഹം, രക്താതിമർദം, ഹൃദയാഘാത രോഗങ്ങൾ ഇവ ക്രമാതീതമായി കൂടിവരികയാണ്. ആഗോളീകരണത്തെ തുടർന്നുണ്ടായ 'മാക് ഡൊണാൾഡൈസേഷൻ' എന്നറിയപ്പെടുന്ന അമിതമായ കൊഴുപ്പടങ്ങിയ ഫാസ്റ്റ് ഫുഡ് ശൃംഖല വ്യാപനത്തിന്റെ (Over Nturition) എപ്പിഡമിക്ക് ആയിട്ടാണ് ഇതറിയപ്പെടുന്നത്. ഇപ്പോൾ മാർക്കറ്റിൽ പായ്ക്കറ്റുകളിൽ ലഭ്യമാകുന്ന മിക്ക സംസ്കൃത ഭക്ഷണ ഉത്പന്നങ്ങളും പാനിയങ്ങളും (processed foods and colas) ഇത്തരത്തിൽപെട്ടതാണ് (നൂഡിൽസ്, പോപ്കോൺസ്. പൊട്ടറ്റോ ചിപ്സ്, കോളകൾ) ഇവയുടെ ഉപയോഗത്തിനനുസൃതമായിട്ടാണ് പകർച്ചേതര വ്യാധികളും കൂടിവരുന്നത്. വികസനത്തിന്റെ സൂചകമായ ജിഡിപിയുടെ വർധനവ് കൂടുന്നതിനനുസരിച്ച് ജനങ്ങളുടെ കോള ഉപയോഗം 0.5% കൂടാമെന്നും ഇതിനെത്തുടർന്ന് 5% അമിതഭാരവും 0.5% പ്രമേഹവും കൂടാമെന്നും ഗവേഷണങ്ങൾ കണ്ടെത്തിയിട്ടുണ്ട്. ലോകത്തിൽവെച്ച് ഏറ്റവും കൂടുതൽ കോള ഉപയോഗിക്കുന്നവർ മെക്സിക്കോക്കാരാണ്. ഇവിടെ പ്രതിശീർഷ കോള ഉപയോഗം 300 ലിറ്റർ ആണ്. അവിടത്തെ ജനങ്ങളിൽ 33 ശതമാനവും ദുർമേദസ്സുള്ളവരാണ്. അതിനനുസരിച്ച് അവിടെ ജീവിത ശൈലീരോഗങ്ങൾ കൂടാം.

ഇന്ത്യയിലെ കണക്ക് നോക്കിയാൽ, 2005-ൽ പ്രതിവർഷം അമിത സംസ്കൃതാഹാരത്തിന്റെ (Ultra-Processed Foods) ആളോഹരി ഉപയോഗം വെറും രണ്ട് കിലോഗ്രാമുണ്ടായിരുന്നത് 2019-ൽ ആറ് കിലോഗ്രാമായി ഉയർന്നു. 2024-ൽ എട്ട് കിലോയായി ഉയരുമെന്നാണ് കരുതുന്നത്. ഭക്ഷ്യവസ്തുവിലടങ്ങിയിട്ടുള്ള ആരോഗ്യത്തിന് ദോഷകരമായ ഘടകങ്ങളുടെ (അമിതമായ കൊഴുപ്പ്, പഞ്ചസാര, ഉപ്പ്) വിവരങ്ങൾ അപായസൂചനാരൂപത്തിൽ പായ്ക്കറ്റിന്റെ മുൻവശത്ത് ഉപഭോക്താവിന് എളുപ്പം മനസ്സിലാകുന്ന, തെളിഞ്ഞുകാണുന്ന വിധത്തിൽ (നിറങ്ങളോ ചിത്രങ്ങളോ ഉപയോഗിച്ച്) നൽകണമെന്നാണ് അന്താരാഷ്ട്ര ഭക്ഷ്യസുരക്ഷാ ഏജൻസിയായ ''കോഡക്സിന്റെ' (Codex) നിർദ്ദേശം. ഈ ലേബലുകൾ ചിത്രങ്ങൾകൊണ്ടോ നിറങ്ങൾകൊണ്ടോ അക്ഷരങ്ങൾകൊണ്ടോ വെവ്വേറെയായോ സമ്മിശ്രമായോ ചേർത്ത് നിരക്ഷരരായ ആളുകൾക്കുപോലും എളുപ്പം തിരിച്ചറിഞ്ഞ് തീരുമാനങ്ങളെടുക്കാൻ പറ്റുന്ന വിധത്തിലായിരിക്കുകയും വേണം. ഇന്ത്യയിൽ വിവിധ സംസ്ഥാനങ്ങളിലെ ജനങ്ങളിൽ നടത്തപ്പെട്ട പ്രധാന പഠനങ്ങളിൽ ഭക്ഷ്യ വസ്തുക്കളെ തിരിച്ചറിയാൻ അവരെ ഏറ്റവും കൂടുതൽ സഹായിക്കുന്നത് അപായ സൂചനകളുടെ ലേബലുകളും ട്രാഫിക് ലൈറ്റ് ചിഹ്നങ്ങളും ഏറ്റവും കുറവ് സഹായിക്കുന്നത് നക്ഷത്രചിഹ്നങ്ങളുമാണെന്നായിരുന്നു കണ്ടെത്തൽ. അതുപോലെ അവർക്ക് ഏറ്റവും വേഗത്തിൽ മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയുന്നത് ട്രാഫിക് ലൈറ്റ് ചിഹ്നങ്ങളും കുട്ടികളെയും മുതിർന്നവരെയും ദോഷകരമായ പായ്ക്കറ്റുകൾ ഒഴിവാക്കാൻ

സഹായിക്കുന്നത് കൊഴുപ്പ്, പഞ്ചസാര, ഉപ്പ് എന്നിവയുടെ ചിത്രങ്ങളോടു കൂടിയുള്ള അപായസൂചനാ ലേബലുകളുമാണ്. ഇതിന് വിരുദ്ധമായാണ് ഇവിടത്തെ ലേബൽ. ദേശീയതലത്തിലുള്ള ഭക്ഷ്യ സുരക്ഷാ അതോറിറ്റി ഓർഡർ (2022) പ്രകാരം നക്ഷത്രചിഹ്നങ്ങളിട്ട സ്റ്റാർ റേറ്റിങ്ങാണ് (Star Rating) ഇന്ത്യയിൽ നടപ്പിലാക്കിയിട്ടുള്ളത്.

അനാരോഗ്യത്തിന്റെയും അസന്തുലിതാവസ്ഥയുടെയും വഴികളാണ് ലോകത്തെങ്ങും ജനങ്ങൾക്ക് മുൻപിലുള്ളത്. ലോകത്താകെ ഇത്തരത്തിലുള്ള അനാരോഗ്യത്തിന് വഴിയൊരുക്കുന്ന ജീവിത പരിസരങ്ങളിലേക്ക് വിപണി മാറ്റിയൊരുക്കൽ നടത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നുണ്ട്. ഇതിനായി ആളുകൾ ജീവിക്കുന്ന വീടിന്റെ അടുക്കളതൊട്ട് ഇറയംവരെയുള്ള ഭൗതിക പരിസരങ്ങൾ, സാമൂഹിക സാമ്പത്തിക പരിസരങ്ങൾ, ഡിജിറ്റൽ പരിസരങ്ങൾ ഒക്കെ ഒരുക്കിയെടുത്തത് ആദ്യത്തെ പടിയാണ്. രണ്ടാമത്, വിദ്യാഭ്യാസസ്ഥാപനങ്ങളുടെ പരിസരങ്ങൾ, തൊഴിലെടുക്കുന്ന പരിസരങ്ങൾ എന്നിവയിലൂടെ നമ്മളെത്തന്നെ അവരുടെ ഉത്പന്നങ്ങളുടെ അടിമകളാക്കി മാറ്റിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണെന്നും ഇതിനെപ്പറ്റി വിദഗ്ധർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നുണ്ട്. ലോകത്താകെ മക്ഡൊണാൾഡിന്റെ ഫാസ്റ്റ്ഫുഡ് ശൃംഖലകളും കൊക്കകോളയുടെ സോഫ്റ്റ് ഡ്രിങ്ക്സ് ഔട്ട്ലെറ്റുകളും വ്യാപകമായതോടെയാണ് അതിമേദസ്സ് എപ്പിഡെമിക് ദരിദ്രരാജ്യങ്ങളിൽപ്പോലും വ്യാപകമായിത്തുടങ്ങിയതെന്നതും രക്തസമ്മർദം, പ്രമേഹം തുടങ്ങിയ പകർച്ചേതരവ്യാധികൾ നിയന്ത്രണാതീതമായി വളർന്നതെന്നതും തെളിയിക്കപ്പെട്ട കാര്യമാണ്. നേരിട്ടുള്ള വിദേശനിക്ഷേപം വർധിച്ചതോടെ റഷ്യയിൽ സിഗരറ്റ് ഉപയോഗം കൂടിയതായും അവിടങ്ങളിൽ പഠനമുണ്ട്. വർത്തമാനകാലത്തെ വ്യാപാരവ്യവസ്ഥ, തൊഴിൽ രീതികൾ, പൊതുനയം, രാഷ്ട്രീയം, നിയമം, സാമ്പത്തികനയങ്ങൾ, ബഹുജനങ്ങൾ, മീഡിയകൾ എല്ലാവരും ഇതുപോലെയുള്ള കോർപ്പറേറ്റുകളുടെ ശക്തി പ്രാപിക്കലിനും നിയന്ത്രണമില്ലാത്ത വളർച്ചയ്ക്കും പിന്തുണ നൽകുന്ന വിധത്തിലാണ് നിലനിൽക്കുന്നത്. ലാഭം ലക്ഷ്യമാക്കി പ്രവർത്തിക്കുന്ന അവരുടെ രാഷ്ട്രീയ അജൻഡകൾ നടപ്പിലാക്കുന്നത് മൂന്നു തരത്തിലാണെന്ന് വായിച്ചെടുക്കാം. ഒന്നാമതായി രാഷ്ട്രീയമായി ലോബിയിങ്ങോ വലിയ ഫണ്ടിങ്ങോ നൽകിയാണ് ഇത് മൊത്തം രാജ്യങ്ങൾക്കും അവിടെയുള്ള ജനങ്ങൾക്കും അവരെ അനുകൂലിക്കാൻ, ഉത്പന്നങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കാൻ പ്രേരകമായി പ്രവർത്തിക്കുന്നത്. രണ്ടാമതായി, അജൻഡ തീരുമാനിക്കാനുള്ള അധികാരം സ്വകാര്യ മൂലധനനിക്ഷേപം, തൊഴിലവസരങ്ങൾ, നികുതി സാമ്പത്തികവളർച്ച ഇവയൊക്കെ ലഭിക്കുമെന്ന ധാരണ സൃഷ്ടിച്ചെടുത്ത് സാധിക്കുന്നു. ഇതുവഴി അവിടെയുള്ള സംവിധാനങ്ങൾ അനുകൂലമാക്കി അപ്പാടെ മാറ്റിയെടുക്കപ്പെടുന്നു. മൂന്നാമതായി, ജനങ്ങളിൽ സമൂഹത്തിലെ ഇഷ്ടതാല്പര്യങ്ങൾ രൂപപ്പെടുത്തുന്നതും മൂല്യങ്ങളും അഭിപ്രായങ്ങളും പെരുമാറ്റ രീതികളും വിപണിക്കനുസരിച്ച് മാറ്റിയെടുക്കുന്നതും വഴി അവർക്ക് ഈ ആനുകൂലസ്ഥിതി തന്നെ അവിടങ്ങളിൽ നിലനിർത്തി പോകാൻ പറ്റുന്നുണ്ട്. ഇത് നമ്മുടെ ആരോഗ്യത്തെ നിർണയിക്കുന്ന നിർണായക ഘടകങ്ങളിൽ പ്രധാനപ്പെട്ടതുമാണ്.

ഇതിൽനിന്ന് രക്ഷപ്പെടാനായി പകരം വികസനത്തിന്റെ പുതുവഴികൾ തേടലാണ് ലോകത്തിന് മുൻപിലുള്ളത്. നിലവിലുള്ള

ജിഡിപി വികസനത്തെ ചോദ്യം ചെയ്ത് ചുരുക്കം ചില രാജ്യങ്ങൾ 'വെൽബീയിങ് ഇക്കോണമി' (Wellbeing Economy) പിന്തുടരുന്നുണ്ട്. ഭൂട്ടാൻ, എക്വഡോർ, സ്കോട്ട്ലൻഡ്, നോർവേ എന്നിവയാണവ. ഇതുപ്രകാരം ആദ്യം ഭൂമിയും ജനങ്ങളുടെ സന്തോഷവുമാണ് ഇവരുടെ മുൻതൂക്ക പട്ടികയിലുള്ളത്. ഇവിടങ്ങളിൽ ഹാപ്പിനസ് ഇൻഡക്സുകൾ (Happiness lndex) കൂടുതലുമാണ്. വികസനത്തിന്റെ പേരിൽ മനുഷ്യന്റെയും പ്രകൃതിയുടെയും ഭൂഗോളത്തിന്റെയും ഭൂഗോളത്തിന്റെയും ആവശ്യങ്ങളറിഞ്ഞ് ആഘാതങ്ങൾ നിയന്ത്രിച്ചുള്ള 'ഡോനട്ട് ഇക്കണോമിക്സും' (Doughout Economics) ഉപഭോഗം കുറച്ച്, മാലിന്യങ്ങൾ കുറച്ച് പുനരുപയോഗം സാധ്യമാകുന്ന വികസന മാതൃകകളുടെ 'സർക്കുലർ ഇക്കോണോമി'യും (Circular Economy) ഇപ്പോഴുള്ളതിന് പകരമായി ചർച്ചയിൽ കൊണ്ടുവരേണ്ടതുണ്ട്. ദരിദ്ര ആഫ്രിക്കൻ രാജ്യമായ ഘാനയിൽ സർക്കാർതന്നെ ഭക്ഷ്യ സുരക്ഷാനിലവാര നിയമമനുസരിച്ച് ആരോഗ്യത്തിന് ദോഷകരമായ കൊഴുപ്പുകളുടെ അളവ് നിയന്ത്രിച്ചിട്ടുണ്ട്. ബ്രസീലിൽ സ്കൂൾ ഉച്ചഭക്ഷണ പരിപാടിയിൽ മുപ്പത് ശതമാനം ഭക്ഷ്യവസ്തുക്കൾ തദ്ദേശീയരായ കർഷകരിൽ നിന്ന് വാങ്ങണമെന്ന് നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ഇതിനാൽ, അവരുടെ സാമ്പത്തിക അതിജീവന നിലനിൽപ്പ് ഉറപ്പുവരുത്തുന്നുണ്ട്. ദക്ഷിണാഫ്രിക്ക, മൊറോക്കോ തുടങ്ങിയ രാജ്യങ്ങളിൽ ജീവിതശൈലീരോഗ നിയന്ത്രണത്തിന്റെ ഭാഗമായി ഭക്ഷ്യോത്പന്നങ്ങളിൽ ഉപ്പിന്റെ അളവ് നിയന്ത്രിക്കുകയും സോഫ്റ്റ് ഡ്രിങ്കുകളുടെ ഉപയോഗം കുറയ്ക്കാൻ അധിക നികുതി ഏർപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. കാനഡയിൽ 'ഫിലിപ്പ് മോറിസ്' എന്ന സിഗരറ്റ് കമ്പനിയെ നിയമ പോരാട്ടത്തിലൂടെ ബ്രാൻഡ് പരസ്യചിത്രമില്ലാതെ പ്ലെയിൻ പായ്ക്കറ്റിൽ സിഗരറ്റ് മാർക്കറ്റ് ചെയ്യാൻ നിർബന്ധിതമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഇനി ഭാവിയിലുള്ള മനുഷ്യരാശിയുടെ നിലനിൽപ്പിന് ആരോഗ്യത്തെ സ്വാധീനിക്കുന്ന വിപണിയുടെ നിർണയഘടകങ്ങൾകൂടി തിരിച്ചറിയാൻ കൂടുതൽ തുടർചർച്ചകളും പ്രവർത്തനങ്ങളും ആവശ്യമുണ്ട്.

മാതൃഭൂമി ആഴ്ചപതിപ്പ്,

31, ഡിസംബർ 2023 - 06, ജനുവരി 2024.

ഛഛഛഛഛഛഛഛ

ഒരു രാജ്യം ഒരൊറ്റ നിയമം

ഷൈൻ മോഹൻ

നിയമത്തിനുമുന്നിൽ എല്ലാവരും തുല്യരാണ്. ഇന്ത്യൻ ഭരണഘടന അത് അനുശാസിക്കുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ, രാജ്യത്തിന്റെ വൈവിധ്യങ്ങളെയും വ്യത്യസ്തതകളെയും ഭരണഘടന അംഗീകരിക്കുന്നുമുണ്ട്. 'ഒരൊറ്റ രാജ്യം ഒരൊറ്റ നിയമം' എന്നത് ഏകപക്ഷീയമായ പരികൽപ്പനയാണോ. അതോ നീതിയുടെ ഏകശിലയോ. കേന്ദ്രസർക്കാർ വിഭാവനംചെയ്യുന്ന 'ഏക സിവിൽകോഡ്' എന്താണെന്ന് വ്യക്തമായാലേ ഇതിനുത്തരമാകൂ

വൈവിധ്യങ്ങളുടെ നാടാണിത്. വ്യത്യസ്തമായ ആചാരങ്ങളും അവയ്ക്ക് സംരക്ഷണം നൽകുന്ന നിയമങ്ങളും ഇവിടെയുണ്ട്. വിവാഹം, വിവാഹമോചനം, പിന്തുടർച്ചാവകാശം, ദത്തെടുക്കൽ തുടങ്ങിയവ ഓരോ വിഭാഗങ്ങളിലും വ്യത്യസ്തമാണ്. ഒന്നിൽ വിവാഹമോചനം എളുപ്പമെങ്കിൽ മറ്റൊന്നിൽ അങ്ങനെയാവില്ല. ഒന്നിലെ സ്വത്തവകാശ നിയമങ്ങൾ സ്ത്രീകളെ പരിഗണിക്കുന്നതുപോലെയല്ല മറ്റൊന്നിൽ. ഒരു പ്രത്യേക സ്ഥലത്ത്, പ്രത്യേക വിഭാഗത്തിൽ ജനിച്ചവർക്ക് പ്രത്യേക നിയമങ്ങളും ഇന്ത്യയിൽ കാണാം. എന്നിരിക്കേ, വിവിധ മതങ്ങൾക്കിടയിലെ വ്യത്യസ്ത മതനിയമങ്ങളും ചില ഗോത്രവർഗങ്ങളുടെ ആചാരങ്ങൾക്ക് സംരക്ഷണം നൽകുന്ന ഭരണഘടനാ വകുപ്പുകളുമെല്ലാം ക്രോഡീകരിച്ച് ഒന്നാക്കുന്നത് ഒരേ തളപ്പുകൊണ്ട് പലമരങ്ങളിൽ കയറാൻ ശ്രമിക്കുന്നതു പോലെയാകുമോ? കേന്ദ്രസർക്കാർ വിഭാവനം ചെയ്യുന്ന 'ഏക സിവിൽ കോഡ്' (യൂണിഫോം സിവിൽകോഡ്) എന്താണെന്ന് വ്യക്തമായാലേ ഇതിനുത്തരമാകൂ.

ഭരണഘടന പറയുന്നത്

ഭരണഘടനയിലെ 44-ാം അനുച്ഛേദത്തിൽ, ഭരണകൂടനയങ്ങളുടെ നിർദ്ദേശക തത്ത്വത്തിലാണ് ഏകസിവിൽ കോഡിനെ കുറിച്ചു പറയുന്നത്. ഇന്ത്യയിൽ ഒട്ടാകെ പൗരന്മാർക്ക് ഏക സിവിൽ കോഡ് കൊണ്ട് വരാൻ ഭരണകൂടം ശ്രമിക്കണമെന്ന് ഇതിൽ പറയുന്നു. നിർദ്ദേശകതത്ത്വങ്ങൾ നടപ്പാക്കണമെന്ന് ഏതെങ്കിലും കോടതിക്ക് നിർബന്ധിക്കാൻ ആവില്ലെന്ന് 37-ാം അനുച്ഛേദവും വ്യക്തമാക്കുന്നു. ഏക സിവിൽ കോഡ് നടപ്പാക്കണമെന്ന് ആഗ്രഹിക്കുമ്പോഴും അതിന് നിർബന്ധ രൂപത്തിൽ അടിച്ചേൽപ്പിക്കരുതെന്ന സൂചനയാണ് ഭരണഘടന നൽകുന്നത്. മൗലികാവകാശത്തിൽ ഉൾക്കൊള്ളിക്കാതെ നിർദ്ദേശകതത്ത്വമാക്കിയത് ബോധപൂർവ്വമാണ്.

പോരാട്ടം തുല്യതയും മതസ്വാതന്ത്ര്യവും തമ്മിൽ

തുല്യതയും മതസ്വാതന്ത്ര്യവും തമ്മിലുള്ള പോരാട്ടത്തിന് പഴക്കമേറെയാണ്. പരിപൂർണ മതസ്വാതന്ത്ര്യം വേണമെന്നും മതാചാരങ്ങളെ ഭരണഘടനാ വകുപ്പുകൾ വെച്ച് പരിശോധിക്കരുതെന്നും കാലാകാലങ്ങളായി സമൂഹത്തിലെ യാഥാസ്ഥിതികർ വാദിച്ചുവരുന്നു. അതേസമയം, മനുഷ്യാവകാശങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ നിയമത്തിന് സാംസ് കാരിക അന്തരം പാടില്ലെന്ന തുല്യതയ്ക്കു വേണ്ടി വാദിക്കുന്നവർ പറയുന്നു. ഭരണഘടന ഉറപ്പുനൽകുന്ന മതസ്വാതന്ത്ര്യവും തുല്യതയ്ക്കുള്ള അവകാശവും ഒരുപോലെ സംരക്ഷിക്കാൻ കഴിയുന്നതാകുമോ കേന്ദ്ര സർക്കാർ ഇപ്പോൾ വിഭാവനം ചെയ്യുന്ന ഏക സിവിൽകോഡ്? ചോദ്യത്തെക്കാൾ സങ്കീർണമാണ് ഉത്തരം.

ഇഷ്ടമുള്ള മതത്തിൽ വിശ്വസിക്കാനും പ്രചരിപ്പിക്കാനും അതിലെ ആചാരങ്ങൾ പാലിക്കാനുമെല്ലാം ഭരണഘടനയുടെ 25-ാം അനുച്ഛേദം അനുവദിക്കുന്നുണ്ട്. അതേ സമയം മതം, ജാതി, വർഗം, ജന്മസ്ഥലം എന്നിവയുടെയടിസ്ഥാനത്തിൽ വിവേചനം പാടില്ലെന്നും ഭരണഘടന (15 -ാം അനുച്ഛേദം) പറയുന്നു.

മതസ്ഥാപനങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കാനും നടത്താനും 26-ാം അനുച്ഛേദം അനുവദിക്കുന്നു. മാത്രവുമല്ല, ഇന്ത്യയെ പരമാധികാര ജനാധിപത്യ റിപ്പബ്ലിക് എന്നതിൽനിന്ന് 42-ാം ഭരണഘടനാ ഭേദഗതിയിലൂടെ പരമാധികാര സോഷ്യലിസ്റ്റ് മതേതര ജനാധിപത്യ റിപ്പബ്ലിക്കാക്കി. ഇതിലൂടെ മതേതരത്വം ഭരണഘടനയുടെ ആമുഖത്തിൽത്തന്നെ സ്ഥാനം പിടിച്ചു.

എന്താണ് ഏക സിവിൽകോഡ്

പരിഷ്കൃതസമൂഹത്തിൽ നിയമത്തെ മതവുമായി ബന്ധിപ്പിക്കേണ്ടതില്ലെന്ന സങ്കല്പമാണ് ഏക സിവിൽകോഡിന് അടിസ്ഥാനം. വിവാഹം, വിവാഹമോചനം, ജീവനാംശം, കുട്ടികളുടെ കസ്റ്റഡി, രക്ഷാകർത്തൃത്വം, പിന്തുടർച്ചാവകാശം, ദത്തെടുക്കൽ എന്നിവ സംബന്ധിച്ച് വിവിധ മതങ്ങളുടെ വ്യക്തിനിയമങ്ങൾ വ്യത്യസ്തങ്ങളാണ്. ഇവയിലെ വ്യത്യാസങ്ങളും വിവേചനപരമായ വകുപ്പുകളും ഇല്ലാതാക്കിക്കൊണ്ട് രാജ്യത്തെ എല്ലാ പൗരന്മാർക്കും പൊതുവായൊരു വ്യക്തിനിയമം എന്നു വേണമെങ്കിൽഏക സിവിൽകോഡിനെ വിശേഷിപ്പിക്കാം.

ബ്രിട്ടീഷ്കാലത്തെ സിവിൽകോഡ്

ഇന്ത്യയിൽ ബ്രിട്ടിഷ് ഭരണകാലത്തു തന്നെ ഇതിന്റെ ചർച്ചകൾ നടന്നിരുന്നു. ബ്രിട്ടീഷ് സർക്കാരിന്റെ 1840-ലെ ലെക്സ് ലോകി (ലോ ഓഫ് ദ ലാൻഡ് എന്നർഥം) റിപ്പോർട്ടിൽ പറയുന്നത് ഇന്ത്യൻ നിയമങ്ങൾ ഏകീകരിക്കണമെന്നാണ്. കുറ്റകൃത്യങ്ങൾ, തെളിവുകൾ, കരാറുകൾ തുടങ്ങിയവയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട നിയമങ്ങൾ ഏകീകരിക്കണമെന്ന് പറയുമ്പോഴും ഹിന്ദു, മുസ് ലിം വ്യക്തിനിമയങ്ങളെ

അതിൽ നിന്ന് ഒഴിവാക്കി നിർത്തണ മെന്നാണ് ലെക്സ്ലോകി റിപ്പോർട്ടിൽ പറഞ്ഞത്. 1859-ലെ രാജ്ഞിയുടെ വിളംബരവും മതവിഷയങ്ങളിൽനിന്ന് വിട്ടുനിൽക്കുമെന്ന് വ്യക്തമാക്കിയിരുന്നു. അതിനാൽ ക്രിമിനൽ നിയമങ്ങൾ ഏകീകരിച്ചെങ്കിലും വ്യക്തിനിയമങ്ങൾ അതുപോലെ നിർത്തി.

വ്യക്തിനിയമവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വ്യവഹാരങ്ങൾ വർധിച്ചതിന്റെ പശ്ചാത്തല ത്തിൽ ബ്രിട്ടീഷ് ഭരണത്തിന്റെ അവസാന കാലത്ത് ഹിന്ദുനിയമങ്ങൾ ക്രോഡീ കരിക്കാനായി അവർ ബി.എൻ. റാവു കമ്മിറ്റിയെ നിയോഗിച്ചു. പൊതുവായ ഹിന്ദുനിയമത്തിന്റെ ആവശ്യകത പരിശോധിക്കുകയായിരുന്നു കമ്മിറ്റിയുടെ ദൗത്യം. സ്ത്രീകൾക്കും തുല്യഅവകാശങ്ങൾ നൽകുംവിധം ഹിന്ദുക്കൾക്ക് വിവാഹത്തിലും പിന്തുടർച്ചാവകാശത്തിലും കമ്മിറ്റി സിവിൽകോഡ് ശുപാർശചെയ്തു.

അംബേദ്ക്കറുടെ നിലപാട്

സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന് ശേഷം ഭരണഘടനാ നിർമാണസഭയിൽ (കോൺസ്റ്റിറ്റ്യുവന്റ് അസംബ്ലി) പൊതു സിവിൽ കോഡുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് സുദീർഘമായ ചർച്ച നടന്നു. ജവാഹർലാൽ നെഹ്രുവും ഡോ. ബി. ആർ. അംബേദ്കറും ഏക സിവിൽകോഡിനെ അനുകൂലിക്കുന്ന വരായിരുന്നു. എന്നാൽ, ഏക സിവിൽ കോഡ് അടിച്ചേൽപ്പിക്കേണ്ട ഒന്നല്ലെന്നും സമ്മതത്തോടെ നടപ്പാക്കേണ്ടതാണെന്നുമാണ് അംബേദ്കർ സ്വീകരിച്ച നിലപാട്. അംഗീകരിക്കാൻ തയ്യാറാണെന്ന് പറയുന്നവർക്കുമാത്രം ബാധകമാകും വിധത്തിൽ ഭാവിയിൽ പാർലമെന്റിന് ഇതുസംബന്ധിച്ച നിയമനിർമാണം സാധ്യമാണെന്ന് അദ്ദേഹം ചർച്ചയിൽ ചൂണ്ടിക്കാട്ടി. വടക്കുപടിഞ്ഞാറൻ മേഖലാ പ്രവിശ്യയിലൊഴികെ ഇന്ത്യയിൽ പലയിടത്തും 1937 വരെ പിന്തുടർച്ചാവകാശത്തിൽ ഹിന്ദു നിയമമാണ് മുസ്ലീങ്ങൾക്ക് ബാധക മായിരുന്നതെന്നും അംബേദ്കർ ചൂണ്ടിക്കാട്ടി. മുസ്ലിം ശരിഅത്ത് നിയമം 1937-ൽ കൊണ്ടുവരുന്നതുവരെ ദക്ഷിണേന്ത്യയിൽ പലയിടത്തും മരുമക്കത്തായംപോലും അവർ പിന്തുടർന്നിരുന്നതായും അംബേദ്കർ പറഞ്ഞു.

ഭരണഘടന നിർമാണസഭയിലെ ചർച്ച

ഭരണഘടനാ നിർമാണസഭയിൽ ഏക സിവിൽകോഡിനെക്കുറിച്ച് സുദീർഘമായ ചർച്ചകൾ നടന്നെങ്കിലും ഇത് എന്തായിരിക്കണമെന്നതിനെക്കുറിച്ച് സമവായമുണ്ടായില്ലെന്നാണ് മനസ്സിലാക്കേണ്ടത്. വ്യക്തിനിയമങ്ങൾക്കൊപ്പം തന്നെ സിവിൽകോഡും നിലനിൽക്കുമെന്നാണ് ചിലർ വിശ്വസിച്ചത്. അതേസമയം, വ്യക്തിനിയമങ്ങൾ മാറ്റിക്കൊണ്ടാണ് സിവിൽ കോഡ് നടപ്പാക്കേണ്ടതെന്ന് മറ്റുചിലർ പറഞ്ഞു. മതസ്വാതന്ത്ര്യം ഇല്ലാതാക്കുമെന്ന് വാദിച്ചവരുമുണ്ട്. പൗരന്മാരുടെ മുൻകൂർ അനുമതിയില്ലാതെ ഏക സിവിൽകോഡ് നടപ്പാക്കരുതെന്ന് ഒട്ടേറെ മുസ്ലിം അംഗങ്ങൾ ആവശ്യപ്പെട്ടു.

വ്യക്തിനിയമങ്ങൾ പിന്തുടരുന്നത് മൗലികമായ കാര്യമാണെന്നും അതിൽ ഇടപെടുന്നത് തലമുറകളായി പാലിക്കുന്ന ജീവിതരീതിയെ ബാധിക്കുന്നതാണെന്നും സംവാദത്തിൽ മദ്രാസിൽനിന്നുള്ള മുഹമ്മദ് ഇസ്മായിൽ പറഞ്ഞു. ഏക സിവിൽകോഡുകൊണ്ട് പ്രയാസമുണ്ടാവുന്നത് മുസ്‌ലിങ്ങൾക്കു മാത്രമല്ലെന്നാണ് പശ്ചിമ ബംഗാളിൽനിന്നുള്ള നസിറുദ്ദീൻ അഹമ്മദ് ചൂണ്ടിക്കാട്ടിയത്. ഓരോ സമുദായത്തിനും സ്വന്തമായ വിശ്വാസങ്ങളും ആചാരങ്ങളുമുണ്ടെന്നും അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു. ഏതു മതത്തിന്റെ നിയമത്തെ അടിസ്ഥാന ചട്ടമാക്കിയാണ് ഏക സിവിൽകോഡ് കൊണ്ടുവരാൻ പോകുന്നതെന്ന് മദ്രാസിൽനിന്നുള്ള ബി പോക്കർ സാഹിബ് ബഹാദുർ ചോദിച്ചു. ന്യൂനപക്ഷങ്ങളെ മാത്രമല്ല ഭൂരിപക്ഷത്തെയും ബാധിക്കുന്നതാണ് ഏക സിവിൽ കോഡെന്ന് വിദ്യാഭ്യാസ വിചക്ഷണൻ കെ.എം. മുൻഷിയും നിലപാടെടുത്തു. ഇങ്ങനെപോയ ചർച്ചകൾക്കൊടുവിലാണ് 44-ാം അനുച്ഛേദത്തിൽ നിർദേശകതത്ത്വമായിമാത്രം ഏക സിവിൽകോഡ് ഇടം പിടിച്ചത്.

മാതൃഭൂമി,

11, ജൂലൈ 2023.

ೞೞೞೞೞೞೞೞ

ഒറ്റ നീതിയും വൈവിധ്യങ്ങളും

ഷൈൻ മോഹൻ

സിവിൽകോഡും മതങ്ങളും

ഓരോ മതങ്ങളുടെയും ആചാരങ്ങൾക്ക് സംരക്ഷണം നൽകുന്നവയാണ് അതത് മതങ്ങളുടെ വ്യക്തിനിയമങ്ങൾ. ഇവ ഏകീകരിക്കപ്പെട്ടാൽ ഓരോ മതങ്ങളുടെയും വിവിധ ആചാരങ്ങൾക്കും രീതികൾക്കും നിലവിൽ ലഭിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന നിയമസംരക്ഷണം ഇല്ലാതായേക്കും.

ഇസ്ലാം: വിവാഹം, വിവാഹമോചനം, ജീവനാംശം എന്നിവയിൽ ശരിഅത്ത് അഥവാ ഇസ്ലാമിക നിയമങ്ങളാണ് ബാധകമെന്ന് 1937ലെ മുസ്ലിം പേഴ്സണൽ (ശരിഅത്ത്) ആപ്ലിക്കേഷൻ നിയമം വ്യക്തമാക്കുന്നു. ഏക സിവിൽ കോഡ് വന്നാൽ മുസ്ലിങ്ങൾക്ക് വിവാഹത്തിനാവശ്യമായ ചുരുങ്ങിയ പ്രായത്തിൽ മാറ്റം വന്നേക്കും. മുസ്ലിം പെൺകുട്ടികൾക്ക് ഋതുമതിയായാൽ (അല്ലെങ്കിൽ 15 വയസ്സ്) വിവാഹിതരാകാമെന്നാണ് വ്യക്തിനിയമം പറയുന്നത്. ബഹുഭാര്യത്വത്തിനുള്ള നിയമസംരക്ഷണവും ഇല്ലാതായേക്കാം.

സിഖ്: 1909-ലെ ആനന്ദ് മാരേജ് ആക്ടാണ് സിഖ് വിവാഹം നിയന്ത്രിക്കുന്നത്. എന്നാൽ, വിവാഹ മോചനത്തെക്കുറിച്ച് ഇതിൽ പറയുന്നില്ല. അതിനാൽ വിവാഹമോചനത്തിന് സിഖുകാർ ഹിന്ദു വിവാഹ നിയമമാണ് പിന്തുടരുന്നത്. ഇതിന് ഏക സിവിൽകോഡിൽ മാറ്റമുണ്ടാകാം.

പാഴ്സി: മറ്റുമതക്കാരെ വിവാഹം കഴിക്കുന്ന പാഴ്സി പെൺകുട്ടിക്ക് മതപരമായ അവകാശങ്ങൾ നഷ്ടപ്പെടുമെന്ന് 1936-ലെ പാഴ്സി വിവാഹ, വിവാഹമോചന നിയമം വ്യക്തമാക്കുന്നു. മതപരമായ ചടങ്ങുകളിലും ആചാരങ്ങളിലും പിന്നെ പെൺകുട്ടിക്ക് അവകാശമുണ്ടാവില്ല. ഈ വ്യവസ്ഥ ഏക സിവിൽകോഡ് വന്നാൽ ഇല്ലാതായേക്കും. ദത്തെടുത്ത പെൺകുട്ടികളുടെ അവകാശങ്ങളും പാഴ്സി നിയമത്തിൽ അംഗീകരിക്കുന്നില്ല. ദത്തെടുക്കപ്പെട്ട ആൺക്കുട്ടിക്ക് പിതാവിന്റെ അന്ത്യകർമങ്ങൾ ചെയ്യാൻ മാത്രം അവകാശമുണ്ട്. ഏക സിവിൽകോഡ് വന്നാൽ കുട്ടികളുടെ കസ്റ്റഡിയും രക്ഷാകർതൃവും സംബന്ധിച്ച് പൊതുവായ നിയമം പാഴ്സികൾക്കും ബാധകമാകും.

ക്രിസ്ത്യൻ: പിന്തുടർച്ചാവകാശം, ദത്തെടുക്കൽ,വിവാഹം, വിവാഹമോചനം എന്നിവയിൽ ക്രിസ്ത്യൻ വ്യക്തിനിയമത്തെ ഏക സിവിൽകോഡ് ബാധിക്കും. വിവാഹമോചനം അംഗീകരിക്കാത്ത കാത്തലിക് വിഭാഗത്തെ സിവിൽകോഡ് തീർച്ചയായും ബാധിക്കും. ക്രിസ്ത്യൻ വിവാഹമോചന നിയമത്തിലെ പത്ത് എ(ഒന്ന്) വകുപ്പ് പ്രകാരം ഉഭയസമ്മതത്തോടെയുള്ള വിവാഹമോചനത്തിന് ദമ്പതിമാർ രണ്ടുവർഷം പിരിഞ്ഞ് താമസിച്ചിരിക്കണം. മരിച്ച കുട്ടികളുടെ സ്വത്തിൽ ക്രിസ്ത്യൻ അമ്മമാർക്ക് അവകാശമില്ല. അവയെല്ലാം പിതാവിനാണ്. ഇതെല്ലാം ഏക സിവിൽകോഡിൽ ഇല്ലാതായേക്കും.

ഹിന്ദുക്കളെ ബാധിക്കില്ലേ

ഹിന്ദുമതത്തിലെ വിവിധ നിയമങ്ങൾ ക്രോഡീകരിച്ചുകൊണ്ട് 1950കളിൽ ഹിന്ദു കോഡ് ബില്ലുകൾ കൊണ്ടുവന്നതോടെ അവയ്ക്ക് പൊതുസ്വഭാവമായി. ഇതിലൂടെ വിവാഹമോചനം നിയമപരമാക്കുകയും ബഹുഭാര്യത്വം എതിർക്കുകയും പെൺമക്കൾക്കും സ്വത്തവകാശം നൽകുകയും ചെയ്തു. ഹിന്ദു പിന്തുടർച്ചാവകാശനിയമം, വിവാഹ നിയമം, മൈനോറിറ്റി ആൻഡ് ഗാർഡിയൻ ഷിപ് നിയമം, ദത്തെടുക്കലും പരിപാലനവും നിയമം എന്നിവ നിലവിൽവന്നു. എന്നാൽ, ഏക സിവിൽ കോഡ് ഹിന്ദുക്കളെ ബാധിക്കില്ലെന്ന് കരുതാനാവില്ല. ഉദാഹരണത്തിന് ഹിന്ദു അവിഭക്തകുടുംബത്തിന് (ഹിന്ദു അൺഡിവൈഡഡ് ഫാമിലി) വിവിധ കാര്യങ്ങളിൽ പ്രത്യേക നിയമ ആനുകൂല്യങ്ങളുണ്ട്. അവർക്ക് കൈവശം വെക്കാവുന്ന സ്വത്തിന്റെ പരിധി, ഭൂമിയുടെ പരിധി, നികുതിയിളവുകൾ തുടങ്ങിയവ നിലനിൽക്കുന്നു. വ്യക്തി, കമ്പനി എന്നതൊക്കെപ്പോലെ പ്രത്യേക ലീഗൽ എന്റിറ്റിയാണ് ഹിന്ദു അവിഭക്തകുടുംബം. ഇതിനെ തൊടാതെ ഏക സിവിൽകോഡ് നടപ്പാക്കുക പ്രയാസമാകും.

മിതാക്ഷരസമ്പ്രദായമാണ് ഇന്ത്യയിൽ പൊതുവേ എല്ലായിടത്തും ഹിന്ദു നിയമങ്ങൾ പിന്തുടരുന്നതെങ്കിൽ ബംഗാളിലും അസമിലും ദയാബാഗ സമ്പ്രദായമാണ്. മിതാക്ഷരതന്നെ പലയിടത്തും വ്യത്യസ്തമാണ്. ദയാബാഗപ്രകാരം ഹിന്ദു കൂട്ടുകുടുംബ സമ്പ്രദായത്തിൽ അച്ഛനാണ് പൂർണ അധികാരം. മിതാക്ഷരയിൽ മുഴുവൻ പുരുഷ അംഗങ്ങൾക്കും സീനിയോറിറ്റിയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ അവകാശമുണ്ട്. നടത്തിപ്പ് അവകാശം കാരണവർക്കാണെന്നു മാത്രം.

ആറാം പട്ടികയും 371-ാം അനുച്ഛേദവും എന്താകും

രാജ്യവ്യാപകമായി ഏക സിവിൽ കോഡ് നടപ്പാക്കുമ്പോൾ ഭരണഘടനയുടെ ആറാം പട്ടികയുടെ സംരക്ഷണമുള്ള വടക്കുകിഴക്കൻ സംസ്ഥാനങ്ങളിലെ ഗോത്രവർഗങ്ങളുടെ ആചാരങ്ങൾക്ക് എന്തുസംഭവിക്കുമെന്നാണ് കണ്ടറിയേണ്ടത്. ഈ സംസ്ഥാനങ്ങളിലെ ഗോത്ര വർഗക്കാരുടെ സംസ്കാരം സംരക്ഷിക്കുന്നതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വിഷയങ്ങൾ സ്വയംഭരണ ജില്ലാ കൗൺസിലുകളാണ് കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നത്.

ഇതുപോലെ ഭരണഘടനയുടെ 371 (എ) അനുച്ഛേദം നാഗാലാൻഡിലെ ഗോത്രവർഗങ്ങളുടെ ആചാരസംരക്ഷണം ഉറപ്പുനൽകുന്നു. പതിമൂന്നാം ഭരണഘടനാ ഭേദഗതിയിലൂടെ കൊണ്ടുവന്ന ഈ അനുച്ഛേദപ്രകാരം നാഗകളുടെ മതം, സാമൂഹികാചാരം, ഭൂവുടമസ്ഥത, സിവിൽ, ക്രിമിനൽ, നീതിന്യായം തുടങ്ങിയവയിൽ പാർലമെന്റിന്റെ നിയമനിർമാണം ബാധകമാവില്ല. അല്ലെങ്കിൽ. നാഗാലാൻഡ് നിയമസഭ മറിച്ചൊരു പ്രമേയം പാസാക്കണം. നാഗാലാൻഡിലെ ഗോത്രമേഖലയിൽ സി.ആർ.പി.സി. (ക്രിമിനൽ നടപടിച്ചട്ടം) പോലും മാറിനിൽക്കണം. ഇതുപോലെ 371 'ബി' മുതൽ 'ഐ' വരെയുള്ള അനുച്ഛേദങ്ങൾ ചില വടക്കുകിഴക്കൻ

സംസ്ഥാനങ്ങളിലെ ഗോത്രവർഗ സംസ്കാരങ്ങൾക്കും ഭരണഘടനാ സംരക്ഷണം നൽകുന്നു.

മേഘാലയയിലെ ഗാരോ, ഖാസി ഗോത്ര വർഗങ്ങൾ സ്വത്തവകാശത്തിൽ തായ് വഴി സമ്പ്രദായമാണ് പിന്തുടരുന്നത്. കുടുംബത്തിലെ ചെറിയ മകൾ വഴിയാണ് സ്വത്തുക്കൾ അടുത്ത തലമുറയിലേക്കു പോവുക. ഗാരോ വിഭാഗത്തിൽ ഭാര്യയുടെ മാതാപിതാക്കൾക്കൊപ്പമാണ് ഭർത്താവ് കഴിയുക. മികീർ വിഭാഗങ്ങൾക്കിടയിലും മകൾക്കാണ് സ്വത്തവകാശം.മാത്രവുമല്ല, ഏകമകളാണെങ്കിൽ വിവാഹശേഷവും മാതാപിതാക്കളെ വിട്ടുപോകാൻ പാടില്ല.

ദിമാസ, ഗാരോ വിഭാഗങ്ങൾക്ക് ആറാം പട്ടികയുടെ സംരക്ഷണമുണ്ട്. എന്നാൽ, ഇവരോട് അടുത്തുനിൽക്കുന്ന അക്ക വിഭാഗങ്ങളുടെ ആചാരങ്ങൾ ആറാം പട്ടികയിൽ വരുന്നുമില്ലെന്ന് ദേശീയ വനിതാ കമ്മിഷന്റെ ഒരു റിപ്പോർട്ടിൽ ചൂണ്ടിക്കാട്ടുന്നു. അംഗാമി ഗോത്രത്തിന്റെ ആചാരനിയമങ്ങൾക്ക് ഭരണഘടനയുടെ 371എ പ്രകാരമുള്ള സംരക്ഷണമുണ്ട്. എന്നാൽ ഇത്തരം ആചാരനിയമങ്ങളെ പുരുഷൻമാർക്ക് അനുകൂലമായി വ്യാഖ്യാനിക്കുന്ന സാഹചര്യങ്ങളുമുണ്ടെന്നും കമ്മിഷൻ ചൂണ്ടിക്കാട്ടുന്നു.

മേൽപ്പറഞ്ഞ, ഭരണഘടനാ സംരക്ഷണമുള്ള സാംസ്കാരിക, ആചാര വൈവിധ്യങ്ങളെ സിവിൽകോഡ് എങ്ങനെ കൈകാര്യം ചെയ്യുമെന്നാണ് അറിയേണ്ടത്. ഒരുപക്ഷേ, ആറാം പട്ടികയും 371-ാം വകുപ്പും സംരക്ഷണം നൽകുന്ന ഗോത്രവർഗ ആചാരങ്ങളെ തൊടാതെയുള്ള സിവിൽ കോഡാകുമോ നടപ്പാക്കുക എന്നറിയാൻ ബില്ലിന്റെ കരടിനായി കാത്തിരിക്കണം.

സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് നിയമനിർമാണം നടത്തി മറികടക്കാനാവില്ല

കേന്ദ്രം കൊണ്ടുവരുന്ന ഏക സിവിൽകോഡ് സംസ്ഥാന താത്പര്യങ്ങൾക്ക് എതിരാണെന്നുവന്നാൽ സംസ്ഥാന സർക്കാരുകൾക്ക് നിയമനിർമാണം നടത്തി അതിനെ മറികടക്കാനാകുമോ? സാധിക്കില്ല. കാരണം, വ്യക്തിനിയമങ്ങൾ പൊതുപട്ടികയിലാണ് (കൺകറൻറ് ലിസ്റ്റ്) വരുന്നത്. അവയിൽ നിയമനിർമാണത്തിന് കേന്ദ്രത്തിനും സംസ്ഥാനങ്ങൾക്കും അധികാരമുണ്ടെങ്കിലും ഇരുനിയമവും തമ്മിൽ വൈരുധ്യമുണ്ടായാൽ കേന്ദ്രനിയമമേ നിലനിൽക്കൂ.

സിവിൽകോഡും സുപ്രീംകോടതിയും

ഒട്ടേറെത്തവണ ഏക സിവിൽ കോഡിനനുകൂലമായി സുപ്രീംകോടതി സംസാരിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിൽ ഏറ്റവും പ്രധാനം 1985-ലെ ഷാബാനു കേസിലാണ്. മുസ്‌ലിം സ്ത്രീക്ക് ജീവനാംശത്തിന് അർഹതയുണ്ടെന്നായിരുന്നു വിധി. ദേശീയോദ്ഗ്രഥനത്തിന് സഹായിക്കുന്ന ഏക സിവിൽ കോഡ് കൊണ്ടുവരേണ്ടത് ഭരണകൂടത്തിന്റെ ചുമതലയാണെന്ന് സുപ്രീംകോടതി പറഞ്ഞത് ഈ കേസിലാണ്. ഏക സിവിൽകോഡ് തയ്യാറാക്കാൻ എന്തെങ്കിലും ഔദ്യോഗിക നടപടികളുണ്ടായതായി ഒരു തെളിവുമില്ലെന്നും ഭരണഘടനയ്ക്ക് എന്തെങ്കിലും അർഥമുണ്ടെങ്കിൽ അതിന് തുടക്കം കുറിക്കണമെന്നും കോടതി പറഞ്ഞു.

ഇദ്ദത്ത് കാലയളവിൽ (പരമാവധി മൂന്നുമാസം) മാത്രമേ ജീവനാംശം നൽകേണ്ടതുള്ളൂ എന്നാണ് മുസ്ലിം വ്യക്തിനിയമം പറയുന്നതെന്നും

അതുപ്രകാരമുള്ള ബാധ്യത നിർവഹിച്ചു വെന്നുമാണ് 73 കാരിയായ ഷാബാനുവിനെ മുത്തലാഖ് ചൊല്ലി വിവാഹമോചനം നടത്തിയ ഭർത്താവ് വാദിച്ചത്. ഇതംഗീകരിക്കാതെ ജില്ലാ കോടതിയും ഹൈക്കോടതിയും സുപ്രീംകോടതിയും ഷാബാനുവിന് അനുകൂലമായി വിധി പറഞ്ഞു. എന്നാൽ, വിധിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് വലിയ രാഷ്ട്രീയതർക്കങ്ങൾ തന്നെ നടന്നു. തുടർന്ന്, വിധിയെ മറികടക്കുംവിധം പാർലമെന്റ് നിയമ നിർമാണവും നടത്തി.

ഏക സിവിൽകോഡ് വേണമെന്ന ആവശ്യത്തെ സംശയിക്കേണ്ടതില്ലെന്നാണ് സരള മുദ്ഗൽ കേസിൽ (1995) സുപ്രീംകോടതി പറഞ്ഞത്. എന്നാൽ, വ്യക്തിഗത നേട്ടങ്ങൾ മാറ്റിവെച്ച് സമൂഹവും നേതാക്കളും അതിനായി ഉയരണമെന്നും സുപ്രീംകോടതി ചൂണ്ടിക്കാട്ടി.

ബഹുഭാര്യത്വത്തിന്റെ ആനുകൂല്യം ലഭിക്കാൻ മുസ്‌ലിം മതത്തിലേക്ക് മാറിയ വിഷയമാണ് ഈ കേസിൽ പരിഗണിച്ചത്. മുസ്ലിം മതത്തിലേക്ക് മാറിയ ശേഷം വീണ്ടും വിവാഹം കഴിച്ചതു കൊണ്ട് നേരത്തേ കഴിച്ച ഹിന്ദുവിവാഹം ഇല്ലാതാവില്ലെന്ന് സുപ്രിംകോടതി വ്യക്തമാക്കി. അതിനാൽ മുസ്ലീമായ ശേഷം രണ്ടാംവിവാഹം കഴിച്ചത് കുറ്റകരമാണെന്നും സുപ്രീം കോടതി പറഞ്ഞു.

മുത്തലാഖ് ഭരണവിരുദ്ധമാണെന്നു വിധിച്ച 2017-ലെ ഷയറാബാനു കേസിലും നിയമനിർമാണത്തെക്കുറിച്ച് സുപ്രീംകോടതി പറഞ്ഞു. ഏക സിവിൽ കോഡിനെക്കുറിച്ചല്ലെങ്കിലും മുത്തലാഖ് നിയമവിരുദ്ധമാക്കാൻ മുസ്‌ലിം വിവാഹവും വിവാഹമോചനവും നിയന്ത്രിക്കാനുള്ള നിയമമാണ് സുപ്രീം കോടതി നിർദേശിച്ചത്. മുത്തലാഖ് ക്രിമിനൽക്കുറ്റമാക്കിക്കൊണ്ട് സർക്കാർ പിന്നീട് നിയമമുണ്ടാക്കി.

നിയമത്തിന്റെ നിലപാട്

ഏക സിവിൽകോഡ് നടപ്പാക്കുന്നതു സംബന്ധിച്ച് പരിശോധിക്കാൻ 2016ലാണ് നിയമകമ്മീഷനോട് സർക്കാർ ആവശ്യപ്പെട്ടത്. വിഷയം പഠിച്ച് കമ്മിഷൻ അന്തിമ റിപ്പോർട്ടിനുപകരം 2016-ൽ ഒരു കൺസൾട്ടേഷൻ പേപ്പർ ആണ് സമർപ്പിച്ചത്. നിയമനിർമാണം നടത്തുമ്പോൾ സാംസ്കാരിക വൈവിധ്യം ബലി കഴിക്കരുതെന്നാണ് കമ്മിഷൻ മുന്നറിയിപ്പുനൽകിയത്. ഏകത്വത്തിനു വേണ്ടിയുള്ള നമ്മുടെ ത്വരതന്നെ രാജ്യത്തിന്റെ അഖണ്ഡതയ്ക്ക് ഭീഷണി യാകരുതെന്ന് കമ്മിഷൻ പറഞ്ഞു. വിവിധ മത, ഗോത്ര വിഭാഗങ്ങൾക്കിടയിലുള്ള ആചാരങ്ങളും അവയ്ക്കുള്ള നിയമ സംരക്ഷണവുമെല്ലാം കമ്മിഷൻ ചൂണ്ടിക്കാട്ടി.

ഐക്യരാഷ്ട്രം എന്നതിന് സമാനമായ ആവശ്യമൊന്നുമില്ലെന്ന് നിയമകമ്മിഷൻ പറഞ്ഞു. മതേതരത്വം ബഹുസ്വരതയ്ക്ക് വിരുദ്ധമാവരുത്. സാംസ്കാരിക വൈവിധ്യങ്ങൾ സമാധാനത്തോടെ ഒത്തു ചേർന്നു പോകുന്നത് ഉറപ്പുവരുത്തുകയാണ് ചെയ്യേണ്ടത്. വിവിധതരം ആളുകളെയും അവരുടെ വ്യത്യസ്തങ്ങളായ ഭാഷകളെയും വിശ്വാസങ്ങളെയുമെല്ലാം തിരിച്ചറിഞ്ഞ് സംരക്ഷിക്കുന്നതിലാണ് ഇന്ത്യയിലെ മതേതരത്വത്തിന്റെ അന്തഃസത്ത എന്ന്

ടി.എം.എ. പൈ കേസിൽ സുപ്രീം കോടതി പറഞ്ഞതും കമ്മിഷൻ ചൂണ്ടിക്കാട്ടി. എന്നാൽ, ഈ കൺസൾട്ടേഷൻ പേപ്പർ ഇറങ്ങി വർഷങ്ങൾ കഴിഞ്ഞ സാഹചര്യത്തിൽ 22-ാം നിയമകമ്മീഷൻ വീണ്ടും വിഷയം പരിശോധിക്കുകയാണ്. ഇക്കാര്യത്തിൽ കമ്മീഷൻ കഴിഞ്ഞമാസം വിവിധ മതസംഘടനകളുടെയും വ്യക്തികളുടെയും അഭിപ്രായം തേടിയിരിക്കുകയാണ്. കമ്മീഷൻ റിപ്പോർട്ടിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലായിരിക്കും ഏക സിവിൽ കോഡുമായി മുന്നോട്ടുപോവുകയെന്നാണ് നിയമമന്ത്രാലയവൃത്തങ്ങൾ പറയുന്നത്.

ഗോവ ഏക സിവിൽ കോഡുള്ള ഏക സംസ്ഥാനം പക്ഷേ,

ഇന്ത്യയിൽ ഏക സിവിൽ കോഡ് നടപ്പാക്കിയ ഏക സംസ്ഥാനമാണ് ഗോവ. പത്തൊമ്പതാം നൂറ്റാണ്ടിലെ പോർച്ചുഗീസ് സിവിൽകോഡാണ് ഇവിടെ പിന്തുടരുന്നത്. അതേസമയം, ഇതിനെ പരിപൂർണമായ ഏക സിവിൽ കോഡെന്ന് പറയാനുമാവില്ല കാരണം ചിലകാര്യങ്ങളിൽ ചില മതങ്ങൾക്ക് പ്രത്യേക ആനുകൂല്യം നൽകുന്നു.

സ്വത്തിലും വരുമാനത്തിലും ഭർത്താവിനും ഭാര്യക്കും ലിംഗവിത്യാസമില്ലാതെ മക്കൾക്കും തുല്യതനൽകുന്നതാണ് ഗോവയിലെ നിയമം. ദമ്പതിമാരിൽ രണ്ടുപേർക്കും സ്വത്തിൽ തുല്യഉടമസ്ഥതയാണ്. വിവാഹമോചനം നേടിയാൽ രണ്ടുപേർക്കും പകുതിസ്വത്ത് ലഭിക്കും. ഒരാൾ മരിച്ചാൽ മുഴുവൻ സ്വത്തും മറ്റേയാൾക്ക്. പകുതി സ്വത്തെങ്കിലും ദമ്പതിമാർ കുട്ടികൾക്ക് കൈമാറണം. പരമ്പരാഗത സ്വത്ത് മക്കൾക്ക് തുല്യമായി വീതിക്കണം.

ഗോവയിൽ വിവാഹം രജിസ്റ്റർ ചെയ്ത മുസ്‌ലിങ്ങൾക്ക് ബഹുഭാര്യാത്വമോ മുത്തലാഖോ (മുത്തലാഖ് നിലവിൽ രാജ്യത്തെല്ലായിടത്തും നിരോധിച്ചു) സാധിക്കില്ല.

അതേസമയം, ഗോവയിലെ സിവിൽ കോഡും വിമർശനം നേരിടുന്നുണ്ട്. ഉദാഹരണത്തിന് ചിലസാഹചര്യങ്ങളിൽ ഹിന്ദുക്കൾക്ക് ബഹുഭാര്യത്വം അനുവദിക്കുന്നുണ്ട്. ഇരുപത്തിയഞ്ചു വയസ്സായിട്ടും ഭാര്യ ഗർഭംധരിച്ചില്ലെങ്കിലോ 30 വയസ്സായിട്ടും ആൺകുട്ടിയുണ്ടായില്ലങ്കിലോ ഹിന്ദുക്കൾക്ക് ബഹുഭാര്യത്വമാകാമെന്ന് പറയുന്നു. മറ്റു സമുദായക്കാർക്ക് ബഹുഭാര്യത്വം പറ്റില്ല. വിവാഹം രജിറ്റർ ചെയ്തിരിക്കണമെന്ന നിർബന്ധം ഗോവയിൽ കത്തോലിക്കർക്കില്ല. വിവാഹമോചനം നടത്താൻ കത്തോലിക്കാ പുരോഹിതർക്ക് അധികാരവും നൽകുന്നു. അതുപോലെ, നിയമപരമല്ലാത്ത വിവാഹത്തിലൂടെയല്ലാതെയുണ്ടായ കുട്ടികളോടും ദത്ത്കുട്ടികളോടും ഗോവ സിവിൽ കോഡ് വിവേചനം കാട്ടുന്നുണ്ട്.

മാതൃഭൂമി,

12, ജൂലൈ 2023.

ജജജജജജജജ

CITIZEN ACTION FOR CLEAN POLITICIANS, CLEANER POLITICS

Trilochan Sastry

The potential of India can be realised when its citizens firmly reject growing criminality in the political system.

What does a comprehensive look at the background of all the 4,001 sitting Members of the Legislative Assemblies across India tell us about the state of Indian politics? Can India's aspirations to be a globally respected economic and cultural power be fulfilled with the kind of politics it has?

All candidates now follow stipulations following a Supreme Court of India judgment, filing self-sworn affidavits which record the details of criminal cases they have, if any. Of the 4,001 sitting MLAs, 1,777 of them, or 44%, have a criminal case. The current Lok Sabha also has 43% Members of Parliament (MP) with criminal cases. In 2004, the percentage was around 22%, and has now doubled. Many people feel that the cases are either trivial ones or politically motivated. The point that these are not frivolous first information reports needs to be emphasised. These are cases registered after a due process of investigation, filing of charge sheets, a preliminary hearing of the case and being formally charged in a court of law. Even if we say that the cases are foisted by rival political parties, it shows that political parties are selectively using the law and the system needs to change. The law and order system was put in place by political parties and they need to change it. However, facts show that most cases were filed when the party to which the MLA or MPs belonged to was in power. So, the cases are not all politically motivated.

The Data is an Eye-Opener

If we dig deeper and look at serious criminal cases—which on conviction would lead to a jail sentence of five years or more—there are 1,136 or 28% of such MLAs today. There are 47 MLAs with murder cases, 181 with attempt to murder cases another 114 with cases related to crimes against women, and 14 with rape cases. States/Union Territories with the highest number of serious criminal cases are Delhi 53%, Bihar 59%, Maharashtra, Jharkhand and Telangana 39% each, and Uttar Pradesh 38%.

No political party is free of this malaise. If one focuses only on those parties with at least 40 such MLAs, the Bharatiya Janata Party (BJP) leads with 479 MLAs with criminal cases, and 337 with serious criminal cases. The next largest party, the Indian National Congress (INC), has 334 MLAs with criminal cases, and 194 with serious criminal cases.

The other parties including the Dravida Munnetra Kazhagam (DMK), Trinamool Congress, Aam Aadmi Party, YSR Congress, Samajwadi Party, Bharat Rashtra Samithi (formerly the Telangana Rashtra Samithi), Rashtriya Janata Dal, Communist Party of India (Marxist) and Biju Janata Dal have a lower number of such MLAs but with a higher percentage of offences between 42% to 76% for criminal cases, and 32% to 43% for serious criminal cases. The other parties such as the Nationalist Congress Party, Shiv Sena, Janata Dal (United) or JD(U), Jharkhand Mukti Morcha and All India Anna Dravida Munnetra Kazhagam have far fewer seats, and so the number of their MLAs with criminal cases is also much lower.

In the 2019 Lok Sabha, the BJP had 116 MPs with a criminal record, the INC 29, DMK 10, Trinamool Congress 9, and JD(U) 13. When it came to serious criminal cases, the BJP has 87 MPs, INC 19, DMK 6, Trinamool Congress 4, and JD(U) 8. Even Union Ministers are tainted. In the case of their first swearing in during 2019, there were 22 Ministers out of 56 with criminal cases and a total of 61 cases against these 22 Ministers, all from the ruling party. The chances of those with a criminal record winning was over 15%. In comparison, it was 4.7% for those with a clean record. This shows that people with a criminal record are more likely to get elected. No other country has so many people with known criminal records in its Parliament or State Assemblies.

Net Worth and Election Spend

Gender representation is low with only 9% of elected women MLAs. Most MLAs are college graduates or more (66%). The average assets of MLAs was ₹13.63 crore, and of those with a criminal case, at ₹16.36 crore. Winning depends on the wealth of a candidate, with 30% of those with assets of ₹5 crore or more being elected, while only 8% of those with assets of ₹2 crore or less were elected.

In contrast, 75% of Indian citizens reported wealth of ₹8 lakh or less and a total of 98% reported wealth of 280 lakh or less.

The spend on elections now is at an all-time high. Clothes, mobiles, cooking equipment, liquor and cash are distributed to entice voters, thus violating the law. Estimates show that the expenditure in the Lok Sabha elections is more than that in the United States presidential elections.It is

well known that candidates spend crores of rupees and violate the spending limit of ₹ 40 lakh for MLAs and 70 lakh for MPs (enhanced to ₹ 90 lakh in 2022), which is the limit the Election Commission of India (ECI) has set in consultation with political parties. Public money is spent to promise freebies such as free water, electricity, travel and food to name a few.

The number of MLAs and MPs with criminal records has risen only because their party leaders continue to distribute more tickets to such candidates. In the so-called advanced countries, there is no such system of distributing tickets. Candidates are selected either by a first-round primary, as in the U.S., or by a more open and democratic process, as in many European countries.

In summary, India has a system where there are a very significant number of elected representatives with a serious criminal record. Such people are more likely to win than others. Electoral laws are flouted while spending money. So far, the ECI has taken very little action on this. Political leaders continue to distribute tickets to such people. Winning is the means by which to recover the money spent and accumulate it for the next election. Media management, especially through social media, passes off as good governance.

The Catalyst

We will see more of this in the next Lok Sabha election in 2024. Every party fears that it will lose if it undertakes reforms. Media management can impact public perception for some time. Eventually, more and more Indians will get to know the truth. Perhaps that is the moment when change will happen. That is when the potential of the country will be realised. Citizen action can speed up this process.

(Trilochan Sastry is Professor, Indian Institute of Management Bangalore and Founder Chairman, Association for Democratic Reforms)

The Hindu,

12, July 2023.

A BILL THAT FENCES IN THE RIGHT TO INFORMATION

Shailesh Gandhi

The news that the Union Cabinet has approved the Digital Personal Data Protection Bill and will table it in the monsoon session of Parliament (July 20-August 11) raises certain issues. The draft Bill was placed in the public domain in December 2022 but the final Bill has not been placed before the public. Citizens are concerned that if two of its provisions are not changed, it may lead to a major regression for democracy.

The proposed Digital Personal Data Protection Bill has two provisions which would greatly weaken the Indian citizen's right to information. The Indian Right to Information (RTI) Act, effective since October 12, 2005, is one of the best transparency laws in the world, empowering citizens and is a practical recognition of their role as the rulers and owners of India. This is the outcome of people's struggles led by the Mazdoour Kisan Shakti Sangathan's fight starting in rural Rajasthan which culminated in the drafting of the law in 2004. There were intense discussions about its provisions and it took an all-party parliamentary committee to carefully craft its provisions. Its preamble elegantly states that democracy requires informed citizens and transparency in the affairs of their government so that they can hold it accountable and curb corruption. It harmonised the need for an efficient government while preserving the ideals of democracy.

Embraced by the Citizen

Governments and those wielding the levers of power have been perturbed by this transfer of power to the ordinary citizen. Citizens have taken to the RTI like a fish to water. Despite public officials using various devices to deny citizens their legitimate right, many have used this democratic instrument to expose wrongdoing and corruption. The law recognises that the default mode is that each citizen has the right to access almost all the information with the government. Ten categories of information have been exempted from disclosure to prevent harm to certain interests and to ensure smooth working of the government. These are outlined in Section 8(1), with the 10 subsections from a to j.

The most widely misused exemption is Section 8(1)(j) which

exempts personal information which is not a part of public activity, or which is an invasion on the privacy of an individual. It has a proviso which is an acid test to help anyone claiming exemption which states: 'Provided that the information, which cannot be denied to the Parliament or a State Legislature shall not be denied to any person' . Thus, the law stated that personal information may be exempt if: it is not related to a public activity or interest, or would cause unwarranted invasion of the privacy of an individual

To help an officer, an Information Commissioner or judge to arrive at the right decision, the special proviso was provided as an acid test. Whoever claimed that a disclosure was exempt under Section 8(1)(j) should make a statement that he would not give this information to Parliament.

The Basis of Refusals

Many refusals of information did not adhere to the law but refused information with a bland statement that since it was personal information, they would not give it. This was illegal but has been widely used to cover arbitrary, corrupt or illegal acts of government officials. Some examples are: the Department of Personnel and Training refusing "Total number of Annual Performance Appraisal reports (APAR) of IAS officers pending presently for over one year, two years, three years and four years" by claiming exemption under Section 8(1)(j); request for details of Member of the Legislative Assembly funds being denied saying it was personal information; details of the beneficiaries of the Prime Minister's fund; bogus caste certificates, education certificates, ghost employees; gross arbitrariness and corruption in selections for jobs and non-conformance to rules and laws; disproportionate assets compared to declared income; verification of affidavits of elected representatives; unfair assessment of students and job seekers in government; disregard of corruption charges against officials that have been proven; file notings and minutes of meetings

What is in Store

However, many honest officers and commissioners often gave information if it was not covered by the exemption. Unfortunately, the proposed Data Protection Bill plans to amend RTI Act Section 8(1)(j) to read as exempting information under (j), which relates to personal information.

If this amendment is made, all information which can be related to a person could be legally denied. Most information could be shown as being related to a person, and hence the law would become a Right to Deny for

Public Information Officers (PIO) who do not wish to give out information. Incidentally, this proposal is a tacit admission that any current denial of information on the grounds of it being 'personal information' only, is illegal. Whenever a PIO wants to deny information, he will be able to link it to some person. The proposed Bill defines the term 'person' very widely to include individuals, companies and the state. Most information except budgets would be linked to one of these. Thus, the RTI would become a Right to Deny Information, rendering it an ineffective tool.

In 18 years no harm has come to any national or personal interest because of RTI. Therefore, the proposed amendment would lead to a major regression for democracy.

(Shailesh Gandhi is a former Central Information commissioner)

The Hindu,

18, July 2023.

CHILD , LAW AND CONSENSUAL SEX

R.K. Vij

In the last one month, at least three different High Courts have either quashed First Information Reports (FIRS) and pending criminal proceedings or acquitted accused persons under the Protection of Children from Sexual Offences (POCSO) Act, 2012. One High Court released the accused on bail on the grounds that the accused and victim had consensual sex.

On July 12, the Delhi High Court released a 25-year-old accused on bail on the premise that the 15-year-old girl had eloped with him on her own and did not support the prosecution's story of sexual assault. On July 10, the Bombay High Court quashed the conviction of a 25-year-old man under POCSO on the grounds that he had consensual sex with the 17-year-old girl. The girl had terminated her pregnancy after the arrest of the accused. On July 7, the Madras High Court not only quashed an FIR registered under POCSO and consequential criminal proceedings, but also directed the Director General of Police to produce the reports of all such pending cases before the Court. On June 27, the Madhya Pradesh High Court quashed an FIR registered under POCSO and all criminal proceedings on the basis that the sexual relationship was consensual. The judgment did not mention the age of the accused (who used to be her coach). The Court recommended that the Indian government consider reducing the age of consent of the prosecutrix from 18 to 16 years. The relevant sections of the Indian Penal Code (IPC) were also applied in these cases.

Defining Consent

A 'child' under POCSO is defined as any person below the age of 18 years. Acts of penetrative sexual assault committed on children are criminal offences under POCSO. The purpose of defining 'child' under POCSO, and of the provision under Section 375 of the IPC (sexual intercourse, whether with or without her consent, is rape if she is under 18 years of age), is to safeguard children against penetrative sexual assault irrespective of their consent, which could even be unequivocal and voluntary. Otherwise, the third part of Section 90 of the IPC, which provides that consent is not consent "unless the contrary appears from the context, if it

is given by a person who is under 12 years", was sufficient to interpret consent for a child of any age.

An analogy can be drawn with the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989, where, if certain prohibited acts are committed with the knowledge of the caste of the victim, intention does not have to be proved separately. The provision was made specifically to safeguard vulnerable groups. Similarly, if children are to be treated as a separate and vulnerable category, consent should be of no avail if the accused had knowledge of the victim being a child.

However, in the cases cited above, the High Courts neither honoured the age of consent nor took any cognisance of the mandatory legal presumption in favour of the prosecutrices. Even the difference between the age of the prosecutrix and the age of the accused, which ranged up to 10 years, was not taken into account. Though there are recommendations from various sources to reduce the age of consent from 18 to 16 years, the case where the victim was 15 years was also not paid heed to.

If all 'consensual sex' cases are to be quashed by the judiciary, what will be the bottom line age of consent and who will set that boundary? Can the objective of POCSO be softened and allowed to boil down to Section 90 of the IPC (which is general in nature) where consent of a child who is even less than 12 years of age be admitted? Can such interpretations be said to be in the 'best interests of the child'? In two of the above four cases, minor girls had become pregnant and terminated their pregnancy. Did the courts examine whether these girls really understood the consequences of early pregnancies?

Address the Gap Quickly

The High Courts have not declared any provision of the IPC or POCSO unconstitutional. Therefore, quashing the cases of consensual sex may not lead to any less work for the police; they will still have to register FIRs whenever a child goes missing or a cognisable offence is reported either by parents or any other third party and proceed with their investigation.

One of the reasons, inter alia, for the reluctance of courts to convict accused persons in consensual sex cases could the harsh minimum imprisonment, which is 10 years and 20 years for penetrative sexual assault and aggravated penetrative sexual assault, respectively. Instead of proving to be a deterrent, this appears to be benefiting the accused. The Bureau of Police Research and Development could analyse the cases of consensual

sex (as has been directed by the Madras High Court), age-wise, across States and help the Central government in taking a decision of reducing the age of consent based on that study. One solution could be to reduce the age of consent with some leverage allowed to the judiciary to interpret consent in cases of the victim being of lower age based on the child's understanding of consequences. The caveat of the 'best interest of the child' would be necessary.

While reducing the age of consent is within the jurisdiction of Parliament, the Supreme Court must step into quickly resolve the gap between the laid down law (as understood by the investigating agencies) and the different interpretations by the High Courts. This acquires importance in light of the Supreme Court judgment in Independent Thought v. Union of India (2017) wherein it held that even sexual intercourse with a minor wife is rape.

(R.K. Vij is a retired Indian Police Service Officer.)

The Hindu,

26 July, 2023.

IN ARTICLE 370 HEARING, THE ORIGINAL TEXT AND SPIRIT COUNT

Suhrith Parthsarathy

Tomorrow, August 2, the Supreme Court of India will begin hearing oral arguments in the case concerning Article 370 of the Constitution. The changes made to Article 370 through measures that commenced with a presidential order issued nearly four years ago, on August 5, were, by all accounts, seismic in proportion. Amendments were made to make applicable the entirety of India's Constitution to Jammu and Kashmir (J&K). The State was also sundered into two Union Territories: J&K and Ladakh.

These decisions were made at a time when the State was under President's Rule with no elected Legislative Assembly in place. Both in the lead up to the events and in the months following them, sweeping limitations were placed on civil liberties in the region. But the Court has already made it clear that what it will consider is not the consequences of the measures adopted but their legality. In other words, the question that it will strive to answer is whether as a matter of law the decisions made on Article 370 are *ultra vires* the Constitution.

An Instrument With Qualifications

The Indian Independence Act, 1947, which established the independent dominion of India, allowed the Government of India Act, 1935, to serve as an interim constitution until the country adopted its own. The statute permitted princely States to accede to India by executing an instrument of accession. In the case of J&K, the instrument came with qualifications that were ultimately written into Article 370.

These caveats stipulated that Parliament could legislate for J&K only over matters concerning external affairs, defence and communications. Where Parliament intended to legislate over areas otherwise provided for in the instrument of accession, it could do so by consulting the State government. But where it proposed to enact laws beyond the agreed subjects, it required additional ratification by the State's Constituent Assembly.

But after 1957, when J&K's Constitution came into force, its Constituent Assembly was disbanded and replaced by a Legislative Assembly. Article 370, however, remained unaltered. Its chief drafter, Gopalaswami Ayyangar, had described

the State Constituent Assembly's recommendation, as mandated by clause (3) to Article 370, as a "condition precedent" to any effort at abrogating the provision.

Now, with the Constituent Assembly disbanded, this clause had, for all practical purposes, become nugatory. Thus, Article 370 came to be seen, together with the State's new Constitution, as the only means of governing J&K.

When changes were made to alter this arrangement the Union government seemed quite conscious of the limitations within the existing text of Article 370. Therefore, it chose to look elsewhere, specifically at Article 367. Nestled inside a bunch of miscellaneous provisions in Part XIX of the Constitution, Article 367 comprises a set of general rules for interpreting the Constitution. It was this Article that the President's order on August 5, 2019, amended with a view to transforming the existing status of J&K.

The President achieved this by adding a new clause to Article 367, which stipulated that wherever the term "Constituent Assembly of the State" was used in Article 370, it would now refer to the "Legislative Assembly of the State." As a result, the basic thrust of Article 370 was abrogated, without complying with the precondition that Ayyangar thought obligatory.

A 'Colourable' Exercise of Power

Consider the consequences: with J&K under President's Rule, the Governor came to act not only as the State's Legislative Assembly but also as its Constituent Assembly. Buoyed by this new position, the President followed his decision with a declaration under Article 370(3) that with effect from August 6, 2019, "all clauses of the said Article 370 shall cease to be operative." And the new Article 370 proclaimed that all provisions of the Constitution would apply to J&K.

The President's order no doubt asserts that it was made with the concurrence of the "government of the state of Jammu and Kashmir." But seeing as the State was under President's Rule, that assent was made by J&K's Governor. In other words, the Union government was effectively assenting to its own decision, and, in this case, a decision with far-reaching consequences, without so much as consulting let alone securing the concurrence of-the State's democratically elected representatives. This, the petitioners in the Supreme Court say, ought to be regarded as a colourable exercise of power.

In the petitioner's argument, representative democracy is a basic feature of the Constitution. Any interpretation of the Constitution must

strive, they say, towards enhancing this value. What is more, even the framers of Article 370, they add, were of the view that any overriding of the provision can only be done through the procedure contemplated in clause (3), that is with the concurrence of the State's Constituent Assembly. Once the Assembly stood disbanded, this option ceased to exist.

The Union, for its part, argues that this is not the first time that different provisions of the Constitution have been made applicable to J&K. There have been numerous instances of presidential orders made through the erstwhile Article 370(1)(d), by securing the concurrence of the State government wherever necessary.

But, as the petitioners point-out, there is a difference here, and this might well be where the case turns. Previous presidential orders, including the order introducing the controversial Article 35A, were made without altering the text of either Article 1 or Article 370 in any manner. This is critical because on a conjoint reading of clauses (c) and (d) of Article 370(1), what seemed to follow was that the President could make applicable to J&K, "such of the other provisions of the Constitution" - i.e., provisions other than Articles 1 or 370- with modifications or exceptions as deemed necessary.

No doubt, the President's order on August 5, 2019, only alters the text of Article 367. But as a consequence it upsets the existing text of Article 370, something that had up until this point never been attempted. By amending Article 370 through changes made to Article 367, the petitioner's claim that the Union has done indirectly what it could not have done directly.

Asymmetric Federalism

India's Constitution establishes a system of governance, where power and authority are divided between the Union and the States. The political scientist Louise Tillin has described this balance as representing a form of asymmetric federalism, where some States enjoy greater autonomy over governance than others, a feature reflected in various constitutional provisions, especially in Articles 371 to 371J

The Supreme Court has routinely described federalism as representing an essential component of the Constitution. Therefore, when arguments are heard on the validity of the decisions made on Article 370, the Court will have to be guided not only by the text of the provision's original version but also by the spirit that pervades through the document's basic structure.

How arguments play out in court and how the Court ultimately decides on the legality of the President's order will have a deep bearing on the future of our constitutional law. The Indian Constitution brims with moral values. It also houses a series of procedural minutiae. To that end, the Court might want to ensure that fidelity is maintained both to these moral values and to the systems and processes that make up the administration of the country's laws. At stake in the case is not only the bare relationship that the Constitution establishes between the Union and the States but also the sanctity attached to the various subtleties in this relationship.

(Suhrith Parthsarathy is an advocate practicing in the Madras High court)

The Hindu,

1, August 2023.

THE DANGERS IN DIGITAL PERSONAL DATA PROTECTION BILL

Anjali Bhardwaj, Amrita Johri

With the executive vastly empowered to draft rules and notifications on a range of issues, India might end up with a law that takes away the right to seek personal information

The government is set to introduce the Digital Personal Data Protection (DPDP) Bill in Parliament. The final draft is shrouded in secrecy. Last week, Opposition members walked out of a meeting of the Parliamentary Standing Committee and submitted dissent notes, objecting to the adoption of a report on the DPDP Bill - they claimed that the Bill was neither shown to the members nor formally referred to the committee.

In November 2022, the Ministry of Electronics and Information Technology (MeitY) publicly circulated a draft of the Bill for consultation. It was fraught with problems. While campaigns and concerned citizens shared their suggestions, MeitY focused primarily on consulting industry and big tech companies on a law that will have vast ramifications for the information regime in India, and will impact every citizen of the country.

Do Not Repeat the Errors

It is imperative that the data protection law does not suffer from the infirmities that the previous draft had and safeguards peoples' fundamental rights, i.e., both the right to information and the right to privacy.

The Data Protection Bill of 2022 includes a provision to amend the Right to Information (RTI) Act, which has empowered millions of Indian citizens since its enactment in 2005. To effectively hold their governments accountable in a democracy, people need access to information, including various categories of personal data. For example, the Supreme Court of India has held that citizens have a right to know the names of wilful defaulters and details of the Non Performing Assets (NPAs) of public sector banks. Democracies routinely ensure public disclosure of voters' lists with names, addresses and other personal data to enable public scrutiny and prevent electoral fraud.

Experience of the use of the RTI Act in India has shown that if people, especially the poor and marginalised, are to have any hope of obtaining the benefits of government schemes and welfare programmes, they must have access to relevant, granular information. For instance, the Public Distribution System (PDS) Control Order recognises the need for putting out the details of ration card holders and records of ration shops in the public domain to enable public scrutiny and social audits of the PDS.

Threat to transparency, accountability

The RTI Act includes a provision to harmonise peoples' right to information with their right to privacy through an exemption clause under Section 8(1)(j). Personal information is exempt from disclosure if it has no relationship to any public activity; or has no relationship to any public interest; or if information sought is such that it would cause unwarranted invasion of privacy and the information officer is satisfied that there is no larger public interest that justifie disclosure.

The enactment of a data protection law, therefore, does not require any amendment to the existing RTI law - this is also noted by the Justice A.P. Shah Report on Privacy. The DPDP Bill 2022, however, proposes amendments to Section 8(1)(j) to expand its purview and exempt all personal information from disclosure. This threatens the very foundations of the transparency and accountability regime in the country.

A primary objective of any data protection law is to curtail the misuse of personal data, including for financial fraud. Given that the government is the biggest data repository, an effective data protection law must not give wide discretionary powers to the government. The DPDP Bill, 2022, unfortunately, empowers the executive to draft rules and notifications on a vast range of issues. For instance, the central government can exempt any government or even private sector entity from the application of provisions of the law by merely issuing a notification. This would potentially allow the government to arbitrarily exempt its cronies and government bodies such as the Unique Identification Authority of India (UIDAI), resulting in immense violations of citizens' privacy. On the other hand, small non-governmental organisations, research organisations, associations of persons and Opposition parties, that the government choose, not to include in the notification, would have to set up systems to comply with the stringent obligations of a data fiduciary.

No Autonomy

Further, to meet its objective of protecting personal data, it is critical that the oversight be set up under the legislation be adequately independent to act on violations of the law by government entities. The draft Bill does not even make a pretence of ensuring autonomy of the Data Protection Board - the institution responsible for enforcement of provisions of the law. The central government is empowered to determine the strength and composition of the board, as well as the process of selection and removal of its chairperson and other members. The chief executive responsible for managing board is to be appointed by the government, giving it direct control over the institution.

The creation of a totally government-controlled Data Protection Board, empowered to impose fines up to 2500 crore, It bound to raise serious apprehensions of it becoming another caged parrot - open to mist by the executive to target the political opposition and those critical of its policies.

These concerns need to be urgently address before the DPDP Bill is enacted. Unfortunately, given the manner in which Bills are being past in the Parliament, without any debate or discussion, the citizens of the country might up with a law that empowers the central government while taking away peoples' democratic right to seek information and use it hold the powerful to account.

(Anjali Bhardwaj and Amrita johri are associated with the National Campaign for Peoples' Right to Information (NCPRI) and the Satark Nagrik Sangathan (SNS))

The Hindu,

2, August 2023.

ആശങ്കകൾ അപകടങ്ങൾ

ശശി തരൂർ

ബില്ലിന്റെ ഏറ്റവും ദൂരവ്യാപകമായ പ്രത്യാഘാതം, 2005-ലെ വിവരാവകാശ നിയമത്തെ ഇത് തള്ളികളയുന്നുവെന്നതാണ്. ഇതേ സർക്കാർ തന്നെയാണ് 2019-ലെ ഭേദഗതിയിലൂടെ വിവരാവകാശ നിയമത്തിന് പൊള്ളയായ ചട്ടക്കൂട് ഉണ്ടാക്കുന്ന നടപടി സ്വീകരിച്ചതും

ഏറെ പ്രക്ഷുബ്ധമായ ഈ പാർലമെന്റ് സമ്മേളനത്തിനിടെ പാസാക്കിയ ബില്ലുകളിൽ ഡിജിറ്റൽ പേഴ്സണൽ ഡേറ്റാ പ്രൊട്ടക്ഷൻ ബിൽ-2023-ഉം ഉൾപ്പെടുന്നുണ്ട്. ഞങ്ങളിൽ പലരും പരസ്യമായും സ്വകാര്യമായും പ്രകടിപ്പിച്ച ഗുരുതരമായ ആശങ്കകളൊന്നും കണക്കിലെടുക്കാതെ സർക്കാർ തിടുക്കത്തിൽ ബിൽ പാസാക്കുകയായിരുന്നു. മുൻ പതിപ്പുകളെ അപേക്ഷിച്ച് ഈ ബില്ലിൽ ചില മാറ്റങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുത്തി യിട്ടുണ്ടെന്ന കാര്യത്തിൽ സംശയമില്ല. അത് വലിയ മേന്മയായി സർക്കാർ ഉയർത്തിക്കാണിക്കുന്നു മുണ്ട്. എന്നാൽ, നേരത്തെ ഉന്നയിച്ച അടിസ്ഥാന പ്രശ്നങ്ങൾ ഇപ്പോഴും നിലനിൽക്കുന്നു വെന്നതാണ് വാസ്തവം.

സ്വകാര്യത പൗരന്റെ മൗലികാവകാശ മാണെന്നകാര്യം പുട്ടസ്വാമിക്കേസിന്റെ വിധിയിൽ സുപ്രീംകോടതി സുവ്യക്തമായും ആവർത്തിച്ചും ഉറപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ വിധി മുതൽക്കിങ്ങോട്ട് പൗരന്റെമൗലികാവ കാശമായ വ്യക്തിഗത വിവരങ്ങളുടെ സംരക്ഷണത്തിന് സുതാര്യവും സമഗ്രവുമായ നിയമനിർമാണം വേണമെന്ന് നാം നിരന്തരമായി ആവശ്യപ്പെട്ടുവരുകയാണ്. ഏത് അവകാശമാണോ സംരക്ഷിക്കാൻ ഉദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ളത് അതിനെ അട്ടിമറിക്കുന്ന ഒന്നായി 2023-ലെ ഡേറ്റ സംരക്ഷണ ബിൽ മാറി.

ഖേദകരമെന്നു പറയട്ടെ, അഭിപ്രായ സ്വാതന്ത്ര്യം അടിച്ചമർത്തുന്നത് ശക്തി പ്പെടുത്താൻ സർക്കാർകൊണ്ടുവന്ന ഒട്ടേറെ നിയമങ്ങളിലൊന്നായി ഡി.ഡി.പി. യും മാറി. ഓൺലൈൻ പ്ലാറ്റ്ഫോമുകളിൽ അഭിപ്രായ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന് കൂച്ചുവിലങ്ങിടുന്ന തിനും ഉള്ളടക്കം നിയന്ത്രിക്കുന്നതിനും ഡേറ്റ എൻസ്ക്രിപ്ഷൻ ദുർബലമാക്കുന്നതിനും സർക്കാരിന് കൂടുതൽ അധികാരം നൽകുന്ന 2021-ലെ ഐ.ടി. നിയമംപോലെ മറ്റൊന്ന് ഐ.ടി. പാർലമെന്ററി സമിതിയുടെ അധ്യക്ഷനായിരുന്ന സമയത്ത് ഞാൻ ഇക്കാര്യത്തിൽ മുന്നറിയിപ്പും നൽകിയിരുന്നു. ഇതേ പാത പിൻതുടരുന്നതും സർക്കാരിന് വ്യാപകവും അന്യായവുമായ അധികാരങ്ങൾ നൽകുന്നതുമാണ് ഇപ്പോഴത്തെ ബിൽ.

സ്വയംഭരണാധികാരമില്ലാത്ത ബോർഡ്

ദേശീയതലത്തിൽ ഒരു ഡേറ്റ സംരക്ഷണ ബോർഡിന് രൂപംകൊടുക്കാൻ വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നതാണ് ബിൽ. എന്നാൽ, അത് കേന്ദ്രസർക്കാരിന്റെ ദയാവായ്പിൽ പ്രവർത്തിക്കാൻ വിധിക്കപ്പെട്ടതാണെന്നു മാത്രം. കാരണം, ബോർഡിലെ ഉന്നത

ഉദ്യോഗസ്ഥരെയെല്ലാം കേന്ദ്രസർക്കാർ നിയമിക്കുമെന്നാണ് ബില്ലിൽ വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിരിക്കുന്നത്. ഒരു ശരിയായ വിവരസംരക്ഷണ ചട്ടക്കൂടിന് അത്യാവശ്യമായ സ്വയംഭരണാധികാരം നിഷേധിക്കുന്നതാണ് ബോർഡിന്റെ ഘടന. സർക്കാർ, ബോർഡ്, അതിന്റെ അധ്യക്ഷൻ, അംഗങ്ങൾ എന്നിവർക്ക് നിയമനടപടികളിൽനിന്ന് ബിൽ സംരക്ഷണം നൽകുന്നെന്നത് കാര്യങ്ങൾ കൂടുതൽ വഷളാക്കുന്നു.

ബോർഡിന്റെ സ്വാതന്ത്ര്യമില്ലായ്മയോടൊപ്പം അതിന്റെ ശിക്ഷാനടപടികളിൽ നിന്നുള്ള സംരക്ഷണം, ഒരു സ്വതന്ത്ര നിയന്ത്രണ സംവിധാനത്തിന്റെ അഭാവം എന്നിവ ബോർഡ് രൂപവത്കരിക്കുന്നതിന്റെ ഉദ്ദേശ്യശുദ്ധിയെത്തന്നെ ലംഘിക്കുന്നതാണ്. ഇനി ബോർഡിന് എന്തെങ്കിലും വിശ്വാസ്യതയുണ്ടെങ്കിൽ അതിനെ നഗ്നമാക്കുന്നതും. ഒരു ചെറിയ ആശ്വാസമുള്ളത്. ബില്ലിൽ പറയുന്ന അപ്പീൽ കേൾക്കാൻ അധികാരമുള്ളയാൾ ഒരു ജുഡീഷ്യൽ അംഗം ഉൾപ്പെടുന്ന ടെലികോം ഡിസ്‌പ്യൂട്ട് സെറ്റിൽമെന്റ് ആൻഡ് അപ്പലേറ്റ് ട്രിബ്യൂണൽ (ടി.ഡി.എസ്.എ.ടി.) ആണെന്നതാണ്. പക്ഷേ, ഈ സംവിധാനം മതിയാകില്ല, അപ്പീലുകളിൽ പലതും മിക്കപ്പോഴും പൗരന്റെ സ്വകാര്യതയുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതായതിനാൽ തർക്കപരിഹാരത്തിനും ന്യായവിധി തേടാനും ടി.ഡി.എസ്.എ.ടി. ക്കു പകരം ഹൈക്കോടതിയെത്തന്നെ സമീപിക്കേണ്ടിവരും. ടെലികോം ഓപ്പറേറ്റർമാർക്ക് ട്രായുമായും (ടെലികോം റെഗുലേറ്ററി അതോറിറ്റി ഓഫ് ഇന്ത്യ) ടെലികോം വകുപ്പുമായുമുള്ള തർക്കങ്ങൾ പരിഹരിക്കുന്നതിനു വേണ്ടിയാണ് ടി.ഡി.എസ്.എ.ടി.ക്ക് പ്രധാനമായും രൂപം നൽകിയിട്ടുള്ളത്.

അർഥവത്തായ സംരക്ഷണമില്ല

ഇന്ത്യയുടെ പരമാധികാരത്തെയും അഖണ്ഡതയെയും സംബന്ധിച്ച താത്പര്യങ്ങൾ, ദേശസുരക്ഷ, വിദേശ രാജ്യങ്ങളുമായുള്ള നയതന്ത്രബന്ധം, പൊതുക്രമപരിപാലനം എന്നിവയിൽ ഏതിലെങ്കിലും അല്ലെങ്കിൽ എല്ലാ മേഖലയിലുമുള്ള സർക്കാർ ഏജൻസികളുടെ ഇടപെടൽ ഒഴിവാക്കുന്നതിന് ഭരണകൂടത്തിന് അധികാരം നൽകുന്നതാണ് ഈ ബിൽ, എങ്ങനെയും വ്യാഖ്യാനം ചെയ്യാവുന്ന ഇലാസ്തികതയുള്ള പദങ്ങളാണിവ. ആരുടെ ഡേറ്റ ആണോ സംരക്ഷിക്കപ്പെടേണ്ടത് അവരുടെ (ഡേറ്റ പ്രിൻസിപ്പൽ) അവകാശങ്ങളും വ്യക്തിഗത ഡേറ്റയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട നടപടികളിലേർപ്പെടുന്ന വ്യക്തി അല്ലെങ്കിൽ സ്ഥാപനം (ഡേറ്റ ഫീഡ്യൂസർ) എന്നിവയുടെ കർത്തവ്യങ്ങളും (ഡേറ്റ സുരക്ഷ ഒഴികെ) ചില കേസുകളിൽ ബാധകമല്ല. പ്രത്യേകിച്ച് കുറ്റകൃത്യങ്ങൾ തടയൽ, കേസന്വേഷണം, വിചാരണ, തുടങ്ങിയ കാര്യങ്ങളിൽ, വ്യക്തികളുടെ അഭിപ്രായസ്വാതന്ത്ര്യം തടയുന്നതിന് സർക്കാരിന് എളുപ്പത്തിൽ ദുരുപയോഗം ചെയ്യാവുന്ന അവ്യക്തമായ ഈ കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ച് നിർവ്വചിക്കാനോ അതിർവരമ്പുകൾ നിശ്ചയിക്കാനോ ബില്ലിന് കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല.

ഈ പഴുതുകൾ ഉപയോഗിച്ച് രാജ്യത്തെ പൗരന്മാരുടെ ഡേറ്റ ശേഖരിക്കുന്നതിന് അവരുടെമേൽ നാനാകോണുകളിൽനിന്നും 360 ഡിഗ്രി നിരീക്ഷണമേർപ്പെടുത്താൻ സർക്കാർ ഏജൻസികൾക്ക് കഴിയും. ഇത് സ്വകാര്യതയുടെ സംരക്ഷണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് പുട്ടസ്വാമിക്കേസിൽ സുപ്രീം കോടതി മുന്നോട്ടുവെച്ച ആനുപാതിക പരിശോധനയുടെ ലംഘനമായിരിക്കും. സർക്കാരിന്റെ ഈ സൂക്ഷ്മമായ നിരീക്ഷണ സംവിധാനത്തിൽ നിന്ന് പൗരർക്ക്

അർഥവത്തായ സംരക്ഷണം നൽകാൻ ബിൽ പരാജയപ്പെട്ടതാണ് ഇതിനുകാരണം.

വിവരാവകാശ നിയമത്തെ തള്ളിക്കളയുന്നു

ഐ.ടി. കമ്മിറ്റിയുടെ മുൻ അധ്യക്ഷൻ എന്ന നിലയിൽ സർക്കാർ ഉത്തരം നൽകാൻ താത്പര്യപ്പെടാത്ത ഒട്ടേറെ ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിച്ചതിന് പാർലമെന്ററി സമിതിയിൽനിന്ന് ഞാൻ പുറന്തള്ളപ്പെട്ടു. സമിതിയുടെ മേൽനോട്ടത്തിനുള്ള ഒരു വ്യവസ്ഥയും ബില്ലിലില്ലെന്ന് ഞാൻ വേദനയോടെ കുറിക്കുകയുണ്ടായി. ഇതിന് വിപരീതമായി യു.കെ.പോലുള്ള ജനാധിപത്യരാജ്യങ്ങൾ ദേശീയ സുരക്ഷ, പ്രതിരോധം എന്നിവയുമായ ബന്ധപ്പെട്ട കാര്യങ്ങളിൽ സമാന ഇളവുകൾ നൽകുന്നുണ്ടെങ്കിലും അതിന് ജുഡീഷ്യൽ കമ്മീഷണറുടെ മുൻകൂർ അനുമതി ആവശ്യമാണ്.

ഈ ബില്ലിന്റെ ഏറ്റവും ദൂരവ്യാപകമായ പ്രത്യാഘാതം, 2005-ലെ വിവരാവകാശ നിയമത്തെ ഇത് തള്ളിക്കളയുന്നുവെന്നതാണ്. ഇതേ സർക്കാർ തന്നെയാണ് 2019-ലെ ഭേദഗതിയിലൂടെ വിവരാവകാശ നിയമത്തിന് പൊള്ളയായ ചട്ടക്കൂടുണ്ടാക്കുന്ന നടപടി സ്വീകരിച്ചതും. വിവരാവകാശ കമ്മീഷണർമാരുടെ ശമ്പളം, ആനുകൂല്യങ്ങൾ ഇതര സേവന വ്യവസ്ഥകൾ എന്നിവയിൽ സർക്കാർ നിയന്ത്രണമേർപ്പെടുത്തിയത് ഈ ഭേദഗതിയിലൂടെയാണ്. ആർ.ടി.ഐ. നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 8 (1)(i)-ൽ വരുത്തിയ ഭേദഗതി. പൗരരുടെ അറിയാനുള്ള അവകാശത്തേക്കാളുപരി വ്യക്തിഗത വിവരങ്ങളുടെ സ്വകാര്യതയ്ക്കാണ് മുൻഗണന നൽകിയത്. എന്നാൽ വ്യക്തിഗത വിവരങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഏത് അപേക്ഷയും നിരസിക്കാൻ പോന്നതാണ് പുതിയ ഭേദഗതി. ആ വിവരങ്ങൾ പൊതു താത്പര്യമുള്ളതാണോ അല്ലെങ്കിൽ പാർലമെന്റ് ലഭ്യമാക്കേണ്ടതാണോ തുടങ്ങിയ കാര്യങ്ങൾ നിലവിൽ അപ്രസക്തമാണ്.

സർക്കാർ ഉദ്യോഗസ്ഥർക്ക ജനങ്ങളോട് മറുപടി പറയാനുള്ള ബാധ്യത നിറവേറണമെങ്കിൽ, ജനങ്ങൾക്ക് വിവിധതരത്തിലുള്ള വ്യക്തിഗത ഡേറ്റ ഉൾപ്പെടെയുള്ള വിവരങ്ങളിൽ പ്രാപ്തിയുണ്ടാവണം. ഇന്ത്യൻ വിവരാവകാശ നിയമത്തിന്റെ അനുഭവം കാണിക്കുന്നത്, ജനങ്ങൾക്ക് പ്രത്യേകിച്ച് പാർശ്വവത്കരിക്കപ്പെട്ടവർക്ക് സർക്കാരിന്റെ ജനക്ഷേമ പദ്ധതികളുടെയും മറ്റും ഗുണഫലങ്ങൾ ലഭ്യമാകണമെങ്കിൽ സൂക്ഷ്മതലത്തിലുള്ള വിവരങ്ങൾ അവർക്ക് കിട്ടേണ്ടതുണ്ടെന്നാണ് ഉദാഹരണത്തിന് പൊതുവിതരണ സംവിധാന (പി.ഡി.എസ്.) ന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ജനങ്ങളുടെ സൂക്ഷ്മപരിശോധനയും സോഷ്യൽ ഓഡിറ്റിങ്ങും സാധ്യമാകണമെങ്കിൽ റേഷൻകാർഡ് ഉടമകളുടെ വിശദാംശങ്ങളും റേഷൻകടകളിലെ രേഖകളും പൊതുമണ്ഡലത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിക്കേണ്ടത് അത്യാവശ്യമാണ്. പൊതുജനങ്ങൾക്ക് എളുപ്പത്തിൽ ലഭ്യമാകുന്ന അത്തരം വ്യക്തിഗത വിവരങ്ങളുടെ അഭാവം നിർദ്ദിഷ്ട ഗുണഭോക്താക്കൾക്ക് അവർക്ക് അവകാശപ്പെട്ടത് ലഭ്യമാകുന്നതിന് തടസ്സമാകും.

മാതൃഭൂമി,

14, ആഗസ്റ്റ് 2023.

ഡേറ്റ സമ്പദ് വ്യവസ്ഥയിലേക്ക് മുന്നേറ്റം

ശശി തരൂർ

വലിയ വിവരങ്ങൾ സംരക്ഷിക്കാനുള്ള ഒരു ചട്ടക്കൂടുണ്ടെങ്കിൽ ഡേറ്റാ സംരക്ഷണത്തിനുള്ള പ്രാഥമിക ഉത്തരവാദിത്വം വ്യക്തികളിൽ അടിച്ചേൽപ്പിക്കുന്നതിനു പകരം സമ്മതനില കണക്കിലെടുക്കാതെ ഡേറ്റാ വിശ്വസ്തരെ ചുമതലപ്പെടുത്താവുന്നതാണ്

ഡിജിറ്റൽ പേഴ്സണൽ ഡേറ്റ പ്രൊട്ടക്ഷൻ ബിൽ 2023ലെ ഒഴിവാക്കലുകളെ ന്യായീകരിക്കാൻ, സർക്കാർ സമ്മതിയുടെ പുകമറ സൃഷ്ടിക്കാനാണ് ശ്രമിക്കുന്നത്. ബില്ലിന്റെ ഏഴാം ഖണ്ഡികയിൽ ചില ന്യായയുക്തമായ ഉപയോഗങ്ങൾക്ക് ആവശ്യമായ വിവരങ്ങൾ കൈവശപ്പെടുത്താൻ സർക്കാരിനെ ചുമതലപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ സർക്കാരിന് ഉചിതമെന്നുതോന്നുന്ന സന്ദർഭങ്ങളിലെല്ലാം ഡേറ്റാ പ്രിൻസിപ്പലിന്റെ അനുമതിയില്ലാതെ തന്നെ വ്യക്തിഗത വിവരങ്ങൾ വിശകലനം ചെയ്യാവുന്നതാണ്. സങ്കീർണമായ ഡിജിറ്റൽ ആപ്ലിക്കേഷനുകൾ കൈകാര്യം ചെയ്യുമ്പോൾ ഉണ്ടായേക്കാവുന്ന സ്വകാര്യത അപകടപ്പെടുത്താനുള്ള എല്ലാ സാധ്യതകളും ശരിയായി തിരിച്ചറിയാനുള്ള ഉത്തരവാദിത്വം സംശയത്തിനതീതരായ വ്യക്തികളുടെ ചുമതലയാക്കിയിരിക്കേ, സമ്മതിയുണ്ട് എന്ന വാദമുയർത്തുന്നത് കാപട്യമാണ്. വലിയ വിവരങ്ങൾ സംരക്ഷിക്കാനുള്ള ഒരു ചട്ടക്കൂടുണ്ടെങ്കിൽ ഡേറ്റാ സംരക്ഷണത്തിനുള്ള പ്രാഥമിക ഉത്തരവാദിത്വം വ്യക്തികളിൽ അടിച്ചേൽപ്പിക്കുന്നതിനുപകരം സമ്മതനില കണക്കിലെടുക്കാതെ ഡേറ്റാ വിശ്വസ്തരെ (ഡേറ്റ ഫിഡ്യൂഷറീസ്) ചുമതലപ്പെടുത്താവുന്നതാണ്.

ഈ അവസരത്തിൽ നമുക്ക് കാണാവുന്നത്, ഡിജിറ്റൽ ഇന്ത്യ എന്ന ആശയം തന്നെ. എല്ലാ സാമ്പത്തിക ഇടപാടുകളുടെയും അടിത്തറ ഡേറ്റ ആയി മാറുന്ന ഒരു ഡേറ്റാ സമ്പദ്വ്യവസ്ഥയിലേക്ക് മുന്നേറും എന്നതാണ്. ആധാറും യുപി.ഐ.യും ഡിജിറ്റൽ ലോക്കറും മുതൽ കോവിനും (cowin) ആരോഗ്യസേതുവും വരെയുള്ള ഡിജിറ്റൽ അടിത്തറ വികസിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള എല്ലാ പദ്ധതി കളുടെയും എ.പി.ഐ.യിൽ (ആപ്ലിക്കേഷൻ പ്രോഗ്രാമിങ് ഇന്റർഫെയ്സ്) സ്വകാര്യ മേഖലയുടെ പങ്കാളിത്തം ഉറപ്പാക്കി ക്കൊണ്ടുള്ള മുന്നേറ്റം സാധ്യമായി.

പൗരാവകാശങ്ങൾ ഹനിക്കപ്പെടരുത്

അന്തിമമായി പറഞ്ഞാൽ തിരിച്ചറിയാവുന്ന വിവരങ്ങളുടെ ഒരു പരസ്പരബന്ധിതമായ ഡേറ്റാബേസ് സൃഷ്ടിക്കാനാണ് ശ്രമിക്കുന്നത്. അതിനാകട്ടെ പ്രത്യക്ഷത്തിൽ ആളുകളുടെ വ്യക്തിഗത വിവര സംരക്ഷണത്തിന്റെ ആധികാരികത ഉറപ്പാക്കാനുള്ള ഒരു സംവിധാനവുമില്ല. ഐ.ടി.യുടെ പാർലമെന്ററി സ്റ്റാൻഡിങ് സമിതിയിൽനിന്ന് ഒഴിവായതിനുശേഷവും ഇക്കാര്യം ഞാൻ ഉത്തരവാദപ്പെട്ട മന്ത്രി, അശ്വിനി

വൈഷ്ണവുമായി സംസാരിക്കുക യുണ്ടായി. ഞാൻ ഏറെ ബഹുമാനിക്കുന്ന, കഴിവുള്ള വ്യക്തിയായ അദ്ദേഹത്തോട്, ആശങ്കകൾ പരിഹരിക്കണമെന്ന് ചൂണ്ടി ക്കാണിച്ചിരുന്നു.

ഡിജിറ്റൽ സംരംഭകരുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ സുഗമമാക്കുക, സുരക്ഷ സംബന്ധിച്ച ആശങ്കകൾ പരിഹരിക്കുക, എന്നിവ തമ്മിൽ ഒരു തുലനാവസ്ഥ കൈവരിക്കുന്ന തിനാവശ്യമായ നിർദേശങ്ങൾ ഉൾപ്പെടു ത്തുന്നതിന് ബോധപൂർവമായ ശ്രമങ്ങൾ അദ്ദേഹം നടത്തിയിരുന്നു. പക്ഷേ, സർക്കാരിനെ അതിന്റെ അമിതാധികാര പ്രവണതയിൽ നിന്നും അടക്കിവാഴാനുള്ള ഉത്കടമായ ആഗ്രഹത്തിൽനിന്നും അല്പം പിന്തിരിപ്പിച്ച് പൗരന്മാരുടെ താത്പര്യത്തെ അതിന്റെ മുന്നിൽനിർത്തി മുന്നോട്ടു പോകാൻ അദ്ദേഹത്തിന് കഴിഞ്ഞില്ല. ആവശ്യമായ നിർദേശങ്ങൾ ഉൾപ്പെടു ത്തുന്നതിന് ബോധപൂർവ്വമായ ശ്രമങ്ങൾ അദ്ദേഹം നടത്തിയിരുന്നു. വൈഷ്ണവിന് അദ്ദേഹത്തിന്റെ നല്ല ഉദ്ദേശ്യങ്ങളുടെ, സംശുദ്ധിയെക്കുറിച്ച്, സ്വയംബോധ്യമുണ്ടെന്ന കാര്യത്തിൽ മറ്റു പലരെയും പോലെ എനിക്കും സംശയമില്ല, പക്ഷേ, ഒരു ഭാവിസർക്കാരിന് എന്തുറപ്പാണ് അദ്ദേഹത്തിന് നൽകാൻ കഴിയുക? ദ്രോഹബുദ്ധിയുള്ള ഒരുദ്യോഗസ്ഥൻ ഈ നിയമത്തിലെ അവ്യക്തമായ ഭാഷാ പ്രയോഗങ്ങൾ മുതലെടുക്കാൻ തുനിഞ്ഞിറങ്ങിയാൽ വലിയൊരു അപകടാവസ്ഥയിലേക്ക് രാജ്യത്തെ തള്ളിവിടാൻ തക്ക ശക്തിയുള്ള ഇത്തരമൊരു നിയമം നമുക്ക് വേണമോ എന്നതാണ് കാതലായ ചോദ്യം. നമ്മൾ സ്വയം ചോദിക്കേണ്ടതുണ്ട് ഇതാണോ നമ്മൾ സൃഷ്ടിക്കാൻ പോകുന്ന പുതിയ ഇന്ത്യ? പൗരന്മാർ തികച്ചും വഞ്ചിക്കപ്പെടുകയും അവരുടെ സ്വകാര്യതയുടെ ഉടയാടകൾ വലിച്ചു കീറി നഗ്നരാക്കപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്ന, സ്വന്തം പൗരന്മാരുടെ വ്യക്തി പരമായ കാര്യങ്ങളിൽ അനാവശ്യമായി ഇടപെടുന്ന ഒരു ഓർവിലിയൻ ഭരണ കൂടത്താൽ നയിക്കപ്പെടുന്ന ഇന്ത്യ.

മാതൃഭൂമി

15, ആഗസ്റ്റ് 2023

ഒഒഒഒഒഒഒഒ

AN OVERHAUL, THE CRIMINAL LAW BILLS AND THE BIG PICTURE

R.K. Vij

While some of the proposed changes are progressive the larger issue is about the need for police reformation taken up in its entirety

The central government introduced three Bills in Parliament in August. Called the Bharatiya Nyaya Sanhita (BNS), 2023, the Bharatiya Nagarik Suraksha Sanhita (BNSS), 2023 and the Bharatiya Sakshya (BS) Bill, 2023 they are to replace the existing Indian Penal Code, 1860, the Code of Criminal Procedure (CrPC), 1973 and the Indian Evidence Act, 1872, respectively. Though some amendments have been made and gaps filled through judicial pronouncements, the statutes have stood the test of time. It is worth examining how the proposed changes will impact law enforcement agencies.

The Bharatiya Nagarik Suraksha Sanhita

There is an explicit provision in the BNSS on the registration of a cognisable offence in any police station, irrespective of the area where the offence is committed. Though this practice (known as recording first information report, or FIR at Zero) has been in use for many years now, its formal inclusion in the BNSS may help complainants get their cases registered as a matter of right without running around.

A provision has been added to permit the conduct of a preliminary inquiry to ascertain the existence of a *prima facie* case even if the information discloses commission of a cognisable offence punishable with more than three years but less than seven years of imprisonment. This is at variance with the ratio of the Supreme Court judgment in Lalita Kumari versus Govt. of Uttar Pradesh (2013), where it was held that the police have no option but to register an FIR if the information discloses commission of a cognisable offence. Though certain categories were carved out to conduct

a preliminary inquiry, this was only to ascertain commission of a cognisable offence and not check their truthfulness.

As there does not seem to be an intelligent differentia vis-à-vis the rest of the cognisable cases with overall objective of the provision, this differentiation may not stand scrutiny in constitutional courts. Nevertheless, this clause has advantages and disadvantages. The parties at dispute may arrive at a compromise in the given limit of 14 days to conduct a preliminary inquiry, or cases may not turn out to be true, *prima facie*, to proceed further. On the other hand, the police may misuse this period and avoid registering even true cases.

All provisions of the CrPC on arrest have been retained in the BNSS. It would have been appropriate to include the ratio of the Supreme Court judgment in *Arnesh Kumar versus State of Bihar* (2014) to justify an arrest by making it mandatory for the police officer to mention reasons of arrest supported with justifiable material and for the judicial magistrate to record satisfaction and make it a formal part of the BNSS.

A new clause says that for offences punishable with less than three years of imprisonment, an arrest could be done only with the prior permission of Deputy Superintendent of Police if the accused person is infirm or is aged over 60. This may provide some relief to these two categories of persons provided the Deputy Superintendent of Police uses the clause judicially.

The new Codes provide for handcuffing in at least a dozen categories of persons who are accused of serious offences inter alia such as one who commits a terrorist act, murder, rape, acid attack or offence against the state. This is sure to help police, who may be short staffed, to secure their custody. But the enabling section that guides handcuffing has not changed. It says that 'the person arrested shall not be subjected to more restraint than is necessary to prevent his escape'. Therefore, the investigating officer will still have to justify handcuffing with the possibility of escape (or physical attack) when such criminals are produced before court. Since the constitutional provision and enabling provision of the law remain unaltered, the Supreme Court's guidelines on handcuffing will still prevail.

At the Scene of Crime

The new Sanhita provides for a mandatory visit of the crime scene by a forensic expert and the collection of forensic evidence for offences

punishable with more than seven years of Imprisonment. But on realisation of the ground reality (of limited forensic infrastructure at field level), a maximum five years of leverage has been given to State governments to bring this clause into operation. Therefore, unless State governments commit themselves to the provision of sufficient resources for the development of forensic infrastructure (technology and manpower), the impact of this change may not be visible soon. The Sanhita rightly encourages the use of audio-video means in recording the various steps of investigation; this includes searches. However, the preferred use of smartphones as recommended) has its limitations. The Supreme Court in *Shafhi Mohammad vs The State Of Himachal Pradesh* (2018) directed the Ministry of Home Affairs and States to develop facilities for the videography and photography of crime scenes during investigation at the level of the police station. A pilot project is in progress, and this needs to be taken forward to ensure that the provisions of the new Code are implemented in their true spirit.

Despite a ban on the two-finger test in a case of rape, and this test having been termed by the Supreme Court to be unscientific and violative of the dignity and privacy of a rape victim/survivor (in *Lillu @ Rajesh & Anr vs State Of Haryana,* 2013), the ban does not have a place in the Code. Since the Union Ministry of Health and Family Welfare had also issued similar instructions, with guidelines for the medical examination, this was a good opportunity for the central government to have ensured compliance of its own instructions in a legal way.

On the disclosure of identity of victim/survivor of rape, the provision of giving authorisation (to disclose identity) to the next of kin in case the victim is minor, may also be omitted as the Protection of Children from Sexual Offences Act, which exclusively deals with this issue and does not have a similar provision. The Supreme Court in *Nipun Saxena vs Union Of India* (2018) also expressed reservations as the next of kin may not be an appropriate party to delegate such authority.

Duration of Police Custody

A provision in the Sanhita that has raised the eyebrows of critics is the increase in the period of police custody exceeding 15 days, as provided in the CrPC. This may help the police to interrogate an accused person again if additional evidence is found during an investigation. However, there are two caveats to this provision. First, there must be adequate grounds to permit an extension. Second, the 15 day limit can be exceeded only after the initial 40 days or 60 days out of a total detention of

60 days or 90 days (depending on whether an offence is punishable with imprisonment of up to 10 years, or more). The accused will still be eligible to be released on default bail after a total detention of 60 days or 90 days, as provided in the CrPC. Thus, the discretion to permit additional police custody rests with the judiciary.

The Sanhita also proposes enlarging the scope of judicial inquiry into suspicious deaths by including dowry deaths, but relaxes the provision of the mandatory recording of statement of a woman, a male under the age of 15 or above 60 (65 years in the CrPC) at the place of their residence based on their willingness. It is hoped that this provision is not misused by the police, especially in crimes against women and children.

A standing order that could have been included in the Sanhita with respect to inquest is the videography and photography of a post-mortem, particularly in cases where it is a custodial death or is a death caused in an exchange of fire with the police or other authorities. The Supreme Court and the National Human Rights Commission of India have repeatedly asked States to comply with such instructions. Another observation of the Court to make a spot sketch of the scene of crime drawn on scale by a draftsman in order to make it admissible in court, could also be included in the Sanhita to improve the quality of investigation.

Overall, some of the proposed changes are definitely progressive in nature, but cannot be termed as path-breaking or radical. What must not be forgotten is that police stations are generally under-staffed, have poor mobility, insufficient training infrastructure and poor housing facilities. Police personnel work under stressful conditions. Therefore, the colonial mindset will go only if police reformation is taken up in its entirety and not just by tweaking some provisions of the applicable laws.

The Hindu,

9, September 2023.

A TIME TO ARTICULATE NEW CONSTITUTIONAL IDEAS FOR INDIA

Arghya Sengupta

These Ideas have to be built not just on the existing Constitution but also with the Gandhian ideas ignored earlier as too radical

The Government of India is on a mission to decolonise the country. Edwin Lutyens and Herbert Baker's grand Parliament building has just given way to Bimal Patel's modern reinterpretation and the name "Bharat" is being used more frequently to describe the country, challenging the monopoly of "India". So far, names and buildings are on the chopping block. But what about the Constitution? Should it change? If so, in what way? And following whose ideas?

Hind Swaraj

When we think of the Constitution of India, our mind may naturally go back to 1950 when it came into force. But constitutional ideas in India predated it. A startlingly original, indigenous account of what the Constitution would look like was presented by Mahatma Gandhi in 1908. Gandhi was steadfast in his view that without decolonising the Constitution, we may become independent but would not have swaraj. The English would be driven away and India would get itself a new democratic government, but the nature of government itself would not change. It would be "English rule without the Englishman". "not Hindustan but Englistan".

But what kind of constitution would India have? For him, a swaraj constitution ought to ideally be based on ancient village republics and not a large government in Delhi. The economy would be founded on ordinary Indians producing enough to be self-sufficient and trading the rest at local markets. India would be united not because a constitution promised rights, but because Indians themselves considered it their duty to forge a nation out of a people.

His ardent follower, Shriman Narayan Agarwal was given the task of drafting such a constitution to put Hind Swaraj into action. But Agarwal's draft of the "Gandhian Constitution for

Free India", first published in 1946, was less of a legal text and more a moral code. In it, the rights to personhood, liberty and equality would be contingent on a duty to be faithful to the state.

As legal provisions, these were absurd. How would a citizen have to demonstrate loyalty? If they failed, could they be killed because the right to personhood was dependent on it? When properly thought through, the Gandhian Constitution was a recipe for untold oppression.

Handing it Over to Ambedkar

This is why Gandhi pragmatically distanced himself from a constitution that bore his name. At that time, there was considerable momentum towards a progressive post-war constitution based on a big state with the authority to ensure law and order, separation of powers to prevent overreach and a range of fundamental rights to capture the global move towards universal human rights for all. Gandhi found such a constitution "entirely Western" but grasped its prospect of consensus instinctively.

He himself rang the death knell of the Gandhian Constitution by persuading Rajendra Prasad to appoint B.R. Ambedkar as the Chairperson of the Drafting Committee of the Constitution in August 1947. Ambedkar had a clear and well-articulated vision of what India's Constitution should look like. It was nothing like Gandhi's.

He believed that India needed a powerful state machinery that could ensure law and order at the margins of the country. Gandhi on the other hand believed that a large state would be too distant from the people. For Ambedkar, the state would be duty-bound to manage the economy and control industries for the common good. But for Gandhi, self-sustaining villages based on agriculture and cottage industry were the way forward. Centuries of feudalism, sectarianism and casteism would be uprooted, in Ambedkar vision, through fundamental rights to life, libert and equality for every individual. Gandhi though differently: history could not be undone by a policy document such as a constitution - it needed individuals to change themselves.

Gandhi had grave disagreement with each of Ambedkar's visions but realised that they enjoyed a wide consensus across party lines. As a result he was content in letting his ideal constitution wait its turn.

A Constitutional Moment?

Today, we are much like India was in 1908 when Gandhi wrote *Hind Swaraj*- a nation flux- than in 1950,

when India was a nation imbued with new-found freedom. This is why it is a good time not to draft a new constitution, but to articulate a vision of what new constitutional ideas India needs. These ideas have to be built not just on the existing Constitution worked on by B.R. Ambedkar and other members in the Constituent Assembly but also with the Gandhian ideas they ignored as too radical. This is not a suggestion to be pre-modern as many Gandhian thoughts were. Rather, it is an invitation to ask the fundamental question that Gandhi did what kind of constitution can bring good governance India? During the frenetic years of 1947-1950, the urgency to enact a constitution for free India meant that this question had to be given a go-by Seventy-five years on, it is time to set that right. Unlike names and buildings, constitutions do not and should not change overnight. But that does not mean that they should not change at all.

The Hindu,

2, October 2023.

ETHICS, PARLIAMENTARY CONDUCT AND THE INDIAN MP

P.D.T. Achary

The Loik Sabita Ethics Committee's proceedings against the All India Trinamool Congress Member of Parlament (MP) from West Bengal, Mahua Moitra, have resulted in much public debate. A senior MP from the Bharatiya Janata Party, Nishikant Dubey, lodged a complaint with the Speaker alleging that Ms. Moitra had received money from a businessman for putting questions up in Parliament with a view to promoting the person's business interests. The Speaker is turn referred the complaint to the Ethics Committee for examination and a report.

Expulsion and Instances

It must be clarified at this point that if an MP takes money for putting questions up in Parliament, they will be guilty of breach of privilege and contempt of the House. Such complaints are invariably referred to the Committee of Privileges for investigation. This committee, after a proper investigation, submits its findings in a report along with the recommendation for action against the MP in question. If a case involving illegal gratification for conducting parliamentary work is proven, the MP may even be expelled from the House. There have been such instances in the Lok Sabha where MPs were expelled from the House on this ground.

In the first case, in 1951, H.G. Mudgal, an MP of the Provisional Parliament, was found guilty of promoting the interests of a business association in return for financial benefits by putting questions up, and moving amendments to a Bill which affected the interests of that business association. A special committee of the House found that his conduct was derogatory to the dignity of the House and inconsistent with the standards which Parliament is entitled to expect of its members. But he resigned before he was expelled by the House (the action recommended was his expulsion). In 2005, a sting operation by a private channel showed 10 Members of the Lok Sabha accepting money for putting questions up in Parliament. Again, a special committee was appointed which found them guilty of conduct unbecoming of a member and recommended their

expulsion which was accepted by the House. All the MPs were expelled. Thus, complaints of MPs accepting money for parliamentary work are referred to the privileges committee or special committees appointed by the House for that purpose. However, Ms. Moitra's case has been referred to the Ethics committee although the allegation is about illegal gratification for doing parliamentary work.

The Ethics Committee of the Lok Sabha is a relatively new committee which was set up in 2000, with a mandate to examine every complaint that related to the unethical conduct of MPs referred to it and to recommend action. It was also tasked with formulating a code of conduct for MPs.

What is Unethical is Undefined

An interesting aspect of this committee is that the term 'unethical conduct' has not been defined anywhere. It is left entirely to the committee to examine a particular act of conduct and decide whether it is unethical or not. A couple of cases decided in the past certainly point to the type of conduct which can be called unethical. In one instance, an MP took his close female companion along with him on a parliamentary tour, personating her as his wife. The committee found the MP guilty of unethical conduct and its recommendation was that he was to be suspended from 30 sittings of the House. He was also barred from taking any companion or his spouse on any official tour till the end of tenure of that Lok Sabha. Thus, the moral vagaries of MPs definitely come under scrutiny of the ethics committee.

But there are also other cases of misconduct which were either examined by the ethics committee or special committees. For example, an MP misused the car parking label issued by Parliament. The case was referred to the Ethics Committee which, after examination of the case, closed it as the MP owned up to his mistake and apologised. In another case, an MP took along a woman and a boy on a foreign tour using the passports of his wife and son. This was treated as a serious case as it involved the violation of the Passports Act. This case was referred to a special inquiry committee which held him guilty of grave misconduct as well as contempt of the committee and recommended his expulsion. It must be noted here that more serious cases involving serious misconduct are dealt with by either the Committee of Privileges or special committees, and not by the ethics committee.

In Ms. Moitra's case, if the complaint is about her having accepted illegal gratification, then the case becomes a case of breach of privilege and cannot be dealt with by the ethics committee. Since a public servant accepting a bribe is a criminal offence, it is normally investigated by the criminal investigative agencies of the government. Parliamentary committees do not deal with criminal investigation. They decide on the basis of evidence whether the conduct of the MP is a breach of privilege or contempt of the House and punish them accordingly. But the punishment by the House relates to his functioning in the House. Otherwise, he will be liable to be punished for the criminal offence, as in the law. It may be remembered that the 10 MPs who were expelled from the Lok Sabha are still facing trial under the Prevention of Corruption Act.

A parliamentary probe is not the same as a judicial probe. A judicial body probes a matter as in the statutes and Rules, and is conducted by judicially trained persons. Parliamentary committees consist of Members of Parliament who are not experts. Since Parliament has the power to scrutinise the executive, which is accountable to it, it possesses investigative power also. It also has the power to punish those including its own members in order to protect its honour and dignity

But the methods followed by Parliament in investigating a matter are different from those of the judiciary. Parliament does the investigative work through its committees which function under the Rules of the House. The usual methods are examination of the written documents placed before the committee by the complainant and the witnesses, oral examination of all the relevant witnesses, deposition of experts, if deemed necessary, sifting of the whole volume of evidence placed before the committee, and arriving at findings on the basis of the evidence. If the committee examines a complaint against a member of the House, he can appear before it through an advocate and also cross-examine the complainant and other witnesses on permission by the chair. Findings are arrived at after the analysis of all the evidence made available to the committee. In the ultimate analysis, the committee takes a view on the basis of common sense. The findings of the committee of Parliament can be said to be on the basis of preponderance of probabilities. The rules of evidence under the Evidence Act are not applicable to a probe by a parliamentary committee. The question of the relevance of the evidence of a person or a document is finally decided by the Speaker only, and not according to the Evidence Act.

Online Submission of Questions

The issue of MPs sharing their password and login details with another person has come into focus now. In reality, MPs do not have the time to sit down and write out questions. So, they are said to be sharing the password with personal assistants, which can be called a practical necessity. Moreover, the Lok Sabha does not seem to have framed any rules to regulate the online submission of questions. Further, an MP is free to engage any person to do his parliamentary work. He also does not have any obligation to disclose the sources from where he gets information to do his parliamentary work. Article 105 of the Constitution gives them the freedom to say "anything" in the House. This right should be deemed to be extended to the tapping of any source for information for putting questions up or framing Bills or resolutions to be placed in Parliament. Therefore, an investigation into the sources of information of an MP may not have legal sanction. Otherwise, Parliament has the power to discipline its members.

The Hindu,

1, November 2023.

A VERDICT THAT HAMPERS INTERNATIONAL LAW OBLIGATIONS

Prabhash Ranjan

The recent judgement in the Assessing Officer Vs Nestle Case rationalises a violation of international law and leaves India vulnerable

One of the foremost challenges foreign investors face in India is the uncertainty in taxation measures. Taxation-related improbabilities arise not just due to the actions of the executive but also the judiciary. This makes doing business in India difficult for foreign players. The Supreme Court of India's recent judgment in the Assessing Officer Circle (International Taxation) New Delhi vs M/s Nestle SA case, which disposed of 11 petitions involving corporations such as Nestle (a Swiss multinational company) and Steria (a European company) deserves to be seen in this light. The critical question in the case was whether the most favoured nation (MFN) clause in tax treaties such as the Double Taxation Avoidance Agreements (DTAAs) that India has signed, could be given effect in India without notification for the same under Section 90 of the Income-Tax Act. This provision allows India to sign tax treaties with other countries to avoid an income being taxed twice.

On Most Favoured Nation Status

India's bilateral DTAAs with the Netherlands, France, and Switzerland - all three countries are members of the Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) - require imposing a 10% withholding tax (tax on dividends paid by Indian entities of foreign companies to the residents of Netherlands, France, and Switzerland). These DTAAs also contain an MFN provision. Thus, if India extends a preferential tax treatment to any third country "which is a member of the OECD", the same treatment should be accorded to the Netherlands, France, and Switzerland under their respective DTAAS. India's DTAAs with Slovenia, Colombia, and Lithuania have a lower withholding tax requirement of 5%.

When India signed DTAAs with these countries, they were not OECD members but joined the group later. When the matter initially came before the Delhi High Court, it held that

under the MFN provision, the preferential tax in, say, the India-Slovenia DTAA should extend to the India- Netherlands DTAA. However, the Supreme Court overruled this, holding that when the India Netherlands DTAA was signed, Slovenia was not an ORED member. Thus, the benefits given to Slovenia, which became an OECD member later, do not apply to the India-Netherlands DTAA. This ruling will impose a tax burden estimated to be ₹11,000 crore on foreign investors. It may also lead to opening past cases.

This reasoning is specious because it freezes the provisions of a treaty in time. There is nothing in the text of the India Netherlands DTAA, for example, to prove that the words "is a member of the OECD" are restricted to countries that were members on the day the treaty was signed. It is puzzling that the top court used domestic interpretative techniques to interpret a term in an international treaty. Such an interpretation defeats the purpose of including non-discrimination standards such as MFN in economic treaties. MFN in a treaty ensures that future benefits given to a third country by one of the treaty-signing countries become automatically available to its treaty partners.

Dualism Strikes Back

The Supreme Court held that to give effect to the MFN provision in the DTAA, notification under Section 90(1) of the Income Tax Act is necessary and mandatory. Thus, the Court advocated the doctrine of dualism wherein international law is not enforceable domestically till it is transformed into municipal law through enabling legislation. While it is true that the Indian Constitution provides for such formal dualism, the Supreme Court has moved away from this principle toward the monist tradition of incorporating international law in the domestic legal regime, even if it is not explicitly incorporated, provided the international law is not inconsistent with domestic law.

This principle has been laid down in cases such as *PUCL vs India*, *Vishakha vs State of Rajasthan*, and *Puttaswamy vs Union of India*. The premise in these cases was the "presumption of compatibility" or "presumption of consistency" between domestic and international law. This presumption can be rebutted only if a domestic law explicitly contravenes international law. In other words, wherever possible, domestic law should be interpreted in a manner that does not contradict India's obligations under international law. This approach ensures that progressive international law is given effect by the courts to protect the rights of citizens and persons even if the legislature and the

executive have not acted to transform it into domestic law for whatever the reason.

Thus, international law is not just an interpretative tool. It has essential implications domestically. Surprisingly, the Court did not refer to this line of cases in its reasoning. This decision is a setback to the progressive judicial journey unleashed by cases such as *Vishakha* to take international law seriously. If India had issued a notification that expressly went against the MFN provision in some of the DTAAs, one could have plausibly argued that there is an inconsistency between domestic and international law. Thus, the former should be given effect, not the latter. However, without a notification under Section 90(1), the Court should have harmoniously interpreted India's international law obligations contained in the DTAA with that of the Income Tax Act. It should have read the DTAA provision as part of Indian law. In any case, issuing a notification under Section 90(1) is an executive, not a legislative act. So, even from the principle of dualism, the Court's reasoning is suspect.

The Court's interpretation allows the executive to undo its international law obligations by not issuing the relevant notifications domestically.

This not only rationalises violation of international law but also makes India susceptible to international claims under other instruments of international law such as bilateral investment treaties.

This judgment has once again proved the adage that the Supreme Court is supreme because it is final, not because it is infallible.

(Prabhash Ranjan teaches at the Faculty of Legal Studies, South Asian University)

The Hindu,

8, November 2023.

REVAMPING THE CRIMINAL JUSTICE SYSTEM TO FIT THE BILL

M.R. Madhavan

There needs to be proper parliamentary scrutiny of the new Bills replacing the IPC, the CrPC and the IEA to ensure a fair, just and efficient criminal justice system

The Government has introduced three Bills to replace the core laws, i.e., the Indian Penal Code (IPC), 1860, the Code of Criminal Procedure (CrPC), 1973, and the Indian Evidence Act (IEA), 1872, which form the basis of the criminal justice system. These Bills are being examined by the Parliamentary Standing Committee on Home Affairs. (The Bharatiya Nyaya Sanhita Bill will replace the IPC; the Bharatiya Nagarik Suraksha Sanhita Bill will be in place of the CrPC, and the Bharatiya Sakshya Bill will replace the IEA)

As these Bills replace the entire Acts - and are not merely Amendment Bills to fix some gaps-they provide an opportunity for an overhaul of the laws underlying the criminal justice system. This raises the following questions-Do they update the law to reflect the concepts of modern jurisprudence? How do these tills relate to various special laws? Do they help unclog the criminal justice system? Are various definitions and provisions drafted well without ambiguity?

Modernising The Law

There are seven issues related to modernising jurisprudence. First, whether these Bills exclude civil law. Usually, criminal law deals with issues that are seen as an offence against the broader society or state while civil law deals with loss to a person. However, the CrPC includes provisions for maintenance of wife and children after divorce. It also allows compounding of some offences by the affected person, which means the accused person is acquitted. For example, a person who is cheatedmay decide to acquit the accused person. The question is whether such matters should be dealt with under the civil code. The new Bills retain these provisions.

Second, whether these Bills create a reformative system rather than a punitive system. There is a move towards this by making community

service as a form of punishment. However, several minor offences (such as keeping an unauthorised lottery office, which carries a maximum penalty of six months imprisonment) are not compoundable, which means they will go through the process of trial and conviction.

Third, whether maintenance of public order and the process of criminal prosecution should be in the same law. The CrPC has provisions charting out the process of arrest and trial as well items such as Section 144 that empower the district magistrate to impose various restrictions. The new Bill retains this structure.

Fourth, whether various directions of the Supreme Court of India have been codified in these proposed laws. The Bill codifies the procedure for mercy petitions. However, there is no codification of various directions related to arrests and bail.

Fifth, whether the bills try to ensure consistency of implementation. Typically, penalties for offences specify a range with the judge expected to specify the sentence within the range based on the circumstances of each case However, for some offences, the range may be very wide; for example, the punishment is upto 10 years imprisonment if a person cohabits with a woman whom he falsely convinces that he is married to her. That is, the judge may pronounce a sentence anywhere between one day and 10 years. The new Bill retains such wide ranges.

Sixth, whether the age provisions have been updated for modern norms. The IPC specifies that a child below the age of seven years cannot be accused of an offence. It provides such exemption until 12 years of age, if the child is found not to have attained the ability to understand the nature and consequences of his conduct. The question is whether these age thresholds should be raised.

Seventh, whether gender related offences have been updated. The Bill is in line with the Supreme Court judgment which struck down the offence of adultery, Section 377 of the IPC, which was read down by the Court to decriminalise same sex intercourse between consenting adults has been dropped; consequently, the parts retained by that judgment including rape of a male adult and bestiality have also been removed, The Justice Verma Committee, in 2013, had recommended making marital rape an offence this has not been done.

Overlap with Special Laws

The IPC was enacted in 1860 as the principal Law specifying offences and penalties. Since then, several laws have been enacted to deal with specific offences. However, the IPC and the fill to replace it continue to specify some of these offences and the applicable penalties. This leads to duplication as

well as inconsistency across these laws. In some cases, the penalties are different, also, a person may face prosecution under different laws for the same action.

In some cases, this has been addressed. For example, the Legal Metrology Act, 2009 states that provisions of the IPC related to weights and measures will not apply, the Bill removes these provisions. However, the Bill (like the IPC) overlaps with several other Acts such as those related to food adulteration, sale of adulterated drop, bonded labour, and rash driving. Abortion continues to be an offence though it is permitted under certain conditions under the Medical Termination of Pregnancy Act, 1971. The Bill replacing CrPC retains the provision requiring maintenance of a parent though a special Act was passed in 2007 regarding this.

Definitions and Drafting

The Bill replacing the IPC provides a person suffering from mental illness as a general exception from being an offender (this was called unsound mind earlier). The definition of mental illness is the same as in the Mental Healthcare Act, 2017. That Act aims to provide medical treatment to persons suffering from mental illness, and, therefore, excludes mental retardation or incomplete development; it also includes abuse of alcohol or drugs. Consequently, the new Bill will provide full exemption to someone who is addicted to alcohol or drugs but not to a person who is unable to understand the consequences of their actions due to mental retardation.

The three laws had a number of illustrations from daily life to clarify their provisions. Some of these illustrations have become obsolete but have still been retained. These include people riding chariots, firing cannons and being carried on palanquins, It may be useful to update these illustrations to events from modern life.

These Bills will become the basis of the criminal justice system. Parliament should examine them with great care so that they create a fair, just and efficient criminal justice system.

(M.R. Madhavan works with PRS Legislative Research, New Delhi)

The Hindu

11, November 2023.

IT'S TIME TO REVAMP THE STRUCTURE OF THE SUPREME COURT

Kumar Karthikeya

The work of the Supreme Court could be split so that there is a Final Court of Appeal and a permanent Constitution Bench to ensure greater judicial stability and consistency

The Supreme Court of India has three jurisdictions under the Constitution: original, appellate, and advisory. The Supreme Court serves as a Constitutional Court as well as a Court of Appeal. The Court sits in benches of varying sizes, as determined by the Registry on the directions of the Chief Justice of India (CJI), who is the Master of the Roster.

Constitution Benches of the Supreme Court typically comprise five, seven, or nine judges who deliberate on a specific issue related to constitutional law. Article 145(3) of the Constitution provides for the setting up of a Constitution Bench. It says a minimum of five judges need to sit for deciding a case involving a "substantial question of law as to the interpretation of the Constitution", or for hearing any reference under Article 143, which deals with the power of the President to consult the Court.

Typically, cases before the Supreme- Court are heard by Division Benches (of two judges) or full Benches (three judges) to examine a wide range of topics, such as film prohibitions/restrictions or charges that a police commissioner abused his position. Under its very broad jurisdiction, the Supreme Court has entertained frivolous public interest litigations, such as demands that passages be deleted from the Quran or secularism be removed from the Preamble to the Constitution.

This is why, at present, there are 79,813 cases pending before the 34 judges of the Supreme Court. It is therefore understandable that there has been demand time and again for a structural change in the top court. Recently, CJI D.Y. Chandrachud announced his intent to create Constitution Benches of varied strengths as a permanent feature of the Court.

Discourse on a Separate Constitution Bench

In March 1984, the Tenth Law Commission of India proposed that the

Supreme Court be split into two divisions: the Constitutional Division and the Legal Division. The proposal stated that only issues pertaining to constitutional law would be brought to the proposed Constitutional Division.

Reiterating this, the Eleventh Law Commission stated in 1988 that dividing the Supreme Court into parts would make justice more widely available and would significantly decrease the fees that litigants have to pay. It was reported that appeals in the top court mostly comprised matters from High Courts that are closer to the Supreme Court. That is, appeals from the Punjab and Haryana High Court, Allahabad High Court, and Delhi High Court formed the major chunk of matters, whereas courts far away from the apex court had fewer appeals filed, due to both difficulties in accessibility and costs.

Earlier, in Bihar Legal Support Society v. Chief Justice of India (1986), the Supreme Court stated that it was "desirable" to establish a National Court of Appeal that would be able to entertain special leave petitions. This would allow the Supreme Court to only entertain constitutional and public law related questions.

As a step towards making the Court more accessible, the 229th Law Commission Report (2009) recommended four regional benches to be located in Delhi, Chennai or Hyderabad, Kolkata, and Mumbai to hear non-constitutional issues. It recommended six judges from each region at four regional benches take up appellate responsibility, with a Constitution Bench in New Delhi working on a regular basis. By dividing the heavy backlog of non-constitutional cases among regional benches, the Supreme Court, it said, could "deal with constitutional issues and other cases of national importance on a day-to-day basis."

During colonial times, there were three Supreme Courts: in Bombay, Calcutta, and Madras. The Indian High Courts Act of 1861 replaced the Supreme Courts with High Courts for separate regions. The Government of India Act, 1935, created the Federal Court of India as an appellate body for the Privy Council and High Courts. India approved the Constitution in 1949. The Supreme Court, as we know it now, was founded on January 28, 1950, under Article 124 of the Constitution, two days after India became an independent, democratic republic. It came into being in Delhi as a result of Article 130.

The first Supreme Court included eight judges, including the CJI. As the workload rose year after year and arrears of cases began to accumulate. Parliament increased the number of judges from eight in 1950 to 11 in

1956, 14 in 1960, 18 in 1978, 26 in 1986, 31 in 2009 and 34 in 2019.

An Overburdened Court

Today's Supreme Court issues around 8-10 decisions each year through Constitution Benches of five or more judges. It serves primarily as an appeals court. Only four of the 1,263 decisions issued in 2022 were issued by a Constitution Bench. The Supreme Court hears matters between the Centre and the States, as well as between two or more States; rules on civil and criminal appeals; and provides legal and factual advice to the President. Any person can immediately petition the Supreme Court if they consider their basic rights have been infringed.

The work of the Supreme Court could be split so that there is a Final Court of Appeal and a permanent Constitution Bench. This would ensure greater judicial stability and consistency by explicitly distinguishing cases filed under constitutional authority from those filed under appellate and review jurisdiction.

A Constitution Bench (*V. Vasanth kumar v. H.C. Bhatia*) is analysing these issues and contemplating measures to protect a citizen's basic right to access the Supreme Court. Under the guidance of the CJI, there is an opportunity to address this structural gap in the Supreme Court by designating several of the court's appeal benches as regional benches.

(Kumar Kartikeya is a legal researcher based in Delhi)

The Hindu

28, November 2023.

A BLOW FOR THE RIGHTS OF THE LEGISLATURE, IN LAW MAKING

P. D.T Achary

In a creative interpretation of Article 200, the Chief Justice of India's recent judgement has also protected the entire constitutional system from the depredations of Governors

In landmark judgement delivered on November 10, 2023, in the *State of Punjab vs. Principal Secretary to the Governor of Punjab and Another*, the Chief Justice of India (CJI), D.Y. Chandrachud, gave a creative interpretation to Article 200 of the Constitution of India which relates to the options before a Governor when a Bill, after being passed by the State Legislature, is presented to him for his assent. The new interpretation relates to the real meaning of the first proviso to Article 200 which says that the Governor may send the Bill back to the Assembly with a request for re-consideration of the Bill as a whole or certain provisions thereof.

It further says that if the Assembly after such re-consideration passes the Bill with or without the amendments, the Governor shall not withhold assent from the Bill. There has been a considerable amount of confusion about the meaning of Article 200 and this proviso. Most of the commentators of the Constitution, like D.D Basu and others, have held the view that the Governor's power to withhold assent under this Article has a finality about it, and once assent is withheld, the Bill dies a natural death. They were also of the view that the option of sending the Bill back to the Assembly for reconsideration under the first proviso is discretionary and not mandatory. Thus, there was a presumption that the Governor's power to withhold assent from a Bill is absolute.

Emphatic in Saying 'No Delay'

But the CJI by linking the withholding of assent with the sending of the Bill back to the Assembly for reconsideration has virtually knocked out the option of withholding assent. The judgment says that if the Governor decides to withhold assent, he has to send it back to the Assembly immediately for reconsideration, in

which case he has no other option except to give assent. Needless to say that through his judgment, the CJI, in a far-sighted approach, has protected the rights of the legislature in the matter of law making, and in fact the entire constitutional system from the depredations of unelected Governors.

Nevertheless, the woes of State governments are not over yet. It has been common practice by some Governors not to take any decision on the Bills sent to them for assent. They have been sitting on Bills for two or three years, virtually negating the legislative exercises of the State. The Supreme Court of India has in the Punjab case said emphatically that Governors cannot delay the decision on the Bills. Thus, the decision of the top court has brought greater clarity to Article 200 and Governors will have to quickly take a decision on the Bills.

On Bills for the President's Consideration

But there is still an area which can be exploited by the Governors to frustrate the law-making exercise of State governments. Reserving a Bill for the consideration of the President is an absolute option still available to a Governor. The crucial question is on what kinds of Bills a Governor can send to the President for his consideration. The second proviso to Article 200 mentions one kind of Bills which are mandatorily to be reserved for the consideration of the President. These are Bills which derogate from the powers of the High Court in such a way as to endanger the constitutionally designed position of that court. So, the Constitution requires the Governor to send all such Bills for the consideration of the President. Since consideration by the President means consideration by the Union government, the officials of the Home Ministry will in effect decide the fate of such Bills.

The Constitution in fact does not refer to any category of Bills apart from the Bills mentioned above which can be sent to the President for his assent. Therefore, taking a surface view, the Governor can use his discretion to send any Bill to the President. In fact that is precisely what the Governor of Kerala, Arif Mohammed Khan, did the other day. He did not act on eight Bills that were with him for over two years. When the Supreme Court took up the Kerala government's petition challenging the Governor's inaction, he gave his assent to one Bill and sent the seven Bills to the President for his consideration. The Court, it is learned, is going to examine this issue - namely, what Bills can be reserved for the consideration of the President. The Tamil Nadu Governor sent 10 Bills for reconsideration by the Assembly after many complaints by the State

government. The Assembly after reconsideration sent the Bills to the Governor without accepting any amendments. But in a strange act the Governor sent all those Bills to the President for his consideration which is patently against the Constitution. Article 200 (First proviso) requires him to give his assent to the Bills.

So, the question of crucial importance in the present political context is whether a Governor can reserve Bills for the consideration of the President at his discretion. The Constitution is silent on this. It makes only an indirect reference to the reserving of Bills for the consideration of the President in two places. Article 213 deals with the ordinance-making power of Governors. Under this provision, in certain cases, the Governor can promulgate an ordinance only with instruction from the President. Under clause (b) of the above Article, the Governor can promulgate an ordinance only with instructions from the President in a case where he would have deemed it necessary to reserve a Bill containing the same provisions as in the ordinance. The words "deemed it necessary" indicate the making of judgement by the Governor in terms of the constitutional scheme of the power of legislative division. In other words, the Governor cannot act on his whims while deeming it necessary to reserve the Bills.

Issue of State Subject

The second place where the Constitution makes an indirect reference to the President's assent to a State Bill is in Article 254. Under clause (2) of this Article, a State law on an item in the Concurrent List will prevail in that State even when it contains a provision repugnant to the provisions of an existing central law if it has been reserved for the consideration of the President and has received his assent. This would mean that a Bill on a Concurrent subject can be or needs to be sent to the President for assent only if it contains provisions repugnant to an existing central law. But it does not indicate that every Bill on a concurrent subject should be sent to the President for assent.

In fact the President has no jurisdiction to scrutinise and give assent to a Bill exclusively on a subject in the State List because of the federal scheme of legislative division. Therefore, it would seem that if the Governor sends a Bill on the State's matter to the President, it would be an abdication of the constitutional duty of a Governor.

So, from the above analysis, it can be concluded that a Governor cannot send to the President for assent Bills which are exclusively on the State subject. Also, he cannot send Bills on concurrent subjects if they do not

contain provisions repugnant to the central law. If the Governor thinks that a Bill contains unconstitutional provisions, the only option for him is to send it back to the Assembly for reconsideration. A Governor is not personally responsible for anything done by the government. Further, constitutional validity of a law is decided by the court and neither the Governor nor the President has any jurisdiction over it.

(P.D.T. Achary is former Secretary General, Lok Sabha)

The Hindu

19, December 2023.

ꟷꟷꟷ

GOVERNOR'S ROLE UNDER SCRUTINY

V. Venkatesan

As opposition-ruled States seek effective curbs on the arbitrary exercise of discretion by Governors, the Supreme Court is thinking of laying down guidelines to check misuse of Governor's powers.

An opportunity to clarify the law on the exercise of discretion by Governors in the Indian federal structure is unfolding before the Supreme Court. A three-judge bench of Chief Justice of India D.Y. Chandrachud and Justices J.B. Pardiwala and Manoj Misra, acting on petitions moved by Punjab, West Bengal, Telangana, Kerala, and Tamil Nadu, all opposition- ruled States, passed a slew of orders requesting the Governors of these States to either reply to the grievances the popularly elected governments had against them or settle their differences with the Chief Ministers amicably.

The bench's judgment in State of Punjab vs Principal Secretary to the Governor of Punjab, pronounced on November 10, set the pace for the hearing of petitions by other States against their Governors. The Punjab government was aggrieved that Governor Banwarilal Purohit neither assented to nor returned four Bills passed by the Assembly. The government also accused the Governor of not furnishing a recommendation for the introduction of certain Money Bills in the Assembly.

The bench held that in a parliamentary democracy, real power rested with the elected representatives of the people and the Governor, as an appointee of the President, is only the titular head of State. It clarified further that the Governor acts on the aid and advice of the Council of Ministers, except in those areas where the Constitution has entrusted the exercise of discretionary power to the Governor.

Examining Article 200 of the Constitution that deals with the Governor's power to give or withhold assent to a Bill, the bench held that the term "shall declare" used in this provision implied that the Governor is required to declare the exercise of his powers.

The bench noted that the first proviso to Article 200 stipulated that

the Governor may "as soon as possible " return a Bill (which is not a Money Bill) for reconsideration by the Assembly in light of the amendments suggested in a message. The expression "as soon as possible " the bench emphasised, conveyed a constitutional imperative of expedition.

More significantly, the bench underlined the Governor was not at liberty to keep that a bill pending indefinitely. Such a course of action, the bench cautioned, would be contrary to the fundamental principles of a constitutional democracy based on a parliamentary pattern of governance.

The bench indicted the Punjab Governor for his action in casting doubt on the validity of the Assembly session, saying it was replete with grave perils to democracy.

IN THE CASE OF PUNJAB, the Supreme Court felt the need to pronounce a detailed verdict, as its brief order in April in the case of Telangana, failed to convince the Governors of other opposition-ruled States that an inordinate delay in clearing Bills passed by the Assembly was not permissible under the Constitution. The bench of the Chief Justice Chandrachud and Justice PS. Narasimha, while clarifying the law on April 24, disposed of the Telangana government's petition in view of the fact that Governor Tamilisai Soundararajan had taken action on the 10 Bills pending with her.

In the Punjab case, the three-judge bench referred to the concluding part of the first proviso, which stipulates that if the Bill is passed again by the legislature either with or without amendments, the Governor shall not withhold assent there from upon presentation.

The bench held that it was legally permissible for the Speaker to reconvene the Assembly-which has not been prorogued but only adjourned-as he had exclusive jurisdiction over regulating the procedure of the House. The bench underlined the need for constitutional functionaries to avoid imbroglio by statesmanship and collaboration.

The same three judge bench expressed its surprise when the Kerala government and the Tamil Nadu government arraigned their respective Governors for inaction on long pending Bills, asking the reasons for the inordinate delay and directing the Governors to read the November 10 judgment in the Punjab case to understand the legal position on the exercise of their discretion.

On November 13, Tamil Nadu Governor R.N. Ravi conveyed his

decision to withhold assent to as many as 10 Bills passed by the Assembly. Of these, eight were passed after the Dravida Munnetra Kazhagam (DMK) government came to power in 2021.

Most of these Bills relate to proposals to amend the statutes of universities to enable the Chief Minister to take over the role of Chancellor, replacing the Governor.

Although Ravi did not return the Bills for re-consideration by the Assembly, the latter on November 18 readopted the Bills under Rule 143 of the Assembly Rules, making it mandatory for him to give his assent to the Bills. However, Ravi contested the legal position before the Supreme Court, arguing through the Attorney General (AG) for India, R. Venkataramani, that he had the power to refer the readopted Bills to the President by treating them as fresh Bills as the Assembly, he claimed, could not reconsider the Bills that he did not return, but withheld.

The bench asked the AG why the Governor had not referred the same Bills to the President on November 13 after withholding his assent. As the next hearing of the case is listed on December 11, the bench advised the Governor to invite Chief Minister M.K. Stalin and have a discussion on the Bills. Nudged by Tamil Nadu's senior counsel Abhishek Manu Singhvi, the bench asked the AG to tell the Union government not to process the Bills referred by the Governor in the mean time. The President, while taking a decision on the Bills referred by the Governor, is guided by the aid and advice of the Union Council of Ministers.

On November 29, former AG and Kerala government's senior counsel K.K. Venugopal sought a set of guidelines from the court on the Governor's powers and duties under Article 200, although he conceded that the November 10 judgment was comprehensive enough to bind the Kerala Governor to give his assent to the pending Bills.

The Kerala Governor had referred seven of the eight Bills pending for his assent to the President on November 28 and gave his assent to one Bill, namely, the Kerala Public Health Bill, 2022. The bench allowed the Kerala government to amend its petition and challenge the Governor referring the seven Bills to the President after the previous hearing.

The bench's resolve to examine the contours of the Governor's accountability to the Constitution in the Kerala case clearly holds promise

for a robust enunciation of law on the subject, leaving little room for doubts and misgivings.

IN THE WEST BENGAL CASE, the government filed a petition in the Supreme Court against Governor C.V. Ananda Bose over the interim Vice Chancellor appointments at State-run universities. On December 1, a bench of Justices Surya Kant and Dipankar Datta asked the AG to organise a joint meeting with all stakeholders to break the impasse.

The Calcutta High Court had upheld the interim Vice Chancellor appointments made by the Governor in his capacity as Chancellor in 13 State-run universities. The State government appealed against it in the Supreme Court.

The West Bengal Assembly had passed the West Bengal University Laws (Amendment) Bill 2023, to make the Chief Minister the Chancellor of State-run universities, replacing the Governor and to reconstitute the search committers select Vice Chancellors. As in the Tamil Nadu case, the West Bengal Governor had with held his assent to the first Bill passed by the Assembly last year. As the Assembly has now readopted this Bill, the Governor's mandatory assent is awaited under the Constitution.

Meanwhile, a recent Supreme Court judgement in the case of the reappointment of Kerala's Kannur University Vice Chancellor has come to the aid of the West Bengal Governor. The Supreme Court's three-judge bench, presided by Chief Justice D.Y. Chandrachud, quashed the reappointment of Gopinath Ravindran as the Vice-Chancellor and held that the Governor, by virtue of his office as the ex-officio Chancellor, is not bound to act on the aid and advice of the Council of Ministers.

Governor Bose had contended that he could not give extension to Vice Chancellors as suggested by the State government because he found then ineligible.

However, with the Supreme Court nudging the stakeholders in West Bengal to have a dialogue to end the impasse, Chief Minister Mamata Banerjee called on Bose to discuss the issue and expressed her satisfaction about the outcome.

All eyes are now on the Tamil Nadu RajBhavan, even as the Supreme Court is set to hear Ravi's decision to refer to the President the Bills repassed by the Assembly. If Ravi and Stalin too sort out their differences across the table, it will be a triumph for the Supreme Court-initiated mediation.

On the larger question of the Governor's assent to Bills passed by the Assembly, it appears that the Supreme Court may well have to laydown detailed guidelines in order to avoid obfuscation by obstinate Governors.

(V. Venkatesan is an independent legal journalist based in New Delhi. Formerly Senior Associate Editor with Frontline, he continues to report and comment on legal issues for various news portals)

Frontline,

29, December 2023.

JOINT PARLIAMENTARY COMMITTEE SUBMITS REPORT ON THE FOREST BILL, 2023

Tanvi Vipra

The Forest (Conservation) Amendment Bill, 2023 was passed by Lok Sabha on July 26, 2023. The Forest (Conservation) Act, 1980 requires central government permission for using forest land for non-forest purposes. The Bill defines forest land, and exempts certain categories of land from the purview of the Act. Exemptions include land up to 10 hectares for constructing security related infrastructure. The Bill also permits running zoos, safaris, and eco-tourism facilities inside forests.

The Joint Committee on the Bill (Chair: Mr. Rajendra Agarwal) presented its report in Parliament on July 20. 2023. The Committee endorsed all the amendments under the Bill. Five members of the Committee submitted dissent notes highlighting biodiversity loss. Key highlights of the Bill and recommendations of Committee are:

Land Under the Purview of the Act:

As per the Bill, the Act will apply to two types of land: (i) land notified as a forest under any law, or (ii) land recorded as a forest as on or after October 25, 1980 in a government record. The Committee noted that the Supreme Court (1996) held that the Act applies to any area recorded as a forest in government records. This would include land recorded as forests before October 25, 1980.

According to a dissent note, large tracts of forest land were transferred to the forest department in the 1950s-70s (abolishment of zamindari). These were not notified as forests under any law, and are biodiversity hotspots that are currently protected under the Act. It noted that excluding such forest land would dilute the Supreme Court's judgement. The Ministry of Environment, Forest and Climate Change clarified that the second applicability condition in the Bill includes all such lands recorded as forests before October 25, 1980.

Lands Exempted:

Exempted categories of land includes forest land within 100 km along international borders, LoC, or

LAC for linear projects of strategic national importance or security. A dissent note highlighted that the Bill exempts Himalayan and north eastern forests from the Act, which are rich with endemic biodiversity. It noted that such blanket exemptions will impact biodiversity and the infrastructure itself due to resulting extreme weather events.

Bill passed on July 26, 2023.

PRS Legislative Research,

July 2023.

THE BIOLOGICAL DIVERSITY (AMENDMENT) BILL 2021 PASSED BY LOK SABHA

Saket Surya

The Biological Diversity (Amendment) Bill, 2021 was passed by Lok Sabha. The Bill was introduced in December 2021. It amends the Biological Diversity Act, 2002. The Act provides for the conservation of biological resources, and benefit sharing with local communities upon access to biological resources and associated knowledge. The Act sets up the National Biodiversity Authority (NBA) and State Biodiversity Board (SBB) for regulation.

Exemption from Prior Intimation to SBB:

Under the Act, domestic entities must intimate SBB before obtaining biological resources occurring in India for commercial utilisation. Certain activities are exempt from this requirement: (i) use by local people and communities including growers and cultivators, and (ii) vaids and hakims practising indigenous medicine. The Bill adds that access to knowledge associated with biological resources for commercial utilisation will also require prior intimation. It also exempts the following from the prior intimation requirement: (i) access to codified traditional knowledge, (ii) use of cultivated medicinal plants and their products, and (iii) use by AYUSH practitioners for sustenance and livelihood.

Benefit Sharing:

The Act makes benefit-sharing provisions applicable to research activities, commercial utilisation, as well as bio-survey and bio-utilisation for certain entities.The Bill removes its applicability from research, bio-survey and bio-utilisation. Benefit sharing refers to requiring sharing of monetary and non-monetary benefits with benefit claimers and local people. Benefit claimers are conservers of biodiversity, or creators or holders of associated knowledge.

Decriminalisation of Offences:

Under the Act, offences include failing to take approval or providing prior intimation for various activities. These offences are punishable with imprisonment of up to five years, or a fine, or both. The Bill decriminalises

the offences and make offences punishable with a penalty between one lakh rupees and Rs.50 lakh.

Bill introduced on 16 Dec 2021, passed by Lok Sabha on 25 July 2023 and Rajya Sabha on 1 Aug 2023.

PRS Legislative Research,

July 2023.

LOK SABHA PASSES JAN VISHWAS (AMENDMENT OF PROVISIONS) BILL, 2022

Tushar Chakrabarty

The Jan Vishwas (Amendment of Provisions) Bill, 2022 was passed by Lok Sabha. The Bill aims to improve ease of doing business by decriminalising and removing imprisonment as a punishment from various laws. The Joint Committee (Chair: Mr. P.P. Chaudhary) setup to scrutinise the Bill submitted its report on March 17, 2023. The Bill as reported by the Joint Committee was passed by Lok Sabha. All the recommendations by the Committee were accepted. Key features include :

Amendments to Punishments:

The Bill reduces fines and penalties for various contraventions and offences under the principal Acts. It also converts some fines to penalties, which need not be imposed through the judicial process. For some provisions, the Committee recommended amendments to the severity of penalties. For example, under the Pharmacy Act, 1948, the Committee recommended increasing the penalty for falsely pretending to be in a state register of pharmacists. This offence is currently punishable with a fine of up to five hundred rupees for the first offence. Under the Bill, a first offence would be punishable by a penalty of up Rs 50,000. The committee recommended enhancing this penalty to one lakh rupees. Other offences have been made compoundable, such as trespassing of cattle under the Indian Forest Act, 1927.

Adjudication of Penalties:

The Bill provides for the central government to appoint adjudicating officers to (i) conduct inquiries into contraventions, (ii) summon individuals for evidence, and (iii) decide and impose penalties. The Bill removes imprisonment as a punishment from some laws, but does not introduce adjudicating authorities for them. The Committee recommended amendments that do so. This may be an existing official or body, such as the Reserve Bank of India, for contraventions under the Government Securities Act, 2006. For other laws, the Committee recommended that an officer of a given rank may be notified as the Adjudicating Officer. For example, the Committee recommended that the District Magistrate be the designated Adjudicating Officer under the Boilers Act, 1923. In addition, the Committee

recommended amendments which allow the central government to appoint an appellate authority for decisions of the adjudicating officer. For some laws, the recommended amendments specify that appellate authorities must be of at least one rank above an adjudicating officer. Laws for which the Committee has recommended such amendments include: (i) the Boilers Act, 1923, (ii) the Rubber Act, 1947, and (iii) the Pharmacy Act, 1948.

The Bill was introduced on 22 Dec 2022, Passed by Lok Sabha on 27 July 2023 and by Rajya Sabha on 2 August 2023.

PRS Legislative Research,

July 2023.

BILL TO AMEND THE REGISTRATION OF BIRTHS AND DEATHS ACT, 1969, INTRODUCED

Alaya Purewal

The Registration of Births and Deaths (Amendment) Bill, 2023, was introduced in Lok Sabha. It amends the Registration of Births and Deaths Act, 1969. The Act provides for the regulation of registration of births and deaths. Key features of the Bill include:

Database of Births and Deaths:

The Act provides for the appointment of a Registrar-General. India who may issue general directions for registration of births and deaths. The Bill adds that the Registrar General will maintain a national database of registered births and deaths. Chief Registrars (appointed by states) and Registrars (appointed by states for each local area jurisdiction) will be obligated to share data of registered births and deaths to the national database. The Chief Registrar shall maintain a similar database at the state level.

Aadhaar Details of Parents and Informants Required:

The Act requires certain persons to report births and deaths to the Registrar. For example, the medical officer in charge of a hospital where a baby is born must report the birth. The Bill adds that, in cases of births, the specified persons shall also provide the Aadhaar number of the parents and the informant, if available. This provision also applies to: (i) jailor in case of births in a jail, and (ii) manager of a hotel or lodge in case of births in such a place. Further, it expands the list of specified persons to include: (i) adoptive parents for non-institutional adoption, (ii) biological parent for births through surrogacy, and (iii) the parent in case of birth of a child to a single parent or unwed mother.

Connecting Database:

The Bill states that the national database may be made available to other authorities preparing or maintaining other databases. Such databases include: (i) population register, (ii) electoral rolls, (iii) ration card, and (iv) any other national databases as notified. The use of the national database must be approved by the central government. Similarly, the

state database may be made available to authorities dealing with other state databases, subject to state government's approval.

Bill introduced on 26 July, 2023 and passed on 1 August 2023 by Lok Ssbha and on 7 August 2023 by Rajya Sabha.

PRS Legislative Research,

July 2023.

THE GNCT OF DELHI (AMENDMENT) BILL, 2023, PASSED BY PARLIAMENT

Alaya Purewal

The Government of National Capital Territory of Delhi (Amendment) Bill, 2023, was introduced in Lok Sabha on August 1, 2023. It was passed by Parliament on August 7, 2023. It amends the Government of National Capital Territory of Delhi Act, 1991. The Bill replaces the Government of National Capital Territory of Delhi (Amendment) Ordinance, 2023 which was promulgated on May 19, 2023. The Bill will retrospectively apply from May 19, 2023. Key Features Include:

National Capital Civil Services Authority:

The Bill establishes the National Capital Civil Service Authority to recommend to the Lieutenant Governor (LG) of Delhi: (i) transfers and postings, (ii) matters related to vigilance, (iii) disciplinary proceedings, and (iv) prosecution sanctions of Group A officers of All India Services (except Indian Police Service), and officers serving the Delhi government. Officers serving in connection with the subjects of police, public order, and land will not come under the Authority's purview.

The Authority will consist of the Delhi Chief Minister of Delhi, Principal Home Secretary and Chief Secretary of the Delhi. All decisions of the Authority will be based on a majority of votes of the members present and voting. The quorum for a meeting will be two members.

Powers of the Lieutenant Governor (LG):

Under the Act, matters where the LG shall act on his discretion are: (i) matters outside the legislative competence of the Delhi legislature but which have been delegated to the L.G. or (ii) matters where he is required by a law to act in his discretion or exercise any judicial or quasi-judicial functions. The Bill specifies that in these matters, the L.G. will act in his sole discretion. It expands the discretionary role of the L.G. by giving him powers to approve the recommendations of the Authority, or return them for reconsideration. The

L.G.'s decision will be final in the case of a difference of opinion between him and the Authority. It also provides the L.G. with the authority to over ride the Delhi government on certain matters. These matters include summoning and proroguing the Delhi Legislative Assembly.

PRS Legislative Research,

August 2023.

BILL TO REPLACE THE IPC INTRODUCED IN LOK SABHA: REFERRED TO STANDING COMMITTEE

Tanvi Vipra

The Bharatiya Nyaya Sanhita, 2023 was introduced in Lok Sabha. The Bill repeals the Indian Penal Code, 1860 (IPC) and has been referred to the Standing Committee on Home Affairs. The IPC is the principal law on criminal offences. The Bill retains several parts of the IPC. Certain offences under the IPC that Courts have struck or read down have been omitted. These include offences of adultery and same- sex intercourse. Key Changes Proposed in the Bill are:

Terrorism and Organised Crime to be Offences:

The Bill defines terrorism as an act that intends to threaten the unity, integrity, and security of the country to intimidate the general public. Terrorist acts include using firearms, bombs, or hazardous substances to cause death, or spread fear.

Organised crime is defined as a continuing unlawful activity, carried out by use of violence or intimidation, to obtain material or financial benefit. The unlawful activity may include kidnapping, contract killing, financial scams, and cybercrime. These could be carried out by individuals singly or jointly, as members of or on behalf of a crime syndicate. The maximum penalty for terrorism and organised crime includes death, or life imprisonment if the offence has resulted in death of any person.

Sedition: The Bill removes the offence of sedition, which was punishable with imprisonment between three years and life. It instead penalises: (i) exciting or attempting to excite secession, or subversive activities, or armed rebellion. (ii) encouraging feelings of separatist activities, or (iii) endangering sovereignty or unity and integrity of India. These may involve electronic communication, or use of financial means. This will be punishable with imprisonment of up to seven years or life, and will attract a fine.

Murder by a Group on Certain Grounds:

The Bill specifies a separate penalty for murder committed by five or more people on specified grounds. These include race, caste, sex, place of birth, language, or personal belief.

Penalty for each offender includes imprisonment between seven years and life, or death.

Death Penalty For Gang Rape of Minor:

The IPC allows death penalty for gang rape of women below 12 years of age. The Bill extends the death penalty for gang rape of women below 18 years.

Introduced on 11 Aug 2023, and then withdrawn on 12 December 2023.

PRS Legislative Research,

August 2023.

BILL REPLACING THE CODE OF CRIMINAL PROCEDURE INTRODUCED IN LOK SABHA

Tushar Chakrabarty

The Bharatiya Nagarik suraksha sanhita 2023 was introduced in Lok Sabha. It repeals the Code of Criminal Procedure, 1973. The Bill was subsequently referred to the Standing Committee on Home Affairs. The Code provides for the procedure for arrest prosecution, and bail for offences under various Acts including the Indian Penal Code, 1860. The Bill retains most of the provisions of the Code. Key changes proposed under the Bill include:

Detention of Under Trials:

Under the Code, if an accused has spent half of the maximum period of imprisonment for an offence under detention during investigation or trial, he must be released on his personal bond. This does not apply to offences which are punishable by death. The Bill adds that this provision will also not apply to: (i) offences punishable by life imprisonment, and (ii) persons against whom proceedings are pending in more than one offence. It further adds that first- time offenders will be released on bail if they have completed detention for one-third of the maximum imprisonment which can be imposed for the offence. The superintendent of the jail where the accused is detained must make the application seeking the release of such under trials on bail.

Signatures and Finger Impressions:

The Code empowers a Metropolitan/ Judicial Magistrate to order any person to provide specimen signatures or handwriting. Such an order can be given for any investigation or proceeding under the Code. However, such specimen cannot be collected from a person who has not been arrested under the investigation. The Bill expands this to include finger impressions and voice samples. These samples may also be taken from a person who has not been arrested.

Forensic Investigation:

The Bill mandates forensic investigation for offences punishable with at least seven years of imprisonment. In such cases, forensic experts will visit crime scenes to collect forensic evidence and record the process on a mobile phone or any

other electronic device. If a state does not have forensics facility, it shall utilise such facility in another state.

The Bill was Introduced on 11 August 2023 and then withdrawn on 12 December 2023.

PRS Legislative Research,

August 2023.

BILL REPLACING THE INDIAN EVIDENCE ACT INTRODUCED IN THE LOK SABHA

Ruvik Upadhyaya

The Bhartiya Sakshya Bill 2023 was introduced in Lok Sabha. It repeals the India Evidence Act, 1872. The Act provides rules for the admissibility of evidence in legal proceedings. The Bill retains several parts of the Act and widens the ambity of electronic records admissible as evidence. Key changes proposed in the Bill include:

- **Admissibility of electronic or digital records as evidence**:

The Act provides for two kinds of evidence- documentary and oral evidence. Documentary evidence includes information in electronic records that have been printed or stored in optical or magnetic media produced by a computer. Such information may have been stored or processed by a combination of computers or different computers. The Bill provides that electronic or digital records will have the same legal effect as paper records. It expands electronic records to include information stored in semiconductor memoryor any communication devices (smartphones, laptops). This will also include records on emails, server logs, smartphones, locational evidence and voice mails.

- **Oral evidence:**

Under the Act, oral evidence includes statements made before Courts by witnesses in relation to a fact under inquiry. The Bill allows oral evidence to be given electronically. This would permit witnesses, accused persons, and victims to testify through electronic means.

The bill was withdrawn by Loksabha on 12 December 2023.,

PRS Legislative Research,

August 2023.

SUPREME COURT PERMITS USE OF DONOR GAMETES FOR SURROGACY

Rutvik Upadhyaya

In an order, the Supreme Court permitted the use of donor gametes for surrogacy. It read down the Surrogacy (Regulation) Amendment Rules, 2023, that prohibited the use of donor gametes for an intending couple. An intending couple is one that has a medical condition that necessitates surrogacy.

Gametes are reproductive cells. Male gametes are sperm, whereas female gametes are eggs or oocytes. In India, surrogacy is regulated under the Surrogacy (Regulation) Act, 2021 and the Surrogacy (Regulation) Rules, 2022. The Act defines surrogacy as a practice where a woman gives birth to a child for an intending couple or woman, and agrees to hand the child over to them after the birth.

The Rules state that a woman may choose surrogacy if she is faced with medical conditions such as a missing or abnormal uterus. The Court observed that such situations could also include the inability to produce her own eggs. It held the 2023 amendment to be in contradiction to this provision. It further held that restrictions on surrogacy cannot contradict the right of a woman to avail surrogacy in aforesaid circumstances.

The Act necessitates a child born out of surrogacy to be genetically related to the intending couple. The Court held genetic linkage with the father to be sufficient in cases where surrogacy medically requires donor eggs.

PRS Legislative Research,

October 2023.

GUIDELINES FOR EQUITABLE AND INCLUSIVE EDUCATION, RELEASED

Rutvic Upadhyaya

The Ministry of Education released the 'Guidelines and Implementation Framework for Equitable and Inclusive Education. These Guidelines are based on recommendations of the National Education Policy (NEP), 2020. Under the NEP, recommendations for achieving equitable and inclusive education include: (i) ensuring universal access to early childhood care and education. (ii) improving children's health and nutrition through community involvement in the schooling system, and (iii) curtailing dropout rates by offering open and distance learning programmes. The Guidelines are aimed at private schools, home based education, open system of schooling and alternative forms of schooling. Key recommendations include:

- **Early Childhood Care and Education (ECCE):**

The NEP outlines that ECCE will be delivered through anganwadis, pre-schools, and the first and second grades of primary school. The Guidelines recommend: (i) early identification and intervention for children with disabilities, (ii) imparting foundational literacy and numeracy through local languages, signs, play-based activities, and (iii) introducing ECCE programmes in alternative forms of schooling, especially in tribal areas. To implements these recommendations, the Guidelines suggest sensitising and training teachers and anganwadi workers through certified ECCE courses.

- **Creating inclusive schools:**

Schools are recommended to ensure the inclusion of all children by: (i) making the curriculum flexible and socially accommodative, (ii) using oral, auditory and tactile aids in teaching, (iii) not rejecting children due to lack of resources, and (iv) providing access to speech therapists and psychologists in school. To implement this, the guidelines recommend setting up Equitable and Inclusive Education Cells in districts, blocks, school clusters and schools. The Cell will be responsible for: (i) supporting schools with financial resources and (ii) monitoring activities according to the guidelines.

• **Home-based education**:

The guidelines recommend: (i) creating a record of students opting for home-based education at the district level, (ii) conducting audits of such students by a teacher, (iii) equipping the home learning space with infrastructure for children with disabilities.

PRS Legislative Research,

October 2023.

STANDING COMMITTEE SUBMITS REPORT ON THE BILLS SEEKING TO REPLACE THREE CRIMINAL LAWS

Alaya Purewal

The Standing Committee on Home Affairs (Chair Mr. Brij Lal) submitted its report on the Bharatiya Nyaya Sanhita, 2023 (BNS), the Bharatiya Nagarik Suraksha Sanhita, 2023 (BNSS) and the Bharatiya Sakshya Bill, 2023 (BSB). The BNS replaces the Indian Penal Code, 1860 (IPC), which is the principal law on criminal offences. The BNSS replaces the Code of Criminal Procedure, 1973 (CrPC), which is the principal law on criminal procedure. The BSB replaces the Indian Evidence Act, 1872 (IEA), which governs the admissibility of evidence in courts. All three Bills largely retain the provisions of the Acts they seek to repeal. The Bills were referred to the Standing Committee on Home Affairs on August 11, 2023. The Committee has recommended changes to certain provisions of the three Bills. Eight members of the Committee submitted dissent notes. Key recommandations of the Committee includes:

Bharatiya Nyaya Sanhita,, 2023

• **Offences removed by the BNS:** The BNS removes offences related to adultery and same- sexual activities (Section 377 of the IPC). The Committee noted that in 2018, the Supreme Court had struck down the provision on adultery in the IPC. The Court had held that the provision was archaic, arbitrary, and paternalistic as it infringed upon a woman's autonomy, dignity, and privacy Acknowledging the sanctity of marriage in India society, the Committee recommended retaining section on adultery and applying it to all genders.It recommended retaining Section 377 to ensure that non-consensual sexual offences against men, trans genders, and acts of bestiality are penalised.

• **Mental illness:** Under the IPC, any act performed by a person of unsound mind cannot constitute an offence. The BNS retains this provision, but replaces the term 'unsound mind' with 'mental illness'. The Committee noted that the definition of mental illness is wider compared to unsound mind, as it includes conditions such as mood swings or voluntary intoxication. It recommended reverting to the term 'unsound mind' instead of 'mental illness'.

• **Organised crime:** The BNS defines organised crime as a continuing unlawful activity. It is carried out by three or more persons acting alone or jointly as members or on behalf of a crime syndicate. Attempting or committing organised crime will be punishable by death or life imprisonment and a fine of at least Rs 10 lakh, if it causes death. The Committee opined that there was no distinction between committing an offence and attempting to commit it. It recommended separating the two for clarity and proposed replacing 'group of three or more persons' with 'two or more persons' to widen its scope.

Bharatiya Nagarik Suraksha Sanhita, 2023

• **Power to investigate cognisable cases:** Under the BNSS, any officer in charge of a police station may investigate any cognisable case within its jurisdiction without a Magistrate's order. However, for grave offences, the Superintendent of Police (SP) or Deputy Superintendent of Police will be required to investigate the offence. Recognising that the SP is in charge of the district and has a supervisory role, the Committee recommended that subordinate officers should handle such investigations.

• **Undertrial prisoners:** Under the CrPC, if an undertrial has spent half of the maximum period of imprisonment for an offence in detention, he must be released on a personal bond. This does not apply to offences which are punishable by death. BNSS adds that this provision will also not apply to: (i) offences punishable by life imprisonment. and (ii) persons who have proceedings pending in more than one offence. The Committee suggested that bail be granted to undertrials who have served the maximum sentence for the most serious offence they were charged with. This will not apply if there are consecutive sentences for multiple offences.

• **Police custody:** Under the CrPC, a Judicial Magistrate may authorise the detention of an accused person for up to 15 days. BNSS adds that the 15-day detention period may be carried out in parts during the initial 40, 60, or 90 days. The Committee noted that this clause could be susceptible to misuse by authorities, as it does not clarify why the custody was not taken in the first 15 days. It recommended clarifying the clause.

Bharatiya Sakshya Bill, 2023

• **Tampering of electronic evidence:** Under the IEA, electronic records are admissible as secondary evidence. Under the BSB, electronic records are classified as primary evidence. Primary evidence includes the original document and its parts. Secondary evidence

contains documents that can prove the contents of the original. The Committee noted that it is essential to safeguard the authenticity and integrity of electronic and digital records as they are prone to tampering. It recommended mandating that all electronic and digital records collected as evidence must be securely handled and processed through a proper chain of custody. The Committee has also suggested similar amendments concerning the audio-video recording of evidence in the Bharatiya Nagarik Suraksha Sanhita, which will replace the Code of Criminal Procedure, 1973.

- **Admissibility of electronic evidence:** As per the IEA, the admissibility of electronic evidence must be authenticated by a certificate. The Committee noted that the BSB specifies that electronic records must be proved-by primary evidence, which would not require a certificate. However, the BSB also retains the section from the IEA on the admissibility of electronic records, which requires authentication through a certificate. The Committee recommended proving the admissibility of electronic records through the current certificate authentication.

PRS Legislative Research,

November 2023.

PARLIAMENT PASSESS BILLS TO REPLACE THREE CRIMINAL LAWS

Rutvic Upadhyaya

The Bharatiya Nyaya Sanhita, 2023 (BNS), The Bharatiya Nagrik Suraksha Sanhita, 2023 (BNSS) and the Bharatiya Sakshya Adhiniyam (BSA), 2023 were passed by Parliament.The BNS replaces the Indian Penal Code, 1860 (IPC). The BNSS replaces the Code of Criminal Procedure, 1973 (CrPC), and the BSA replaces the Indian Evidence Act, 1872 (IEA). Three Bills were introduced in Lok Sabha in August and examined by the Standing Committee on Home Affairs. They were later withdrawn and replaced with new Bills, which incorporate most recommendations made by the Standing Committee. Key changes from the earlier laws include:

Bharatiya Nyaya Sanhita, 2023

- **Terrorism:** The BNS adds terrorism as an offence. It defines terrorism as an act that intends to: (i) threaten the unity, integrity, and security of the country, or (ii) likely to strike terror amongst the general public.

- **Organised Crime:** The BNS adds organised crime as an offence. This includes offences such as kidnapping, extortion, contract killing, land grabbing, financial scams and cybercrime carried out on behalf of a crime syndicate.

- **Offences by a group on grounds of identity:** The new offences include murder and causing grievous hurt by a group of five or more people on grounds of certain identity markers as an offence. These markers include race, caste or community, sex, place of birth, language, personal belief, or any other grounds. These offences carry the same penalty as murder and causing grievous hurt.

- **Sedition:** The BNS removes the offence of sedition. It instead penalises the following: (i) exciting or attempting to excite secession, armed rebellion, or subversive activities, (ii) encouraging feelings of separatist activities, or (iii) endangering the sovereignty or unity and integrity of India. These offences may involve exchange of words or signs, electronic communication, or use of financial means.

Bharatiya Nagrik Suraksha Sanhita, 2023

- **Power to use handcuffs:** The BNSS provides for the use of handcuffs during arrest. It provides that handcuffs may only be used to arrest: (i) a habitual or repeat offender who has escaped custody, or (ii) a person who

has committed offences such as rape, acid attack, organized crime, acts endangering sovereignty, unity and integrity of India.

• **Successors deposing for transferred or retired officers:** The BNSS states that if an officer who prepared a document or report for an inquiry or trial is transferred, retired or has died, the Court will ensure that their successor officer deposes on the document.

• **Detention of Undertrials:** Under the CrPC, if an undertrial has served half the maximum imprisonment for an offence, he must be released on bail. This does not apply to offences punishable by death. The BNSS adds that this provision will not be extended to: (i) offences punishable by life imprisonment and (ii) undertrials charged under multiple offences.

• **Collection of Forensic Evidence:** The BNSS mandates forensic investigation for offences punishable with at least seven years of imprisonment. In such cases, forensic experts will visit crime scenes to collect forensic evidence and record the process on mobile phone or any other electronic device.

Bharatiya Sakshya Adhiniyam, 2023

• **Documentary evidence:** Under the IEA, a document includes writings, maps, and caricatures. The BSA retains this classification. It classifies electronic records as documents.

• **Admissibility of electronic or digital records as evidence:** The BSA provides that electronic or digital records will have the same legal effect as paper records. It expands the definition of electronic records to include information stored in semiconductor memory or any communication devices (smartphones, laptops). This will also include records on emails, server logs, smartphones, and locational evidence.

• **Oral evidence:** Under the IEA, oral evidence includes statements made before Courts by witnesses in relation to a fact under inquiry. The BSA allows oral evidence to be given electronically. This would permit witnesses, accused persons, and victims to testify through electronic means.

The three Bills were introduced on 12 December 2023, passed by Lok Sabha on 20 December 2023 and Rajya Sabha on 21 December 2023.

PRS Legislative Research,

December 2023.

PARLIAMENT PASSESS JAMMU & KASHMIR REORGANISATION (AMENDMENT)BILL, 2023

Tushar Chakrabarty

The Jammu and Kashmir Reorganisation (Amendment) Bill, 2023 was passed by Parliament The Bill amends the Jammu and Kashmir Reorganisation Act, 2019. The Act provides for the reorganisation of the state of Jammu and Kashmir into the union territories of Jammu and Kashmir (with legislature) and Ladakh (without legislature).

Key features of the bill include:

- **Number of seats in the Legisative Assembly:** The 2019 Act specified the total number of seats in the Jammu and Kashmir Legislative Assembly to be 83. It reserved six seats for Scheduled Castes. No seats were reserved for Scheduled Tribes. The Bill increases the total number of seats to 90. It also reserves seven seats for Scheduled Castes and nine seats for Scheduled Tribes. In addition, the Act allocates 24 seats to constituencies in Pakistani-occupied Jammu and Kashmir.

- **Nomination of Kashmiri migrants:** The Bill adds that the Lieutenant Governor may nominate up to two members from the Kashmiri migrant community to the Legislative Assembly. One of the nominated members must be a woman.

Bill introduced on 26 July 2023, Pased by Lok Sabha on 6 December 2023 and Rajya Sabha on 11 December 2023.

PRS Legislative Research,

December 2023.

WHEN DEMOCRACY FAILS

Ashutosh Bhardwaj

This book seeks to explain the reality of the Maoist movement in India, in its sixth decade now, but the insurgency has aspects that are perhaps more complicated than what the author proposes.

In its sixth decade now, the Maoist movement is the most widespread insurgency in Independent India. It follows an ultra-Left ideology, which argues that an armed revolution is inevitable because electoral democracy has failed to deliver. Over the years, the movement has attracted a range of people from students of top universities to peasants and Adivasis.

The young scholar Suparna Banerjee in her book Maoists and Government Welfare: Excluding Legitimacy or Legitimising Exclusion? examines the reasons that lead people to lose faith in democracy.

The insurgency has seen a spread across several States of the country. At one point, Naxals had a presence in as much as 25 percent of India's geography. Banerjee travelled to several parts of the insurgency zone to gather samples. The book is an academic work that seeks to justify and validate both the author's field observations and the complex reality of the insurgency that is active mostly in forested areas, and she heavily cites theories by western critics.

Banerjee begins with twin propositions. First, the "omnipresence of dominant groups in the decision-making process" has led to the "exclusionary nature of politics", leaving many people in a disadvantageous position. Second, the inadequacy of the government's welfare approach has failed to transform the lives of the affected people. She dissects the political discourse that creates the categories of the "other" and "outsider" for the Naxalites, people who "do not fall within the idea of a majority consensus in a highly diverse society like India".

The Maoists could not have sustained for decades without a dominant structure that is designed to

exclude a designated "other". Banerjee then goes on to trace the roots of Naxalism in the Indian freedom movement and the Indian National Congress leading the independence struggle. She argues that the many ideas, the organisation upheld over the decades had little space for "alternative political thoughts".

To bring this home, she chooses several episodes where Gandhi is directly pitted against leaders such as Bhagat Singh, B.R. Ambedkar, and Subhash Chandra Bose. In all of them, the "socio-political and professional ideology of Gandhi" ends up "formalising political institutions which manifest social hierarchy". Commenting on the famous 1939 episode when Bose, despite being elected resigned from the party presidency at its Tripuri session, Banerjee writes that "democratically elected president had to resign because of the perceived fear of division within the party and the overwhelming burden of a single line of ideologial narrative".

The point about the politics of the congress and Gandhi is well taken, but linking it with a violent movement that saw several offshoots, even some degenarated ones, seems somewhat overstretched.

A FINE PERSPECTIVE the book offers is about why Bengal became the birth place of the Naxal movement how the bhadralok went on to supply movement with a battery of dedicated activists, intellectuals, artists, and film makers who invested their creative energies to explain and justify Naxalism

Banerjee also discusses the conducive conditions that prompted the Adivasis to join Maoist ranks. She refutes a prevailing notion that discredits the Adivasi struggle on the grounds that they "don't understand ideology". They may not understand dialectical materialism, but they certainly understand exploitation. She asks a piercing question: how many policemen or elsewhere understand or follow the constitution?

The Question of positionality often confronts an urban researcher or journalist who wants to work on an organisation that is engaged in an armed struggle against the state. While such researchers are not insiders, they cannot be complete outsiders as well because they often represent some part of the state they are writing about. They may have differences with the government, but they do have some stake in the continuance of electoral democracy and in various instruments of the state. Avoiding the prevailing

classification of insider-outsider, Banerjee chooses the category of "mid-sider", as she candidly acknowledges herself to be a part of the broader categorisation of state".

However, it also raises questions about some of her prepositions. Consider the argument that the state has created a narrative to portray the Maoists as enemies who are using imported ideology. It can be counter argued that if the movement could not have sustained itself without the state's apathy, it could not have remained alive without the support of some sections of the state which provide an ideological, philosophical, and moral foundation to the struggle.

Significantly, the above critique becomes applicable because of the author's own definition of the "state". Having defined the state in broader terms, the related applicability cannot be ignored.

Similarly, a few other aspects of the insurgency are perhaps more complicated than what the author proposes. Banerjee claims that the Indian state never portrayed the naxallites " as one of our own who have been disillusioned by the system".

On the contrary, various political parties at different periods have portrayed them as disillusioned youth, only to draw opposition from other parties. Second, the claim ignores the ground level arrangements political parties have made with the Maoists in various States-the most famous being the Bhaaratiya Janata party (BJP) - Naxal nexus in certain areas of Bastar. Several; BJP leaders in Bastar have been arrested for their alleged links with the Naxals, who in turn have admitted to their electoral transactions with the BJP.

Another Such Proposition relates to the Kalinga Institute of Social Sciences(KISS), a boarding school for Adivasi children in Odisha. Banerjee notes that "Adivasi children are made to wear pink and blue uniforms, their hair is cut short and they are not allowed to wear traditional ornaments". She goes on to list a few such practices adopted by the institution and terms it a case of "Cultural and linguistic genocide".

Genocide is a colossal term. Adivasi children, or for that matter all children, do have a right to maintain their linguistic and cultural uniqueness, but can a school function with such exclusivity? Schools across the country have uniforms of their own. These schools have children from different cultural back grounds. Can all such schools be held guilty "cultural genocide"? One acknowledges need to

preserve Adivasi culture, but must country have separate schools for them? And if the answer is in the affirmative, should be have separate schools for every linguistic and cultural group? It is not to suggest any normative value here, but to underline that the charge of "cultural genocide" requires greater discussion. In the absence of this, one may perhaps want to withhold judgment.

The book marks a significant addition to the body of work available on the topic, but could have done better with greater rigour.

Frontline,

22, September 2023.

LISTEN TO THE LAND

Arati Kumar Rao

India's rich, diverse landscapes are brought nearly to waste by misguided decisions in name of development. The cracks in the land hold valuable lessons, says writer and artist Arat Kumar Rao in Marginlands, Excerpts:

THE GANGA here is democratic in its ravenous appetite. It eats everything- paddy fields, mango orchards, schools, homesteads, factories, bakeries, markets, textile shops, sugarcane fields. Malda has lost over 250 square kilometres of land - more than half the size of Chennai - to the river. Each of the now-disappeared bighas once employed people, often entire families. The land sustained them. Its loss led to starvation and, inevitably, migration.

Besides agriculture, the only industry in the area is beedimaking, but the income is meagre, insufficient to sustain families of five or eight or twelve. Rolling 1,000 beedis takes two days and fetches one hundred rupees - less than a dollar a day. If the beedis the women make are surplus to demand, there is no payment.

Inamul-bhai and the Mumbai-returned Tarikul, along with a few others, formed a committee in 1995 as a fulcrum for the erosion affected people. Their demands were simple then, and remain so today:they ask that the government release information on vulnerable areas, acquire such lands, pay the villagers at market rates and rehabilitate them. They don't want the government to 'sanction relief' knowing from experience that it will be siphoned off by middlemen and functionaries, those who grow fat on the misfortune of their fellows. More practicable would be safer land, electricity, schools, hospitals and thereby a life away from the erosion.

The government has, instead, pumped crores into fortifying the banks with boulders to stem erosion. It costs over ₹1 lakh to protect one metre of riverbank-but the money doesn't buy a guarantee against erosion, say experts, who point out that the river in spate washes the boulders away along with the land and everything on it. Yet the effort continues; overall, the government has now spent upwards of ₹13 crore on these futile defences.

"It is a collusion between the government, which allocates the funds, and the contractors, ″ says Tarikul-bhai with the fatalistic smile of one who has seen it all before and is no longer fooled by promises. "Often they do 10 per cent of the work and claim compensation for 100 per cent. And they start work in the monsoons, which is stupid. How can you work on fortifying the bank line when the soil is already wet and soft with rain?" But Tarikul-bhai has not lost all hope and continues to fight for just rehabilitation.

There is little doubt that the government's 'anti-erosion schemes' have been plagued by bad planning, execution, and monitoring at all levels, both state and central. There is consensus among the locals, the experts, the oversight authority, and even the Supreme Court. It is only the government that fails-or perhaps refuses-to acknowledge the obvious.

As I walk through more of these villages in limbo and speak to the anxious denizens, my notebooks overflow with tales of frustration and litanies of despair.

Inamul-bhai is aware of the ground realities. He knows the genesis of this systematic destruction, and has witnessed its repeated occurrences. He understands the dynamics of apathy and its bedfellow, corruption. He explains it all to me like the teacher he is, a gentle smile on his face as he talks.

Are you not angry? ask. He laughs. He wipes his face with his hand and picks up a plate that his wife has brought in, laden with savouries, nuts and sweets. How much can this plate hold? he says. You can fill it with only so much. After that, there's nowhere to go. My anger is like that. I could hold only so much. It overflowed, and then it disappeared. I am pushing seventy. After seven losses, I am still standing.

'I can's say how much longer it will last,' he tells me, as we sit on the steps of his home, both of us keenly aware of the river tumbling along its course a mere 500 metres away. "The river keeps pushing closer each year. But for now, I have a roof over my head, and for that I am grateful.'

Down to Earth

16-30, September 2023

RESUME OF BUSINESS TRANSACTED DURING THE TWELFTH SESSION OF THE EIGHTH MIZORAM LEGISLATIVE ASSEMBLY

The Twelfth Session of the Eighth Mizoram Legislative Assembly Session was commenced on 22nd August, 2023 at Assembly House. Treasury Square, Aizawl.

The Session commenced at 10.30 AM on 22nd August, 2023 and adjourned Sine Die on 23rd August, 2023. The House sat for two (2) days covering 12 hours 3 minutes.

Panel of Chairmen:

In pursuance of Rule 10 (1) of the Rules of Procedure & Conduct of Business in Mizoram Legislative Assembly, the Honourable Speaker announced Panel of Chairmen as follows:

(1) Pu C. Ngunlianchunga

(ii) Dr. K. Beichhua

(iii) Dr. Vanlalthlana

(iv) Pu K. Laldawngliana

Questions:

In this Session, two hundred thirty seven (237) notices of Starred Questions were received and one (1) was rejected. Out of these, forty (40) were listed on the List of Business for oral answers. Of these, eight (8) questions were orally answered and replies to the rest of questions which did not reach for oral answers within the time available during Question Hour were sent to the members and formed part of the proceedings of each day. One hundred nineteen (119) Unstarred Questions were received and one (1) was rejected. Unstarred questions along with written replies to the remaining Starred Questions were laid on the Table the House.

Calling Attention Motion

Pu Nihar Kanti Chakma and Pu Laldchoma called attention to a matter of urgent public importance under Rule 59 of the Rules of Procedure and Conduct of Business Legislative Assembly.

Laying of **P**apers**:**

During this Session, sixteen (16) Rules, Reports and Notifications were laid on the Table of the House.

Presentation of Reports:

During this Session, Eleven (11) Assembly Committee Reports were presented to the House.

Statement by a Minister:

Pu LALCHAMLJANA, Minister for Home Department made a statement on the incident at Sairang Kurung Lui where a railway bridge under construction collapsed where at least 17 workers were killed on the morning of 23-8-2003.

Official Resolution:

During this Session, one (1) Official Resolution was received and was adopted.

Legislative Business:

During this Session, Eight (8) Bills were introduced, considered and passed by the House unanimously.

Conclusion:

On the last day of the Session, the Honourable Speaker highlighted a brief summary of the business transacted during the Twelfth Session and expressed gratitude to all members. He also thanked all Officers and Staff of Assembly Secretariat, Officers of different Departments and security personnel for their co-operation during the Session.

The Twelfth Session of the Eighth Legislative Assembly was adjourned Sine Die on 23rd August, 2023.